

ตลาดตราสารต่าง ๆ ในตลาดเงินของประเทศไทย

ตลาดตั๋วเงินคลัง (Treasury bill market)

1. ลักษณะของตั๋วเงินคลัง ตั๋วเงินคลังเป็นหลักทรัพย์รัฐบาลระยะสั้น อายุไม่เกิน 1 ปี ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติตั๋วเงินคลัง พ.ศ. 2487 ตั๋วเงินคลังที่ออกนี้ให้ออกตามแบบกำหนดท้ายพระราชบัญญัติและมีข้อความว่าจะใช้เงินจำนวนที่ปรากฏในตัวให้แก่ผู้ถือหรือตามคำสั่งของบุคคลผู้มีชื่อในตัว ในวันที่ครบกำหนดไว้ในตัว ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสิบสองเดือนนับแต่วันออกตัว ฉะนั้นตั๋วเงินคลังจึงมีดอกเบี้ยเป็นส่วนลด โดยผู้ซื้อหักส่วนลดจากราคาตัวไว้ก่อน และเมื่อครบกำหนดไถ่ถอน ผู้ซื้อจะได้รับเงินเต็มตามราคาของตัว คือ ราคาซื้อบวกกับส่วนลด รูปร่างลักษณะของตั๋วเงินคลังแสดงไว้ในหน้า 17

2. ประวัติของตั๋วเงินคลัง รัฐบาลได้ดำเนินการเกี่ยวกับตั๋วเงินคลังเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2487 โดยได้ออกพระราชบัญญัติตั๋วเงินคลัง พุทธศักราช 2487 ขึ้นเป็นแม่บทตามพระราชบัญญัตินี้ตั๋วเงินคลังจะออกได้ในการต่อไปนี้คือ .-

2.1 เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้รัฐบาลกู้เงินได้โดยวิธีออกตั๋วเงินคลัง

2.2 เพื่อให้ได้เงินมาไถ่ถอนตั๋วเงินคลังที่จะถึงกำหนดชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือเพื่อให้ได้เงินมาชดเชยเงินที่ไถ่ไปไถ่ถอนตั๋วเงินคลังไปแล้ว (มาตรา 8)

ในการออกตั๋วเงินคลัง กระทรวงการคลังจะมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยออกและจัดการแทนก็ได้ ทั้งไม่ห้ามการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเข้าซื้อตั๋วเงินคลังในนามของธนาคารแห่งประเทศไทยเอง (มาตรา 9) นอกจากนั้นมาตรา 13 ยังบัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินคลังได้อีกด้วย โดยเหตุนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยนอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้ออกและจัดการตั๋วเงินคลังแล้ว ยังได้เข้าซื้อตั๋วเงินคลังในนามของธนาคารแห่งประเทศไทยเองตลอดมา และรับช่วงซื้อลดตั๋วเงินคลังจากผู้อื่นด้วย

ถึงกำหนดใช้เงินในวันที่ ๗ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐

บาท ๑๐,๐๐๐

ตั๋วเงินคลัง

เลขที่ $\frac{๗.๘๕}{8465}$

ตามความในพระราชบัญญัติตั๋วเงินคลัง พุทธศักราช ๒๕๒๗
กรุงเทพ ฯ.

วันที่ ๕ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐

ตั๋วเงินคลังฉบับนี้แสดงสิทธิของ น.ส. วารี หะวานนท์
หรือคำสั่งใหนอื่นที่จะได้รับใช้เงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท จากเงินคลังหรือเงินอื่น
ในวันที่ ๗ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๐ ณ ธนาคารแห่งประเทศไทย

(ลงชื่อ)
เจ้าพนักงาน

๑ ถ้าไม่กรอกชื่อในช่องนี้ จะใช้เงินตามจำนวนนี้ให้แก่ผู้ถือ

ตัวเงินค้ำออกเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2488 ตามพระราชบัญญัติเงินในประเทศ พุทธศักราช 2487 ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลมีอำนาจกู้เงินโดยออกตัวเงินค้ำเป็นจำนวนไม่เกิน 5 ล้านบาท เพื่อการใช้จ่ายตามงบประมาณ อายุของตัวเงินค้ำที่ออกมีอายุ 4 เดือน หลังจากนั้นได้มีการออกตัวเงินค้ำใหม่ตามพระราชบัญญัติเงินภายในประเทศอีกหลายฉบับ ซึ่งมีจำนวนเงินแต่ละครั้งแตกต่างกันตั้งแต่ 100 ล้าน - 1,000 ล้านบาท ตามความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินของรัฐบาลในขณะนั้น (ในปัจจุบันสามารถกู้โดยออกตัวเงินค้ำได้ไม่เกิน 8,400 ล้านบาท) อายุของตัวเงินค้ำที่ออกจำหน่ายนอกจากประเภท 4 เดือนแล้ว ในบางครั้งได้ออกตัวเงินค้ำประเภท 6 เดือน และบางครั้ง 91 วัน และมาในปัจจุบันตัวเงินค้ำที่ออกจำหน่ายมีด้วยกัน 3 ประเภท คือ ประเภท 28 วัน 63 วัน และ 182 วัน

3. ชนิดของตัวเงินค้ำ ตัวเงินค้ำสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ

3.1 ใช้เงินตามคำสั่ง ตัวเงินชนิดนี้จะระบุชื่อของผู้ถือลงบนตัวเงินค้ำ การโอนตัวเงินค้ำสามารถกระทำได้โดยการเซ็นสลักหลัง

3.2 ใช้เงินแก่ผู้ถือ ตัวเงินชนิดนี้จะไม่ระบุชื่อของผู้ถือลงบนตัว (ดูรายละเอียดจากตัวอย่างตัวเงินค้ำ ซึ่งมีหมายเหตุอยู่ข้างล่างของตัว) การโอนกรรมสิทธิ์ของตัวเงินค้ำก็สามารถทำได้โดยการส่งมอบ ไม่ต้องมีการเซ็นสลักหลัง เหมือนชนิดแรก

4. วิธีการลงทุนในตัวเงินค้ำ การลงทุนในตัวเงินค้ำสามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ

4.1 โดยการประมูลจากส่วนการกู้เงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.2 โดยการซื้อจากส่วนเงินเชื่อและซื้อขายหลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือซื้อจาก PORTFOLIO ของธนาคารแห่งประเทศไทย

4.1 โดยการประมูลจากส่วนการกู้เงินธนาคารแห่งประเทศไทย ขั้นตอนในการประมูลมีดังนี้

4.1.1 การยื่นซองประมูล ผู้ที่จะเข้าร่วมประมูลต้องติดตามประกาศของกระทรวงการคลัง เรื่องการประมูลตัวเงินค้ำ ซึ่งจะมีประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา สำหรับผู้ที่เข้าประมูลสมัครเข้ามา เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ทูมรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะแจ้งให้สถาบันเหล่านี้ให้ทราบถึงรายการที่จะประมูล สำคัญในประกาศกระทรวงการคลังที่สำคัญคือ ตารางการประมูลตัวเงิน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางการประมูลซื้อตั๋วเงินคลัง สำหรับเดือนกันยายน 2523 แยกท้ายประกาศ
กระทรวงการคลัง ลงวันที่ 1 กันยายน 2523

งวดที่	จำนวนเงิน	ประมูลวันที่	อายุของตั๋ว	หมายเหตุ
49ค/2523	1,100,000,000	5 กันยายน 2523	63 วัน	หากวันประมูลโดยตรงกับวันหยุด
49ง/2523	50,000,000	5 กันยายน 2523	182 วัน	ทำการของธนาคาร จะประมูล
50ค/2523	600,000,000	12 กันยายน 2523	63 วัน	ในวันทำงานก่อนวันหยุดนั้น
51ค/2523	600,000,000	19 กันยายน 2523	63 วัน	
52ค/2523	200,000,000	26 กันยายน 2523	63 วัน	
52พ/2523	1,549,990,000	26 กันยายน 2523	3 วัน	

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การประมูลปกติจะมีขึ้นทุกวันศุกร์ ตั๋วเงินคลังที่ออกขายนั้นมีการหนดอายุของตั๋ว 28 วัน 63 วัน และ 182 วัน รวม 3 ประเภท ธนาคารแห่งประเทศไทยจะขายตั๋วเงินคลังให้แก่ผู้ประมูลที่เสนออัตราส่วนลดหรืออัตราดอกเบี้ยต่ำที่สุด ผู้ร่วมประมูลซื้อจะต้องประมูลซื้อตั๋วเงินคลังไม่น้อยกว่าหนึ่งแสนบาท และต้องเสนอว่าจะซื้อในราคาร้อยละเท่าใด ไม่มีเศษของหนึ่งสตางค์ (กรณีเป็นตั๋วเงินอายุ 63 วัน และ 182 วัน) และมีเศษของหนึ่งสตางค์ไม่เกินกว่าหนึ่งตำหน่ง (กรณีเป็นตั๋วเงินอายุ 28 วัน) การยื่นประมูลต้องกรอกข้อความในแบบประมูลตามที่กำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังตัวอย่างแสดงไว้ในหน้า 20

เมื่อกรอกข้อความในใบประมูลเรียบร้อยแล้ว ก็ใส่ซองผนึกยื่นต่อส่วนการจ่ายเงินธนาคารแห่งประเทศไทย ภายในเวลา 10.00 น. ของวันที่เปิดประมูล และหน้าซองให้มีข้อความว่า "ใบประมูลซื้อตั๋วเงินคลัง"

อนึ่ง เพื่อความสะดวกที่ผู้ประมูลจะคำนวณราคาประมูลซื้อตั๋วเงิน ทางธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทำตารางอัตราส่วนลด และอัตราดอกเบี้ยในราคาต่าง ๆ ให้ ทั้งนี้เพื่อความรวดเร็วและถูกต้องในการเก็บส่วนลดเป็นอัตราดอกเบี้ย

ใบประมวลยอดตัวเงินคลัง

วันที่ _____

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

ข้าพเจ้าขอยื่นประมวลยอดตัวเงินคลังงวดที่ _____ ชนิดอายุ _____ วัน

1. จำนวนที่ขอซื้อ _____ บาท
2. ราคาที่ประมวลซื้อ _____ บาท ต่อร้อยบาท
3. ชนิดตัวเงินคลัง ผู้ถือ/จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้ซื้อ
4. การชำระเงิน
 - ไปรูดหักบัญชีเงินฝากของ _____ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตามใบแจ้งหักบัญชีแนบท้าย
 - จะนำเงินมาชำระตามกำหนดเวลาในประกาศของกระทรวงการคลัง
5. การส่งมอบตัวเงินคลัง
 - ข้าพเจ้าจะมารับด้วยตนเองหรือมอบให้ _____ มารับแทน
 - ขอฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย

ลงชื่อ

๘๕
ผู้ซื้อ

คำชี้แจง	สำหรับเจ้าหน้าที่ สปท. เป็นผู้กรอก	
	เลขที่	
1. ไปรูดเงินข้อความที่คือกรวงเงินรือง้างให้ชัดเจน	จำนวนวัน	
2. ใบประมวลคือยื่นที่ส่วนการการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย	อัตราส่วนลดคอปี้	
3. ตัวเงินคลังที่ขอซื้อต้องเป็นจำนวนที่นับด้วยพันบาทเป็นหน่วย และใบประมวลแต่ละฉบับต้องมีไม่น้อยกว่า 100,000 บาท	อัตราดอกเบี้ยคอปี้	
	จำนวนที่กำหนด	
	ราคาซื้อ	

๘๖๕
ผู้ซื้อ

ที่อยู่

มท. 221/2523.6.1 ก.

โทรศัพท์ _____

ใบแจ้งหักบัญชี

วันที่ _____

เรียน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ในกรณีที่ประมวลได้ ไปรูดหักบัญชีเงินฝากของ _____ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นค่าตัวเงินคลัง งวดที่ _____ ลงวันที่ _____ ตามจำนวนเงินซึ่งประมวลได้.

เพื่อเข้าบัญชีการจำหน่ายตัวเงินคลัง	
บัญชีเลขที่ 227 จำนวนเงิน _____ บาท	

ลงชื่อ _____

ผู้มีอำนาจลงนามให้หักบัญชี

4.1.2 การชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยจะแจ้งผลการประมูลให้ผู้ซื้อทราบโดยหนังสือกำหนดภายในวันที่เปิดประมูล (สำหรับผู้ที่ประสงค์จะทราบด่วน อาจโทรศัพท์ตามได้ตั้งแต่เวลา 11.00 น.) ผู้ที่ประมูลได้จะต้องชำระเงินก่อนเวลา 10.00 น. ในวันที่ทำงานวันแรกของสัปดาห์ถัดไป (ปกติในวันจันทร์) เพราะตัวเงินคลังจะลงวันที่ในวันนั้น ในกรณีที่ผู้ประมูลได้ หรือผู้เสนอซื้อตัวเงินไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือกำหนด กล่าวคือ นำเงินมาชำระภายหลังเวลาที่กำหนด กระทรวงการคลังจะยกเลิกใบประมูลนั้นเสียก็ได้ หรือมีฉะนั้นอาจผ่อนผันให้ผู้ประมูล หรือผู้เสนอโดยมีเงื่อนไขว่าใช้ค้ำคอกเบี้ยให้แก่กระทรวงการคลัง ดังนี้

ก. ถ้าชำระเงินในวันนั้น แต่ภายหลังเวลาที่กำหนด คือ 10.00 น. ให้ถือว่าชำระเงินช้าไปหนึ่งวัน ผู้ประมูลได้หรือผู้เสนอจะต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่กระทรวงการคลัง เท่ากับดอกเบี้ยที่กระทรวงการคลังจะต้องเสียให้แก่ผู้ซื้อตัวเงินคลังนั้น

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ประมูลตัวเงินคลังได้ 100,000 บาท ในราคา 98.96 บาท ต่อร้อย (อายุของตัว 63 วัน ได้เงินส่วนลด 1.04 บาทต่อร้อย ฉะนั้นถ้า นาย ก. ชำระเงินช้าไปหนึ่งวัน กระทรวงการคลังจะต้องคิดดอกเบี้ยเป็นเงิน

98,960 บาทใน 63 วัน เป็นเงิน		1,040 บาท
98,960 บาทใน 1 วัน เป็นเงิน	$\frac{1,040}{63}$	= 16.50 บาท

ข. ถ้าชำระเงินช้าไปหลายวัน ก็ให้คิดเป็นรายวันตามวิธีที่กล่าวไว้ในข้อ ก.

4.1.3 การรับฝากตัวเงินคลัง ดังที่กล่าวมาแล้วว่าตัวเงินคลังที่ออกมี 2 ชนิด คือ ชนิดให้ใช้ตามคำสั่งและให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ ถ้าเจ้าของตัวเงินคลังประสงค์จะฝากตัวเงินคลังไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทยก็ทำได้ โดยระบุท่าเรือหรือหมายในใบประมูลตัวเงินคลัง ข้อ 5 ว่าขอฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับบริการฝากตัวโดยไม่คิดมูลค่า ตัวชนิดให้ใช้ตามคำสั่งจะโอนได้โดยการเซ็นหลังหลังส่งมอบ การฝากตัวเงินคลังไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทยนอกจากผู้ฝากจะได้รับความปลอดภัยแล้วยังได้บริการและความสะดวกในด้านการโอนกรรมสิทธิ์ เมื่อมีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยน หรือการให้นำเงินที่ไถ่ถอนเข้าบัญชี ตามคำสั่งของเจ้าของตัว

4.1.4 การไถ่ถอน เมื่อครบกำหนดอายุของตัวเงินค้ำ (ปกติจะเป็นวันจันทร์) ให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์ยื่นตัวเงินค้ำพร้อมกับหนังสือนำส่งตัวเงินค้ำ เพื่อเรียกเก็บต่อหน่วยทะเบียนเงินกู้ ส่วนการกู้เงิน สำหรับผู้ที่ฝากตัวเงินค้ำให้ใช้เงินแก่ผู้ถือไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถจัดการไถ่ถอนให้แล้วมาเงินเข้าบัญชีหรือส่งเช็คสั่งจ่ายในนามเจ้าของตัวเงินค้ำแล้วแต่กรณี ส่วนตัวเงินค้ำชนิดให้ใช้เงินตามคำสั่ง ผู้มีนามในตัวเงินค้ำเป็นผู้ไถ่ถอน หรือมีฉันทินให้เงินสละหนี้เสียก่อนจึงมอบให้ผู้ยื่นทำการไถ่ถอนได้

4.1.5 การขายคืน ตัวเงินค้ำที่ประมูลได้นี้อาจนำมาขายก่อนอายุตัวครบกำหนดชำระเงินได้ที่ส่วนการธนาคาร ฝ่ายการธนาคารในประเทศ โทร.2813311 ต่อ 277

4.2 โดยการซื้อจากส่วนเงินเชื่อและซื้อขายหลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทยหรือซื้อจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับผู้ลงทุนที่จะลงทุนด้วยวิธีนี้ ผู้ลงทุนต้องคอยติดตามตารางรายการเสนอขายและรับซื้อคืนตัวเงินค้ำของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งกระทำได้โดยทางโทรศัพท์ สำหรับสำคัญในตารางการเสนอขายและรับซื้อคืนตัวเงินค้ำจะมีการระบุอายุของตัวที่จะขาย ส่วนลดอัตราดอกเบี้ยในการซื้อขาย ดังตัวอย่างที่แสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การเสนอขายและรับซื้อคืนตัวเงินค้ำของธนาคารแห่งประเทศไทย

อายุตัว	การขาย			การรับซื้อคืน		
	ส่วนลด (ร้อยละ ต่อปี)	ดอกเบี้ย (ร้อยละ ต่อปี)	ดอกเบี้ย-เพิ่ม ลดจากสัปดาห์ ก่อน	ส่วนลด (ร้อยละ ต่อปี)	ดอกเบี้ย (ร้อยละ ต่อปี)	ดอกเบี้ย-เพิ่ม ลดจากสัปดาห์ ก่อน
3- 7	6.98	7.50	+0.5	7.48	8.08	+0.5
8- 15	7.11	7.65	+0.5	7.61	8.23	+0.5
16- 30	7.32	7.90	+0.5	7.82	8.48	+0.5
31- 60	7.75	8.40	+0.5	8.25	8.99	+0.5
61- 90	8.17	8.90	+0.5	8.67	8.49	+0.5
91-120	8.59	9.40	+0.5	9.09	10.00	+0.5
121-183	9.50	10.50	+0.5	10.00	11.11	+0.5

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.2.1 การซื้อตั๋วเงินคลัง การซื้อตั๋วเงินคลังจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับธนาคารพาณิชย์สามารถซื้อผ่านทางโทรศัพท์ โดยธนาคารพาณิชย์ต้องทำหนังสือตกลงกับธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน และต้องทำหนังสือมอบอำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ เพื่อทำหน้าที่ติดต่อในเรื่องซื้อขายตั๋วเงินคลังหรือรับแจ้งเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายตั๋วเงินคลังกับธนาคารแห่งประเทศไทย สำหรับบริษัทหรือบุคคลธรรมดา ถ้าจะลงทุนโดยซื้อตั๋วเงินคลังต้องไปซื้อที่ส่วนสินเชื่อและซื้อขายหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อไปถึงก็ยื่นความจำนงขอซื้อตั๋วเงินคลังกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหลังจากนั้น เจ้าหน้าที่จะให้ทำหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลัง ผู้ลงทุนจะซื้อจำนวนเท่าใด ชำระเงินอย่างไร จะเก็บตั๋วเงินคลังไว้กับตัวหรือฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทยก็ให้ระบุลงไปในหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลัง (ตัวอย่างของหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลังแสดงไว้ในหน้า 24)

การซื้อตั๋วเงินคลังจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย สามารถซื้อได้ตลอดสัปดาห์ ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์

4.2.2 การชำระเงิน ในการชำระเงินนั้นถ้าเป็นธนาคารพาณิชย์ก็จะใช้วิธีหักบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ถ้าเป็นบริษัทหรือบุคคลธรรมดาต้องนำเงินสด หรือเช็คของธนาคารพาณิชย์ไปซื้อตั๋วเงินคลัง สำหรับการชำระค่าตั๋วเงินคลังด้วยเช็ค ต้องนำเช็คนั้นไปติดต่อกับส่วนสินเชื่อและซื้อขายหลักทรัพย์ฝ่ายการธนาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทย บางขุนพรหม ก่อนเวลา 10.30 น. เข้าของวันที่ซื้อตั๋วเงินคลัง ตามที่ระบุไว้ในหมายเหตุของหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลัง

4.2.3 การรับฝากตั๋วเงินคลัง ธนาคารพาณิชย์สามารถฝากตั๋วเงินคลังที่ซื้อจากส่วนสินเชื่อซื้อขายหลักทรัพย์กับธนาคารแห่งประเทศไทยได้ เช่นเดียวกับการลงทุนซื้อตั๋วเงินคลังแบบประมุขโดยทางโทรศัพท์ สำหรับบริษัทหรือบุคคลธรรมดาก็ฝากได้เช่นกัน เมื่อบริษัทหรือบุคคลธรรมดาแจ้งความประสงค์ขอฝากตั๋วเงินคลังในหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลัง ทางเจ้าหน้าที่จะออกใบตอบรับการซื้อตั๋วเงินคลัง เพื่อนำไปขอรับหนังสือแสดงการรับฝากตั๋วเงินคลังในกรณีที่แจ้งความประสงค์จะไปขอรับหนังสือแสดงการรับฝากตั๋วเงินคลังเองในหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลัง นอกจากนี้ ใบตอบรับการซื้อตั๋วเงินคลังยังใช้เป็นหลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของตั๋วเงินคลังงวดที่ผู้ลงทุนซื้อ

หนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลัง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอซื้อตั๋วเงินคลัง

เรียน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้าพเจ้า.....มีความประสงค์ขอซื้อ

ตั๋วเงินคลัง เป็นจำนวนเงิน.....บาท ดังนี้

<u>งวดที่</u>	<u>วันถึงกำหนดไ้เงิน</u>	<u>ราคาที่ต้องจ่าย</u>
---------------	--------------------------	------------------------

และได้ชำระค่าตั๋วเงินคลังดังกล่าว เป็น

เงินสดจำนวน.....บาท

(.....)

เช็คธนาคาร.....เลขที่.....

ลงวันที่.....จำนวนเงิน.....บาท

(.....)

สำหรับตั๋วเงินคลังที่กล่าวข้างต้นนั้น

ขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเก็บรักษาไว้

ขอรับไปเก็บไว้เอง

ลงชื่อ.....

(.....)

หมายเหตุ การชำระค่าตั๋วเงินคลังด้วยเช็คนั้น ต้องนำไปติดต่อกับส่วนสินเชื่อและซื้อขายหลักทรัพย์
ฝ่ายการธนาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทย บางขุนพรหม ก่อนเวลา 10.30 น. เข้า
ของวันที่ขอซื้อตั๋วเงินคลัง

หากมีกรณีหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลังหาย ใบตอบรับการซื้อตั๋วเงินคลังก็สามารถใช้เป็นหลักฐาน
แสดงความเป็นเจ้าของของตั๋วเงินคลังแทนหนังสือขอซื้อตั๋วเงินคลังได้

ใบตอบรับการซื้อตั๋วเงินคลังมีลักษณะดังต่อไปนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทย

ใบตอบรับการซื้อตั๋วเงินคลัง

เลขที่

งวดที่

วันที่

เรียน

ตามที่ท่านได้ขอซื้อตั๋วเงินคลังงวดที่.....ราคา
ที่ตราไว้.....บาท เป็นเงิน.....บาท
วันครบกำหนดชำระ.....และได้ชำระค่าตั๋วเงินคลังจำนวนดังกล่าว
เป็น เงินสด จำนวนเงิน.....บาท
(.....)

เช็คธนาคาร.....เลขที่.....
ลงวันที่.....จำนวนเงิน.....บาท
(.....) นั้น

โปรดยื่นหนังสือนี้ที่ส่วนการฎีเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อขอรับหนังสือ
แสดงการรับฝากตั๋วเงินคลังตั้งแต่วันที่.....

ธนาคารจะจัดส่งหนังสือแสดงการรับฝากตั๋วเงินคลังไปให้ท่านภายในวันที่
.....

.....เจ้าหน้าที่

ส่วนสินเชื่อกและซื้อขายหลักทรัพย์

โทร. 2813311 ต่อ 277

4.2.4 การขายคืน ตัวเงินค้ำประกันอาคารพาณิชย์ บริษัท บุคคลธรรมดา
ซื้อจากส่วนเกินซื้อและซื้อขายหลักทรัพย์ สามารถขายคืนให้กับหน่วยดังกล่าวได้ทุกวัน ส่วนอัตราใน
การขายคืนจะเป็นเท่าใด ดูได้จากตารางที่ 2 ในหน้า 22

5. ความแตกต่างของการลงทุนในตัวเงินค้ำประกันระหว่างแบบประมวลจากส่วนการกู้เงิน
และซื้อจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย ความแตกต่างของการลงทุนทั้ง 2 วิธี
พอสรุปได้ดังนี้ .-

5.1 แตกต่างกันในเรื่องอายุของตัว โดยการลงทุนแบบประมวล มีอายุค่อนข้างยาว
กว่าคือ มีประเภท 63 วัน 28 วัน และ 182 วัน แต่ถ้าซื้อจาก Portfolio ของธนาคาร
แห่งประเทศไทย นักลงทุนมีโอกาสเลือกตัวได้หลายประเภท ตั้งแต่ 3 วันจนถึง 182 วัน

5.2 ผลตอบแทนจากการเข้าประมวล โดยทั่วไปมีแนวโน้มสูงว่าการซื้อจาก
Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการที่จะให้
ผู้ลงทุนในตัวเงินค้ำประกันเข้าประมวลมากกว่าที่จะซื้อจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย
ผลตอบแทนในแต่ละแบบแตกต่างกันไปตามอายุของตัว ดังนั้น อัตราผลตอบแทนแบบประมวลชนิดตัวอายุ
28 วันจะมีอัตราผลตอบแทนต่ำสุด ส่วนตัวชนิด 182 วันจะมีอัตราผลตอบแทนสูงสุด ส่วนผลตอบแทน
ของการซื้อจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย ตัวอายุ 3-7 วันมีอัตราผลตอบแทนต่ำ
สุด และตัวชนิด 121-183 วันมีอัตราผลตอบแทนสูงสุด

5.3 ความถี่ของการลงทุน ผู้ลงทุนประมวลจะประมวลได้เพียงสัปดาห์ละครั้งเท่านั้น
แต่ผู้ลงทุนสามารถซื้อจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ทุกวันในเวลาทำการ

5.4 การลงทุนด้วยการซื้อจาก Portfolio ของธนาคาร สะดวกกว่าวิธีการ
เข้าประมวล (ในกรณีของธนาคารพาณิชย์) เพราะสามารถซื้อตัวเงินค้ำประกันทางโทรศัพท์ได้ แต่หาก
ประมวลต้องมาประมวลด้วยตนเองที่ส่วนการกู้เงิน

5.5 การชำระเงินด้วยวิธีการซื้อจาก Portfolio เรียกว่าการประมวลโดยตรง
ถ้าซื้อจาก Portfolio จะต้องชำระเงินในวันนั้น แต่ ประมูลจะต้องชำระเงินในวันเปิดทำการ
ถัดไป

6. ผู้ร่วมในตลาด (Participant) ผู้ร่วมในตลาดที่สำคัญมีดังนี้ .-

6.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าร่วมในตลาดนี้ นอกจากทำหน้าที่จำหน่ายตั๋วเงินคลังแทนกระทรวงการคลังแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยยังเข้าร่วมในการประมูลตั๋วเงินคลังในแต่ละครั้งด้วย และเท่าที่ผ่านมา ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ที่เข้าประมูลและถือตั๋วเงินคลังมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยดูจากตาราง 3 และตาราง 4 ในหน้า 28 และ 29

จุดมุ่งหมายของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เข้าร่วมในตลาดนี้ก็คือ การใช้ตั๋วเงินคลังเป็นเครื่องมืออันหนึ่งในการดำเนินนโยบายทางการเงิน โดยวิธีที่เรียกว่า Open Market Operation กล่าวคือ ถ้าปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดมีมากเกินไป ซึ่งจะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะเข้าแทรกแซงตลาดโดยการเข้าร่วมประมูลในปริมาณที่น้อย และขณะเดียวกันก็จะพยายามขายตั๋วเงินคลังจาก Portfolio ของตนให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อลดปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดให้น้อยลง และตรงข้ามถ้าปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดมีน้อยอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจ ในกรณีนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะเพิ่มปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดโดยเข้าร่วมประมูลในปริมาณที่มาก และลดปริมาณการขายตั๋วเงินคลังจาก Portfolio ของตนลง วิธีนี้จะช่วยเพิ่มปริมาณเงินที่หมุนเวียนในตลาดให้มีปริมาณที่มากขึ้น แต่เท่าที่ผ่านมาการทำ Open Market Operation ของธนาคารแห่งประเทศไทยไม่อาจบรรลุผลตามความมุ่งหมาย เนื่องจากสาเหตุที่สำคัญ คือ .-

6.1.1 ตลาดเงินของประเทศไทยยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ลักษณะการเงินที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางทางการเงินในการระดมเงินทุนและแบ่งสรรเงินทุนยังมีน้อยมาก และที่สำคัญ ความรู้และความชำนาญด้านธุรกิจเงินทุนยังมีน้อย ดังนั้นในการประมูลตั๋วเงินคลังจะมีผู้สนใจยื่นความสนใจขอเข้าร่วมประมูลไม่กี่รายเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยเกรงว่าผู้เข้าร่วมประมูลเหล่านี้อาจจะทำความตกลงในการกำหนดอัตราส่วนลดให้อ้างหรืออีกนัยหนึ่งคือกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ถูกลง ซึ่งการทำเช่นนี้จะทำให้กระทรวงการคลังต้องจ่ายดอกเบี้ยในการกู้เงินสูงกว่าความเป็นจริง ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงในตลาดนี้เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยแทนที่จะให้อัตราดอกเบี้ยถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทาน และเป็นเหตุให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ประมูล และผู้ถือตั๋วเงินคลังที่ใหญ่ที่สุด ด้วยเหตุนี้การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะทำ Open

ตารางที่ 3 การประมูล-ซื้อ-ขายตัวเงินคลังของสถาบันต่าง ๆ

หน่วย : ล้านบาท

	ธนาคารแห่งประเทศไทย			ธนาคารพาณิชย์			บริษัทเงินทุน และ หลักทรัพย์			ธนาคารออมสิน			อื่น ๆ			รวม		
	ประมูล	ซื้อ	ขาย	ประมูล	ซื้อ	ขายคืน	ประมูล	ซื้อ	ขายคืน	ประมูล	ซื้อ	ขายคืน	ประมูล	ซื้อ	ขายคืน	ประมูล	ซื้อ	ขาย
2521 มค.-มีค.	9,017	4,055	9,063	1,263	6,532	3,975	1	43	5	-	313	61	1,259	2,175	14	11,540	9,063	4,055
เม.ย-มิย.	6,843	4,678	9,451	573	5,384	4,541	-	23	-	-	350	137	724	3,694	-	8,140	9,451	4,678
กค.-กย.	7,304	4,999	6,581	827	5,093	4,702	1	39	-	-	498	88	1,267	951	209	9,399	6,581	4,999
ตค.-ธค.	5,120	7,529	9,762	973	7,733	6,912	1	256	107	-	367	170	856	1,406	403	6,950	9,762	7,529
2522 มค.	2,206	1,414	2,336	81	1,307	1,372	-	27	16	-	250	26	663	752	-	2,950	2,336	1,414
กพ.	1,277	1,131	1,854	1	1,464	1,125	-	17	6	-	80	-	272	293	-	1,550	1,854	1,131
มีค.	1,703	840	2,616	-	1,980	810	-	13	-	-	106	30	547	517	-	2,250	2,616	840
เมย.	1,699	394	1,246	-	531	372	1	4	1	-	40	20	300	672	-	2,000	1,247	393
พค.	762	195	796	-	344	195	-	23	-	-	-	-	938	429	-	1,700	796	195
มิย.	1,325	148	378	25	266	147	-	24	-	-	-	-	100	88	1	1,450	378	148
กค.	818	280	80	53	5	280	3	-	-	-	-	-	1,750	75	-	1,750	80	280
ลค.	1,657	299	610	-	225	205	-	15	10	-	-	-	343	370	94	2,000	610	299
กย.	2,460	73	1,217	-	70	55	-	5	-	-	-	-	290	1,142	18	2,750	1,217	73
ตค.	2,466	1,075	598	-	5	-	-	45	-	-	-	-	834	548	1,075	3,300	598	1,075
พย.	1,612	164	736	-	151	125	-	21	10	-	-	-	388	564	29	2,000	733	164
ธค.	3,077	461	4,015	25	255	243	-	33	1	-	230	215	673	3,497	2	3,650	4,015	461
2523 มค.	4,312	618	4,030	52	402	235	2	21	1	-	352	362	384	3,255	20	4,750	4,030	618
กพ.	2,648	846	2,617	-	498	440	-	16	1	-	502	397	652	1,601	8	3,300	2,617	846
มีค.	4,777	2,125	4,960	-	773	420	-	49	-	-	789	687	373	3,349	1,018	5,150	4,960	2,125
เมย.	3,199	1,390	2,067	-	316	130	1	12	1	-	20	20	-	1,719	1,239	3,200	2,067	1,390
พค.	4,100	1,763	5,365	-	4,058	1,385	-	36	3	-	433	371	-	838	4	4,100	5,365	1,763
มิย.	1,507	4,594	4,557	693	2,795	4,464	-	57	-	-	261	102	-	1,444	28	2,200	4,557	4,594

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4 ยอดคงค้างของตัวเงินค้ำ

หน่วย : ล้านบาท

ปี เดือน	ธนาคารแห่งประเทศไทย	ธนาคารพาณิชย์	บริษัทเงินทุน	ธนาคารออมสิน	อื่น ๆ	รวม
2521 มค.	3,516	2,007	24	6	1,847	7,400
ธย.	1,960	1,141	24	10	2,055	5,190
กย.	5,919	969	28	20	1,464	8,400
ธค.	4,157	359	55	-	1,379	5,950
2522 มค.	4,292	84	28	60	1,486	5,950
กพ.	4,293	74	38	30	1,515	5,950
มีค.	3,763	694	33	10	1,400	5,900
เมย.	3,412	64	29	10	1,435	4,950
พค.	2,035	54	32	-	1,629	3,750
ธย.	2,033	83	36	-	1,598	3,750
กค.	1,846	83	57	-	1,564	3,550
ลค.	2,672	103	58	-	1,617	4,450
กย.	5,641	83	61	-	2,615	8,400
ตค.	3,179	83	62	-	1,826	5,150
พย.	3,225	83	62	-	1,780	5,150
ธค.	3,185	81	90	15	3,579	6,950
2523 มค.	3,340	81	88	-	4,835	8,350
กพ.	3,594	136	100	-	4,520	8,350
มีค.	3,872	81	106	-	4,291	8,350
เมย.	4,645	151	100	-	2,954	7,850
พค.	2,782	2,326	102	-	2,140	7,350
ธย.	1,966	761	73	-	2,050	4,850
กค.	1,719	558	63	-	2,110	4,450
ลค.	3,180	146	62	-	2,062	5,540

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

Market Operation เพื่อควบคุมปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดย่อมไม่ไต่ผล เพราะว่าผู้ถือตัวเงินคลังรายใหญ่ที่สุดก็คือธนาคารแห่งประเทศไทย และผู้ร่วมอื่นในตลาดก็มีอยู่ไม่กี่รายเท่านั้น

6.1.2 ตลาดเงินของประเทศไทยดังที่กล่าวมาแล้วว่ายังไม่พัฒนาเท่าที่ควร ดังนั้นลักษณะของตลาดเงินจึงถูกแบ่งออกเป็นตลาดเงินในระบบ (Organized Money Market) กับตลาดเงินนอกระบบ (Unorganized Money Market) ตลาดเงินนอกระบบนั้นมีความสำคัญไม่แพ้กับตลาดเงินในระบบ และปริมาณเงินในตลาดนอกระบบนั้นก็มิขนาดใหญ่มาก แต่ใหญ่เท่าใดนั้นไม่อาจทราบได้ เพราะไม่มีการเก็บสถิติตัวเลขไว้ และรัฐบาลก็ไม่อาจควบคุมปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดนี้ให้เพิ่มหรือลดตามความต้องการได้ ในปัจจุบันตลาดเงินในระบบมีอาจสนองความต้องการของเงินทุนแต่คนส่วนมากได้ ดังนั้นผู้ที่ต้องการเงินทุนเหล่านี้ก็หันไปใช้บริการเงินทุนนอกระบบ เมื่อมีผู้เสนอก็ต้องมีผู้สนอง การกู้ยืมจึงจะเกิดขึ้นได้ ตลาดเงินนอกระบบนั้นมีผู้สนองด้านเงินทุนพร้อมอยู่แล้ว ดังนั้นตลาดนี้ถึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในทุกวันนี้เป็นตลาดที่มีพร้อมทั้งต้นทุนสูงและอุปทานของเงินทุน ตลาดนี้ถึงแม้ว่าจะมีความเสี่ยงในการให้กู้สูงกว่าความเสี่ยงในการให้กู้ของตลาดเงินในระบบ แต่ความเสี่ยงนั้นก็ถูกชดเชย (Offset) ด้วยอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนที่สูง (สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดในการให้กู้) สำหรับอนาคตของตลาดจะยังคงมีบทบาทที่สำคัญด้านการให้กู้ยืมเงินต่อไป ตราบใดที่ผู้ต้องการเงินทุนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถระดมเงินทุนหรือกู้ยืมเงินจากตลาดเงินในระบบได้ และจะมีผลทำให้การดำเนินนโยบายทางการเงินด้วยวิธี Open Market Operation เพื่อควบคุมปริมาณเงินหมุนเวียนในตลาดยังคงไม่ไต่ผลต่อไป

6.1.3 การดำเนินนโยบายทางการเงินด้วยวิธี Open Market Operation นั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งที่จะมีผลต่อนโยบายนี้คือ การเคลื่อนย้ายเงินทุนจากตลาดหนึ่งไปสู่อีกตลาดหนึ่ง โดยมีอัตราผลตอบแทนเป็นสิ่งจูงใจ ตลาดตราสารแต่ละตลาดในตลาดเงินจะต้องไว (Sensitive) ต่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยในแต่ละตลาด หากตลาดใดให้ดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนสูง ผู้ลงทุนในตลาดที่ให้ผลตอบแทนต่ำก็จะเคลื่อนย้ายเงินทุนจากตลาดที่ตนลงทุนอยู่ไปสู่ตลาดที่ให้ผลตอบแทนสูง หรือเป็นการทำ Arbitrage นั้นเอง การเคลื่อนย้ายของเงินทุนจะสิ้นสุดลงต่อเมื่อตลาดทั้งสองมีอัตราผลตอบแทนที่ใกล้เคียงหรือเท่ากัน แต่เท่าที่ผ่านมามีตลาดเงินของประเทศไทยยังไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว เนื่องจากตลาดแต่ละตลาดยังเป็นตลาดที่เล็กและแคบ และที่สำคัญคือไม่มีตลาด

รองของตราสารในแต่ละตลาด ผู้ลงทุนในตราสารไม่มีสภาพคล่องในการถือตราสาร ผู้ลงทุนโดยมากจะถือตราสารจนครบกำหนด เพราะไม่สามารถนำตราสารไปขายลดได้ ดังนั้นการเคลื่อนย้ายเงินทุนจากตลาดหนึ่งไปสู่อีกตลาดหนึ่งจึงไม่อาจทำได้ และมีผลทำให้การทำ Open Market Operation ของรัฐบาล ในการควบคุมปริมาณเงินทุนเวียนในตลาดไม่ประสบความสำเร็จ

6.2 ธนาคารพาณิชย์ ถ้าหากจะนับสถาบันที่ประกอบธุรกิจด้านการเงินที่เข้าร่วมในตลาดตัวเงินคั่งแล้ว ธนาคารพาณิชย์จะเป็นผู้ร่วมตลาดที่ใหญ่ที่สุด โดยดูจากตารางที่ 3 เปรียบเทียบยอดปริมาณซื้อ และยอดปริมาณการประมูล กับบริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ และธนาคารออมสิน จุดมุ่งหมายที่ธนาคารพาณิชย์เข้าร่วมในตลาดนี้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากสินทรัพย์สภาพคล่อง กล่าวโดยทั่วไปธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ก็คือ การรับฝากเงินจากองค์กร บริษัท ห้างร้าน และประชาชนโดยผู้ฝากจะถอนเงินที่รับฝากไว้นั้นคืนได้ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ หรือเมื่อเรียกร้องและธนาคารพาณิชย์จะนำเงินที่รับฝากไว้นั้นไปลงทุนหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ในการดำเนินงานประจำวันของธนาคารจะมีทั้งการรับฝากเงินและการถอนเงินอยู่ตลอดเวลา เพื่อเป็นการไม่ประมาทในกรณีที่เงินล้นอาจจะขาดมือไม่สามารถจ่ายให้ลูกค้าเมื่อลูกค้ามาถอนหรือทวงถามได้ ธนาคารพาณิชย์จึงต้องมีความรอบคอบและเตรียมพร้อมไว้เสมอที่ธนาคารพาณิชย์จะสามารถจ่ายชำระหนี้เงินฝากคืนได้ทุกขณะไม่ว่ากรณีปกติวิสัยหรือผิดปกติวิสัยที่คาดว่าจะไม่คาดคิดเพิ่มขึ้น ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องอย่างอื่นนอกจากเงินสำรองตามกฎหมายที่สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สินทรัพย์ที่จะไปลงทุนนี้จะต้องมีความมั่นคง ปลอดภัย และเป็นสินทรัพย์ที่ขายง่าย สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันที และไม่ขาดทุน หรือขาดทุนแต่น้อย หนึ่งในสินทรัพย์สภาพคล่องที่ธนาคารพาณิชย์นิยมลงทุนก็คือ ตัวเงินคั่ง ซึ่งเป็นตัวสัญญาใช้เงินของรัฐบาลที่มีคุณสมบัติดีตรงตามที่ธนาคารพาณิชย์ต้องการ ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงได้เข้าร่วมในตลาดนี้

การเข้าร่วมในตลาดตัวเงินคั่งของธนาคารพาณิชย์สามารถกระทำได้โดย -

6.2.1 การเข้าร่วมประมูล ธนาคารพาณิชย์ที่เข้าประมูลมีเพียง 3 หรือ 4 ธนาคารที่มีขนาดใหญ่ และเป็นธนาคารพาณิชย์ของไทยเท่านั้น ธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมประมูลรายใหญ่ที่สุดและให้ความสนใจตลาดนี้มากที่สุด คือ ธนาคารกรุงเทพ รองลงไปได้แก่ ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย ธนาคารไทยพาณิชย์

6.2.2 การซื้อตัวเงินค้ำจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย

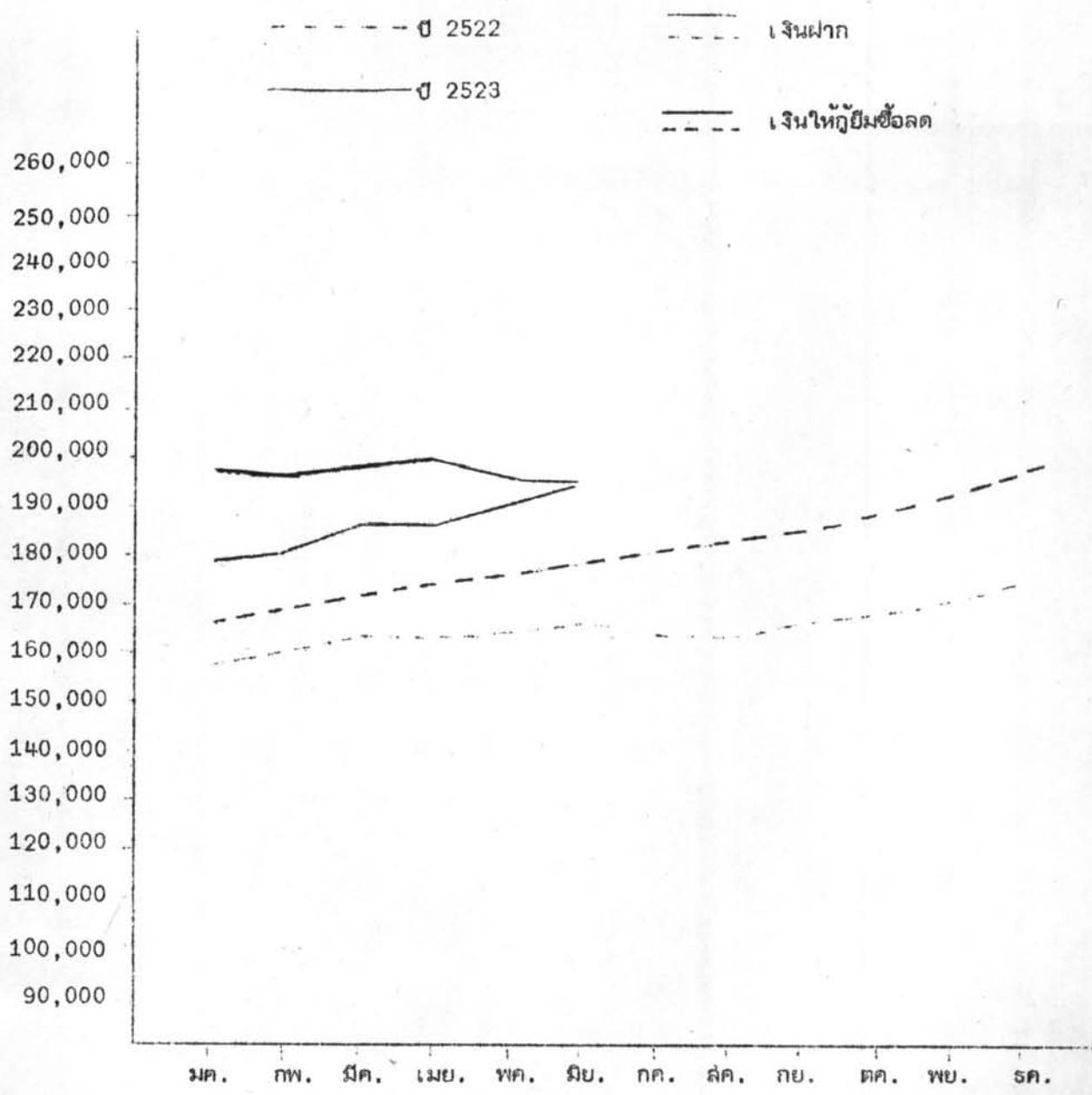
ธนาคารพาณิชย์ 3 หรือ 4 ธนาคารตามที่กล่าวมาแล้ว นอกจากเข้าร่วมตลาดโดยวิธีประมูลแล้วยังซื้อตัวเงินค้ำจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย ส่วนธนาคารพาณิชย์ของไทยนอกจากที่กล่าวมา นิยมลงทุนด้วยการซื้อตัวเงินค้ำจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ธนาคารยุโรป เอเชียน बैंค ซึ่งเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศก็ได้เข้าร่วมตลาดโดยวิธีนี้ด้วย และนับเป็นสาขาของธนาคารต่างประเทศสาขาเดียวเท่านั้นที่เข้าร่วมในตลาดนี้

การลงทุนในตัวเงินค้ำของธนาคารพาณิชย์เท่าที่ผ่านมา (จากตารางที่ 3 ในหน้า 28)

ในปี 2521 ธนาคารพาณิชย์ลงทุนในตลาดนี้ในปริมาณที่สูง กล่าวคือ การประมูลอยู่ในช่วง 573 ล้านบาท - 1,263 ล้านบาท และมียอดปริมาณการซื้ออยู่ระหว่าง 5,093 ล้านบาท - 7,733 ล้านบาท และในปี 2522 สืบเนื่องมาจากประเทศไทยเราได้ประสบกับภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งมีผลเนื่องมาจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศใช้มาตรการทางการเงินหลายประการตามนโยบายก้าจัดและป้องกันภาวะเงินเฟ้อ เช่น การเพิ่มอัตราดอกเบี้ยมาตรฐานที่ธนาคารพาณิชย์กู้จากร้อยละ 9 เป็นร้อยละ 10.5 เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2521 และเพิ่มเป็นร้อยละ 12.5 ต่อปี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2521 การเพิ่มดอกเบี้ยพันธบัตร การจำกัดวงเงินที่ธนาคารพาณิชย์จะขอจากรธนาคารแห่งประเทศไทย ตลอดจนการขอความร่วมมือจากธนาคารพาณิชย์ให้ชะลอสินเชื่อหลายประเภท มาตรการต่าง ๆ ดังกล่าวได้ส่งผลให้ภาวะการเงินของประเทศเริ่มตึงตัวตั้งแต่ปลายปี 2521 และดำเนินต่อเนื่องมาในปี 2522 ส่วนทางด้านภาวะการเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ก็มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเกิดภาวะเงินเฟ้อที่รุนแรง ทำให้รายได้ที่แท้จริงของประชาชนส่วนใหญ่มูลดลง ทำให้ความสามารถในการออมลดน้อยลงด้วย นอกจากนี้เงินเฟ้อทำให้ผลตอบแทนจากการออมในรูปของเงินฝากลดลง ซึ่งไม่จูงใจให้ประชาชนฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ ดังนั้นเงินฝากจากประชาชนเข้าสู่ระบบธนาคารพาณิชย์จึงลดลง ขณะเดียวกันความต้องการด้านเงินกู้ยืมก็มีมากขึ้น ดังเห็นได้จากรูปที่ 1 ในหน้า 33 จะพบว่าปริมาณเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์สูงกว่าปริมาณเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ ส่วนเหตุการณ์ภายนอกประเทศนั้นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในต่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้น เนื่องจากความผันผวนทางการเงินของโลกในปี 2522 อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นจนใกล้เคียงเพดานดอกเบี้ยเงินกู้ภายในประเทศที่กำหนดไว้ 15% ต่อปี ปริมาณเงินกู้ที่ทางธนาคาร

รูปที่ 1 ปริมาณเงินฝากและเงินให้กู้ยืมซื้อลดของธนาคารพาณิชย์

(ล้านบาท)

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

พาณิชย์ฯ เข้ามามีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาเดียวกันในปี 2521 (ดูจากตารางที่ 5 หรือจากรูปที่ 2 ในหน้า 35, 37) ในรอบปี 2522 เดือนตุลาคมมีการคืนเงินกู้ต่างประเทศมากที่สุด คิดเป็นเงิน 2,289.9 ล้านบาท สืบเนื่องมาจากอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศสูง เลยเพดานเงินกู้ของไทย (ดูจากตารางที่ 6 หน้า 36 ในช้อย์ยูโรดอลลาร์ 3 เดือน) อัตราดอกเบี้ยในตลาดยูโรดอลลาร์ที่มีสัญญา 3 เดือนสูงถึงร้อยละ 15.93 ต่อปี จากที่กล่าวมาทั้งหมดเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์ขาดสภาพคล่องทำให้เงินทุนหมุนเวียนที่จะมาลงทุนในตลาดตัวเงินคลังลดน้อยลง ดังนั้นการเข้าร่วมประมูลหรือซื้อตัวเงินคลังจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทยมีปริมาณน้อยมาก สาเหตุที่สำคัญอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มีการลงทุนในตลาดตัวเงินคลังน้อยลง คือในเดือนเมษายน 2522 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ตั้งตลาดซื้อคืน (Repurchase Market) ขึ้น ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีโอกาสเลือกลงทุนเพิ่มขึ้นอีกตลาดหนึ่ง จากตาราง 3 ในเดือนเมษายน 2522 ปริมาณประมูลซื้อตัวเงินคลังของธนาคารพาณิชย์ไม่มี ส่วนปริมาณซื้อตัวเงินจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทยลดลงเหลือเพียง 531 ล้านบาท เทียบกับยอดซื้อเดือนมีนาคม 1,980 บาท หรือลดลงร้อยละ 73.18 เงินทุนส่วนที่ลดลงในตลาดนี้ ส่วนหนึ่งจะถูกเคลื่อนย้ายไปสู่ตลาดซื้อคืน จากตารางที่ 13 หน้า 160 จะพบว่าในเดือนเมษายนมีธนาคารพาณิชย์ลงทุนในตลาดซื้อคืน 650 ล้านบาท (โดยดูจากช่องที่ธนาคารพาณิชย์ซื้อ) สาเหตุที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างตลาดตัวเงินคลัง และตลาดซื้อคืน คือ อัตราดอกเบี้ย กล่าวคือ ในเดือนเมษายน 2522 อัตราดอกเบี้ยในตลาดตัวเงินคลังเฉลี่ยร้อยละ 7.15 ส่วนอัตราดอกเบี้ยของตลาดซื้อคืนเฉลี่ยร้อยละ 12.27 ดังนั้นเงินทุนจากตลาดตัวเงินคลังจึงไหลไปสู่ตลาดซื้อคืน

ส่วนในปี 2523 ในไตรมาสแรก อัตราดอกเบี้ยต่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ และในสิ้นเดือนมีนาคมสูงถึงร้อยละ 20 ต่อปี ธนาคารพาณิชย์ได้เร่งชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศ ซึ่งดูได้จากตาราง 5 หรือรูปที่ 2 จะพบว่าธนาคารพาณิชย์คืนเงินกู้ต่างประเทศเป็นจำนวนทั้งสิ้น 5,529.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 19.96 เมื่ออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศสูง ธนาคารพาณิชย์จึงหันมาปรับสภาพคล่องในตลาดซื้อคืนโดยจะเห็นได้จากตาราง 13 และรูปที่ 3 หน้า 162 ในเดือนเมษายน ยอดปริมาณซื้อขายพันธบัตรมียอดปริมาณการซื้อขายสูงที่สุดตั้งแต่ตลาดเปิดทำการมา กล่าวคือมียอดปริมาณซื้อขายสูงถึง 14,697 ล้านบาท ในปริมาณยอดที่ซื้อขายพันธบัตรทั้งหมดนี้เป็นปริมาณขายของธนาคารพาณิชย์ถึง 11,608 ล้านบาท หรือคิดเป็น 78.98% มี

ตารางที่ 5 เงินกู้จากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

หน่วย : ล้านบาท

ปี เดือน	จำนวนเงินที่กู้มา	อัตราเปลี่ยนแปลง	% ของอัตราเปลี่ยนแปลง
21 ธันวาคม	24,804.8	-	-
22 มกราคม	27,127.7	+ 2,322.9	+9.36
กุมภาพันธ์	26,502.9	- 624.8	-2.30
มีนาคม	27,208.9	+ 706.0	+2.59
เมษายน	28,012.2	+ 803.3	+2.95
พฤษภาคม	31,538.6	+ 3,526.4	+12.58
มิถุนายน	34,764.1	+ 3,225.5	+10.22
กรกฎาคม	34,272.1	- 492.0	- 1.41
สิงหาคม	34,926.5	+ 654.4	+ 1.90
กันยายน	35,674.9	+ 748.4	+ 2.14
ตุลาคม	33,385.0	- 2,289.9	- 6.41
พฤศจิกายน	36,208.2	+ 2,823.2	+ 8.45
ธันวาคม	35,421.7	- 786.5	- 2.17
23 มกราคม	34,684.7	- 737.0	- 2.08
กุมภาพันธ์	32,585.0	- 2,099.7	- 6.05
มีนาคม	27,055.4	- 5,529.6	-16.96
เมษายน	25,392.5	- 1,662.9	- 6.15
พฤษภาคม	30,081.4	+ 4,688.9	+18.47
มิถุนายน	29,332.2	- 749.2	- 2.49

หมายเหตุ 1. เครื่องหมาย (+) แสดงถึงปริมาณหรือเปอร์เซ็นต์ที่เพิ่มขึ้นจากเดือนก่อน

2. เครื่องหมาย (-) แสดงถึงปริมาณหรือเปอร์เซ็นต์ที่ลดลงจากเดือนก่อน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

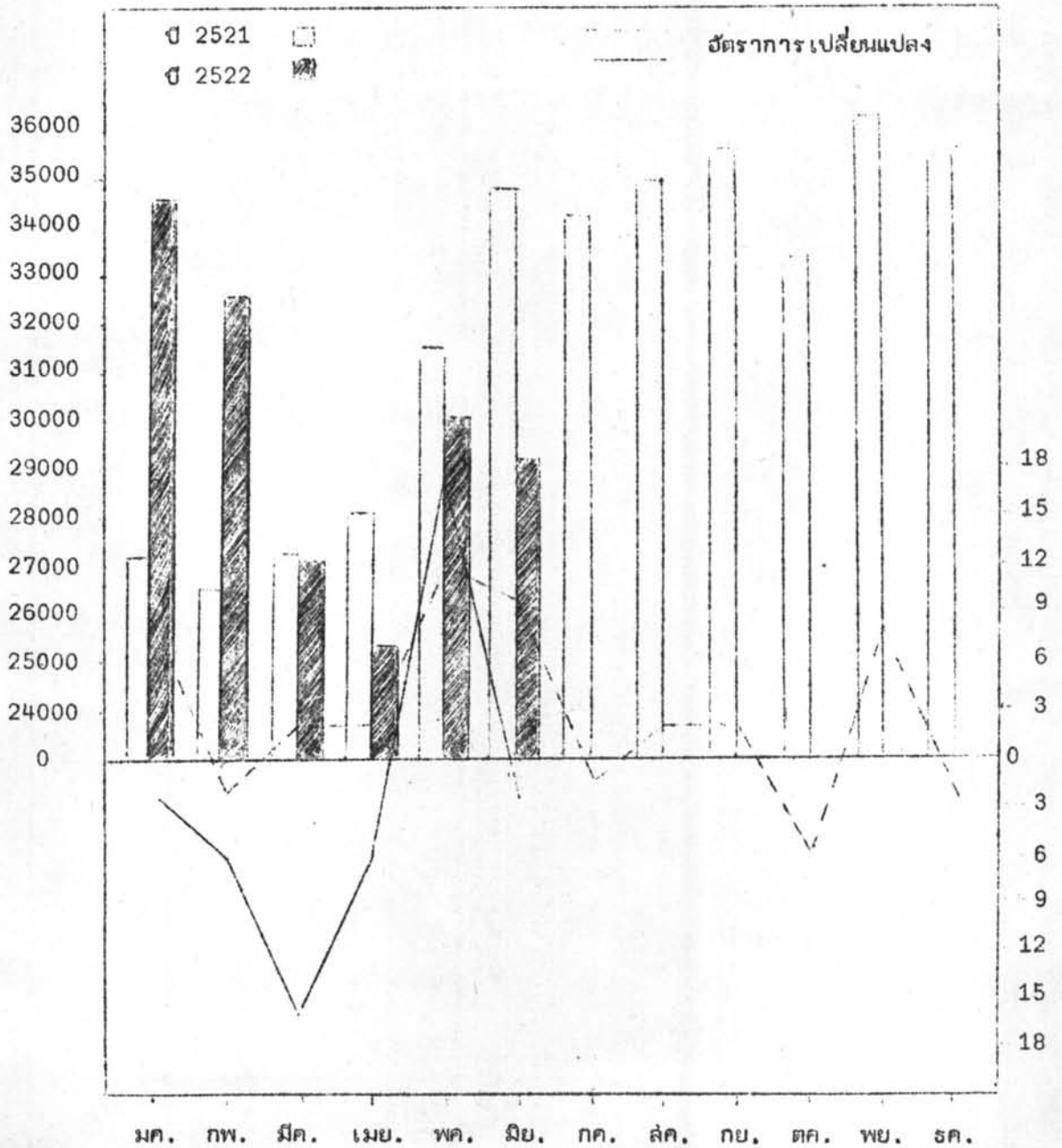
ตารางที่ 6 อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน

	ระหว่างธนาคารพาณิชย์		บริษัทเงินทุน กู้ยืมประเภทเพื่อเรียก	อัตรา ธนาคารกลาง	บูโรคอลล่าร์ (3 เดือน)	ตัวเงินคั่ง รับช่วงซื้อลดตัว	อัตราใน ตลาดซื้อคืน (7 วัน)
	เงินฝากเพื่อเรียก	เงินกู้ยืมเพื่อเรียก					
2521 มกราคม	6.77	7.55	8.322	9.0	7.43	7.02	5.0
กุมภาพันธ์	7.46	7.94	8.437	10.5	7.50	6.93	5.0
มีนาคม	7.06	8.10	8,718	10.5	7.50	6.59	5.0
เมษายน	7.32	8.02	8,739	10.5	7.75	6.61	5.0
พฤษภาคม	7.23	8.05	8,677	10.5	8.00	6.83	5.0
มิถุนายน	7.35	8.09	8,416	10.5	8.75	6.87	5.0
กรกฎาคม	7.47	8.03	8,520	10.5	8.50	6.80	5.0
สิงหาคม	7.30	8.13	8.583	10.5	9.00	7.04	5.0
กันยายน	7.60	8.07	8.917	10.5	9.56	-	5.0
ตุลาคม	8.01	8.76	8,791	10.5	11.43	7.27	5.0
พฤศจิกายน	7.98	8.98	8.792	10.5	11.75	7.07	5.0
ธันวาคม	8.04	9.32	8.979	12.5	11.81	7.09	5.0
2522 มกราคม	7.50	9.69	9.396	12.5	10.50	7.39	5.0
กุมภาพันธ์	7.13	10.48	9.604	12.5	10.68	7.39	5.0
มีนาคม	6.84	10.72	10.063	12.5	10.68	7.21	5.0
เมษายน	5.92	10.42	9,792	12.5	10.93	7.02	5.0
พฤษภาคม	6.66	10.00	9,792	12.5	10.62	7.15	5.0
มิถุนายน	8.28	10.21	9.854	12.5	10.68	7.13	5.0
กรกฎาคม	5.57	10.33	9.667	12.5	10.37	7.04	5.0
สิงหาคม	8.28	10.64	9.958	12.5	12.25	7.51	5.0
กันยายน	8.28	10.43	10.063	12.5	12.87	7.51	5.0
ตุลาคม	9.55	10.20	10.188	12.5/15.0	15.92	7.68	5.0
พฤศจิกายน	7.45	10.38	10.454	12.5/15.0	14.25	7.58	5.0
ธันวาคม	8.87	12.00	10.477	12.5/15.0	14.56	7.52	5.0
2523 มกราคม	13.77	15.99	12.313	12.5/15.0	14.43	7.91	5.0
กุมภาพันธ์	13.21	15.62	12.458	12.5/15.0	16.94	7.88	5.0
มีนาคม	12.92	16.78	12.542	14.0/17.5	20.00	8.73	5.0
เมษายน	15.47	17.73	12.625	14.0/17.5	13.94	9.75	5.0
พฤษภาคม	10.60	15.08	12.523	13.5/16.0	9.87	10.06	5.0
มิถุนายน	12.23	12.49	12.318	12.5/15.0	9.81	8.98	5.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 2 เงินกู้จากต่างประเทศของธนาคารพาณิชย์

อัตราการเปลี่ยนแปลง %

ปริมาณซื้อเพียง 2,782 ล้านบาทเท่านั้น หรือคิดเป็น 18.92% อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศ มีแนวโน้มลดลงในช่วงปลายเดือนเมษายน และในวันสิ้นเดือนเมษายน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 9.87 ต่อปี ธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ก็ เริ่มทยอยกู้เงินจากต่างประเทศเข้ามามากขึ้น และในเดือนพฤษภาคม ปริมาณเงินที่ธนาคารกู้เข้ามาจากต่างประเทศ มีปริมาณถึง 4,688.9 ล้านบาท หรือกู้เข้ามาเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.47 (จากตารางที่ 5 และรูปที่ 2) และเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีสภาพคล่องดีขึ้น เงินที่ธนาคารกู้มาใช้ชำระคืนเงินกู้ให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งประเภทการกู้โดยมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน และการขายล่วงหน้าลดตัวสัญญาใช้เงิน โดยเฉพาะตัวส่งออกและตัวที่ขผลเกษตร¹ ส่วนเงินที่เหลือที่ยังไม่ได้ใช้ธนาคารพาณิชย์ก็นำไปลงทุนในตั๋วเงินคลัง ซึ่งดูได้จากตาราง 3 ในเดือนพฤษภาคม มีการซื้อตั๋วเงินคลังจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นจำนวนเงินถึง 4,058 ล้านบาท เปรียบเทียบกับเดือนเมษายนที่ผ่านมาเพียง 316 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 3,742 ล้านบาทหรือเพิ่มขึ้น 1,084.17% ธนาคารพาณิชย์มียอดคงค้างของตั๋วเงินคลังในเดือนพฤษภาคมถึง 2,326 ล้านบาท เปรียบเทียบกับเดือนก่อนมีเพียง 151 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 2,175 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1,440.39

6.3 บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนและหลักทรัพย์เข้าร่วมตลาดโดยวิธีซื้อจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทย มากกว่าที่จะลงทุนโดยการประมูล โดยดูได้จากตารางที่ 3 ปริมาณการเข้าประมูลจะมีจำนวนน้อยมาก ยอดประมูลสูงสุดตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมา มีเพียง 3 ล้านบาทเท่านั้น จุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมในตลาดนี้ก็เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากเงินทุนสภาพคล่องของบริษัท

6.4 ธนาคารออมสิน ธนาคารออมสินเข้าร่วมตลาดนี้โดยวิธีการซื้อตั๋วเงินคลังจาก Portfolio ของธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างเดียว และจุดประสงค์ของการเข้าร่วมตลาดก็คือสนับสนุนทางการเงินแก่รัฐ เพื่อบริหารพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

¹ ฝ่ายวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย "การเงินและการธนาคาร พฤษภาคม 2523" รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คิวพร, 2523) หน้า 5

6.5 อื่น ๆ ในรายการอื่น ๆ นั้น ผู้ที่มีอัตราส่วนในการเข้าร่วมในตลาดที่ใหญ่ที่สุดคือ ทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ประมุขตัวเงินคลังรายใหญ่ ส่วนนอกนั้นมีส่วนรายการ เช่น กรรมการปกครอง มหาวิทยาลัย กรรมการค้าต่างประเทศ และ รัฐวิสาหกิจ เช่น โรงกระสอบของกระทรวงการคลัง เป็นต้น

ตลาดการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ (Interbank loan market)

ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันการเงินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ปัจจุบันมี 29 ธนาคาร ประกอบด้วยธนาคารที่จดทะเบียนในประเทศไทย 16 ธนาคาร และสาขาของธนาคารต่างประเทศ อีก 13 ธนาคาร ธนาคารเหล่านี้มีขนาดและความสามารถในการดำเนินงานธุรกิจด้านกาแสวงหาเงินฝากและปล่อยสินเชื่อที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการดำเนินงานธุรกิจการเงินในแต่ละวันจะมีบางธนาคารมีเงินเหลือใช้ (Surplus Fund) มาก และบางธนาคารก็ขาดเงิน ธนาคารพาณิชย์จึงต้องปรับฐานะการเงินของตนโดยการกู้ยืมเงินระหว่างกันเอง ธนาคารพาณิชย์ผู้ให้กู้รายใหญ่เป็นธนาคารไทย ส่วนสาขาของธนาคารต่างประเทศนั้นส่วนใหญ่จะเป็นผู้¹

1. ลักษณะการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์

การกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์นั้นสามารถแบ่งได้เป็น .-

1.1 การกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศ

1.2 การกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่เป็นตัวแทนในต่างประเทศ

1.1 การกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศ การกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ²

1.1.1 การกู้ยืมระยะเวลาดอกเบี้ยคงที่ มีกำหนดเวลาชำระเงินคืน และอัตราดอกเบี้ยตามที่ตกลงกัน อัตราดอกเบี้ยตามปกติก็ใกล้เคียงอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ

¹ หน่วยวิจัยเศรษฐกิจการเงิน ฝ่ายวิชาการ, ตลาดเงินในประเทศไทย, รายงานเศรษฐกิจรายเดือน (เมษายน 2521) หน้า 98

² วารุ หะวานนท์, "การบัญชีธนาคาร การปฏิบัติงานธนาคารพาณิชย์" (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2522) หน้า 333-334

1.1.2 กู้ยืมประเภทเผื่อเรียก (Call Loan) ไม่มีกำหนดเวลาชำระคืนไว้ แต่มีเงื่อนไขว่าถ้าธนาคารผู้ให้กู้ยืมต้องการจะเรียกคืนเงินกู้ จะต้องแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วัน อัตราดอกเบี้ยของเงินให้กู้ยืมประเภทนี้ขึ้น ๆ ลง ๆ ตามสภาพเงินเหลือใช้ หรือขาดแคลนของระบบธนาคารพาณิชย์ ถ้าระบบธนาคารพาณิชย์มีเงินเหลือใช้มาก มีสภาพคล่องสูงอัตราดอกเบี้ยก็ต่ำ แต่ถ้าระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไปมีสภาพตึงตัว สภาพคล่องตัวต่ำ อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมนี้ก็สูง

1.1.3 กู้ยืมประเภทข้ามคืน (Overnight Loan) เป็นการกู้ยืมเพียงวันเดียว โดยปกติก็เพื่อคบบัญชีเงินลดสำรอง โดยเฉพาะเมื่อมีการหักบัญชีระหว่างธนาคาร (Clearing) แล้ว ธนาคารมีเงินลดสำรองไม่ได้ตามอัตราที่กฎหมายกำหนด

1.2 การกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่เป็นธนาคารตัวแทนในต่างประเทศ เนื่องจากดอกเบี้ยในตลาดการเงินของโลกมีอัตราอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ และในบางกรณีความต้องการเงินตราต่างประเทศของธนาคารบางแห่งมีจำนวนมาก เพื่อสนองบริการให้แก่ลูกค้า ฉะนั้นธนาคารพาณิชย์บางแห่งที่มีธุรกิจด้านต่างประเทศมาก ประกอบกับฐานะและความมั่นคงเป็นที่เชื่อถือของธนาคารตัวแทนจึงนิยมแสวงหาสินเชื่อ (Credit Facilities) จากธนาคารตัวแทนต่างประเทศ หรือสาขาของธนาคารพาณิชย์เองที่ไปเปิดดำเนินการในต่างประเทศ เพื่อนำมาขยายเครดิต เพิ่มทุนปริมาณของธุรกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น วงเงินสินเชื่อ (Line of Credit) และกำหนดเวลาที่ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งจะได้รับจากธนาคารตัวแทนของตน จะมีจำนวนเล็กน้อยเพียงโดยอ้อมแล้วแต่ข้อตกลงระหว่างกัน สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากธนาคารตัวแทนต่างประเทศโดยทั่วไป แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ¹ -

1.2.1 สินเชื่อสำหรับหนี้อาคินค้าเข้า สินเชื่อที่ธนาคารได้รับจากธนาคารตัวแทนในต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการชำระหนี้การค้าเข้า โดยปกติจะเป็นในรูป Refinancing Facilities กล่าวคือ เมื่อผู้ขายสินค้า (Shipper) ได้ส่งสินค้าตามข้อกำหนดในเลตเตอร์ออฟเครดิตที่ธนาคารได้เปิดไป และได้ทำตัวชดเชยเมื่อเห็น (Sight Bill) และเอกสารยื่นขอรับชำระเงิน

¹ ประยูร สันดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี, (พระนคร : บริษัท บพิธ จำกัด (แผนกการพิมพ์), 2512) หน้า 542-543

จากธนาคารตัวแทน เมื่อธนาคารตัวแทนได้จ่ายเงินไปแล้ว ปกติก็จะหักบัญชีเงินฝากที่ธนาคารตัวแทนนั้น หรือ ณ ธนาคารตัวแทนอื่นตามคำสั่งของธนาคาร อย่างไรก็ตาม ถ้าได้มีข้อตกลงกันในการที่จะให้ธนาคารตัวแทน Refinance ไปก่อน ธนาคารตัวแทนก็จะยังไม่หักบัญชีเงินฝากระหว่างกัน ธนาคารตัวแทนจะตั้งธนาคารเป็นลูกหนี้หรือไว้จนกว่าจะครบกำหนดในการ Refinance เช่น 90 วัน หรือ 180 วัน แล้วจึงหักบัญชีเงินฝากระหว่างกัน ในการที่ธนาคารขอให้ธนาคารตัวแทน Refinance นี้ ธนาคารต้องเสียดอกเบี้ยหรือ Discount Charge และอาจจะต้องเสีย Acceptance commission ถ้าธนาคารตัวแทนรับรองตัวเพื่อนำตัวนั้นไปขายในตลาดเงิน ซึ่งผลก็ภาระค่าใช้จ่ายให้ธนาคาร

1.2.2 สินเชื่อสำหรับคำสั่งสินค้าออก การขอรับสินเชื่อสำหรับหนี้คำสั่งสินค้าออกจากธนาคารตัวแทน ก่อนที่ธนาคารตัวแทนจะเรียกเก็บเงินตามตัวจากผู้ส่งสินค้าเข้าได้ เรียกว่า Mail Credit Facilities วิธีนี้ธนาคารผู้ส่งตัวออกไปเรียกเก็บเงินค่าขายสินค้าจะขอให้ธนาคารตัวแทนในต่างประเทศ ซึ่งเป็นธนาคารผู้เก็บเงินตามตัว จากผู้ส่งสินค้าเข้าจ่ายเงินล่วงหน้าให้ก่อนในระหว่างที่ตัวยังอยู่ในระหว่างเดินทาง หรือให้ธนาคารตัวแทนผู้เก็บเงินรับซื้อตัวเงินที่ผู้ส่งสินค้าได้รับรองแล้วไว้เอง

1.2.3 สินเชื่อเพื่อการทั่วไป สินเชื่อที่ธนาคารจะขอรับสำหรับธุรกิจ นอกจากคำสั่งสินค้าที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น โดยปกติก็จะเป็นในรูปเงินเบิกเกินบัญชี โดยธนาคารตัวแทนจะกำหนดวงเงินที่ธนาคารจะเบิกเกินได้ อย่างไรก็ตาม การเบิกเกินบัญชีนี้โดยปกติจะมีระยะเวลาสั้นมาก

2. ชนิดของการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศ ชนิดของการกู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ในประเทศนั้น กล่าวโดยทั่วไปสามารถแบ่งไว้เป็น 3 ชนิดคือ .-

2.1 กู้ยืมจากส่วนที่เป็นเงินลดสำรอง หรือบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะถือว่า เงินฝากดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของเงินลดสำรองที่ธนาคารต้องมีตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 และตามกฎหมายของสำนักหักบัญชี ได้กำหนดให้ธนาคารที่เป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชีชำระหนี้ตามดุลยหักบัญชีระหว่างกันโดยผ่านธนาคารแห่ง

ประเทศไทย ฉะนั้นธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคารจึงจำเป็นต้องมีบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อวัตถุประสงค์ดังที่กล่าวมา ในการดำเนินธุรกิจประจำวันของธนาคารนั้น สภาพคล่องของธนาคารย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในบางกรณีธนาคารอาจมีเงินล้นสำรองต่ำกว่ากฎหมายกำหนด เช่น ในกรณีธนาคารเสีย Clearing มาก และในบางครั้งธนาคารก็มีเงินล้นสำรองสูงกว่ากฎหมายกำหนด ในกรณีนี้ธนาคารใดมีเงินล้นสำรองต่ำกว่ากฎหมายกำหนด จำเป็นต้องหาเงินมาชดเชย การหาเงินนั้นธนาคารสามารถขอกู้จากธนาคารพาณิชย์ที่มีเงินล้นสำรองเกินนำมาชดเชยส่วนที่ขาดไป ในปัจจุบันการกู้ในส่วนที่เป็นเงินล้นสำรอง สามารถกระทำได้โดยทางโทรศัพท์ ตามหนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ รพท. นล. (ว) 73/2522) เรื่องการโอนเงินในบัญชีเงินฝากระหว่างธนาคารทางโทรศัพท์ ส่วนในเรื่องของราคาหรืออัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมก็แล้วแต่ 2 ฝ่ายจะตกลงกัน

2.2 กู้ยืมโดยการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน การกู้ยืมโดยวิธีนี้เป็นวิธีกู้ยืมเพื่อปรับสภาพคล่องของการดำเนินงานในแต่ละช่วงเวลาที่มีสภาพคล่องต่างกัน ถ้าธนาคารใดมีสภาพคล่องสูงก็จะอยู่ในฐานะผู้ให้กู้ ถ้าธนาคารใดที่มีสภาพคล่องต่ำก็จะอยู่ในฐานะผู้กู้ การกู้ยืมนี้ธนาคารผู้กู้จะออกตั๋วสัญญาใช้เงินประเภท At Call ให้แก่ธนาคารผู้ให้กู้ ตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นจะระบุจำนวนเงิน และอัตราดอกเบี้ยตามที่ตกลง ซึ่งโดยปกติแล้วตัวแต่ละใบมีมูลค่าไม่เกิน 1 ล้านบาท เมื่อธนาคารผู้ให้กู้รับตั๋วสัญญาใช้เงินแล้ว ก็จะออกเช็คของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือแคชเชียร์ เช็คให้กับธนาคารผู้กู้

2.3 กู้โดยออกใบรับฝาก ในการกู้ยืมเงินในบางครั้งธนาคารผู้กู้จะออกเป็นใบรับฝากให้แก่ธนาคารผู้ให้กู้ ซึ่งมีความหมายเหมือนกับธนาคารผู้ให้กู้นำเงินมาฝากไว้กับธนาคารผู้กู้ ในกรณีนี้ธนาคารผู้กู้จะบันทึกเงินที่กู้มาเป็นเงินฝาก ธนาคารผู้กู้จะจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากที่เป็นอัตราเงินฝากระหว่างธนาคาร (Inter Bank Deposit) การแล้งเงินในตลาดหากมีกรณีธนาคารเดียวกันเป็นทั้งผู้กู้และผู้ให้กู้ กล่าวคือเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ในขณะเดียวกันควรแสดงเป็นยอดสุทธิกันโดยหักกันหนึ่งเพื่อมิให้เป็นการตกค้างบัญชี

3. ผู้ร่วมตลาด ผู้ร่วมในตลาดนี้ก็คือธนาคารพาณิชย์ ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในประเทศไทย (ธนาคารพาณิชย์ของไทย) และธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในต่างประเทศ (สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ) นอกจากนี้ก็ยังมีธนาคารพาณิชย์ในต่างประเทศที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การกู้ยืมเงินให้แก่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

ตลาดกู้ยืมเผื่อเรียก (Call Money Market)

1. ลักษณะทั่วไปของตลาด ตลาดกู้ยืมเผื่อเรียก เป็นตลาดกู้ยืมที่ผู้ให้กู้และผู้กู้มีข้อตกลง โดยผู้ให้กู้สามารถเรียกคืนเงินกู้ หรือผู้กู้ขอชำระคืนเงินกู้เมื่อใดก็ได้ เมื่อมีการทวงถามหรือร้องขอ แต่ต้องแจ้งล่วงหน้าให้ทราบก่อน 1 วัน การกู้ยืมแบบเผื่อเรียกนี้กระทำกันระหว่างสถาบันการเงินด้วยกันโดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเพื่อปรับฐานะสภาพคล่องของการดำเนินงาน นอกจากนี้ การกู้ยืมแบบเผื่อเรียกยังเหมาะสำหรับการเล่นหุ้นแบบ Margin โดยผู้เล่นวางเงิน Margin ตามอัตราที่บริษัทผู้ค้าหลักทรัพย์หรือนายหน้ากำหนด (ในปัจจุบันกำหนดไว้ 30%) ผู้เล่นหุ้นก็สามารถกู้เงินในวงเงินที่บริษัทกำหนดให้ (70%) และในการกู้ยืมนี้บริษัทผู้ค้าหลักทรัพย์หรือนายหน้าค้าหลักทรัพย์จะเอาหลักทรัพย์ที่ลูกค้าซื้อได้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันเงินกู้ (Collateral)

2. วิธีการกู้ยืม วิธีการกู้ยืมสามารถกระทำได้ 2 วิธีคือ ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และ ออกใบรับฝากเงิน การกู้ยืมกระทำกันโดยตรงระหว่างผู้ให้กู้ และผู้กู้ หรือที่เรียกว่า Personnel Market ไม่มีสถาบันใดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการติดต่อเหมือนในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น การกู้ยืมโดยมากจะเป็นการกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงิน วิธีการกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินจะมีการตกลงวงเงินที่จะให้กู้หรือขอกู้ พร้อมับอัตราดอกเบี้ยทางโทรศัพท์ เมื่อตกลงเรียบร้อยแล้ว สถาบันการเงินผู้กู้จะออกตั๋วสัญญาใช้เงินประเภท At Call ให้แก่สถาบันการเงินผู้ให้กู้ โดยในตั๋วสัญญาใช้เงินจะระบุจำนวนเงิน และอัตราดอกเบี้ยที่ได้ตกลงไว้ เมื่อสถาบันการเงินผู้ให้กู้ได้รับตั๋วสัญญาใช้เงินแล้ว ก็จะออกเช็คของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือ แคนยาดิเออร์ ให้กับสถาบันการเงินผู้ขอกู้ หรือจะนำเงินค่าตั๋วสัญญาใช้เงินเข้าบัญชีเงินฝากของสถาบันการเงินผู้กู้ที่เปิดกับตน ลักษณะการกู้ยืมดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกันกับซื้อตั๋วสัญญาใช้เงิน อื่นๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกโดยสถาบันการเงินผู้ขอกู้จะเป็นตัวที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือที่เรียกว่า Unsecured Loan ดังนั้นการกู้ยืมดังกล่าวจะกระทำระหว่างสถาบันการเงินที่มีความมั่นคงและมีชื่อเสียงดี เช่น ธนาคารพาณิชย์กับธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์กับบริษัทเงินทุนที่มีความมั่นคงและเชื่อถือได้ เป็นต้น หากสถาบันการเงินผู้ใดไม่เป็นที่เชื่อถือ ก็สามารถกู้ได้โดยนำตั๋วสัญญาใช้เงินไปทำอาวัลกับธนาคารพาณิชย์ก่อน ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะทำให้ตั๋วสัญญาฉบับนั้นเป็นตั๋วสัญญาขึ้นดี เพราะมีธนาคารพาณิชย์เข้ามาค้ำประกันการจ่ายเงินตามตัวนั้น นอกจากการกู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินด้วยกันแล้ว ยังมีการกู้ยืมระหว่างบริษัทผู้ค้า

หลักทรัพย์ หรือนายหน้าค้าหลักทรัพย์กับลูกค้าที่ซื้อขายหลักทรัพย์ หรือที่เรียกว่า เล่นหุ้นแบบ Margin ตามที่กล่าวมาแล้ว การกู้ยืมกระทำโดยบริษัทผู้ค้าหลักทรัพย์หรือนายหน้าค้าหลักทรัพย์ จะทำสัญญาเงินกู้ หรือให้ลูกค้าออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้ไว้กับบริษัท ในทางปฏิบัติแล้ว บริษัทจะ เรียกลูกค้ามาทำตั๋วสัญญาใช้เงินตามแบบตัวอย่างที่บริษัทเป็นผู้จัดทำขึ้น

การกู้ยืมระหว่างกันโดยมากกระทำในรูปของการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ส่วนการ ออกใบรับฝากเงินนั้นโดยมากกระทำกันระหว่างธนาคารกับธนาคาร เนื่องจากธนาคารพาณิชย์ ต่าง ๆ จะต้องมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกันในการอำนวยความสะดวกให้แก่ลูกค้าของธนาคาร เช่น ลูกค้าของธนาคารหนึ่งขอให้ธนาคาร เรียกเก็บเงินตามเช็คหรือตั๋วเงินอื่นที่อีกธนาคารหนึ่งจะต้อง จ่ายหรือกลับกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ธนาคารหนึ่งจะต้องมีบัญชีกระแสร่วมกัน (Current Account หรือ Reciprocal Account) กับธนาคารอื่นที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อธนาคารพาณิชย์เหล่านั้นไม่ได้มีการหักบัญชีระหว่างกันผ่านสำนักหักบัญชี (Clearing House) ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากอยู่ในท้องถิ่นที่ไม่มีสำนักหักบัญชี เช่น สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในส่วน ภูมิภาค หรืออาจจะเนื่องจากธนาคารนั้นไม่ได้เป็นสมาชิกของสำนักหักบัญชี ยอดคงเหลือของบัญชี ระหว่างธนาคารสามารถมียอดทั้งเป็นด้านลูกหนี้ ซึ่งแสดงให้ เห็นว่าธนาคารอื่นเป็นลูกหนี้ของธนาคาร จะแสดงเป็นสินทรัพย์ของธนาคารในหัวข้อเงินฝาก ณ ธนาคารอื่น และเป็นต้นฉบับเจ้าหนี้จะแสดงให้ เห็นว่าธนาคารอื่นเป็นเจ้าหนี้ แสดงเป็นหนี้สินของธนาคารรวมอยู่กับยอดเงินฝาก

รายการที่จะนำมาลงทางด้านลูกหนี้ (เดบิต) ของบัญชีนี้เป็นรายการที่ธนาคารพาณิชย์ มีสิทธิจะได้รับเงินจากธนาคารอื่น เช่น ธนาคารได้รับฝากเงินด้วย เช็คของธนาคารอื่น หรือเช็คสั่ง จ่ายที่ธนาคารอื่น ถ้าไม่มีสำนักหักบัญชี ธนาคารก็ต้องส่งไปเรียกเก็บ ณ ธนาคารที่จะต้องจ่าย และลงบัญชีตั้งธนาคารนั้นไว้เป็นลูกหนี้ แต่ในด้านตรงข้าม ทางด้านเจ้าหนี้ (เครดิต) ของบัญชีนี้ เป็นรายการที่ธนาคารมีพันธะจะต้องจ่ายเงินให้แก่ธนาคารอื่น เช่น ลูกค้ายื่นนำเช็คที่สั่งจ่าย ณ ธนาคารเราไปฝากเข้าบัญชี ธนาคารนั้นก็ส่งเช็คมาเรียกเก็บที่ธนาคารเรา ซึ่งเมื่อธนาคาร เราได้หักบัญชีเงินฝากของผู้สั่งจ่ายเช็คนั้นแล้วก็จะตั้งธนาคารที่ส่งเช็คนั้นมา เรียกเก็บเป็นเจ้าหนี้ (การฝากเงินระหว่างกัน ธนาคารผู้รับฝากจะทำใบรับฝากให้กับธนาคารผู้ฝาก)

ธนาคารต่าง ๆ อาจจะมีข้อตกลงที่จะคิดดอกเบี้ยเงินฝากระหว่างกันมีก็ได้ แต่ตามปกติแล้วจะไม่มีมีการคิดดอกเบี้ย เว้นแต่ในกรณีเรื่องการกู้ยืมระหว่างธนาคาร (โดยอยู่ในรูปของ ออกใบรับฝากแทนออกตั๋วสัญญาใช้เงิน) เพื่อหวังดอกเบี้ย แต่โดยทั่วไปแล้วบัญชีเงินฝากระหว่างกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการหักหนี้ระหว่างธนาคารพาณิชย์ ส่วนวัตถุประสงค์ที่ออกมาในรูปของการกู้ยืม นั้นมีน้อยมาก

3. การกู้ยืมระหว่างผู้ร่วมตลาด ผู้ร่วมตลาดมีการกู้ยืมในลักษณะดังต่อไปนี้ .-

3.1 กู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ การกู้ยืมกระทำในรูปของเงินกู้ยืมเพื่อเรียก ซึ่งเป็นวิธีกู้ยืมโดยออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และในรูปของเงินฝากเพื่อเรียกซึ่งเป็นวิธีกู้ยืมโดยออกใบรับฝากเงิน ธนาคารพาณิชย์นิยมใช้วิธีกู้ยืมแบบกู้ยืมเพื่อเรียกมากกว่าเงินฝากเพื่อเรียก ทั้งนี้ดูได้จาก ตารางที่ 7 หน้า 46 จะพบว่ายอดปริมาณกู้ยืมตั้งแต่เดือนธันวาคม 2518 เป็นต้นมามีปริมาณการ กู้ยืมสูงกว่าปริมาณฝาก ในปี 2521 ปริมาณการกู้ยืมสูงกว่าปริมาณการฝากเฉลี่ยต่อเดือน 278.4 ล้านบาท (จากตารางที่ 8 ในหน้า 47) และเพิ่มขึ้นเป็น 5,323.7 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 90.99 ในปี 2522 และเพิ่มขึ้นเป็น 9,596.9 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 80.27 ในปี 2523 หรือหากจะดูที่ขนาดแล้วก็จะพบว่าในปี 2521-2523 ขนาดของปริมาณการกู้ยืมมีขนาด เป็น 6.91 9.45 และ 14.46 เท่าของปริมาณการฝากตามลำดับ ทั้งขนาดและปริมาณการ กู้ยืมที่สูงกว่า และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ย่อมเป็นเครื่องที่สามารถชี้ให้เห็นได้ว่าในอนาคตปริมาณการ กู้ยืมจะมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อเทียบกับปริมาณการฝาก

สำหรับปริมาณเงินกู้ยืมของตลาด (เงินฝากเพื่อเรียก และเงินกู้ยืมเพื่อเรียก) นั้นมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (จากตารางที่ 8) โดยในปี 2521 ยอดปริมาณเงินกู้ยืมทั้งหมดเฉลี่ยต่อ เดือนมีจำนวน 3,730.4 ล้านบาท และได้เพิ่มขึ้นเป็น 6,583.5 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 76.48 ในปี 2522 และเพิ่มขึ้นเป็น 10,924.1 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.93 ในปี 2523 จากการเพิ่มขึ้นถึงปริมาณการกู้ยืมทั้งตลาดแสดงให้เห็นถึงความเคลื่อนไหวของตลาดเงินกู้ยืมแบบ เพื่อเรียก อยู่ในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ และอนาคตของตลาดนี้ก็จะมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ

ตารางที่ 7 เงินฝาก และเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร : เปรียบเทียบปริมาณและยอดคงค้าง (หน่วย: ล้าน)

	เงินฝากเพื่อเรียก		เงินกู้ยืมเพื่อเรียก		รวมเงินกู้ยืมทั้ง 2 ประเภท	
	(1)		(2)		(3) = (1) + (2)	
	ปริมาณการ นำฝาก	ยอดคงค้าง การนำฝาก	ปริมาณการ กู้ยืม	ยอดคงค้าง การกู้ยืม	ปริมาณการ กู้ยืมทั้งหมด	ยอดคงค้าง การกู้ยืมทั้งหมด
2518 ธค.	924.1	1,828.6	4,860.9	1,512.6	5,785.0	3,341.2
2519 ธค.	1,282.7	1,706.3	2,369.9	1,076.9	3,652.6	2,783.2
2520 ธค.	611.3	1,025.6	3,566.0	994.0	4,177.3	1,969.6
2521 มค.	600.4	873.2	1,899.9	837.0	2,500.3	1,710.2
กพ.	445.6	841.7	2,016.8	766.0	2,462.4	1,607.7
มีค.	630.6	825.4	1,963.9	506.0	2,594.5	1,311.4
เมย.	284.9	807.2	1,172.0	382.0	1,456.9	1,189.2
พค.	227.0	774.0	1,663.0	662.5	1,890.0	1,406.5
มิย.	570.5	1,072.1	2,605.3	751.3	3,175.8	1,823.4
กค.	476.9	965.6	2,036.0	873.3	2,512.9	1,838.9
สค.	377.0	739.3	2,266.1	519.3	2,645.1	1,258.6
กย.	334.8	779.4	2,411.3	933.0	2,746.1	1,712.4
ตค.	497.3	922.4	2,797.6	423.0	3,294.9	1,345.4
พย.	269.3	703.4	7,077.2	1,845.0	7,346.5	2,548.4
ธค.	944.0	1,191.3	11,195.5	2,258.0	12,139.5	3,449.3
เฉลี่ยต่อเดือน	471.5	874.6	3,258.8	896.4	3,730.4	1,768.5
2522 มค.	497.0	680.6	10,436.0	958.0	10,933.0	1,638.7
กพ.	352.1	711.9	4,376.5	1,532.0	4,728.6	2,243.9
มีค.	737.1	1,063.8	1,061.0	1,386.0	4,798.1	2,449.8
เมย.	720.6	967.8	4,202.2	1,588.0	4,922.8	2,555.8
พค.	644.0	939.5	2,212.5	1,710.0	2,856.5	2,649.5
มิย.	1,193.1	1,534.5	4,796.3	2,378.0	5,989.4	3,912.5
กค.	482.5	869.9	3,563.5	2,367.0	4,046.0	3,236.9
สค.	630.9	912.4	6,391.7	2,974.0	7,022.6	3,886.4
กย.	409.6	772.3	8,121.0	2,926.0	8,530.6	3,698.3
ตค.	470.6	833.4	14,793.9	3,199.0	15,264.5	4,032.4
พย.	660.9	876.8	5,501.0	2,470.0	6,161.9	3,346.8
ธค.	760.2	1,108.2	2,987.0	3,217.0	3,747.2	4,325.2
เฉลี่ยต่อเดือน	629.9	939.3	5,953.6	2,225.4	6,583.4	3,164.7
2523 มค.	1,999.2	912.8	7,438.0	2,239.0	9,437.0	3,135.8
กพ.	463.2	808.1	10,393.0	2,500.0	10,856.2	3,308.1
มีค.	416.0	821.9	10,147.6	2,664.0	10,563.6	3,485.9
เมย.	286.6	601.3	11,139.0	2,760.0	11,425.8	3,361.3
พค.	207.4	486.9	17,456.0	2,302.0	17,663.4	2,788.9
มิย.	609.0	729.4	4,989.5	2,334.0	5,598.5	3,063.4
เฉลี่ยต่อเดือน	663.6	726.7	10,260.5	2,466.5	10,924.1	3,190.6

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 8 เงินฝากและเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร (เฉลี่ยต่อเดือน)

	(1) เงินฝากประเภทเผื่อเรียก		(2) เงินกู้ยืมเผื่อเรียก		(2)-(1) เงินกู้ยืมเผื่อเรียก หัก เงินฝากเผื่อเรียก		(1)+(2) ยอดเงินกู้ยืมทั้งหมด		ขนาดวงเงินกู้ยืมเผื่อเรียก คิดเป็นจำนวนเท่าของเงิน ฝากเผื่อเรียก
	ปริมาณฝาก	อัตราเพิ่ม%	ปริมาณการกู้ยืม	อัตราเพิ่ม%	ปริมาณ	อัตราเพิ่ม%	ปริมาณ	อัตราเพิ่ม%	
2521	471.5	-	3,258.9	-	2,787.4	-	3,730.4	-	6.91
2522	629.9	33.59	5,953.6	82.69	5,323.7	90.99	6,583.5	76.48	9.45
2523	663.6	5.35	10,260.5	72.34	9,596.9	80.27	10,924.1	65.93	14.46

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 7 เงินฝากและเงินกู้ยืมระหว่างธนาคาร

สำหรับปริมาณหมุนเวียน (Turn Over) ของเงินฝากเมื่อเรียกนั้น ปริมาณหมุนเวียนของเงินฝากเมื่อเรียกมีช้ากว่าปริมาณหมุนเวียนของเงินกู้ยืมเมื่อเรียก โดยดูได้จากตารางที่ 7 ยอดคงค้างของการนำฝากมีปริมาณสูงกว่าปริมาณการนำฝากยอมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า จรรยาการนำฝากมีน้อย ส่วนยอดคงค้างการกู้ยืมที่มีปริมาณต่ำกว่าปริมาณการกู้ยืม ทั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงจรรยาการที่เกิดขึ้นมีการหมุนเวียนที่เร็ว และเป็นการกู้ยืมในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ

3.2 การกู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนกับธนาคารพาณิชย์ นอกจากการให้กู้ยืมระหว่างธนาคารพาณิชย์ด้วยกันแล้ว ในระยะ 4-5 ปีมานี้ การดำเนินงานของบริษัทเงินทุนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นรวดเร็วในปัจจุบันมีไม่ต่ำกว่า 130 บริษัท และบางบริษัทในจำนวนดังกล่าวก็อยู่ในเครือของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือมีธนาคารพาณิชย์หรือบุคคลกลุ่มเดียวกันเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ซึ่งทำให้เกิดความสัมพันธ์กันระหว่างทั้ง 2 สถาบัน มีการกู้ยืมเงินระหว่างกัน เพื่อช่วยเหลือด้านฐานะสภาพคล่องของการดำเนินงานซึ่งกันและกัน นอกจากนี้บริษัทเงินทุนที่ไม่ใช่บริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ก็สามารถใช้ธนาคารพาณิชย์เป็นแหล่งปรับฐานะสภาพคล่องของตนได้เช่นเดียวกัน และโดยมากแล้วบริษัทเงินทุนในเครือเท่านั้นที่มีทั้งให้กู้และกู้จากธนาคารพาณิชย์ ส่วนบริษัทเงินทุนที่ไม่ใช่บริษัทในเครือโดยมากจะอยู่ในฐานะผู้กู้อย่างเดียว

การกู้ยืมเงินระหว่างบริษัทเงินทุนกับธนาคารพาณิชย์นั้นกระทำโดยวิธีออกตั๋วสัญญาใช้เงิน กล่าวคือ บริษัทเงินทุนเมื่อตกลงวงเงินและอัตราดอกเบี้ยในการกู้เรียบร้อยแล้วก็จะออกตั๋วสัญญาใช้เงินประเภทเมื่อเรียกให้กับธนาคารพาณิชย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงศรีอยุธยา จำกัด อาคารแลตมป์
 AYUDHYA INVESTMENT AND TRUST CO., LTD., A. 03131 1 บาท

ชั้น 7 อาคารธนาคารกรุงศรีอยุธยา 550 ถนนเพลินจิต กรุงเทพมหานคร
 7th FLOOR BANK OF AYUDHYA BUILDING 550 PLOENCHIT ROAD BANGKOK

ตัวสัญญาใช้เงินเลขที่ ช 5024/23
 Promissory Note Number

วันที่ 17 ตุลาคม 2523
 DATE

ในวันที่ เพื่อเรียก (แจ้งล่วงหน้า 1 วัน) ข้าพเจ้าบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงศรีอยุธยา จำกัด
 ON WE AYUDHYA INVESTMENT AND TRUST CO. LTD.

สัญญาใช้เงินจำนวน 5,000,000 บาท
 PROMISE ON PAY ME SUM OF BAHT

(ห้าล้านบาทถ้วน)

แก่ ธนาคารทหารไทย จำกัด
 TO

พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตรา 12.75% ต่อปี
 WITH INTEREST AT THE RATE OF PER ANNUM

ณ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร :
 TO BANK OF AYUDHYA, LTD., HEAD OFFICE, BANGKOK METROPOLIS

เบสี่ยนมือไม่ได้
 NOT NEGOTIABLE

.....
 ผู้ออกตัว AUTHORIZED SIGNATURES

เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้รับตัวสัญญาใช้เงินก็จะออกเช็คเช็คให้กับบริษัทเงินทุน ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ไม่เชื่อต่อฐานะการดำเนินงานของบริษัทเงินทุน หากบริษัทเงินทุนดังกล่าวต้องการกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์ก็จะขอให้บริษัทเงินทุนนั้นนำตัวสัญญาที่จะมาขอไปทำอาวัลกับธนาคารพาณิชย์แห่งใดแห่งหนึ่งก่อน ดังตัวอย่างดังต่อไปนี้ .-

บริษัท กรุงเทพโตเกียวธนาคาร จำกัด
BANGKOK TOKYO FINANCE COMPANY LIMITED

ชั้น 7 อาคารธนิยะ 62 ถนนสีลม บางรัก กรุงเทพมหานคร
7th FLOOR THANIYA BLOC., 62 SILOM ROAD, BANGKOK

เปลี่ยนมือไม่ได้
NOT NEGOTIABLE

ตัวสัญญาใช้เงิน
PROMISSORY NOTE

T-43

No. เลขที่ 12642

Date วันที่ June 19, 1980

ถึง THE THAI MILITARY BANK LTD.,
TO

ในวันที่ ON DEMAND เราบริษัท กรุงเทพโตเกียวธนาคาร จำกัด
ON (ONE DAY NOTICE) WE BANGKOK TOKYO FINANCE CO., LTD.,

สัญญาจะชำระเงินแก่ท่านหรือตามคำสั่งตามตัวสัญญาใช้เงินฉบับนี้
PROMISE TO PAY TO YOURSELVE(S) OR ORDER AGAINST THIS PROMISSORY NOTE

จำนวน 9,000,000 บาท
THE SUM OF BAHT (Bht. NINE MILLION ONLY)

.....) พร้อมด้วยดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 12.5 ต่อปี
WITH INTEREST AT THE RATE OF % P.A.

ณ บริษัท กรุงเทพโตเกียวธนาคาร จำกัด กรุงเทพมหานคร
AT BANGKOK TOKYO FINANCE COMPANY LIMITED BANGKOK

GOOD AS AVAL

THE BANK OF TOKYO, LTD.,
BANGKOK OFFICE

.....
AUTHORIZED SIGNATURE

.....
(ลายมือชื่อผู้มีอำนาจออกตัว AUTHORIZED SIGNATURE)

ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยในเงินที่จะให้กู้ไป และเพื่อให้แน่ใจว่าเมื่อธนาคารพาณิชย์ต่างตาม ธนาคารพาณิชย์จะได้เงินที่ให้กู้ไปกลับคืนมาทันที

สำหรับการกู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนกับธนาคารพาณิชย์นั้น ปรากฏว่าบริษัทเงินทุนเป็นผู้กู้จากธนาคารพาณิชย์มากกว่าเป็นผู้ให้กู้ โดยดูได้จากตารางที่ 9 ในหน้า 52 วงเงินที่บริษัทเงินทุนกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์อยู่ในวงเงินระหว่าง 1,444.5 ล้านบาท - 3,090.9 ล้านบาท ส่วนเงินให้กู้ยืมแก่ธนาคารพาณิชย์นั้น มีวงเงินที่ต่ำอยู่ในระดับไม่เกิน 1,000 ล้านบาท ยกเว้นในเดือนมีนาคม 2523 เป็นช่วงที่ธนาคารพาณิชย์ประสบปัญหาด้านสภาพคล่องเป็นอย่างมาก โดยธนาคารพาณิชย์ได้ล้งชำระคืนเงินกู้ต่างประเภทในปริมาณที่สูง เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเภทอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 20 ดังที่เคยกล่าวมาแล้ว บริษัทเงินทุนได้ให้ธนาคารพาณิชย์กู้ยืมเงินในเดือนนี้สูงถึง 1,228.5 ล้านบาท สูงกว่าปริมาณที่กู้มาจากธนาคารพาณิชย์ หรือมียอดล้งคืนเป็นผู้ให้กู้ และเป็นเดือนเดียวเท่านั้นตั้งแต่ปี 2519 เป็นต้นมาที่บริษัทเงินทุนอยู่ในฐานะมียอดล้งคืนเป็นผู้ให้กู้ และบริษัทเงินทุนที่ให้ธนาคารพาณิชย์กู้ก็เป็นบริษัทเงินทุนในเครือของธนาคารพาณิชย์เกือบทั้งหมด

3.3 การกู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนด้วยกันเอง บริษัทเงินทุนเป็นสถาบันทางการเงินซึ่งตั้งขึ้นในประเทศไทยเกือบจะเรียกได้เป็นอันดับหลังสุด เมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ๆ แต่กลับเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมาจนกระทั่งปัจจุบันมีบริษัทเงินทุนตั้งขึ้นไม่ต่ำกว่า 130 บริษัท ธุรกิจของบริษัทเงินทุนอยู่ในฐานะที่เป็นตัวกลางระหว่างการระดมเงินทุนกับการกระจายเงินทุน และธุรกิจของบริษัทเงินทุนได้ก้าวหน้าและเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนในปัจจุบันบริษัทเงินทุนมีบทบาททางการเงินสำคัญเป็นอันดับสองรองจากธนาคารพาณิชย์ หน้าที่โดยทั่วไปของบริษัทเงินทุนก็ไม่แตกต่างจากธนาคารพาณิชย์เท่าใดนัก กล่าวคือ บริษัทเงินทุนทำหน้าที่รับฝากเงินโดยวิธีการจำหน่ายตั๋วสัญญาใช้เงินโดยมีดอกเบ็ยเป็นผลตอบแทน เมื่อบริษัทเงินทุนขายตั๋วสัญญาใช้เงินแล้วก็นำเงินที่ได้ไปปล่อยกู้แก่ธุรกิจและเอกชนทั่วไป ทั้งการให้กู้โดยตรง และโดยการรับซื้อลดตั๋วการค้า และเช็คที่ลงวันที่ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังทำการค้าหลักทรัพย์และเป็นตัวแทนจำหน่ายหลักทรัพย์รวมทั้งการแนะนำด้านการจัดการและด้านการลงทุน ตลอดจนให้บริการปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางการเงิน

ตารางที่ 9 ยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมและเงินกู้ยืมประเภทเมื่อเรียกของบริษัท เงินทุนกับธนาคารพาณิชย์
บริษัท เงินทุนด้วยตนเอง และบริษัท เงินทุนกับสถาบันการเงินอื่น (รายไตรมาส)

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี เดือน	ธนาคารพาณิชย์		บริษัท เงินทุน		สถาบันการเงินอื่น	
	เงินกู้ยืม	เงินให้กู้ยืม	เงินกู้ยืม	เงินให้กู้ยืม	เงินกู้ยืม	เงินให้กู้ยืม
2519 ธันวาคม	2,628.7	605.0	1,528.9	1,624.9	115.1	112.2
2520 มีนาคม	1,809.5	400.9	1,229.4	1,344.9	165.1	165.4
มิถุนายน	2,590.0	233.2	1,106.2	1,257.5	183.1	174.9
กันยายน	2,142.5	359.2	1,326.9	1,529.5	210.8	229.6
ธันวาคม	2,924.5	427.5	1,965.0	2,271.5	271.4	266.9
2521 มีนาคม	1,616.8	389.7	1,706.4	2,005.9	200.7	381.4
มิถุนายน	2,637.8	239.1	2,133.2	2,099.7	150.6	558.0
กันยายน	2,260.8	345.1	3,598.5	3,728.7	175.7	679.4
ธันวาคม	3,090.9	286.5	3,657.4	3,465.5	317.1	539.5
2522 มีนาคม	2,294.1	306.0	3,509.5	3,334.9	321.1	649.9
มิถุนายน	2,833.0	305.6	2,267.9	1,992.2	350.3	844.0
กันยายน	2,134.3	524.0	1,987.1	1,797.6	316.9	828.9
ธันวาคม	2,499.8	735.4	2,338.0	2,485.6	405.2	556.8
2523 มีนาคม	1,444.5	1,228.5	1,550.6	1,648.0	467.2	703.5
มิถุนายน	2,299.8	488.6	1,975.6	2,151.8	330.9	498.7

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

บริษัทเงินทุนทั้งหมดที่มีอยู่ในปัจจุบันย่อมมีขนาดและความสามารถในการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกันไป การประกอบกิจการของบริษัทเงินทุนขนาดเล็กมักจะต้องกู้ยืมจากบริษัทเงินทุนขนาดใหญ่เพื่อดำรงฐานะสภาพคล่องของตนในระยะเวลาดสั้น ๆ เป็นครั้งคราว บริษัทเงินทุนขนาดใหญ่บางแห่งได้กู้ยืมจากรธนาคารพาณิชย์และได้นำไปให้บริษัทเงินทุนขนาดเล็กกู้ยืมอีกต่อหนึ่ง ส่วนวิธีการให้กู้ยืมนั้น บริษัทเงินทุนผู้จะให้กู้จะส่งพนักงานของฝ่าย FUNDING ออกไปติดต่อหรืออาจติดต่อกันทางโทรศัพท์ก็ได้ การติดต่อกิจจะมีการเจรจาวงเงินที่จะให้กู้ และตกลงเรื่องอัตราดอกเบี้ย

สำหรับวงเงินที่กู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนด้วยกันนั้นอยู่ในระดับพันล้านขึ้นไป (ดูจากตารางที่ 9) ซึ่งนับว่าเป็นตลาดที่ใหญ่ และมีส่วนทำให้ขนาดของการกู้ยืมในตลาดเพื่อเรียก (Call Money Market) ใหญ่ขึ้น ซึ่งจะมีส่วนช่วยสนับสนุนในการพัฒนาตลาดเงินอีกด้วย

3.4 การกู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนกับสถาบันการเงินอื่น สถาบันการเงินอื่นนั้นหมายถึงสถาบันการเงินนอกเหนือจากรธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุน แล้วก็ให้ถือเป็นสถาบันการเงินอื่น เช่น บริษัทประกันภัย ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นต้น สถาบันการเงินเหล่านี้ก็ทำธุรกิจเงินทุนเช่นกัน เพียงแต่วิธีการหาทุนและจุดมุ่งหมายการใช้เงินทุนต่างกันเท่านั้น ดังนั้นสถาบันการเงินเหล่านี้ก็ต้องมีการจัดการด้านสภาพคล่องของบริษัทเช่นเดียวกัน ในภาวะที่บริษัทมีสภาพคล่องมากเกินไปหรือขาดสภาพคล่องในขณะใดขณะหนึ่ง บริษัทก็สามารถกู้ยืมเงินแบบเผื่อเรียก ซึ่งโดยมากจะกู้ยืมกับบริษัทเงินทุน วิธีการกู้ยืมเงินนั้นทั้ง 2 ฝ่ายจะตกลงถึงวงเงินที่จะกู้ยืมและอัตราผลตอบแทน (ดอกเบี้ย) เนื่องจากสถาบันการเงินอื่นก็เป็นสถาบันการเงินที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับเรื่องเงินทุน เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุน ผลกำไรของบริษัทมาจากเงินให้กู้ยืมและเงินลงทุนต่าง ๆ ดังนั้นในการให้บริษัทเงินทุนกู้ยืมนั้นก็พยายามต่อรองอัตราดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทนสูงสุด ขณะเดียวกันเงินที่จะให้กู้ไปต้องมีความปลอดภัย ผู้กู้ก็มีความสามารถชำระคืน และต้องให้แน่ใจว่าเมื่อทวงถามเงินกู้เมื่อใด ผู้กู้มีความพร้อมที่จะชำระได้ทุกเวลา สถาบันการเงินอื่นโดยเฉพาะบริษัทประกันภัย วินาศภัย จะพยายามต่อรองอัตราดอกเบี้ยที่จะให้บริษัทเงินทุนกู้ โดยการโทรศัพท์ติดต่อกับบริษัทเงินทุนหลาย ๆ บริษัท แล้วเลือกเอาบริษัทเงินทุนที่ให้อัตราผลตอบแทนสูงสุด และให้ความปลอดภัยต่อเงินที่กู้ไปมากที่สุด และเช่นเดียวกัน หากบริษัทเงินทุนมีปัญหาเกี่ยวกับด้านสภาพคล่อง และมีความจำเป็นต้องกู้จากสถาบันการเงินอื่นก็ย่อมทำ

ในทำนองเดียวกันคือ หาแหล่งเงินกู้จากบริษัทที่คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำที่สุด ส่วนทางด้านภาระให้กู้ยืมแก่สถาบันการเงินอื่นนั้น บริษัทเงินทุนก็จะพิจารณาถึงความปลอดภัยของเงินที่ให้กู้ไป และผลตอบแทนที่จะได้รับ วิศวกรรมการยืมเงินนั้นบริษัทก็จะขอกู้จะทำตัวสัญญาใช้เงินมาขอกู้ ส่วนบริษัทผู้ให้กู้ก็จะออกเงื่อนไขการของของบริษัทให้กับผู้ขอกู้ เป็นการแลกเปลี่ยนตราสารกัน

วงเงินกู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนกับสถาบันอื่นนั้นดูได้จากตารางที่ 9 จะพบว่าบริษัทเงินทุนอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้กู้แก่สถาบันการเงินอื่นมากกว่าจะอยู่ในฐานะผู้กู้ วงเงินที่กู้ยืมกันถึงแม้จะมีไม่มากนัก กล่าวคือมีวงเงินกู้ยืมตั้งแต่ 100 ล้านบาทขึ้นไปแต่ไม่เกิน 1,000 ล้านบาท นับว่ายังเป็นตลาดที่เล็กอยู่ แต่อย่างไรก็ตามจากตัวเลขเงินกู้ยืมและเงินให้กู้ยืมตั้งแต่ปี 2522 เป็นต้นมา มีปริมาณมากขึ้น โดยเฉพาะเงินที่บริษัทเงินทุนให้สถาบันการเงินอื่นกู้ยืม ทั้งนี้เพราะในช่วงปี 2522 ถึงเดือนมีนาคม 2523 เป็นภาวะที่ประเทศไทยประสบปัญหาด้านเงินตรา สถาบันการเงินอื่นโดยทั่วไปแล้วไม่มีความสามารถที่จะกู้จากต่างประเทศได้ เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุนบางแห่ง ประกอบกับธนาคารพาณิชย์ก็มีปัญหาสภาพคล่อง การที่สถาบันการเงินอื่นจะพึ่งธนาคารพาณิชย์นั้นจึงทำได้ยาก จึงหันมากู้เงินจากบริษัทเงินทุนมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ยอดการกู้ยืมดังกล่าวมีปริมาณมากขึ้น

3.5 การกู้ยืมระหว่างบริษัทเงินทุนกับบริษัทห้างหุ้นส่วน บริษัท ห้างหุ้นส่วน ก็เป็นสถาบันทางธุรกิจการค้า และในการทำธุรกิจการค้านั้นการดำรงฐานะสภาพคล่องเป็นสิ่งจำเป็นต่อความอยู่รอดของบริษัท ห้างหุ้นส่วน การจัดการเกี่ยวกับสภาพคล่องของบริษัท ห้างหุ้นส่วนที่ดีนั้นต้องให้สภาพคล่องอยู่ในภาวะเกือบสมดุลกัน กล่าวคือ มีไม่มากหรือน้อยเกินไป หากสภาพคล่องมีมากเกินไป ผลเสียก็คือ จะมีต้นทุนในการถือเงินล้นสูง แต่ผลดีก็คือ บริษัท ห้างหุ้นส่วนอยู่ในฐานะพร้อมที่จะชำระหนี้ได้ตลอดเวลา ถ้าหากสภาพคล่องของบริษัทมีน้อยเกินไปหรือไม่เพียงพอต่อการดำเนินธุรกิจประจำวันก็อาจทำให้การดำเนินงานของบริษัท ห้างหุ้นส่วนต้องหยุดชะงักได้ และนำมาซึ่งความเสียหายมาสู่บริษัท ห้างหุ้นส่วนได้ ดังนั้นบริษัท ห้างหุ้นส่วนจะใช้ตลาดกู้ยืมเพื่อเรียกเป็นแหล่งปรับฐานะสภาพคล่อง กล่าวคือ ถ้าช่วงใดบริษัทห้างหุ้นส่วนมีเงินเข้ามา (Cash Inflow) มากกว่าเงินที่จะออกไป (Cash Outflow) หรือมี Net Cash Inflow บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนก็จะนำเงินส่วนที่ยังไม่จำเป็นต้องใช้ไปซื้อตัวสัญญาใช้เงินประเภทเผื่อเรียก (On Demand) กับบริษัทเงินทุน การซื้อตัวสัญญาใช้เงินนี้อยู่ในลักษณะที่บริษัท ห้างหุ้นส่วนให้บริษัทเงินทุน อัตราดอกเบี้ยจะถูกกำหนดโดยบริษัทเงินทุน ถ้าช่วงใดบริษัท ห้างหุ้นส่วนมีเงินเข้ามาน้อยกว่าเงินที่ค่าออกไป หรือ

ณ Net Cash Outflow ในกรณีมีบริษัท ห้างหุ้นส่วนจะขาดสภาพคล่องในการดำเนินงาน ซึ่งจะแก้ไข ปัญหาโดยการขอกู้ยืมจากบริษัท เงินทุนแบบเผื่อเรียก (On Demand) สำเหตุที่บริษัท ห้างหุ้นส่วนกู้แบบ เผื่อเรียกนั้น เพราะว่าการดำเนินงานธุรกิจประจำวันนั้นมีเงินเข้า ๆ ออก ๆ ไม่นั่นนอน การกู้ยืมแบบ เผื่อเรียก บริษัท ห้างหุ้นส่วนสามารถจะชำระคืนเงินกู้ได้ทุกเวลา และอีกประการหนึ่งอัตราดอกเบี้ย ก็จะถูกกว่าการกู้ยืมแบบอื่น สำหรับวิธีการกู้ยืมกัน บริษัท เงินทุนโดยมากจะให้บริษัท ห้างหุ้นส่วน ทำ ตัวสัญญาใช้เงินโดยใช้ตัวสัญญาใช้เงินตามแบบที่บริษัท เงินทุนคัดเตรียมไว้ให้ ถ้าหากบริษัท ห้างหุ้นส่วน เป็นบริษัทที่มีชื่อเสียง มีฐานะมั่นคง เป็นที่เชื่อถือในวงธุรกิจ บริษัท เงินทุนก็จะยอมรับซื้อตัวสัญญาใช้เงิน ที่ออกโดยบริษัทดังกล่าว อัตราดอกเบี้ยของการกู้ยืมจะแตกต่างกันไปตามฐานะ ความมั่นคง และความ เชื่อถือในวงธุรกิจของบริษัท ห้างหุ้นส่วนที่มาขอกู้ เมื่อบริษัท เงินทุนได้รับตัวสัญญาใช้เงินทั้งที่ใช่แบบ พอรัมของ บริษัท เงินทุน หรือออกโดยบริษัท ห้างหุ้นส่วนเองแล้ว บริษัท เงินทุนก็จะออกเช็คธนาคาร ของบริษัทตามวงเงินที่กู้ยืมให้กับบริษัท ห้างหุ้นส่วน เพื่อนำไปยื่นเงินจากธนาคารต่อไป

การกู้ยืมระหว่างบริษัท เงินทุนกับบริษัท ห้างหุ้นส่วนนั้น ปรากฏว่าเท่าที่ผ่านมา บริษัท เงินทุนอยู่ในฐานะผู้ให้มากกว่าผู้กู้ โดยเปรียบเทียบกับยอดคงค้างของเงินที่บริษัท เงินทุนกู้ยืม และให้กู้ยืม จากตารางที่ 10 หน้า 56 วงเงินของเงินให้กู้ยืมของบริษัท เงินทุนมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จากยอด 5,000 กว่าล้านบาท ในปี 2519 เป็น 7,000 กว่าล้านบาทในปี 2522 ส่วนทางยอดเงิน ที่บริษัท เงินทุนกู้ยืมก็มียอดที่เพิ่มขึ้น จากเดือนธันวาคม 2519 ซึ่งมีจำนวน 1,239.2 ล้านบาท มาเป็น 3,339.7 ล้านบาทในเดือนมิถุนายน 2523 แต่อย่างไรก็ตามวงเงินของการกู้ยืมจะมียอดต่ำกว่าเงิน ให้กู้ยืม ทั้งนี้เพราะโดย Nature แล้ว บริษัท ห้างหุ้นส่วนจะเป็น Net Borrow อยู่แล้ว

3.6 การกู้ยืมระหว่างบริษัท เงินทุนกับบุคคลธรรมดา บุคคลธรรมดานั้นเป็นประชาชน ทั่วไป ร้านค้าที่มีเจ้าของเพียงคนเดียว รวมทั้งนักเล่นหุ้น บุคคลธรรมดาผู้ที่ต้องการฝากเงินประเภท เผื่อเรียกสามารถเลือกใช้บริการของธนาคารพาณิชย์ (ฝากแบบ Demand Deposit หรือ Checking Account ซึ่งไม่มีผลตอบแทนกับฝากแบบออมทรัพย์ ผู้ฝากสามารถฝากถอนได้ทุกเวลาในวันทำการ ของธนาคาร อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อปี) กับบริษัท เงินทุน (โดยการซื้อตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท เงินทุน) แต่โดยทั่วไปแล้วบุคคลธรรมดานิยมใช้บริการของบริษัท เงินทุน เพราะให้ผลตอบแทนสูงกว่า (ผลตอบแทนของบริษัท เงินทุนอยู่ในอัตราร้อยละ 12.75) ทางด้านให้กู้ยืมของบริษัท เงินทุนแก่บุคคล

ตารางที่ 10 ยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมและเงินกู้ยืมประเภทเผื่อเรียกของบริษัท เงินทุนกับบริษัท
 ห้างหุ้นส่วน บริษัทเงินทุนกับบุคคลธรรมดา (รายไตรมาส)

หน่วย: ล้านบาท

ปี เดือน	บริษัทห้างหุ้นส่วน		บุคคลธรรมดา	
	เงินกู้ยืม	เงินให้กู้ยืม	เงินกู้ยืม	เงินให้กู้ยืม
2519 ธันวาคม	1,239.2	5,513.6	948.6	557.0
2520 มีนาคม	1,046.5	5,638.1	941.3	553.1
มิถุนายน	801.7	5,463.0	845.4	682.2
กันยายน	1,161.1	5,303.8	1,030.6	1,131.8
ธันวาคม	1,440.7	5,496.9	1,245.8	2,162.3
2521 มีนาคม	1,949.4	5,739.6	1,209.3	2,503.0
มิถุนายน	1,563.5	6,035.9	1,284.9	2,872.8
กันยายน	1,683.0	6,808.7	1,772.6	3,513.7
ธันวาคม	2,258.0	6,358.9	2,321.1	5,744.3
2522 มีนาคม	2,540.7	6,133.6	2,600.3	5,787.6
มิถุนายน	2,498.4	6,469.3	3,078.3	5,179.1
กันยายน	2,828.4	6,366.2	3,849.0	4,696.0
ธันวาคม	3,621.3	7,018.4	4,159.8	3,621.9
2523 มีนาคม	3,749.8	7,510.3	4,587.9	2,241.4
มิถุนายน	3,339.7	8,138.7	4,419.2	2,212.1

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธรรมชาติมันโดยมากผู้มาขอจะหาตัวสัญญาใช้ เงินตามบริษัท เงินทุนเตรียมไว้ให้ หรืออาจจะทำเป็นสัญญาที่ยืมแบบเผื่อเรียกก็ได้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้บริษัท เงินทุนเป็นผู้กำหนด บุคคลธรรมดาที่มาขอจากบริษัท เงินทุนส่วนมากจะเป็นผู้เล่นหุ้นที่ติดอยู่ในประเภทนี้ กึ่งกำไร และเล่นหุ้นแบบ Margin ส่วนร้านค้าก็มีบ้างแต่ไม่มากนัก

ปริมาณเงินกู้บริษัท เงินทุนหรือให้กู้แก่บุคคลธรรมดา นั้นดูได้จากตารางที่ 10 บริษัทเงินทุนไม่ได้อยู่ในฐานะผู้ให้กู้ยืมลู่หรือผู้กู้ยืมลู่ เนื่องจากยอดคงค้างของการกู้ยืมนั้น บางปียอดการกู้ยืมมากกว่าการให้กู้ยืม และบางปียอดการให้กู้ยืมมากกว่าการกู้ยืม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน ภาวะการเงินของประเทศและภาวะของตลาดหุ้นของประเทศเป็นลำดับ ตัวอย่างเช่น เงินให้กู้ยืมของบริษัทเงินทุนแก่บุคคลธรรมดา (ซึ่งได้กล่าวมาแล้วว่าส่วนใหญ่จะให้พวกนักเล่นหุ้น) ในเดือนธันวาคม 2521 ยอดคงค้างการให้กู้ยืมมากขึ้น ทั้งนี้เพราะในช่วงนั้นประเทศไทยประสบภาวะเงินตึง และตลาดอยู่ในภาวะซบเซา ราคาหุ้นโดยทั่วไปของบริษัทต่าง ๆ ลดลง นักเล่นหุ้นที่ซื้อหุ้นมาในราคาสูงก็รอโอกาสให้ราคาของหุ้นสูงขึ้นอีกครั้งหนึ่ง จึงจะนำหุ้นออกขายจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมของบริษัทเงินทุนแก่บุคคลธรรมดาเพิ่มสูงขึ้น และในปี 2522 ตลาดหุ้นโดยทั่วไปแล้วยังอยู่ในภาวะซบเซา ประกอบกับภาวะเงินตึงภายในประเทศยังไม่ผ่อนคลาย ราคาหุ้นมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ ทำให้มีผู้ติดหุ้นด้วยราคาสูง มีจำนวนมากขึ้น ยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมจึงมีการเปลี่ยนแปลงในปริมาณไม่มากนัก เมื่อเทียบกับเดือนธันวาคม 2521 มาในช่วงเดือนธันวาคมของปีเดียวกัน ราคาหุ้นส่วนใหญ่มีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากทางกระทรวงการคลังได้มีนโยบายที่จะให้ธนาคารกรุงไทยกู้เงิน 3,000 ล้านบาท เพื่อซื้อหุ้น (รับส่วน) จากผู้เล่นที่มี Margin หมดแล้ว เป็นเหตุทำให้ตลาดหุ้นฟื้นคืนมาเล็กน้อย ผู้เล่นหุ้นที่ติดหุ้นอยู่มาเป็นเวลานานส่วนหนึ่งได้ตัดสินใจขายหุ้นที่ติดไว้ด้วยราคาสูง หรืออาจถูกบังคับให้ขายหุ้นโดยบริษัทค้าหลักทรัพย์ หรือนายหน้าค้าหลักทรัพย์ที่ผู้เล่นหุ้นนั้นๆ เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ ทำให้ยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมลดลงมาเหลือเพียง 3,621.9 ล้านบาท เทียบกับเดือนกันยายนมีจำนวน 4,696 ล้านบาท ตรงกันข้ามกับเงินที่บริษัทกู้ยืมจากบุคคลธรรมดา มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในเดือนธันวาคมมียอดสูงถึง 4,159.8 ล้านบาท เทียบกับเดือนกันยายนมีเพียง 3,849 ล้านบาท ทั้งนี้เนื่องจากผู้เล่นหุ้นส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในภาวะการณ์ของตลาดหุ้น ผู้ที่มีเงินเหลือจะให้บริษัทเงินทุนแบบเผื่อเรียก (ซื้อตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน) และคอยหาช่องทางซื้อหุ้นต่อไป ในปี 2523 ตอนต้นปีธนาคารกรุงไทยได้ใช้เงิน

3,000 ล้านบาทในการรับจำนำหุ้นและกองทุนพัฒนาตลาดทุนก็ได้เข้าแทรกแซงในตลาดด้วยการเข้าไปซื้อขายหุ้นในตลาดทำให้ตลาดมีอุปสงค์ของหุ้นเพิ่มขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้ที่ติดหุ้นมีช่องทางขายหุ้นได้มากขึ้น สำหรับผู้ที่เล่นหุ้นแบบ Margin ก็จะได้รับเงินคืนแก่บริษัทเงินทุน ส่วนผู้ที่เล่นโดยใช้เงินของตัวเองก็จะซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุนแบบเผื่อเรียก เพื่อรอดูภาวะการณของตลาดหุ้นต่อไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในช่วงเดือนมีนาคม และมิถุนายน ยอดคงค้างเงินกู้ยืมของบริษัทอยู่ในระดับ 4,587.9 ล้านบาท และ 4,419.2 ล้านบาท ส่วนยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมลดลงเหลือ 2,241.4 ล้านบาท และ 2,212.1 ล้านบาทตามลำดับ การที่ยอดคงค้างเงินให้กู้ยืมลดลง เพราะว่าภาวะการณของตลาดหุ้นช่วงดังกล่าวยังไม่ดีขึ้น ราคาของหุ้นยังมีแนวโน้มลดลง หรือคงที่ ทำให้ผู้เล่นหุ้นทั้งหลายไม่มีความแน่ใจสถานการณ์ในอนาคต จึงได้แต่คอยดูความเคลื่อนไหวของตลาด ซึ่งเป็นเหตุให้ปริมาณการซื้อขายหุ้นมีไม่มากนัก การกู้ยืมของนักเล่นหุ้นจึงยังไม่มีความจำเป็นถึงแม้อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของบริษัทเงินทุนจะถูกลงมาก็ตาม

ตลาดตราสารการพาณิชย์ (Commercial paper market)

คำว่าตราสารการพาณิชย์นั้นเป็นคำที่คนอังกฤษใช้เรียกแทนคำว่าตั๋วเงิน ดังนั้นตราสารการพาณิชย์ก็คือตั๋วแลกเงินนั่นเอง ธุรกิจที่สามารถใช้ตราสารนี้ในการระดมเงินทุนนั้นต้องเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงและมีฐานะการเงินที่น่าเชื่อถือ เพราะการแสวงหาเงินทุนโดยวิธีนี้ไม่มีหลักประกันใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อธุรกิจนั้น ๆ โดยพิจารณาจากการประกอบการและชื่อเสียงในวงธุรกิจทั่ว ๆ ไป การซื้อขายตราสารในตลาดเงินโดยทั่วไปแล้วกระทำในราคา Discount โดยหักดอกเบี้ยไว้ก่อนเมื่อถึงกำหนดชำระก็จะชำระในราคาตามตัวนั้น ระยะเวลาของตั๋วเงินหรือตราสารอยู่ในระหว่าง 5 วันถึง 9 เดือน

1. ประวัติและวิวัฒนาการของตั๋วเงินหรือตราสารการพาณิชย์ ในสมัยโบราณ การหมุนเวียนของผลิตภัณฑ์ทางปริวรรตกรรมตามหลักเศรษฐกิจค้าล่อเป็นไปโดยวิธีเอาสิ่งของแลกเปลี่ยนกับสิ่งของหรือที่เรียกว่า Barter System เพราะในสมัยนั้นเงินตรายังไม่เป็นที่รู้จักกัน ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักใช้เงินตราเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนจึงเกิดความไม่สะดวกในการเอาของแลกเปลี่ยนกับของหรือเอาสินค้าแลกเปลี่ยนกับสินค้า ครั้นต่อมาการค้าเจริญขึ้นมีการค้าเป็นจำนวนมากขึ้น การนำเงินตราซึ่งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนติดตัวไปจึงเป็นการไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย จึงได้มีการคิด

เอาตัวเงินมาใช้แทนเงินตรา เพื่อช่วยขจัดปัญหาในการนำเงินตราพกติดตัวไปชำระสินค้าหรือหนี้สิน และปัญหา เรื่องความปลอดภัย

ตัวเงินนั้นปรากฏว่ามีมานานแล้วในสมัยพวกโรมันกำลังรุ่งเรืองก็ได้มีผู้ใช้กันอยู่แล้ว ตามหลักฐานของ Samborn ในหนังสือ Origin of The Early English Maritime And Commercial Law (1930) กล่าวว่าพวกไบบ์ ซึ่งอยู่ตามเมืองต่าง ๆ และพวกเจ้าครองนคร ได้ใช้ตัวเงินในราวศตวรรษที่ 12 เพื่อขจัดหาเงินให้พวกบริวารของตนซึ่งคิดว่าตัวเงินนี้เกิดขึ้น จากความคิดริเริ่มของพวกอิว ซึ่งครองอำนาจอยู่ในสมัยนั้น ตามหลักฐานในหนังสือ Middle Ages นาย Hallam ได้กล่าวว่าในตอนต้นศตวรรษที่ 13 เอกสารเครดิตของพ่อค้ามีอยู่ 3 ชนิดด้วยกันคือ.-

- 1.1 เลตเตอร์ออฟเครดิตทั่วไปซึ่งไม่ได้ลงถึงผู้ใดโดยเฉพาะเจาะจง
- 1.2 คำสั่งให้จ่ายเงินแก่บุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง
- 1.3 ตัวแลกเงิน

ต่อมาตัวเงินได้แพร่หลายไปยังฝรั่งเศสและข้ามไปอังกฤษ เมื่อมีการปฏิบัติจนแพร่หลาย แล้วประเทศต่าง ๆ เห็นความสำคัญของตัวเงินในการใช้เป็นเครื่องมือชำระหนี้ระหว่างประเทศจึงมีความต้องการให้กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ในเรื่องของตัวเงินให้มีความสอดคล้องไม่ขัดแย้งกัน ดังนั้นในพ.ศ. 2453 และ พ.ศ. 2455 จึงมีการเรียกประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับการออกกฎหมายตัวเงินขึ้นใช้บังคับ ซึ่งประเทศไทยก็ได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุมด้วย ฉะนั้นกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในลักษณะตัวเงินจึงร่างขึ้นโดยอาศัยมติของที่ประชุมระหว่างประเทศ ซึ่งเรียกว่า UNIFORM LAW¹

2. ประโยชน์ของตัวเงินที่มีต่อธุรกิจการค้า ตัวเงินมีประโยชน์ต่อธุรกิจการค้าดังนี้ .-

2.1 เป็นเครื่องมือในการชำระหนี้ เพื่อป้องกันความยากลำบาก ความปลอดภัย และความไม่สะดวกในการที่จะหอบหิ้วเอาเงินตราไปชำระหนี้การค้าหรือหอบหิ้วเงินตรากลับภายหลัง จากการค้าสิ้นสุดลง จากท้องถิ่นหนึ่งไปสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง จากจังหวัดหนึ่งสู่อีกจังหวัดหนึ่ง หรือจาก

¹ น.ส.วรัญญา กนกสุวรรณ, "ปัญหาในการซื้อลดตัวเงินของธนาคารพาณิชย์", วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิตศึกษาศาสตร์ ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2517 หน้า 2-3

ประเทศหนึ่งสู่อีกประเทศหนึ่ง การใช้ตัวเงินแทนการชำระหนี้ด้วยเงินตราจะช่วยขจัดปัญหาดังที่กล่าวมาแล้วได้ ในปัจจุบันการคมนาคมการติดต่อสื่อสารมีความรวดเร็วและก้าวหน้ามาก จึงมีส่วนช่วยให้การค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผู้ค้าขายจะมีการติดต่อซื้อขายจากบุคคลต่าง ๆ ด้วยกัน และตัวเงินก็สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการชำระหนี้ระหว่างบุคคลหลายคน (แทนที่จะใช้ชำระหนี้ระหว่างคู่ค้า 2 ฝ่าย คือ ผู้ซื้อและผู้ขาย) ที่มีหนี้สินเกี่ยวค้ำกันโดยไม่ต้องให้แต่ละคนชำระหนี้ของตนแต่ละราย เช่น บริษัท ก. เป็นเจ้าหนี้บริษัท ข. และบริษัท ข. เป็นเจ้าหนี้ของบริษัท ค. แทนที่บริษัท ก. จะต้องชำระหนี้ให้บริษัท ข. และบริษัท ข. ชำระหนี้ให้บริษัท ก. ทั้ง 3 บริษัทอาจตกลงกันให้บริษัท ข. ออกตั๋วสั่งให้บริษัท ค. ชำระหนี้แก่บริษัท ก. เป็นการระงับหนี้ระหว่างกันได้เลยโดยการทำครั้งเดียว ซึ่งเป็นการประหยัดเวลา วิธีเดียวกันนี้อาจจะทำได้ไม่ว่ามีบุคคลเป็นเจ้าหนี้ หรือลูกหนี้ต่อกันไปที่ทอดก็ตาม สำหรับกรณีของประเทศไทย เครื่องมือในการชำระหนี้ระหว่างประเทศ ได้แก่ ตัวแลกเปลี่ยน (Bill of Exchange) ส่วนเครื่องมือชำระหนี้ในประเทศ ได้แก่ เช็ค (Check) ทั้งนี้เพราะคนไทยไม่คุ้นเคยกับตัวแลกเปลี่ยน โดยมากจะคุ้นเคยกับเช็คมากกว่า และเช็คก็ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือมากกว่า ดังจะกล่าวละเอียดในเรื่องของเช็คต่อไป

2.2 เป็นเครื่องมือในการให้เครดิตในการค้า เครดิตในทางการค้าเป็นวิธี Finance เงินทุนระยะสั้นทางหนึ่งของธุรกิจ ตัวเงินสามารถเป็นเครื่องมือในการให้เครดิตแก่ผู้ซื้อ โดยผู้ขายออกตัวแลกเปลี่ยนให้ผู้ซื้อ ซึ่งเป็นลูกหนี้จ่ายเงิน ณ เวลาหนึ่งในภายหน้าโดยให้ลูกหนี้รับรองตัวนั้น เพื่อให้แน่นอนว่าลูกหนี้จะจ่ายเงินสดเมื่อถึงกำหนด หรือผู้ขายอาจจะให้ผู้ซื้อเขียนเช็คล่วงหน้าเพื่อชำระหนี้ก็ได้ ผู้ขายจะเก็บตัวแลกเปลี่ยนหรือเช็คจนกว่าจะครบกำหนดแล้วไปขอขึ้นเงินกับผู้ซื้อตามสถานที่ที่ระบุ กล่าวคือถ้าเป็นตัวแลกเปลี่ยนก็จะมีการกำหนดสถานที่จ่าย ถ้าเป็นเช็คก็ไปเบิกจากธนาคารที่ออกเช็คฉบับนั้น ในกรณีที่ผู้ขายหรือเจ้าหนี้มีความต้องการใช้เงิน ผู้ขายก็สามารถนำตัวเหล่านั้นไปขายลดกับธนาคาร หรือในตลาดเงินโดยเสียค่าธรรมเนียม และส่วนลดจากราคาหน้าตัวหรือดอกเบี้ยเล็กน้อย ตามแต่ชื่อเสียงของบริษัทผู้ออกตัว ตามที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตัวเงินจะให้ประโยชน์แก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ โดยลูกหนี้สามารถซื้อเชื่อได้ และผู้ขายก็ไม่จำเป็นต้องถือตัวเงินไว้จนครบกำหนด หากมีกรณีที่มีความจำเป็นต้องการใช้เงินก็สามารถเปลี่ยนจากตัวเงินเป็นเงินสดโดยนำตัวเงินไปขายลดกับธนาคาร หรือผ่านทางตลาดเงินทำให้ปริมาณหมุนเวียนของเงินสดเร็วยิ่งขึ้น ทำให้การค้าคล่องตัวยิ่งขึ้น

2.3 เป็นเครื่องมือในการหาเงิน การดำเนินงานของบริษัทบางครั้งจะมีปัญหาในด้านเงินทุนหมุนเวียน หากบริษัทใดมีปัญหาด้านเงินทุนหมุนเวียนก็สามารถออกตั๋วเงินขายลดในตลาดเงินหรือขายลดกับธนาคารได้ ตั๋วเงินที่บริษัทออกนี้เป็นตั๋วที่ไม่ได้เกิดจากการค้า หากจะเปรียบเทียบกับตั๋วเงินที่เกิดจากการค้าแล้ว ตั๋วเงินที่เกิดจากการค้าย่อมเป็นที่นิยมมากกว่าตั๋วเงินที่ไม่ได้เกิดจากการค้า ดังนั้นบริษัทที่จะออกตั๋วเงินเพื่อหาเงินจากตลาดเงินต้องเป็นบริษัทที่มีขนาดใหญ่ มีฐานะและชื่อเสียงดี จึงจะสามารถออกตั๋วเงินขายลดในตลาดเงินได้ การหาเงินโดยวิธีออกตั๋วเงินจะทำในรูปของการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และการออกเช็ค สำหรับในประเทศไทยการออกตั๋วสัญญาใช้เงินโดยมากจะเป็นบริษัทเงินทุน ส่วนบริษัทโดยมากนิยมออกเช็ค แล้วนำไปขายลดกับธนาคาร บริษัทเงินทุนเอกชน ผู้ให้กู้ยืม (Private Money Lenders) นอกจากนี้บริษัทยังใช้เช็คเป็นเครื่องมือในการเล่นแชร์ ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมทำกันมาก และเป็นทางหาเงินทุนที่สำคัญทางหนึ่งของบริษัทในขณะนี้ ในขณะที่ตลาดเงินในระบบยังไม่สามารถจัดหาแหล่งเงินทุนให้มากพอกับความต้องการของบริษัทต่าง ๆ ได้

3. ตราสารพาณิชย์ในประเทศไทย ในประเทศไทยตราสารพาณิชย์ตามที่กำหนดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีเพียง 3 ประเภทคือ .-

- ก. ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange)
- ข. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note)
- ค. เช็ค (Check)

ดังนั้นเอกสารเปลี่ยนมืออย่างอื่นย่อมไม่ใช่ตั๋วเงินตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แม้ว่าเอกสารนั้นจะมีลักษณะที่โอนกันได้ด้วยการส่งมอบ

ก. ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 908 ได้บัญญัติความหมายของตั๋วแลกเงินไว้ว่า อันว่าตั๋วแลกเงิน คือ หนังสือ ตราสาร ซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่า ผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้จ่ายให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลหนึ่งหรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน

1. ความสมบูรณ์ของตั๋วแลกเงิน ตั๋วแลกเงินจะต้องมีรายการดังต่อไปนี้ถึงถือว่าเป็นตั๋วแลกเงินที่สมบูรณ์ :- (ม.909)

- 1.1 คำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงิน
- 1.2 คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน
- 1.3 ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่าย
- 1.4 วันถึงกำหนดให้เงิน
- 1.5 สถานที่ให้เงิน
- 1.6 ชื่อหรือยี่ห้อผู้รับเงินหรือคำจดแจ้งไว้ให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ
- 1.7 วันและสถานที่ออกตัวแลกเงิน
- 1.8 ลายมือชื่อผู้จ่าย

1.1 คำบอกชื่อว่าเป็นตัวแลกเงิน ตัวแลกเงินจำเป็นต้องมีคำระบุว่าเป็นตัวแลกเงิน ถ้าขาดไปก็ถือว่าไม่เป็นตัวแลกเงินเลยทีเดียว แต่ก็บังคับเฉพาะตัวแลกเงินที่ออกในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เท่านั้น เพราะตัวแลกเงินยังเป็นของใหม่สำหรับประเทศไทย และไม่ก่อแพร่หลายจึงต้องบังคับให้ระบุไว้โดยชัดแจ้ง แต่ถ้าเป็นตัวแลกเงินที่มาจากต่างประเทศอาจไม่มีคำระบุเช่นนี้ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของประเทศที่ออกตัวแลกเงินเอง

1.2 คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน ถือเป็นหัวข้อสำคัญของตัวแลกเงินทีเดียว เอกสารที่เป็นตัวแลกเงินได้ต้องมีคำสั่งให้จ่ายเงินซึ่งแสดงว่าผู้รับคำสั่งจะต้องทำตามไม่ใช่แต่เพียงคำขอร้อง คำสั่งนั้นต้องไม่มีเงื่อนไขในการจ่ายเงิน คำว่าเงื่อนไขมีความหมายว่า ข้อความที่บังคับไว้ให้ผิดกรณีใดเป็นผลต่อเมื่อเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งขึ้นในอนาคตและไม่แน่นอน การที่จะดูว่ามีเงื่อนไขหรือไม่สิ่งดูที่ข้อความที่บังคับว่าเป็นเรื่องในอนาคตและไม่แน่นอนหรือไม่ คำสั่งที่มีเงื่อนไขในการจ่ายเงินจะไม่ถือว่าเป็นคำสั่งในตัวแลกเงิน นอกจากนี้จำนวนเงินที่สั่งจ่ายนั้นจะเป็นเงินตราไทยหรือต่างประเทศก็ได้ แต่ต้องแน่นอนว่าเป็นเงินเท่าใดและอาจกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยก็ได้ ซึ่งดอกเบี้ยนี้คิดได้ตั้งแต่วันออกตัว ซึ่งเป็นคนละอย่างกับดอกเบี้ยที่คิดจากรวันที่ตัวแลกเงินถึงกำหนด สิ่งที่สำคัญก็คือ คำสั่งในตัวเงินต้องเป็นคำสั่งให้จ่ายเงินเท่านั้นจะมีคำสั่งให้ทำการอื่นควบไปด้วยไม่มี หรือจะให้เลือกปฏิบัติไม่ได้ เพราะจะเป็นคำสั่งที่ไม่แน่นอน

1.3 ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่าย ชื่อหรือยี่ห้อผู้จ่ายก็เป็นรายการสำคัญในตัวแลกเงินเช่นกัน มิฉะนั้นก็ไม่ว่าจะให้ใครเป็นผู้จ่ายเงิน ผู้จ่ายในที่นี้ก็คือผู้รับคำสั่งให้จ่ายเงินซึ่งก็คือบุคคลที่ผู้ถือตัวแลกเงินจะนำตัวแลกเงินนั้นไปขอรับเงินเมื่อถึงเวลาที่กำหนดไว้ในตัวแลกเงินนั่นเอง ซึ่งผู้จ่ายอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้จะเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่ถ้าระบุผู้จ่ายหลายคนจะต้องให้รับผิดชอบร่วมกัน เพราะจะสามารถให้ผู้จ่ายคนไหนจ่ายเงินก็ได้ หรือจะระบุผู้ส่งจ่ายเป็นผู้จ่ายเองก็ได้เหมือนกัน ซึ่งใช้กันมากสำหรับกิจการที่มีสาขาหลายแห่ง ถ้าผู้จ่ายที่ระบุไว้ในตัวแลกเงินไม่มีตัวอยู่จริง ผู้ทรงตัวก็สามารถเอาติดบงคับจากผู้ส่งจ่ายเองได้

1.4 วันถึงกำหนดใช้เงิน วันถึงกำหนดใช้เงินเป็นรายการซึ่งอาจจะมหรือไม่มีในตัวแลกเงินก็ได้ ถ้าตัวแลกเงินไม่กำหนดวันใช้เงินก็ถือว่าพึงใช้เงินเมื่อใดเห็น แต่ถ้ากำหนดวันใช้เงินไว้ก็ต้องกำหนดเป็นวันที่แน่นอนที่จะรู้ได้ว่าวันไหน หรือจะกำหนดว่าเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัว เช่น เขียนไว้ว่าหกเดือนนับแต่วันนี้ก็ใช้ได้ หรือจะกำหนดให้จ่ายเงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ผู้จ่ายได้เห็นตัวนั้นก็ใช้ได้ ซึ่งกรณีหลังนี้ผู้ถือตัวต้องไปให้ผู้จ่ายรับรองว่าได้เห็นตัวแล้ว ว่ากันที่จริงวันถึงกำหนดใช้เงินแม้จะไม่จำเป็นต้องมีแต่ก็มีความสำคัญอยู่มาก เพราะถ้าไม่มีการยืนยันเพื่อให้ใช้เงินในวันกำหนดอาจทำให้ตัวนั้นหมดอายุและผู้ทรงตัวไม่มีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามตัวก็ได้ และมีความสำคัญต่อการรับอายุความของตัวเงินด้วย สำหรับตัวเงินที่ไม่กำหนดวันใช้เงินหรือตัวเงินที่ต้องใช้เงินเมื่อใดเห็นก็ต้องยื่นเสียภายใน 6 เดือนนับแต่วันในตัว

1.5 สถานที่ใช้เงิน สถานที่ใช้เงินนั้นถ้าไม่ได้ระบุไว้ในตัวเงินก็ต่อเอาภูมิลำเนาของผู้จ่ายเป็นสถานที่ใช้เงิน ซึ่งต่างกับหนังสือไปที่กำหนดให้ลูกหนี้ไปชำระหนี้ ณ ภูมิลำเนาของเจ้าหนี้ อย่างไรก็ตามถ้าตัวแลกเงินกำหนดสถานที่ใช้เงินไว้ผู้ทรงตัวซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามตัวก็ต้องนำตัวไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินเมื่อถึงกำหนดตามสถานที่ซึ่งได้ระบุไว้ ถ้ายื่นแล้วไม่มีผู้จ่ายเงินก็ต้องทำคดีค้าน¹ไว้เป็นหลักฐานเพื่อจะได้ไล่เบี้ยได้ต่อไป และถ้าสถานที่ใช้เงินระบุไว้หลายแห่งผู้ทรงตัวจะเลือกเอาแห่งใดแห่งหนึ่งก็ได้

¹ คำคัดค้านคือเอกสารที่นายอำเภอ (หรือผู้ทำการแทนนายอำเภอ) หรือนายความผู้ได้รับอนุญาตทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือ เพื่อให้ยื่นผู้ส่งจ่าย ผู้ลักหลัง และคู่สัญญาอื่น ๆ)

1.6 ชื่อหรือชื่อผู้รับเงิน หรือคำจดแจ้งว่า ให้ใช้เงินแก่ผู้ถือเป็นรายการ

สำคัญที่ต้องมีในตัวแลกเงิน เพราะผู้รับเงินจะเป็นผู้ทรงตัวเงินคนแรกก่อนที่จะโอนตัวเงินไปยังผู้อื่น และเป็นบุคคลที่ผู้จ่ายหรือผู้รับรองจะได้จ่ายเงินให้ในเมื่อเวลาตัวมาขึ้นเวลาที่ตัวเงินถึงกำหนด หรือผู้รับเงินจะโอนตัวให้ใครต่อใครก็ได้ การระบุชื่อผู้รับเงินต้องให้แน่นอนว่าหมายถึงใคร แต่อาจใช้ เป็นยี่ห้อ หรือระบุเป็นตำแหน่งหน้าที่ก็ได้ หรือจะใช้เป็นนามสมมติของบุคคลใดก็ได้เหมือนกัน แต่ เวลารับเงินก็ต้องลงชื่อที่เป็นนามสมมตินั้น แต่ถ้าผู้รับเงินไม่มีตัวอยู่จริง ผลก็เท่ากับผู้ส่งจ่ายตั้งใจ จ่ายให้กับตัวเอง หรือถ้าผู้ส่งจ่ายออกตัวแลกเงินส่งจ่ายแก่ผู้รับเงินที่สมมติขึ้น แล้วมอบตัวเงินให้ ใครไปโดยไม่ล่สัทหลังก็เท่ากับตั้งใจให้ผู้นั้นรับเงินในชื่อที่สมมติขึ้น ซึ่งผู้นั้นจะรับเงินเองหรือโอน ตัวต่อไปในชื่อที่สมมติขึ้นนี้ก็ได้ สำหรับการระบุให้ใช้เงินแก่ผู้ถือนี้หมายความว่า ใครถือตัวเงินไว้ใน ครบครองก็เป็นผู้รับเงินได้

1.7 วันที่ออกตัวเงิน วันที่ออกตัวเป็นรายการหนึ่งที่สำคัญเพราะมีผล

ต่อการคิดดอกเบี้ยนับแต่วันออกตัวและการกำหนดอายุตัวเงินประเภทที่ให้อำนาจเงินเมื่อใดเห็น แต่ถ้า ไม่ได้ลงวันที่ออกตัวไว้ ตัวนั้นก็ไม่มี ผู้ทรงตัวโดยชอบด้วยกฎหมายจะทำการโดยลู่จริตจดวันที่ถูก ต้องแท้จริงลงก็ได้ เรื่องไม่ลงวันที่ออกตัวนี้ในตัวแลกเงินมักไม่ค่อยมี แต่ไปมีมากในเรื่องเช็ค ซึ่ง ก็ถือหลักเดียวกันว่าถ้าไม่ได้ลงวันที่ออกเช็คไว้ผู้ทรงเช็คกรอกวันที่ลงได้เอง ศาลฎีกาเคยตัดสินว่า ผู้ทรงนำเช็คที่ได้ลงวันที่ออกเช็คไปเบิกเงินต่อธนาคาร เจ้าหน้าทีธนาคารกรอกวันที่นั้นลงไปก็ถือเป็น ปริยายว่าผู้ส่งจ่ายมอบหมายให้ผู้รับเช็คกรอกวันที่ออกเช็คได้เอง และเจ้าหน้าที่ธนาคารลงวันแทนผู้ ทรงโดยลู่จริต ข้อสังเกตในเรื่องวันที่ออกตัวเงินอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ส่งจ่ายอาจออกตัวเงินโดยตั้งใจ ให้ผิดความจริง เช่น ลงวันที่ย้อนหลังหรือลงวันที่ล่วงหน้า อย่างนี้ก็ถือและบังคับกันตามวันที่ลง ไว้วันเหมือนดังว่าเป็นวันที่ออกตัวที่ถูกต้อง สำหรับสถานที่ออกตัวเงินนั้นมีไว้เพียงเพื่อให้รู้ว่า เป็นตัวเงิน ในประเทศหรือนอกประเทศ และเพื่อให้รู้ว่าผู้ส่งจ่ายอยู่ที่ไหนจะได้ติดต่อได้ถูกเมื่อไม่มีกาไรใช้เงิน แต่ถ้าไม่มีสถานที่ออกตัวก็ถือว่าตัวเงินนั้นได้ออก ณ ภูมิลำเนาของผู้ส่งจ่าย

1.8 ลายมือชื่อผู้จ่าย รายการสุดท้ายที่สำคัญและจะขาดเสียมิได้ก็คือ

ลายมือชื่อผู้ส่งจ่าย เพราะถ้าขาดเสียแล้วก็จะไม่สมบูรณ์เป็นตัวแลกเงิน ลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายต้อง เป็นผู้ลงชื่อของตนลงไปซึ่งจะเป็นภาษาใดก็ได้ หรือถ้าใช้ตราประทับแทนลงลายมือชื่ออยู่เป็นปกติ การประทับตราเช่นนั้นก็เสมือนกับลงลายมือชื่อ แต่จะลงเป็นเครื่องหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น

แกงโตหรือพิมพ์ลายนิ้วมืออย่างนี้ไม่ได้ แม้จะมีพยานลงชื่อรับรองก็ตาม ลายมือชื่อที่ลงไว้นี้จะ เป็น
 ชื่อย่อหรือชื่อเดิมก็ได้ ไม่มีอะไรห้าม หรือจะใช้ชื่ออื่นหรือชื่อหรือชื่อสมมติก็ได้ แต่ถ้าไปลงชื่อคนอื่น
 โดยให้เข้าใจว่าเป็นลายมือชื่อของผู้ยื่นก็อาจเป็นการปลอมเอกสารไป ซึ่งมีความผิดทางอาญา แต่
 ถ้าเป็นการลงชื่อแทนผู้อื่นในลักษณะตัวแทนเช่นนี้ถือว่าใช้ได้

2. ลักษณะของตัวแลกเงิน จากรายการต่าง ๆ ที่ต้องมีไว้ในตัวแลกเงินตาม
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 909 นั้น ก็พอจะบอกถึงลักษณะของตัวแลกเงินได้ ลักษณะของตัว
 แลกเงินมีแบบตัวอย่างดังต่อไปนี้

ตัวแลกเงิน (1)

ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ.บี.ซี.

1 - 5 ถนนพระราม 4 ล้ามย่าน กรุงเทพมหานคร

จำนวนเงิน..... วันที่.....(7)*.....

(4)*

60 วันนับตั้งแต่วันออกตัวเงิน โปรตจ่ายเงินตามตัวแลกเงินฉบับนี้ให้แก่ บริษัท ซี.ยู จำกัด (6)

หรือตามคำสั่งเป็นจำนวนเงิน.....(2).....

ถึง ธนาคารกรุงเทพฯ (5)*

ลงชื่อ.....เอ.บี.ซี. (8).....

(ผู้จ่ายเงิน) (3)

(ผู้สั่งจ่าย)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงกลมบอกถึงรายการต่าง ๆ ที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 909 กำหนด
 ให้มีในตัวแลกเงิน

* รายการที่มีหรือไม่มีในตัวแลกเงินก็ได้ ไม่ทำให้ความสมบูรณ์ของตัวแลกเงินเสียไป

โดยทั่วไปตัวเงินอาจมีการเขียนหรือพิมพ์ทำแบบให้ชำรุด และยากแก่การปลอมแปลง ส่วน
 การเลือกใช้แบบใดก็แล้วแต่ความพอใจของผู้ทำ แต่จะต้องมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตัวแลกเงิน ในตัวแลกเงินจะมีคู่สัญญาเกี่ยวข้องอยู่ 2

ฝ่ายคือ

3.1 ฝ่ายเจ้าหนี้

3.2 ฝ่ายลูกหนี้

3.1 ฝ่ายเจ้าหนี้ ฝ่ายที่เป็นหนี้ในตัวเงินก็คือ ผู้ที่ได้ตัวเงินไว้ในมือโดยถูกต้องตามวิธีการที่กฎหมายระบุไว้ เช่น ผู้รับเงิน (Payee) หรือผู้รับสั๊กหลัง (Endorser) โดยมีความเฉพาะว่าเป็นผู้ทรงตัว ซึ่งรวมถึงผู้สิทธิของผู้ทรงตัวด้วย ในกรณีที่ตัวแลกเงินส่งจ่ายแก่ผู้ถือ ก็ถือว่าเป็นผู้ถือหนี้เป็นผู้ทรงเหมือนกัน

สำหรับการเป็นเจ้าหนี้หรือผู้ทรงตัวมี 2 ประเภทแยกตามลักษณะของตัว

3.1.1 ตัวแลกเงินเป็นตัวประเภทระบุชื่อ คือ ระบุให้จ่ายเงินแก่ผู้ใดโดยเฉพาะ ผู้ทรงจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับตัวเงินนั้นไว้ในครอบครอง และการครอบครองนั้นจะต้องครอบครองในฐานะเป็นผู้รับเงินหรือผู้รับสั๊กหลัง

3.1.2 ตัวแลกเงินประเภทไม่ระบุชื่อ คือ ตัวเงินที่ส่งจ่ายเงินให้แก่ผู้ถือผู้ที่ได้ตัวเงินไว้ในมือก็เป็นผู้ทรงหรือเจ้าหนี้

สำหรับการเป็นเจ้าหนี้ในฐานะผู้รับสั๊กหลังนี้มีข้อสังเกตอยู่ว่าจะต้องได้สิทธิมาด้วยการสั๊กหลังไม่ขาดสาย คือ มีการสั๊กหลังมอบต่อ ๆ กันมาจนถึงผู้ทรงตัว แต่ถ้ามีการสั๊กหลังลอย คือ ไม่ได้ระบุว่ามีมอบให้ใครแต่ลงลายมือชื่อไว้เฉย ๆ ดังนั้นผู้ถือลงลายมือชื่อในการสั๊กหลังรายต่อมาเป็นผู้ได้ไปซึ่งตัวเงิน ซึ่งก็อาจมีการสั๊กหลังมอบต่อไปให้คนอื่นได้อีก คำสั๊กหลังนี้ถ้าหากมีการชดเช้ออกก็ถือว่าเสมือนว่ามีตัวเงินอยู่เลย แต่ต้องเป็นการชดเช้อของผู้ทรงตัวและทำโดยตั้งใจ

3.2 ฝ่ายที่เป็นลูกหนี้ ฝ่ายที่เป็นลูกหนี้ก็คือฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินซึ่งสำคัญความรับผิดชอบ คือ ผู้รับรอง ผู้ส่งจ่าย ผู้สั๊กหลัง ผู้สอดเข้าแก้หน้า ผู้รับอาวัล

4. ชนิดของตัวแลกเงิน ชนิดของตัวแลกเงินที่ใช้ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ .-

4.1 ตัวแลกเงินภายในประเทศ (Domestic Bill)

4.2 ตัวแลกเงินต่างประเทศ (Foreign Bill)

4.1 ตั๋วแลกเงินภายในประเทศ (Domestic Bill) ตั๋วแลกเงินภายในประเทศได้ใช้กันในกิจการ 2 อย่างด้วยกันคือ

4.1.1 การโอนเงินระหว่างจังหวัด ได้แก่ ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารสั่งให้สำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขาของตนเป็นผู้จ่าย หรือตั๋วแลกเงินที่สำนักงานสาขาของธนาคารสั่งให้สำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขาอื่นเป็นผู้จ่าย ในขณะที่ธนาคารใหญ่ ๆ มีสาขาต่างจังหวัดเกือบทุกจังหวัดทำให้การโอนเงินระหว่างจังหวัดได้รับความสะดวกมากขึ้น ผู้ใดต้องการใช้เงินที่จังหวัดอื่นใดก็ไปขอซื้อตั๋วแลกเงินจากธนาคารเพื่อนำไปขึ้นเงิน ณ จังหวัดที่ตนต้องการได้ ตั๋วแลกเงินเหล่านี้มักจะออกกันเป็นตั๋วแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม (Demand Draft)

4.1.2 การค้าระหว่างจังหวัด เมื่อพ่อค้าต่างจังหวัดส่งสินค้าขึ้นเมืองมาขายในกรุงเทพฯ ก็จะออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ผู้ซื้อสินค้าในกรุงเทพฯ เป็นผู้จ่ายพร้อมกับทำบัญชีราคาสินค้านำไปให้ธนาคารของตนที่จังหวัดนั้น ส่งมาเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อในกรุงเทพฯ หลังจากธนาคารในกรุงเทพฯ เรียกเก็บเงินตามตั๋วแลกเงินได้เรียบร้อยแล้วก็โทรเลขส่งเงินไปให้พ่อค้าที่ส่งตั๋วเรียกเก็บ ตั๋วประเภทนี้เรียกว่าตั๋วเรียกเก็บเงิน (Bill for Collection เขียนย่อว่า B/C) และธนาคารคิดค่าธรรมเนียมในการเรียกเก็บในอัตราการโอนเงินธรรมดา นอกจากนี้วิธีการดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้ขายสินค้าอาจนำตั๋วแลกเงินไปขายกับธนาคารสาขาต่างจังหวัดโดยขอรับเงินทันที ซึ่งผู้ขายสินค้าอาจออกตั๋วจ่ายเงินเมื่อทวงถาม (Sight Bill) หรือมีกำหนดระยะเวลา (Time or Usance Bill) ธนาคารสาขาต่างจังหวัดผู้รับซื้อตั๋วจะเรียกเก็บค่าส่วนลดตามระยะเวลาที่ธนาคารได้ทดลองจ่ายเงินให้ไปก่อน ตั๋วแลกเงินชนิดนี้เรียกว่า ตั๋วซื้อลด (Bill Discounted เขียนย่อว่า B/D)

พ่อค้าในกรุงเทพฯ ที่ออกตั๋วแลกเงินสั่งให้ลูกหนี้ของตนจ่ายเงินทางต่างจังหวัดก็มีวิธีการปฏิบัติของตนเอง เดียวกันกับตั๋วแลกเงินต่างจังหวัดที่ส่งมาเรียกเก็บในกรุงเทพฯ และอาจทำได้ทั้งแบบตั๋วเรียกเก็บเงิน (Bill for Collection) กับแบบตั๋วซื้อลด (Bill Discounted) แล้วแต่จะตกลงกับธนาคาร ข้อแตกต่างมีอยู่เพียงเล็กน้อย กล่าวคือ สินค้าที่พ่อค้าทางกรุงเทพฯ ส่งไปขายต่างจังหวัดมักจะเป็นสินค้าสำเร็จรูป และตั๋วแลกเงินมีกำหนดชำระเงินยาวนานกว่า ส่วนสินค้าที่พ่อค้าต่างจังหวัดส่งมาขายในกรุงเทพฯ มักจะเป็นสินค้าพื้นเมืองและวัตถุดิบทางการเกษตร ตั๋วแลกเงินมีกำหนดชำระเงินสั้นกว่า

4.2 ตั๋วแลกเงินต่างประเทศ (Foreign Bill) ตั๋วแลกเงินต่างประเทศแบ่งออกได้เป็น .-

4.2.1 ตั๋วแลกเงินออก (Outward Bill)

4.2.2 ตั๋วแลกเงินเข้า (Inward Bill)

4.2.1 ตั๋วแลกเงินออก (Outward Bill) หมายถึง ตั๋วแลกเงินที่ส่งออกไป เรียกเก็บเงินทางต่างประเทศ ตั๋วแลกเงินชนิดนี้ใช้ในกิจการหลายประเภทด้วยกันคือ

4.2.1.1 การโอนเงินไปต่างประเทศ ได้แก่ ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารในประเทศสั่งให้สาขาหรือตัวแทนของตนในต่างประเทศจ่ายเงินตราต่างประเทศ ผู้ที่ต้องการชำระหนี้ในต่างประเทศ หรือต้องการใช้เงินในต่างประเทศ มักจะใช้วิธีนี้โดยไปขอซื้อตั๋วแลกเงินจากธนาคารในประเทศไทยแล้วส่งไปชำระหนี้ หรือนำติดตัวไปขอรับเงินจากธนาคารสาขา หรือธนาคารตัวแทนของผู้สั่งจ่าย (ธนาคารที่ออกตัว) ในต่างประเทศ

4.2.1.2 การเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการ ผู้ที่ได้ค่าธรรมเนียมและบริการจากต่างประเทศ เช่น เป็นค่านายหน้าขายสินค้าให้ ควบคุมงานก่อสร้างให้เป็นต้น จะออกตั๋วแลกเงินส่งให้บุคคลที่ต้องการเสียค่าบริการหรือค่าธรรมเนียมเป็นผู้จ่าย แล้วนำไปขายให้แก่ธนาคารในประเทศหรือให้ธนาคารนั้นเรียกเก็บเงินให้

4.2.1.3 การส่งสินค้าออกที่มีเลตเตอร์ออฟเครดิต (L/C)
L/C เป็นตราสารที่ให้ความมั่นใจแก่ผู้ขายสินค้าว่า เงินค่าขายสินค้าที่ตนออกเป็นตั๋วแลกเงินจะได้รับการจ่ายเงินจากธนาคารในประเทศของผู้ขายแน่นอน วิธีการจ่ายเงินจะเป็นอย่างไรนั้นย่อมแล้วแต่ข้อความที่กำหนดไว้ใน L/C L/C อาจกำหนดให้ผู้ขายสินค้าออกตัวที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อทางตาม ซึ่งจะนำไปขึ้นเงินจากธนาคารที่ระบุไว้ใน L/C ได้ทันที หรืออาจกำหนดให้ผู้ขายสินค้าออกตัวที่สั่งให้ใช้เงินมีระยะเวลาครบกำหนด ซึ่งธนาคารที่ระบุไว้ใน L/C จะรับรองตัวเสียก่อนแล้วจะจ่ายเงินให้เมื่อตัวถึงกำหนดหรือกำหนดให้นำตั๋วแลกเงินไปขายที่ธนาคารซึ่ง L/C ได้ระบุไว้ก็ได้ทั้ง 3 กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ขายสินค้าจะได้รับเงินค่าขายสินค้าของตนเป็นการแน่นอนทุกกรณี

ในกรณีที่ 1 L/C ระบุให้ผู้ขายสินค้าออกตัว

แลกเงินค่าสินค้าเป็นสิ่งที่ส่งให้ใช้เงินเมื่อทางถาม ผู้ขายสินค้าจะต้องเตรียมเอกสารซึ่งมี

ใบตราส่ง (Bill of Lading)

กรมธรรม์ประกันภัย (Insurance Policy)

ใบกำกับสินค้า (Invoice)

ใบแสดงน้ำหนักสินค้าโดยละเอียด (Weight List)

ใบรับรองน้ำหนักรวม (Weight Certificate)

ใบแจ้งหีบห่อ (Packing List)

ใบรับรองคุณภาพของสินค้า (Inspection Certificate)

ใบรับรองถิ่นกำเนิดของสินค้า (Certificate of Origin)

ใบรับรองของกงสุล (Consular Invoice)

Custom Invoice และ Sanitary or Health Certificate

ผู้ขายนำเอาเอกสารเหล่านี้พร้อมกับจัดทำตัวแลกเงินส่งให้ธนาคารที่ L/C ระบุไว้เป็นผู้จ่ายเงินโดย
มีตนเองเป็นผู้รับเงินไปยื่นต่อธนาคารนั้นเพื่อให้จ่ายเงิน

ในกรณีที่ 2 L/C ระบุให้ผู้ขายสินค้าออกตัว

แลกเงินค่าสินค้าเป็นสิ่งที่ระยะเวลาครบกำหนด ผู้ขายก็จะทำตัวแลกเงินส่งให้ธนาคารที่ L/C ระบุ
ไว้เป็นผู้จ่ายโดยมีตนเองเป็นผู้รับเงินแล้วนำตัวแลกเงินพร้อมด้วยเอกสารการส่งสินค้าไปยื่นเพื่อให้
รับรอง เมื่อธนาคารได้รับรองแล้วตัวแลกเงินฉบับนั้นก็กลายเป็นตัวแลกเงินที่ธนาคารรับรอง หรือ
Banker Acceptance ซึ่งใคร ๆ ก็ยินดีจะรับซื้อลด ผู้ขายสินค้าอาจนำตัวไปขายให้แก่ธนาคารใด
ก็ได้ แต่โดยทั่ว ๆ ไปธนาคารที่รับรองตัวนั้นเองจะเป็นผู้ซื้อ หรือผู้ขายอาจจะรอถึงวันถึงกำหนดให้
เงินตามตัวแล้วนำไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินก็ได้

ในกรณี 3 L/C อนุญาตให้ผู้ขายสินค้านำตัว

แลกเงินไปขายแก่ธนาคารที่ระบุไว้ ผู้ขายสินค้าก็จะนำตัวแลกเงินโดยมีผู้ซื้อสินค้าเป็นผู้จ่ายเงินและตนเองเป็นผู้รับเงิน แล้วนำตัวแลกเงินพร้อมด้วยเอกสารการส่งสินค้าไปขายให้แก่ธนาคารที่ L/C ได้ระบุไว้ว่าจะเป็นผู้รับซื้อตัวส่งจากนั้นธนาคารก็จะส่งตัวแลกเงินพร้อมด้วยเอกสารการส่งสินค้าไปยังตัวแทนของตนในประเทศของผู้ซื้อสินค้าเพื่อเรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อสินค้า วิธีการส่งมอบเอกสารการส่งสินค้าให้แก่ผู้ซื้อสินค้าทำได้เป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ ให้ออมเอกสารต่อเมื่อผู้ซื้อสินค้าได้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินเรียบร้อยแล้ว (Documents Against Payment) หรือให้ออมเอกสารต่อเมื่อผู้ซื้อสินค้าได้รับรองตัวแลกเงินเรียบร้อยแล้ว (Document Against Acceptance) ถ้าตัวแลกเงินเป็นตั๋วที่มีระยะเวลาครบกำหนด (Time or Usance Bill)

4.2.1.4 การส่งสินค้าออกที่ไม่มี L/C ในเรื่องนี้ก็อาจแบ่งออกได้ 2 กรณี คือ .-

ก. ในกรณีที่ผู้ขายสินค้าได้ติดต่อซื้อขายกันมาเป็นเวลานานจนไว้นือเชื่อใจกัน ผู้ขายสินค้าอาจส่งสินค้าไปฝากขายหรือขายเชื่อโดยส่งเอกสารการส่งสินค้าทั้งหมดไปให้ผู้ซื้อสินค้าเพื่อนำสินค้าออกมาจำหน่ายก่อน ต่อมาเมื่อจะเรียกเก็บเงินค่าสินค้าก็ออกตัวแลกเงินโดยมีผู้ซื้อสินค้าเป็นผู้จ่ายเงิน ซึ่งตัวแลกเงินเหล่านี้จะออกเป็นตั๋วแลกเงินสั่งให้จ่ายเงินเมื่อทวงถามหรือตัวแลกเงินสั่งให้จ่ายเงินมีระยะเวลาครบกำหนดก็ได้ ทั้งนี้ยอมแล้วแต่ผู้ขายสินค้ากับผู้ซื้อสินค้าได้ทำความตกลงกันไว้อย่างใด ผู้ขายสินค้าจะนำตัวแลกเงินไปให้ธนาคารของตนเรียกเก็บเงินให้หรือนำไปขายให้แก่ธนาคารที่เชื่อเครดิตของตน

ข. ในกรณีที่ผู้ขายสินค้ามิได้ส่งเอกสารการส่งสินค้าไปให้ผู้ซื้อสินค้า ธนาคารมีวิธปฏิบัติต่อตัวแลกเงินที่ผู้ขายสินค้าเป็นผู้ส่งจ่ายเอาจากผู้ซื้อสินค้าโดยมีผู้ส่งจ่ายเป็นผู้รับเงิน 3 วิธีด้วยกันคือ .-

วิธีที่ 1 ธนาคารจะซื้อตัวแลกเงินที่ผู้ขายสินค้าประกอบจากผู้ขายสินค้า ถ้าเครดิตของผู้ขายสินค้าเป็นที่เชื่อถือได้ ผู้ขายสินค้าในฐานะผู้รับเงินจะต้องส่งหลักฐานให้ธนาคาร ถ้าตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือโดยไม่มีการรับรองหรือให้เงินธนาคารก็ไล่เบี้ยเอาจากผู้ขายสินค้าในฐานะเป็นผู้ส่งจ่ายและผู้ส่งหลักฐานได้ สำหรับราคาที่ธนาคารรับซื้อก็คืออัตราซื้อเงินตราต่างประเทศที่เป็นตัวของธนาคารบวกค่าธรรมเนียมของธนาคารเอง และค่าธรรมเนียมเรียกเก็บของตัวแทนในต่างประเทศ

วิธีที่ 2 ธนาคารจะทดลองจ่ายให้ไปก่อน

ตามอัตราทดลองของธนาคาร ซึ่งอาจเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนเงินในตัวแลกเงิน โดยถือเอาตัวแลกเงินและเอกสารการส่งสินค้าเป็นหลักประกัน ต่อจากนั้นธนาคารก็จะส่งตัวและเอกสารส่งสินค้าไปให้ตัวแทนในประเทศของผู้ซื้อสินค้า เรียกเก็บให้ เมื่อเรียกเก็บเงินตามจำนวนเงินในตัวได้แล้ว ธนาคารจะหักค่าธรรมเนียมของธนาคารและของตัวแทน และจำนวนเงินที่หักทดลองไปก่อนที่เหลือคืนให้ผู้ขายสินค้าไป

วิธีที่ 3 ในกรณีที่ธนาคารไม่ซื้อตัวแลก

เงินหรือจ่ายทดลองให้ไม่ว่าจะเนื่องด้วยเหตุใด ธนาคารจะทำหน้าที่แต่เพียงเรียกเก็บเงินให้เท่านั้น ธนาคารจะส่งตัวแลกเงินพร้อมด้วยเอกสารการส่งสินค้าไปให้ตัวแทนในประเทศของผู้ซื้อสินค้า เรียกเก็บเงินจากผู้ซื้อสินค้า ซึ่งเป็นผู้จ่ายจำนวนเงินตามตัวที่เรียกเก็บได้ ธนาคารจะหักค่าธรรมเนียมของตนเอง และของตัวแทนไว้ ส่วนที่เหลือส่งให้ผู้ขายสินค้าที่ขอให้เรียกเก็บเงินไป

ตัวแลกเงินที่ออกโดยวิธีที่ 1, 2 และ 3 อาจออกเป็นตั๋วสั่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือสั่งให้ใช้เงินระยะเวลาครบกำหนดก็ได้ แล้วแต่สัญญาซื้อขายมีข้อตกลงอย่างไร และการเรียกเก็บเงินตามตัวที่ทำได้ทั้งให้ส่งมอบเอกสารเมื่อชำระเงินตามตัว (Document Against Payment) หรือให้ส่งมอบเอกสารเมื่อรับรองตัวแล้ว (Document Against Acceptance) ถ้าหากกรณีตัวนั้นเป็นตัวประเภทกำหนดระยะเวลา

4.2.2 ตัวแลกเงินเข้า (Inward Bill) หมายถึงตัวแลกเงิน

ที่สั่งเข้ามา เรียกเก็บในประเทศไทย วิธีปฏิบัติเป็นไปท่ามกลางเดียวกันกับตัวแลกเงินออก ตัวแลกเงินชนิดนี้ใช้ในกิจการที่มีลักษณะเดียวกับตัวแลกเงินออก ต่างกันเพียงแต่ว่า ผู้ที่อยู่ในประเทศแทนที่จะเป็นผู้สั่งให้ชาวต่างประเทศจ่ายเงินกลับเป็นว่าชาวต่างประเทศสั่งให้ผู้ที่อยู่ในประเทศเป็นผู้จ่ายเงิน การใช้ตัวแลกเงินเข้าใช้ในโอกาสต่อไปนี้ .-

4.2.2.1 การโอนเงินจากต่างประเทศ ธนาคารต่างประเทศสั่งให้ธนาคารในประเทศไทยจ่ายเป็นเงินตราต่างประเทศ ธนาคารผู้จ่ายจะจ่ายเป็นเงินบาทให้แก่ผู้รับเงิน โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยนตามอัตราซื้อเงินตราต่างประเทศที่เป็นตัวของธนาคาร

4.2.2.2 ตัวแลกเงินค่าธรรมเนียม บริการต่าง ๆ ที่
 ส่งเข้ามาเรียกเก็บเงินในประเทศไทยในกรณีที่เป็นตัวสั่งให้ใช้เงินมีระยะเวลาครบกำหนดเวลา (Time or
 Usance Bill) ผู้จ่ายอาจจะต้องรับรองตัวก่อนจ่าย แต่อย่างไรก็ดีผู้จ่ายหรือผู้รับรองควรเตรียมตัว
 ในการจ่ายเงินให้พร้อมอยู่เสมอ เมื่อตัวถึงกำหนดใช้เงิน เมื่อถึงกำหนดธนาคารผู้เรียกเก็บจะเก็บ
 เงินจากผู้จ่ายเป็นเงินบาท โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยนตามอัตราขายเงินตราต่างประเทศที่เป็นตัวของ
 ธนาคาร

4.2.2.3 ตัวแลกเงินที่ไม่มีเอกสารส่งสินค้าประกอบส่ง
 เข้ามาเรียกเก็บเงินในประเทศไทย การปฏิบัติเป็นไปเช่นเดียวกับข้อ 4.2.1.4 ข้อย่อย ข.

4.2.2.4 ตัวแลกเงินที่มีเอกสารการส่งสินค้าประกอบส่ง
 เข้ามาเรียกเก็บเงินหรือส่งมาตาม L/C ผู้จ่ายจะต้องจ่ายเงินตามที่ระบุใน L/C หรือจ่ายเงินตามตัว
 หรือรับรองตัวเสียก่อนจึงจะได้เอกสารส่งสินค้าไปออกสินค้ามาจำหน่าย แต่ในกรณีที่ผู้จ่ายยังไม่สามารถ
 จ่ายเงินได้ ธนาคารจะผ่อนผันให้ผู้จ่ายทำทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt หรือ T/R) กับธนาคารก่อน
 แล้วธนาคารจะมอบเอกสารการส่งสินค้าให้ผู้จ่ายไปออกสินค้ามาจำหน่ายก่อนได้¹

5. การยื่นเพื่อให้รับรองตัว ตัวแลกเงินมีหลายชนิด บางชนิดไม่จำเป็นต้องยื่น
 เพื่อให้รับรอง บางชนิดก็จำเป็นต้องยื่น และบางชนิดก็ยื่นเพื่อให้รับรองไม่ได้

ก. ตัวแลกเงินชนิดที่ไม่จำเป็นต้องยื่นเพื่อให้รับรอง กล่าวโดยทั่วไป การ
 ยื่นตัวให้รับรองเป็นสิทธิของผู้ทรง คือ ผู้ทรงจะนำไปยื่นเพื่อให้รับรองหรือไม่ก็ได้ ดังที่มาตรา 927
 วรรค 1 ได้บัญญัติไว้ว่า อันตัวแลกเงินนั้นจะนำไปยื่นแก่ผู้จ่าย ณ ที่อยู่ของผู้จ่ายเพื่อให้รับรองเมื่อไร
 ก็ได้ จนกว่าจะถึงกำหนดใช้เงิน ตัวแลกเงินชนิดที่จะยื่นเพื่อให้รับรองหรือไม่ก็ได้นั้น ได้แก่ ตัวแลกเงิน
 ที่สั่งให้ใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ และตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้
 นับแต่วันปลงในตัวเงิน แต่ทั้งนี้ตัวแลกเงินเหล่านั้นจะต้องไม่มีข้อกำหนดของผู้สั่งจ่ายหรือผู้สั่งให้
 นำตัวยื่นเพื่อให้รับรอง

¹ เฉลิม บงบุญเกิด, ตัวแลกเงิน กฎหมายและการปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 2.- (พระนคร :
 โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2512) หน้า 15-29

ข. ตัวแลกเปลี่ยนชนิดต้องนำยื่นเพื่อรับรอง ตัวแลกเปลี่ยนชนิดนี้ต้องนำยื่นเพื่อรับรอง ได้แก่ ตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งให้ใช้เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็น และตัวแลกเปลี่ยนที่ผู้ส่งจ่ายกำหนดให้ยื่นรับรองโดยกำหนดจำกัดเวลาให้ยื่นหรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ตามมาตรา 927 วรรค 2 หรือผู้ลีสักหลังกำหนดให้ยื่นเพื่อรับรองโดยกำหนดจำกัดเวลาไว้ให้ยื่นหรือไม่กำหนดเวลาก็ได้ตามมาตรา 927 วรรค 5 การนำตัวไปยื่นเพื่อรับรองในข้อนี้เป็นหน้าที่ไม่ใช่สิทธิของผู้ทรงตามทีกล่าวไว้ในข้อ ก.

การเห็นตัวแลกเปลี่ยนก็คือการรับรองนั่นเอง ตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็นนั้น ถ้าหากไม่มีการนำยื่นเพื่อรับรองก็ไม่ล้ามารททราบได้ว่าตัวแลกเปลี่ยนจะถึงกำหนดเมื่อใด ส่วนตัวแลกเปลี่ยนที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ลีสักหลังกำหนดให้ยื่นเพื่อรับรองก็เพื่อประโยชน์ในการที่ทราบภายในเวลาอันสมควรว่า ผู้จ่ายจะยอมจ่ายเงินตามตัวหรือไม่ ถ้าไม่ยอมรับรองคือไม่ยอมจ่าย ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ลีสักหลังก็จะตัดดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป

ค. ตัวแลกเปลี่ยนชนิดที่ยื่นเพื่อรับรองไม่ได้ ตัวแลกเปลี่ยนที่ยื่นเพื่อรับรองไม่ได้นั้น ได้แก่ ตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม หรือเมื่อได้เห็นหรือตัวแลกเปลี่ยนที่ผู้ส่งจ่ายลงข้อความห้ามการยื่นตัว เพื่อรับรองตามมาตรา 927 วรรค 3 การห้ามนำตัวยื่นเพื่อรับรองนั้นเนื่องมาจากผู้ส่งจ่ายยังตกลงกับผู้จ่ายไม่ได้ในเรื่องหนี้สิน แต่จะตกลงกันได้ในวันถึงกำหนด

ตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งให้ใช้เงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น การยื่นตัวเป็นการยื่นเพื่อให้ใช้เงินกันเลยไม่ต้องมีการรับรองตัวถึงยื่นเพื่อรับรองไม่ได้ สำหรับการห้ามนำตัวยื่นเพื่อรับรองนั้นใช้ไม่ได้กับตัวแลกเปลี่ยนที่ให้ใช้เงินเฉพาะ ณ สถานที่อื่น ซึ่งมิใช่ภูมิลำเนาของผู้จ่าย และตัวแลกเปลี่ยนที่ส่งให้ใช้ในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็น (มาตรา 927 วรรค 3) เพราะตัวที่จ่าย ณ สถานที่อื่น ซึ่งมิใช่ภูมิลำเนาของผู้จ่ายนั้นถ้าไม่ยื่นให้ผู้จ่ายรับรอง ผู้จ่ายก็ไม่อาจทราบได้ว่าจะจ่ายเงินหรือไม่ ส่วนตัวที่ส่งให้ใช้เงินในเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นนั้นได้กล่าวไว้แล้วว่า ถ้าไม่ยื่นให้ผู้จ่ายรับรองก็ไม่ล้ามารททราบวันถึงกำหนดของตัว จึงห้ามการนำตัวยื่นเพื่อรับรองไม่ได้

5.1 ผู้ยื่นและสถานที่ยื่น ผู้ยื่นตัวแลกเปลี่ยนเพื่อรับรองอาจเป็นผู้ทรงหรือผู้ที่ได้ตัวแลกเปลี่ยนไว้ในความครอบครอง เช่น ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากผู้ทรงให้นำไปยื่น การยื่นจะต้องยื่นให้ผู้จ่ายรับรอง ณ ที่อยู่ของผู้จ่าย (มาตรา 297 วรรค 1)

5.2 กำหนดเวลายื่นตัว ตามปกติผู้ทรงหรือผู้ที่ได้ตัวแลกเงินไว้ในครอบครองจะยื่นตัวต่อผู้จ่ายเพื่อให้รับรองเมื่อใดก็ได้จนถึงกำหนดเวลาใช้เงิน เว้นไว้แต่

5.2.1 ตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้ การที่ผู้ส่งจ่ายกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่นก็เพราะผู้ส่งจ่ายต้องการทราบผลโดยเร็วว่าผู้จ่ายจะรับรองตัวแลกเงินหรือไม่ เพื่อจะได้เตรียมดำเนินการในขั้นต่อไปที่เหมาะสม

5.2.2 ตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายห้ามมิให้นำตัวยื่นเพื่อให้รับรองก่อนถึงกำหนดวันใดวันหนึ่ง ผู้ยื่นตัวก็ต้องปฏิบัติตามที่ผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้ การห้ามดังกล่าวอาจเนื่องมาจากในระหว่างระยะเวลาที่กำหนดผู้ส่งจ่ายยังคงตกลงกับผู้จ่ายในเรื่องรับรองไม่ได้

5.2.3 ตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายขอกำหนดให้นำตัวแลกเงินยื่นเพื่อรับรองโดยกำหนดเวลาจำกัดไว้ให้ยื่น ผู้ยื่นตัวก็ต้องปฏิบัติตามที่ผู้ส่งจ่ายได้กำหนดไว้ในกรณีนี้ ผู้ส่งจ่ายหลังจากจะลงข้อกำหนดได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งจ่ายมิได้ลงข้อกำหนดไว้ และจะลงข้อกำหนดขัดแย้งกับการห้ามนำตัวยื่นก่อนถึงกำหนดวันใดวันหนึ่งของผู้ส่งจ่ายไม่ได้ นอกจากนั้นในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายได้ห้ามการรับรองไว้ ผู้ส่งจ่ายก็จะลงข้อกำหนดให้นำตัวยื่นให้รับรองไม่ได้ การที่ให้ผู้ส่งจ่ายลงข้อกำหนดให้นำตัวยื่นเพื่อรับรองโดยจำกัดเวลาให้ยื่นมีเหตุผลเช่นเดียวกับกับผู้ส่งจ่าย กล่าวคือต้องการทราบผลโดยเร็ว ผู้จ่ายจะรับรองตัวแลกเงินหรือไม่ เพื่อจะได้เตรียมดำเนินการในขั้นต่อไปที่เหมาะสม

5.2.4 ตัวแลกเงินที่ให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็นต้องยื่นเพื่อให้รับรองภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ได้เงินในตัว หรือจะยื่นภายในเวลาช้าหรือเร็วกว่านั้นก็ได้ ตามแต่ผู้ส่งจ่ายได้ระบุไว้ (มาตรา 928)

ถ้ามีเหตุจำเป็นอันสุดวิสัย เช่น เกิดการจลาจล ฯลฯ มาขัดขวางมิให้ยื่นตัว เพื่อให้รับรองภายในกำหนดเวลาสำหรับการยื่นตัว เพื่อให้รับรอง มาตรา 974 อนุญาตให้ยืดกำหนดเวลาออกไปได้อีก แต่ผู้ทรงจะต้องบอกกล่าวเหตุจำเป็นอันเกิดขึ้นนั้นแก่ผู้ส่งจ่าย ถัดตนขึ้นไปโดยไม่ชักช้า และคำบอกกล่าวนั้นต้องเขียนระบุลงในตัวแลกเงินหรือใบประจำตัว ลงวันและลายมือชื่อของผู้ทรง การอื่น ๆ ในเรื่องบอกกล่าวนอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วให้ปฏิบัติตามเรื่องบอกกล่าวเกี่ยวกับการคัดค้านตามมาตรา 963 กล่าวคือ เมื่อผู้ทรงบอกกล่าวจากผู้ส่งจ่าย ถัดตนขึ้นไปแล้ว ผู้ได้รับคำบอกกล่าวจากผู้ทรงต้องบอกกล่าวต่อ ๆ กันจนถึงผู้ส่งจ่ายคนแรก เมื่อเหตุสุดวิสัยนั้นได้สิ้นสุดลงแล้วผู้ทรงจะต้องนำตัวเพื่อให้รับรองโดยไม่ชักช้า

5.3 ผลเกี่ยวกับการยื่นตัว ในกรณีที่ผู้ทรงหรือผู้ที่โต้ตัวแลกเงินไว้ใน

ครอบครองนำตัวยื่นเพื่อให้ผู้จ่ายรับรอง แต่ผู้จ่ายไม่รับรอง ผู้ทรงก็ใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้ล่สั๊กหลังผู้ส่งจ่ายและบุคคลอื่นซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวนั้น ถ้าผู้จ่ายรับรองก็ต้องผูกพันในอันที่จะจ่ายเงินจำนวนที่รับรองตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตนตามมาตรา 937

ในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายห้ามการนำตัวแลกเงินยื่นเพื่อให้รับรอง แต่ผู้ยื่นโต้ยื่นตัวเพื่อให้รับรอง หรือในกรณีที่ผู้ส่งจ่ายห้ามยื่นตัวเพื่อให้รับรองก่อนถึงกำหนดวันใดวันหนึ่ง แต่ผู้ยื่นโต้ยื่นตัวให้รับรองก่อนถึงกำหนด ถ้าผู้จ่ายรับรองก็ต้องผูกพันตามมาตรา 937 แต่ถ้าผู้จ่ายไม่รับรอง ผู้ทรงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยก่อนถึงกำหนดใช้เงินไม่ได้

5.4 ผลของการไม่ยื่นตัว ตัวแลกเงินชนิดที่ต้องยื่นเพื่อให้รับรองใดกล่าว

ไว้แล้วในข้อการยื่นตัวเพื่อให้รับรอง ตัวแลกเงินชนิดดังกล่าวถ้าผู้ทรงไม่ยื่นตัวเพื่อให้รับรองจะเป็นอย่างไร ถ้าเป็นตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินในระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น ผู้ทรงยอมสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้ล่สั๊กหลัง ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบสำหรับตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายกำหนดให้ยื่นแต่ผู้ทรงไม่ได้ยื่น หรือตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายกำหนดจำกัดเวลาให้ยื่น แต่ผู้ทรงไม่ยื่นตัวเพื่อให้เขารับรองภายในจำกัดเวลา ดังที่ผู้ส่งจ่ายกำหนดไว้ผู้ทรงยอมเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้ล่สั๊กหลังและผู้ส่งจ่าย เว้นไว้แต่ผู้ส่งจ่ายจะลงข้อกำหนดไว้ซึ่งหมายเพียงแต่จะปลดตนเองการรับรอง เช่น เขียนข้อกำหนดไว้ว่าถ้ายื่นเมื่อพ้น 1 เดือนนับแต่วันออกตัวไม่รับรองว่าผู้จ่ายจะรับรอง เช่นนี้ก็ไม่เสียสิทธิไล่เบี้ย ล้วนตัวแลกเงินที่ผู้ล่สั๊กหลังกำหนดให้ยื่นตัวเพื่อให้รับรองแต่ผู้ทรงไม่ได้ยื่น หรือตัวแลกเงินที่ผู้ล่สั๊กหลังกำหนดจำกัดเวลาให้ยื่น แต่ผู้ทรงไม่ยื่นตัว เพื่อให้รับรองภายในจำกัดเวลาดังที่ผู้ล่สั๊กหลังกำหนดไว้ผู้ทรงสิ้นสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้ล่สั๊กหลังผู้ส่งจ่ายข้อกำหนดนั้น

6. การรับรองตัวแลกเงิน การรับรองตัวแลกเงินคือ การแสดงเจตนาของผู้จ่ายยอมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ส่งจ่าย อันผู้จ่ายเงินตามตัวแลกเงินนั้นยังมีลูกหนี้ตามตัว แต่เมื่อได้รับรองตัวแล้วก็เปลี่ยนสภาพจากผู้จ่ายเป็นผู้รับรอง และมีฐานะเป็นลูกหนี้ขึ้นต้นตามตัวนั้น

6.1 กำหนดเวลารับรอง เมื่อผู้ทรงโต้ยื่นตัวต่อผู้จ่ายเพื่อให้รับรองแล้วผู้จ่ายจะต้องรับรองตัวภายในเวลา 24 ชั่วโมง นับแต่เวลายื่นตัว (มาตรา 929) แต่ผู้จ่ายก็อาจเรียกให้ยื่นตัวแก่ตนอีกเป็นครั้งที่ 2 ได้ในวันรุ่งขึ้น แต่วันยื่นครั้งแรก เวลาที่ปิดไปอีก 24 ชั่วโมงนับแต่เวลา

ยื่นตัวครึ่งหลัง (มาตรา 930 วรรค 2) การทำให้ผู้จ่ายผิดมือไปได้อีกก็เพราะในบางกรณีผู้จ่ายยังไม่ติดต่อกับผู้ส่งจ่าย ยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะรับรองหรือไม่จึงต้องขอเวลาพิจารณาใคร่ครวญหรือติดต่อกับผู้ส่งจ่ายเสียก่อน

ถึงแม้ว่าผู้จ่ายจะมีสิทธิขอผิดมือให้หน้าไปยื่นในวันรุ่งขึ้น นับแต่วันยื่นครั้งแรกได้ก็ตามถ้าผู้ทรงไม่นำตัวไปยื่นอีกถูกหนีตามตัวแลกเงินไม่อาจยกเอาข้อนี้ขึ้นต่อสู้ปฏิเสธความรับผิดชอบของตนได้ แต่ถ้าในศาลาคัดค้านได้ระบุไว้ว่าผู้จ่ายได้เรียกให้ยื่นตัวเป็นครั้งที่สองแล้วแต่ผู้ทรงไม่ยื่นถูกหนีตามตัวก็ยกข้อต่อสู้ขึ้นปฏิเสธความรับผิดชอบของตนได้ (มาตรา 930 วรรค 2)

ในการยื่นตัวแลกเงินเพื่อให้ผู้จ่ายรับรองนั้นผู้ทรงจะปล่อยตัวให้อยู่ในมือผู้จ่ายในระยะ 24 ชั่วโมงหรือไม่ก็ได้ ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิทธิของผู้ทรง ผู้จ่ายจะเรียกให้ผู้ทรงปล่อยตัวไว้ในมือของตนไม่ได้ เพราะถ้ายอมให้ทำได้ผู้จ่ายทำลายตัวเสียก็จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ทรง (ดูมาตรา 930 วรรค 1)

6.2 แบบของการรับรอง การรับรองพึงกระทำด้วยเขียนลงไว้ในด้านหน้าแห่งตัวแลกเงินเป็นถ้อยคำสั้นรวนว่า "รับรองแล้ว" หรือความอย่างอื่นที่ตนเองเดียวกัน เช่น "จ่ายตามนี้" หรือ "จ่ายได้" ฯลฯ แล้วลงลายมือชื่อผู้จ่าย แต่การลงลายมือชื่อผู้จ่ายไว้ข้างด้านหน้าของตัวก็ให้ถือว่าเป็นคำรับรองเหมือนกัน (มาตรา 931)

6.3 วันรับรอง ตามปกติวันรับรองไม่จำเป็นต้องลงไว้ แต่ตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้นับแต่ได้เห็นนั้น ถ้าการรับรองไม่ลงวันก็ไม่อาจทราบได้ว่าถึงกำหนดกันเมื่อใด หรือตัวแลกเงินที่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ล่สั๊กหลังกำหนดเวลาให้ยื่นรับรอง ถ้าไม่ลงวันรับรองก็ไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ทรงได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของผู้ส่งจ่ายหรือผู้ล่สั๊กหลังหรือไม่ ฉะนั้นการรับรองควรลงวันรับรองไว้

ตัวแลกเงินที่สั่งให้ใช้เงินในกำหนดระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งนับแต่ได้เห็นได้กล่าวแล้วว่าจำเป็นต้องลงวันรับรอง ถ้าหากมิได้ลงวันรับรองไว้ ผู้ทรงจะจดวันรับรองที่แท้จริงก็ได้แล้วพึงให้ใช้เงินตามนั้น ในกรณีที่ผู้ทรงทำการล่จจริต คือ เข้าใจว่าวันที่จดลงไปเป็นวันที่ถูกต้องแต่ความจริงเป็นวันที่คลาดเคลื่อนไปด้วยสำคัญผิด วันที่คลาดเคลื่อนนั้นก็ไม่มียผลใช้บังคับ วันที่ใช้บังคับได้คือวันที่ถูกต้องแท้จริง แต่ถ้าภายหลังตัวนั้นตกไปถึงมือผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมาย วันที่จดลงไปคลาดเคลื่อนก็ใช้บังคับได้ และถึงใช้เงินก็เสมือนตั้งว่าวันที่จดลงนั้นเป็นวันถูกต้องแท้จริง (มาตรา 932)

ตัวแลกเงินอื่น ๆ ถ้าการรับรองมิได้ลงวันที่ถือเอาวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาอันกำหนดไว้เพื่อรับรองนั้นเป็นวันรับรอง (มาตรา 933)

6.4 การขีดฆ่าคำรับรอง การรับรองนั้นเป็นการแสดงเจตนาอย่างหนึ่ง การแสดงเจตนาเมื่อยังไม่เป็นผลก็เพิกถอนได้ การรับรองก็เช่นเดียวกันเมื่อยังไม่เป็นผลก็เพิกถอนได้ โดยการขีดฆ่าคำรับรองเสีย ดังที่มาตรา 934 บัญญัติไว้ว่า ถ้าผู้จ่ายเขียนคำรับรองลงในตัวแลกเงินแล้ว แต่หากกสับขีดฆ่าเสียก่อนตัวเงินนั้นหลุดพ้นไปจากมือตนไซ้ร้ ท่านให้ถือเป็นอันว่าได้บอกปิดไม่รับรอง แต่ถ้าผู้จ่ายได้แจ้งความเป็นหนังสือไปยังผู้ทรงหรือคู่สัญญาฝ่ายอื่น ซึ่งได้ลงนามในตัวเงินว่าตนรับรองตัวเงินนั้นก่อนการขีดฆ่า การขีดฆ่านั้นก็ไม่มีผล ผู้จ่ายต้องรับผิดชอบคำรับรองของตน เพราะการแสดงเจตนาไปถึงคู่สัญญาต่าง ๆ เป็นผลแล้ว การเพิกถอนจึงทำไม่ได้

6.5 ประเภทของการรับรอง การรับรองมีได้ 2 อย่างคือ รับรองตลอดไป และรับรองเพียงป้าย (มาตรา 935 วรรค 1)

ก. รับรองตลอดไป คือยอมตกลงโดยไม่แก่ง้างคำสั่งของผู้สั่งจ่าย แต่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย (มาตรา 935 วรรค 2)

ข. รับรองเพียงป้าย คือการรับรองที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขผิดไปจากผู้สั่งจ่ายเขียนสั่งไว้ (มาตรา 935 วรรค 3) คำรับรองที่มีเงื่อนไข เช่น ก่อนวันถึงกำหนดได้รับเงินมาจึงจะจ่ายให้เมื่อถึงกำหนด และคำรับรองแต่เพียงบางส่วน เช่น ตัวแลกเงินสั่งให้จ่ายเงิน 10,000.00 บาท แต่รับรองจ่ายเพียง 5,000.00 บาท กฎหมายให้ถือเป็นการรับรองเพียงป้าย (มาตรา 935 วรรค 4)

คำรับรองเพียงป้ายผู้ทรงตัวแลกเงินจะรับเอาหรือบอกปิดก็ได้ ถ้าผู้ทรงบอกปิดไม่ยอมรับโดยละขอให้ผู้จ่ายให้คำรับรองตลอดไป แต่ผู้จ่ายไม่รับรองให้ผู้ทรงจะถือว่าตัวแลกเงินนั้นเป็นอันขาดความเชื่อถือรับรองก็ได้ (มาตรา 936 วรรค 1) และใช้สิทธิไล่เบี้ยก่อนตัวถึงกำหนด

ถ้าเป็นคำรับรองมีเงื่อนไขและผู้ทรงยอมรับเอา ผู้สั่งจ่ายหรือผู้ล่สัทงต้องให้ความยินยอมให้รับเอาด้วย ฉะนั้นผู้สั่งจ่ายหรือผู้ล่สัทงนั้น ๆ ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตัวแลกเงิน ความยินยอมอาจแสดงออกโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายและอาจแสดงให้ชัดแจ้งไว้ล่วงหน้าหรือยินยอมด้วยภายหลัง นอกจากนั้นผู้สั่งจ่ายหรือผู้ล่สัทงที่ได้รับความบอกกล่าวว่าการรับรองมี

เงื่อนไขแล้วไม่โต้แย้งไปยังผู้ทรงภายในเวลาอันสมควร กฎหมายให้ถือว่าผู้ส่งจ่ายหรือผู้ลี้ภัยนั้น
ได้ยินยอมให้รับเอาแล้ว (มาตรา 936 วรรค 2 และ 3)

ถ้าผู้ทรงยอมรับเอาคำรับรองแต่เพียงบางส่วน ผู้ทรงจะต้องบอก
กล่าวก่อนแก่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ลี้ภัย เมื่อได้บอกกล่าวก่อนโดยชอบแล้ว ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ลี้ภัยจะยินยอม
ด้วยหรือไม่ก็ยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิด (มาตรา 936 วรรค 2) แต่ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านในจำนวน
ที่ผู้จ่ายไม่รับรองจึงจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาเก็บเหล่าผู้ลี้ภัย ผู้ส่งจ่ายและบุคคลอื่นซึ่งต้องรับผิดตามตัวได้

6.6 ผลของการรับรอง ผลของการรับรองมีบัญญัติไว้ในมาตรา 937

ผู้จ่ายเมื่อได้ทำการรับรองตัวแลกเงินแล้ว ย่อมต้องผูกพันในอันที่จะจ่ายเงินจำนวนที่รับรองตามเนื้อ
ความแห่งคำรับรองของตน ไม่ว่าจะเป็นการรับรองตลอดไปหรือคำรับรองเพียงบางส่วน และตกเป็นลูกหนี้
ชั้นต้นตามตัว แม้ผู้ทรงจะลี้ภัยไล่เบี้ยเอาเก็บเหล่าผู้ลี้ภัย ผู้ส่งจ่าย และคู่สัญญาอื่น ๆ เมื่อกำหนด
เวลาตามมาตรา 973 ได้ล่วงพ้นไปแล้วก็ตาม แต่ผู้รับรองยังคงต้องรับผิดชอบ

อนึ่ง ความรับผิดของผู้รับรองนั้นจะเพิ่มทวีขึ้น ถ้าคู่สัญญาฝ่ายซึ่ง
เข้าถือเอาและใช้เงินตามตัวแลกเงินจะเรียกเอาเงินใช้จากผู้รับรองได้ คือ เงินเต็มจำนวนซึ่งตนได้ใช้
ไป ดอกเบี้ยในจำนวนเงินนั้นคิดอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันที่ได้ใช้เงินไป ค่าใช้จ่ายอันตนต้องออก
และค่าชดเชยส่วนลดจากต้นเงินจำนวนในตัวแลกเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 968 อนุมาตรา (4) ซึ่ง
แต่เดิมกับผู้รับรองถ้าถูกผู้ทรงฟ้องในชั้นแรกก็รับผิดเพียงตามเนื้อความในตัว เช่นจำนวนเงินที่สั่งให้ใช้
ดอกเบี้ยถ้ากำหนดให้มีได้ และค่าใช้จ่ายอื่น เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยื่นขอให้ผู้รับรองใช้เงิน
ตามตัว ผู้รับรองไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 968 เพราะการที่ผู้ทรงฟ้องผู้รับรองนั้นไม่ใช่เรื่องการไล่เบี้ย
ไล่เบี้ย¹

7. อาวัล อาวัลคือการรับประกันในฐานะผู้ค้ำประกันการชำระเงินตามตัวแลกเงิน
ทั้งจำนวนหรือบางส่วน (มาตรา 938 วรรค 1) อาวัลเป็นศัพท์ภาษาฝรั่งเศส อาวาสิวร์ (À VALOIR)
แปลว่า ทำให้มีค่า เมื่อตัวแลกเงินมีการค้ำประกันการชำระเงินก็เพิ่มเครดิตแก่ตัว ทำให้ตัวมีค่ามากขึ้นกว่าเดิม

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 99-115

มีผู้กล่าวว่าผู้ส่งจ่ายและผู้ส่งกลับก็เป็นผู้ค้าประกันเหมือนกัน แต่เป็นผู้ค้าประกันชนิดอ้าพราง เพราะตามมาตรา 914 ใต้บัญญัติไว้ว่า "บุคคลผู้ส่งจ่ายหรือผู้ส่งกลับตัวแลกเงินยอมเป็นอันสัญญาว่า เมื่อตัวนั้นไต่หน้าขึ้นโดยชอบแล้วจะมีผู้รับรองและใช้เงินตามเนื้อความแห่งตัว ถ้าตัวแลกเงินนั้นเขาไม่เชื่อถือโดยไม่ยอมรับรองก็ดี หรือไม่ยอมจ่ายเงินก็ดี ผู้ส่งจ่ายหรือผู้ส่งกลับก็จะใช้เงินแก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้ส่งกลับคนหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัวนั้น ถ้าหากว่าได้ทำถูกต้องตามวิธีการในข้อไม่รับรองหรือไม่จ่ายเงินนั้นแล้ว" ในเรื่องอาวัลมีบางประเทศที่ประชาชนถือเป็นประเพณีเคร่งครัดในเรื่องรักษาหน้า ผู้ส่งจ่ายหรือผู้จ่ายที่ได้ออกตัวหรือรับรองตัวไปแล้วถือว่าเครดิตของตนเป็นที่เชื่อถือได้ ส่วนมากไม่ยอมให้ผู้อื่นเข้ามาเขียนข้อความรับประกันลงบนตัว ฉะนั้นเมื่อผู้รับเงินต้องการการค้าประกันตามตัวก็ตองหาวิธีเสียดแทนที่จะออกตัวส่งจ่ายให้แก่ผู้รับเงินโดยตรง ใช้วิธีส่งจ่ายให้แก่บุคคลอื่นที่จะเข้ามาค้าประกันก่อนแล้วให้บุคคลผู้ค้าประกันนั้นส่งกลับให้แก่ผู้รับเงินอีกทอดหนึ่ง ความรับผิดชอบของผู้ส่งจ่ายหรือผู้ส่งกลับ ถึงแม้จะถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบ เช่น ผู้ค้าประกันตามตัวก็ไม่ใช้เรื่องอาวัล จะเอาบทบัญญัติในเรื่องอาวัลมาใช้บังคับไม่ได้

7.1 ผู้รับอาวัล ผู้ที่จะเข้ารับอาวัลอาจเป็นบุคคลภายนอกที่ผิดเกี่ยวข้องกับตัวแลกเงินนั้น หรือแม้จะเป็นคู่สัญญาซึ่งจะต้องรับผิดชอบตามตัวแลกเงินอยู่แล้วก็เป็นได้ (มาตรา 938 วรรค 2) แต่การเข้ารับอาวัลโดยคู่สัญญา ซึ่งต้องรับผิดชอบอยู่แล้วคงไม่ได้ผลดีเท่ากับบุคคลภายนอก

7.2 ผู้กรรับอาวัล ผู้กรรับอาวัลยอมจำกัดเฉพาะถูกหนี้ตามตัวแลกเงิน คือ ผู้รับรอง ผู้ส่งจ่าย ผู้ส่งกลับ และผู้ลัดเข้ารับรองแก้หน้า

7.3 ระยะเวลาที่เข้ารับอาวัลได้ กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่เข้ารับอาวัลได้ไว้ เข้าใจว่าตราใบที่ตัวแลกเงินยังมีมิได้มีการใช้เงินก็มีการรับอาวัลได้ ไม่ว่าจะ เป็นเวลา ก่อนหรือหลังตัวแลกเงินถึงกำหนด หรือแม้แต่ได้ทำคำคัดค้านแล้วก็เข้ารับอาวัลได้ เพราะการเข้ารับอาวัลไม่ทำให้ผู้ทรง เสียดสิทธิ์ไล่เบี้ยแต่ประการใด

7.4 วิธีเข้ารับอาวัล การรับอาวัลนั้น ผู้เข้ารับอาวัลจะต้องเขียนลงในตัวแลกเงินหรือที่ใบประจำตัวของตัว การไปทำสัญญาต่างหากรับประกันการใช้เงินตามตัวถือไม่ได้ว่าเป็นอาวัล แต่สัญญานั้นคงใช้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกัน ซึ่งในเรื่องนี้กฎหมายของบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศส และเบลเยียม ยอมให้กระทำได้และให้มีผลใช้บังคับเป็นอาวัล ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการส่งวนความลับ ในการรับอาวัลจึงใช้ถ้อยคำสั้นๆ ว่า "ใช้ได้เป็นอาวัล" (good as Avail) หรือถ้อยคำสั้นๆ ในใจในทำนองเดียวกัน เช่น ข้าพเจ้ายอมค้ำประกัน ข้าพเจ้ายอมรับ

ประกัน ฯลฯ แล้วลงลายมือชื่อผู้รับอาวัล นอกจากนั้นเพียงแต่ลงลายมือชื่อผู้รับอาวัลเฉย ๆ ด้านหน้าตัวแลกเงิน กฎหมายถือว่าเป็นคำรับอาวัลแล้ว เว้นแต่ในกรณีที่เป็นลายมือชื่อของผู้จ่ายหรือผู้ส่งจ่าย (มาตรา 939 วรรค 3) ทั้งนี้ก็เพราะผู้จ่ายลงลายมือชื่อในฐานะผู้รับรอง ส่วนผู้ส่งจ่ายลงลายมือชื่อในฐานะผู้ส่งจ่าย ถ้ายอมให้เป็นอาวัลโดยอ้อมก่อให้เกิดความยุ่งยากในการตีความว่าลายมือชื่อนั้นลงไว้ในฐานะอย่างใดแน่

ในคำรับอาวัลจะต้องระบุไว้ด้วยว่า รับประกันผู้ใด ถ้ามิได้ระบุไว้ให้ถือว่ารับประกันผู้ส่งจ่าย (มาตรา 939 วรรค 4) เกี่ยวกับเรื่องนี้กฎหมายตัวเงินของประเทศต่าง ๆ ยังไม่ลงรอยกัน ส่วนใหญ่ซึ่งมีประเทศญี่ปุ่น อิตาลี โปรตุเกส ฯลฯ ให้ถือหลักเกณฑ์ว่าตัวแลกเงินนั้นได้มีการรับรองแล้วหรือไม่ ถ้ายังไม่มีการรับรองให้ถือว่า รับอาวัลผู้ส่งจ่ายแต่ถ้าได้มีการรับรองแล้วก็ให้ถือว่า รับอาวัลผู้รับรอง บางประเทศ เช่น สหประชาชาติ ได้ก้าวไปจนถึงให้ดูเจตนาอันแท้จริงก่อน เช่น ลงลายมือชื่อรับอาวัลข้างเคียงกับลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายก็ให้ถือว่า รับอาวัลผู้ส่งจ่ายลงลายมือชื่อข้างเคียงลายมือชื่อผู้ล่สัทหลังคนใดก็ให้ถือว่า รับอาวัลผู้ล่สัทหลังคนนั้น ฯลฯ ถ้าไม่สามารถทราบเจตนาอันแท้จริงจึงจะดำเนิตตามหลักเกณฑ์ เรื่องได้มีการรับรองแล้วหรือไม่

7.5 การเข้ารับอาวัลตามมาตรา 921 การล่สัทหลังลงในตัวแลกเงินซึ่งส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือเงินไม่ว่าจะเป็นการล่สัทหลังเฉพาะหรือล่สัทหลังลอย มาตรา 921 ถือเป็นคำรับอาวัลสำหรับผู้ส่งจ่าย การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะตัวแลกเงินซึ่งส่งจ่ายให้แก่ผู้ถือเงินกันได้ด้วยการส่งมอบไม่ต้องล่สัทหลัง และผู้ทรงตัวจะล่สัทหลังเฉพาะหรือล่สัทหลังลอยอย่างใดก็ไม่ทำให้ตัวแลกเงินนั้นเปลี่ยนรูปเป็นตัวส่งจ่ายระบุชื่อผู้รับเงินได้ การลงลายมือชื่อในตัวสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจะต้องมีเจตนาผูกพันตนอย่างใดอย่างหนึ่ง กฎหมายจึงให้ถือเป็นอาวัลสำหรับผู้ส่งจ่าย

7.6 ความรับผิดของผู้รับอาวัล มาตรา 940 วรรค 1 ได้กำหนดความรับผิดของผู้รับอาวัลว่า "ผู้รับอาวัลยอมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน" ซึ่งหมายความว่าหนี้ของผู้รับอาวัลกับหนี้ของผู้ถูกรับอาวัลเป็นหนี้ประเภทและจำนวนเดียวกัน กล่าวคือ ถ้ารับอาวัลผู้รับรองก็รับผิดชอบในเรื่องจ่ายเงิน ถ้ารับอาวัลผู้ส่งจ่ายหรือผู้ล่สัทหลังก็รับผิดชอบที่จะใช้เงินให้แก่ผู้ทรงหรือแก่ผู้ล่สัทหลังซึ่งต้องถูกบังคับให้ใช้เงินตามตัว ถ้าตัวนั้นขาดความเชื่อถือโดยไม่มีมีการรับรองหรือจ่ายเงินส่วนจำนวนเงินก็เช่นเดียวกัน ถ้ารับอาวัลผู้รับรองซึ่งต้องใช้เงินจำนวน 5,000.00 บาท ผู้รับอาวัลก็ต้องรับผิดในจำนวนเงิน 5,000.00 บาท เว้นไว้แต่ผู้รับอาวัลจะได้รับอาวัลไว้แต่เพียงบางส่วนตาม

มาตรา 938 วรรค 1 นอกจากนั้นความรับผิดของผู้รับอาวัลเป็นการร่วมกันรับผิดกับผู้ถูกรับอาวัล ผู้ส่งจ่าย ผู้ลีสักหึ่ง และผู้รับรอง ผู้ทรงยอมมีสิทธิว่ากล่าวเอาความแก่บรรดาบุคคลเหล่านี้เรียงตัวหรือรวมกันก็ได้ โดยไม่ต้องดำเนินการตามลำดับที่บุคคลเหล่านั้นผูกพันอยู่ (มาตรา 967 วรรค 1 และ วรรค 2) ซึ่งในข้อนี้จะเห็นข้อแตกต่างกับคำประกันธรรมดาอย่างเห็นได้ชัด ผู้ค้าประกันธรรมดาเป็นลูกหนี้ชั้นที่ 2 เมื่อเจ้าหนี้ทรงให้ผู้ค้าประกันชำระหนี้ ผู้ค้าประกันจะขอให้เรียกลูกหนี้ชำระก่อนได้ แต่ผู้รับอาวัลเมื่อผู้ทรงเรียกร้องให้ชำระหนี้จะเกี่ยงให้ผู้ถูกรับอาวัลชำระก่อนไม่ได้

มาตรา 940 วรรค 2 ได้บัญญัติต่อไปว่า "แม้ถึงว่าความรับผิดใช้เงินอันผู้รับอาวัลได้ประกันอยู่นั้นจะตกเป็นใช้ไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ นอกจากเพราะทำผิดแบบ ระเหยบ ทำนว่า ข้อที่สัญญารับอาวัลนั้นก็ยังคงสมบูรณ์" มาตรานี้อธิบายได้ว่า ถ้าหากความรับผิดใช้เงินของผู้ถูกรับอาวัลจะใช้ไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ เช่น ผู้ถูกรับอาวัลไม่มีความสามารถตามกฎหมาย หรือลายมือชื่อผู้ถูกรับอาวัลปลอม ฯลฯ ผู้รับอาวัลยังคงต้องรับผิดชอบ ซึ่งในข้อนี้ก็แตกต่างกับการค้าประกันที่ว่าผู้ค้าประกันยอมหลุดพ้นจากความรับผิดในเมื่อหนี้ของลูกหนี้ได้ระงับสิ้นไปไม่ว่าเพราะเหตุใด ๆ แต่ผู้รับอาวัลหาเป็นเช่นนั้นไม่ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุอันเกิดจากเนื้อแท้ เช่น ผู้ถูกรับอาวัลไม่มีความสามารถหรือลายมือชื่อปลอมไม่สามารถสามารถลอบทราบได้ง่าย ซึ่งอาจหาความเสียหายให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ กฎหมายจึงได้ให้ความคุ้มครองแตกต่างไปจากการค้าประกัน

7.7 สิทธิของผู้รับอาวัล มาตรา 940 วรรค 3 บัญญัติต่อไปว่า "เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตัวแลกเงินแล้ว ย่อมได้สิทธิในอันที่จะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้ กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบแทนตัวผู้นั้น" หมายความว่า เมื่อผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตัวแลกเงินให้แก่ผู้ทรงแล้ว ผู้รับอาวัลก็ย่อมได้สิทธิไล่เบี้ยเอากับผู้ถูกรับอาวัลและกับบุคคลทั้งหลายผู้รับผิดชอบต่อผู้ถูกรับอาวัลด้วย ในกรณีที่ผู้รับอาวัลใช้สิทธิไล่เบี้ยเอากับผู้ถูกรับอาวัลและผู้ต้องรับผิดชอบต่อผู้ถูกรับอาวัลนั้น ผู้ถูกรับอาวัลหรือผู้ต้องรับผิดชอบต่อผู้ถูกรับอาวัลจะยกข้อต่อสู้ขึ้นกับผู้ทรงคนเดิมอันผู้รับอาวัลได้หรือไม่ เห็นว่าผู้ถูกรับอาวัลและผู้ต้องรับผิดชอบต่อผู้ถูกรับอาวัลยกขึ้นต่อสู้ไม่ได้ เพราะผู้รับอาวัลมิใช่ตัวแทนของผู้ทรงและผู้รับอาวัลได้สิทธิไล่เบี้ยมาโดยบทบัญญัติของกฎหมาย¹

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 116-125.

8. อายุความ อายุความของผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวแลกเปลี่ยนเงินดังนี้ .-

8.1 ผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยน ในคดีฟ้องผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยน กฎหมายห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลา 3 ปี นับแต่วันที่ตัวแลกเปลี่ยนนั้นถึงกำหนดไต่เงิน (มาตรา 1003)

จนถึงกำหนดไต่เงินของตัวแลกเปลี่ยนได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า มีอยู่ด้วยกัน

4 ประเภทคือ .-

- ก. ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ เช่น สั่งให้จ่ายเงินในวันที่ 27 มิถุนายน 2519 อายุความฟ้องผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยนย่อมนับตั้งแต่วันที่ 27 มิถุนายน 2519
- ข. เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัว เช่น ตัวแลกเปลี่ยนลงในวันที่ 1 มิถุนายน 2519 สั่งให้จ่ายเงิน 30 วัน นับแต่วันที่ลงในตัว วันที่ถึงกำหนดก็คือวันที่ 1 กรกฎาคม 2519 อายุความฟ้องผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยนย่อมนับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2519
- ค. เมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น ตัวแลกเปลี่ยนที่สั่งให้จ่ายเงินเมื่อทวงถามหรือเมื่อได้เห็น ผู้ทรงอาจยื่นตัวให้ไต่เงินทันทีตั้งแต่วันออกตัว ซึ่งต้องถือว่าวันออกตัวเป็นวันถึงกำหนด แต่ตัวแลกเปลี่ยนชนิดนี้ไม่มีการรับรองมิแต่การยื่นเพื่อไต่เงิน จึงไม่มีผู้รับรองที่จะให้ฟ้องได้
- ง. เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็นตัวแลกเปลี่ยนชนิดนี้ มาตรา 928 บังคับให้ผู้ทรงยื่นตัวเพื่อรับรองภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว หรือภายในเวลาช้าเร็วกว่านั้นตามแต่ผู้สั่งจ่ายจะใดระบุไว้ เมื่อผู้จ่ายได้รับรองและได้ลงวันรับรองไว้แล้ว ระยะเวลาถึงกำหนดย่อมนับแต่วันรับรอง เช่น ตัวแลกเปลี่ยนสั่งให้จ่ายเงิน 30 วัน นับแต่ได้เห็น ผู้จ่ายรับรองตัววันที่ 1 มิถุนายน 2519 อายุความฟ้องผู้รับรองตัวแลกเปลี่ยนย่อมนับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2519 ถ้าหากผู้จ่ายไม่ยอมรับรอง ระยะเวลาถึงกำหนดให้นับแต่วันคัดค้าน แต่ในกรณีดังกล่าวไม่มีตัวผู้รับรองที่จะฟ้องได้ ถ้าผู้จ่ายได้รับรองแล้วไม่มีคัดค้าน และคำรับรองมิได้ลงวันให้ถือว่าผู้รับรองได้ให้คำรับรองนั้นในวันท้ายแห่งกำหนดเวลาซึ่งจำกัดไว้ตามกฎหมายหรือตามสัญญาเพื่อการยื่นตัวนั้น ฉะนั้นวันถึงกำหนดไต่เงินตามตัวย่อมนับแต่วันดังกล่าว และอายุความฟ้องผู้รับรองในกรณีนี้ก็คือ 3 ปีนับแต่วันถึงกำหนดไต่เงิน

การฟ้องร้องผู้รับรองตามมาตรา 1001 นี้กฎหมายมิได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งว่าใครเป็นผู้ฟ้อง ผู้ฟ้องอาจเป็นผู้ทรงหรือผู้ล่สภสังหรือคู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่เข้าไต่เงินและถือเอาซึ่งตัวแลกเปลี่ยนก็ได้

8.2 ผู้ส่งจ่ายและผู้ลี้ภัย ในคดีที่ผู้ทรงตัวเงินฟ้องผู้ลี้ภัยและผู้ส่งจ่ายทำนห้ามมิให้ฟ้อง เมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ไต่ลงในศาลคดีบ้าน ซึ่งได้ทำขึ้นภายในเวลาอันถูกต้องตามกำหนด หรือนับแต่วันตัวเงินนั้นถึงกำหนด ในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ว่า "ไม่จำเป็นต้องมีศาลคดีบ้าน" (มาตรา 1002)

ในกรณีที่ตัวแลกเงินขาดรับรองหรือขาดใช้ เงินผู้ทรงต้องทำศาลคดีบ้านขึ้นภายในเวลาอันถูกต้องตามกำหนด และนั้นจะลี้ภัยไปเสียเอาแก่เหล่าผู้ลี้ภัยและผู้ส่งจ่าย (มาตรา 973) ฉะนั้นในกรณีนี้อายุความสำหรับผู้ทรงตัวแลกเงินฟ้องผู้ลี้ภัยและผู้ส่งจ่ายจึงเป็น 1 ปี นับแต่วันที่ไต่ลงในศาลคดีบ้าน

สำหรับตัวแลกเงินที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีศาลคดีบ้าน" นั้น อายุความฟ้องผู้ส่งจ่ายและผู้ลี้ภัยให้นับแต่วันตัวแลกเงินถึงกำหนด

8.3 ผู้ลี้ภัยฟ้องไล่เบี้ยกันเองและไล่เบี้ยผู้ส่งจ่าย ในคดีผู้ลี้ภัยทั้งหลายฟ้องไล่เบี้ยกันเองและไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงิน ทำนห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลา 6 เดือน นับแต่วันที่ผู้ลี้ภัยเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้ลี้ภัยนั้นเองถูกฟ้อง (มาตรา 1003)

ตัวแลกเงินที่มีผู้ลี้ภัยหลายคนเมื่อไม่มีการใช้เงินตามตัว ก่อนที่จะถูกผู้ทรงฟ้องร้อง ผู้ลี้ภัยคนใดคนหนึ่งอาจนำเงินไปใช้แก่ผู้ทรง อายุความฟ้องร้องผู้ลี้ภัยที่ต้องรับผิดชอบผู้ลี้ภัยคนที่เข้าใช้เงินและถือเอาตัวเงินเป็นเวลา 6 เดือนนับแต่วันที่ผู้ลี้ภัยเข้าใช้เงินและถือเอาตัวเงินนั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่ผู้ลี้ภัยคนใดเข้าใช้เงินจนผู้ลี้ภัยคนใดคนหนึ่งถูกผู้ทรงฟ้อง อายุความ 6 เดือนต้องนับแต่วันที่ผู้ลี้ภัยนั้นถูกฟ้อง

อายุความตามมาตรา 1003 นี้มิได้จำกัดเฉพาะกรณีที่ผู้ลี้ภัยคนใดคนหนึ่งถูกผู้ทรงฟ้องแล้วไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ลี้ภัย ผู้ต้องรับผิดชอบและผู้ส่งจ่ายเพียงกรณีเดียว แต่รวมถึงกรณีที่ผู้ลี้ภัยคนหนึ่งถูกผู้ลี้ภัยอีกคนหนึ่งฟ้องแล้วผู้ลี้ภัยคนที่ถูกฟ้องมาไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ลี้ภัยคนอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบและผู้ส่งจ่ายด้วย

8.4 ผู้รับอาวัล ผู้รับรองด้วยล่อตเข้าแก้หน้า อาบูความเกี่ยวกับผู้รับอาวัล ผู้รับรองด้วยล่อตเข้าแก้หน้าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะ แต่ผู้รับอาวัลจะต้องระบุว่ารับประกันผู้ใด หากมิได้ระบุไว้ให้ถือว่ารับประกันผู้ส่งจ่ายและผู้รับอาวัลย่อมต้องผูกพันเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนประกัน ฉะนั้น เรื่องอาบูความสำหรับผู้รับอาวัลย่อมเป็นอย่างเดียวกันกับบุคคลซึ่งตนค้าประกันด้วย ผู้รับรองด้วยล่อตเข้าแก้หน้าก็เช่นเดียวกันเมื่อเข้ารับรองด้วยล่อตเข้าแก้หน้า คู่สัญญาฝ่ายใดก็มีความรับผิดชอบเช่นเดียวกันกับคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนล่อตเข้าแก้หน้า อาบูความสำหรับผู้รับรองด้วยล่อตเข้าแก้หน้าจึงเป็นเช่นเดียวกันกับคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนล่อตเข้าแก้หน้า ซึ่งอาจเป็นผู้รับรองหรือผู้ล่สั๊กหลังหรือผู้ส่งจ่ายก็ได้

ผู้รับอาวัลที่ได้ใช้เงินไปตามตัวแลกเงินและได้สิทธิในอันที่จะไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ประกันไว้กับทั้งบุคคลทั้งหลายผู้ต้องรับผิดชอบต่อตัวผู้รับ และผู้ใช้เงินแก้หน้าที่ได้รับช่วงสิทธิทั้งปวงของผู้ทรงอันมีต่อคู่สัญญาฝ่ายซึ่งตนได้ใช้เงินไปและต่อคู่สัญญาทั้งหลายผู้ต้องรับผิดชอบต่อคู่สัญญาฝ่ายนั้น ไม่มีอาบูความกำหนดไว้ชัดแจ้ง เข้าใจว่าต้องใช้อาบูความตามประเภทของคู่สัญญาที่ตนจะใช้สิทธิไล่เบี้ย เช่น ผู้รับรองจะใช้อาบูความตามมาตรา 1003 ผู้ส่งจ่ายและผู้ล่สั๊กหลังใช้อาบูความตามมาตรา 1002

8.5 อาบูความละดุดหุดดลง อาบูความละดุดหุดดลงด้วยประการใดบ้าง มีปรากฏอยู่แล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยอาบูความ เมื่ออาบูความละดุดหุดดลงเพราะการอันหนึ่งอันใดซึ่งกระทำแก่คู่สัญญาแห่งตัวแลกเงินฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมมีผลละดุดหุดดลงเพียงแต่แก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น (มาตรา 1004)

ตัวอย่าง สมมติว่า ตัวแลกเงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาดังนี้ .-

ผู้ส่งจ่าย ก ผู้รับเงินหรือผู้ล่สั๊กหลัง 1 ข ผู้ล่สั๊กหลัง 2 ค ผู้ล่สั๊กหลัง 3 ง ผู้ทรง ฉ ผู้รับรองเผือก

ผู้ทรงนำตัวแลกเงินไปยื่นต่อผู้รับรองเพื่อให้ใช้เงินแต่ผู้รับรองไม่ให้เงินให้ ผู้ทรงจึงทำคำคัดค้านขึ้นแล้วฟ้อง ข นับเป็นเวลาแปดเดือนนับแต่วันที่ลงในคำคัดค้าน เช่นนี้ อาบูความสำหรับตัวผู้ถูกฟ้อง คือ ข ย่อมละดุดหุดดลงตามมาตรา 175 แต่ไม่ละดุดหุดดลงสำหรับ ค และ ง ถ้าหากเป็นความกันไปอีก 6 เดือน ฉ หวนกลับมาฟ้อง ค และ ง คดีก็จะขาดอาบูความเพราะเกิน 1 ปีตามมาตรา 1002 การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะผู้ทรงมีโอกาสฟ้อง ค และ

ง ได้อยู่แล้ว แต่ไม่ฟ้องกลับไปฟ้อง ข คนเดียว จะถือเอาประโยชน์จากอายุความระงับเหตุหยุดลงเฉพาะ ข มาใช้แก่ ค และ ง ย่อมไม่เป็นธรรมแก่ ค และ ง

8.6 ผลแห่งอายุความ ถ้าพ้นกำหนดอายุความตั้งไต่กล่าวมาแล้ว สิทธิเรียกร้องตามตั๋วแลกเงินเป็นอันระงับไป เจ้าหนี้ตามตั๋วแลกเงินไม่อาจนำตั๋วแลกเงินมาเป็นมูลฟ้องคดีได้

มาตรา 321 วรรค 3 บัญญัติไว้ว่า "ถ้าชำระหนี้ด้วยออกด้วยโอน ฤๅด้วยสลักหลังตั๋วเงิน ฤๅประทวนสินค้า ท่านว่าหนี้นั้นจะระงับสิ้นไปต่อเมื่อตั๋วเงิน ฤๅประทวนสินค้า นั้นได้ใช้เงินแล้ว" หลักเดียวกันนี้ได้บัญญัติไว้อีกในมาตรา 1005 ความสำคัญในมาตรา 1005 มีว่า ถ้าหากเจ้าหนี้และลูกหนี้มีมูลหนี้เดิมต่อกันอยู่ และลูกหนี้ได้ออกตั๋วแลกเงิน หรือ โอนตั๋วแลกเงิน หรือ สลักหลังตั๋วแลกเงินให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้เดิมทิ้ง ถ้าเจ้าหนี้เผลอเผลอไม่นำตั๋วไปขึ้นเงินจนขาด อายุความ ทำให้ไม่อาจฟ้องลูกหนี้ตามตั๋วแลกเงินได้ หรือเมื่อตัวขาดความเชื่อถือเพราะผู้จ่ายไม่ ใช้เงิน ไม่ทำค่าคัดค้านขึ้นทำให้สิทธิตามตั๋วแลกเงินนั้นสิ้นไปไม่สามารถไล่เบี้ยเอากับผู้สลักหลัง หรือผู้ส่งจ่ายได้ตามมาตรา 973 แล้ว ผู้ทรงซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามตั๋วแลกเงินและเจ้าหนี้ตามหนี้เดิม ยังบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามหนี้เดิมได้อีกตามกฎหมายที่บังคับหนี้เดิมนั้น เท่าที่ลูกหนี้เป็นหนี้ไว้ แต่จะตกลงกันเป็นอย่างอื่น เช่น ตกลงกันว่าถ้าสิทธิตามตั๋วแลกเงินสิ้นไปเพราะขาดอายุความ ก็ให้สิทธิเรียกร้องตามหนี้เดิมระงับไปด้วย หรือตกลงกันว่าถึงแม้ว่าลูกหนี้จะเสียหายก็ให้เรียกร้อง ตามหนี้เดิมได้ ย่อมกระทำได้ทั้งสองประการ¹

ข. ตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note) ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 982 ได้บัญญัติคำว่าตั๋วสัญญาใช้เงินว่า เป็นหนังสือหรือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่ง เรียกว่า ผู้ออกตั๋ว ให้ ค้ำประกันสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน ดังนั้นตั๋วสัญญาใช้เงินจึงต่าง กับตั๋วแลกเงินตรงที่ว่า ตั๋วแลกเงินเป็นเอกสารที่ผู้ออกตั๋วส่งบุคคลอื่นให้จ่ายเงิน ส่วนตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นเอกสารที่ผู้ออกตั๋วสัญญาว่าตนเองจะเป็นผู้ใช้เงิน

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 233-243

1. รายการต่าง ๆ ที่ต้องมีในตัวสัญญาใช้เงิน มาตรา 983 บัญญัติว่าตัวสัญญาใช้เงินนั้นต้องมีรายการดังจะกล่าวต่อไปนี้ .-

- 1.1 คำบอกชื่อว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงิน
- 1.2 คำมั่นสัญญาอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
- 1.3 วันถึงกำหนดใช้เงิน
- 1.4 สถานที่ใช้เงิน
- 1.5 ชื่อหรือชื่อของผู้รับเงิน
- 1.6 วันและสถานที่ออกตัวสัญญาใช้เงิน
- 1.7 ลายมือชื่อผู้ออกตัว

รายละเอียดในแต่ละหัวข้อที่กล่าวมาส่วนใหญ่เหมือนกับรายละเอียดที่กล่าวไว้ในหัวข้อของตัวแลกเงิน มีหัวข้อที่แตกต่างกันไปคือ หัวข้อ 1.1 คำบอกชื่อว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงิน ซึ่งเป็นข้อความที่ให้ผู้รับตัวทราบในตัวฉบับนั้นเป็นตัวสัญญาใช้เงิน และข้อ 1.2 มีความแตกต่างกับข้อ 1.2 ในเรื่องของตัวแลกเงิน กล่าวคือในหัวข้อ 1.2 ของตัวแลกเงินได้กล่าวไว้ว่า "คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้จ่ายเงินเป็นจำนวนแน่นอน" คำว่าคำสั่งสามารถใช้ได้ในเรื่องของตัวแลกเงินหรือเช็ค เพราะผู้ออกตัวแลกเงินมีลูกหนี้ของตนที่จะสั่งให้ใช้เงินได้ และผู้สั่งจ่ายเช็คก็มีธนาคารที่ตนฝากเงินไว้ที่จะสั่งให้ใช้เงินได้ สำหรับในเรื่องของตัวสัญญาใช้เงินจะใช้คำว่า "คำสั่ง" ไม่ได้ เพราะผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินไม่มีผู้ใดที่จะสั่งได้ จึงต้องใช้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินด้วยตนเอง

2. ลักษณะของตัวสัญญาใช้เงิน ตัวสัญญาใช้เงินที่จะใช้ได้ตามกฎหมายก็ต้องมีรายการต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 1 จึงจะสมบูรณ์ใช้ได้ ลักษณะของตัวสัญญาใช้เงินเป็นดังนี้ .-

เลขที่ 列號 599
No.

ตั๋วสัญญาใช้เงิน Promissory Note

กรุงเทพฯ 日期 20 สิงหาคม 2523
Bangkok,

บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงเทพ จำกัด
金都信託有限公司

Krung Thong Trust & Finance Co., Ltd.

สัญญาจะจ่ายเงินจำนวน 約定付銀額
agree to pay the sum of Baht

KRUNGTHONG TRUST 20,000.00 STGS

แก่ 給
to

นางสาวจิตรารม แก้วมณี

สิงหนิพนัทกรณ

บาท

วันที่ 日期
on

19 สิงหาคม 2524

พร้อมด้วยดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี 年利 p. a.
interest at the rate of 合共利息每百 15 %

ณ บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงเทพ จำกัด
即 泰 京 金 都 信 託 有 限 公 司
at Krung Thong Trust & Finance Co., Ltd.

881 NEW

บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์กรุงเทพ จำกัด

KTF 1059

ผู้ออกตั๋ว 出票人 Authorized Signatures

ตัวสัญญาใช้เงินที่ทำขึ้นอาจจะใช้เขียน หรือพิมพ์หน้าดูและทำลายต่าง ๆ เพื่อให้ยากแก่การปลอมแปลง แต่อย่างไรก็ตามรายการต่าง ๆ ที่ต้องมีในตัวเงินต้องมีครบก่อนทุกรายการ หากรายการใดไม่มีระบุไว้ในตัว ถ้าเข้าค่ายกเว้นตามมาตรา 95 ตัวนั้นย่อมสมบูรณ์

ข้อยกเว้นตามมาตรา 984 ระบุไว้ดังนี้ .-

- ตัวสัญญาใช้เงินซึ่งไม่ระบุเวลาใช้เงินทำนาให้ถือว่าพึงใช้เมื่อได้เห็น
- ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้ตกลงไว้ในตัวสัญญาใช้เงิน ทำนาให้ถือเอาภูมิสำเนาของผู้ออกตัว
- ถ้าตัวสัญญาใช้เงินมิได้ระบุสถานที่ออกตัวทำนาให้ถือว่าตัวนั้นได้ออก ณ ภูมิสำเนาของผู้ออกตัวเอง
- ถ้ามิได้ลงวันออกตัวทำนาว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใดทำการโดยสุจริตจะจดวันที่ตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้

3. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในตัวสัญญาใช้เงิน ผู้ที่เกี่ยวข้องในตัวสัญญาใช้เงินมีดังนี้ .-

3.1 ผู้ออกตัว ผู้ออกตัวคือบุคคลที่ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน เมื่อได้ลงลายมือชื่อของตนในตัวสัญญาใช้เงิน และได้ส่งมอบให้แก่ผู้รับเงินไปก็จะตกเป็นลูกหนี้ขึ้นต้นตามตัวทันที

3.2 ผู้ล่สั๊กหลัง ผู้ทรงแต่เดิมนั้นเป็นเจ้าของ แต่ถ้าล่สั๊กหลังโอนตัวให้แก่ผู้ใดไป ตนเองก็จะเปลี่ยนฐานะจากเจ้าหนี้มาเป็นลูกหนี้ต่อเจ้าหนี้คนใหม่คือผู้รับโอน

3.3 ผู้รับอาวัล หรือผู้รับประกันเข้ามาร่วมในฐานะเป็นผู้ค้ำประกันการใช้เงินตามตัวเงินทั้งจำนวนหรือบางส่วน

3.4 ผู้ล่อดเข้าแก้หน้า คือบุคคลผู้ล่อดเข้ามารับรองหรือใช้เงินของบุคคลผู้ลงลายมือชื่อ เมื่อตัวสัญญาใช้เงินนั้นขาดความเชื่อถือเพื่อช่วยรักษาชื่อเสียงของคู่สัญญา การล่อดเข้าแก้หน้านั้นมีอยู่ 2 ชนิดคือ

3.4.1 การรับรองเพื่อแก้หน้า

3.4.2 การใช้เงินเพื่อแก้หน้า

3.4.1 การรับรองเพื่อแก้หนี้ หมายถึงการที่ผู้ทรงสิทธิไล่เบี้ยตามตัวสัญญาใช้เงินก่อนครบกำหนดชำระ เช่น ตัวสัญญาใช้เงินขาดความเชื่อถือ เมื่อได้มีการรับรองเพื่อแก้หนี้เช่นนี้ผู้ทรงจะยอมรับการรับรองเพื่อแก้หนี้หรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ทรงยอมรับการรับรองเพื่อแก้หนี้แล้วสิทธิไล่เบี้ยก่อนถึงกำหนดของผู้ทรงยอมหมดไป กล่าวคือ ผู้ทรงจะไล่เบี้ยก่อนถึงกำหนดเวลาชำระเงินตามตัวนั้นไม่ได้

3.4.2 การไ้เงินเพื่อแก้หนี้ หมายถึงในกรณีที่ตัวสัญญาใช้เงินครบกำหนดหรือก่อนถึงกำหนด แต่ผู้ทรงมีสิทธิไล่เบี้ยได้ดังกล่าวแล้ว ในการไ้เงินเพื่อแก้หนี้จะต้องทำในวันถัดจากวันสุดท้ายที่จำกัดอนุญาตไว้ให้ทำคำสั่งค้านหรือภายใน 3 วัน นับตั้งแต่วันที่มีการไ้เงินจะต้องไ้เต็มจำนวนของผู้ซึ่งผู้เข้าแก้หนี้จะต้องไ้

3.5 ผู้ทรง คือ ผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องให้ชำระเงินตามตัวสัญญาใช้เงินที่ตนมีไว้ในครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าการครอบครองนั้นจะได้ครอบครองในฐานะอย่างไร เช่น

ก. ฐานะผู้รับเงิน เช่น นาย ก. เขียนในตั๋วเงินว่า สัญญาจ่าย นาย ข. เช่นนี้ นาย ข. เป็นผู้ทรงในฐานะเป็นผู้รับเงิน

ข. ฐานะผู้รับสั้กหลัง เช่น นายต้อออกตั๋วเงินสัญญาใช้เงินแก่ นายขาว นายขาวสั้กให้นายเขียว นายเขียวเป็นผู้ทรงฐานะเป็นผู้รับสั้กหลังไม่ขาดสาย

4. ชนิดของตัวสัญญาใช้เงิน ชนิดของตัวสัญญาใช้เงินมีเพียงชนิดเดียวเท่านั้น คือ ชนิดระบุชื่อผู้ถือเท่านั้น

5. ความรับผิดชอบของคู่สัญญา ความรับผิดชอบของคู่สัญญาฝ่ายต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

5.1 ผู้ออกตัว มาตรา 986 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินผูกพันเป็นอย่างเดียวกับผู้รับรองตัวแลกเงิน และมาตรา 937 บัญญัติให้ผู้รับรองผูกพันในอันจะจ่ายเงินจำนวนที่รับรองตามเนื้อความแห่งคำรับรองของตน ฉะนั้นผู้ออกตัวจึงต้องผูกพันที่จะจ่ายเงินตามจำนวนและเนื้อความในตัวที่ตนได้ให้คำรับสัญญาไว้

5.2 ผู้ลี้ภัย เมื่อผู้ใดลี้ภัยส่งตัวสัญญาใช้เงินก็เท่ากับตนยอมรับผิดตามเมื่อความในตานั้น (มาตรา 900) คือรับผิดชอบเช่นเดียวกับผู้ออกตัว นอกจากนั้นยังมีมาตรา 959 ที่บัญญัติให้ผู้ทรงใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่บรรดาผู้ลี้ภัยส่งตัว และมาตรา 967 ให้บรรดาผู้ออกตัวผู้ลี้ภัยผู้รับประกันด้วยอาวัลร่วมกันรับผิดชอบผู้ทรง

5.3 ผู้รับอาวัล เมื่อผู้รับอาวัลเข้ารับอาวัลสำหรับผู้ใดก็เท่ากับเข้าผูกพันจะรับผิดชอบอย่างเดียวกับบุคคลที่ตนค้าประกัน หากความรับผิดชอบผู้รับอาวัลได้ค้าประกันอยู่จะใช้ไม่ได้ด้วยเหตุใด ๆ เช่น ผู้ถูกรับอาวัลเป็นบุคคลไร้ความสามารถ สัญญารับอาวัลยังคงใช้ได้ ผู้รับอาวัลจะยกความเป็นบุคคลไร้ความสามารถของผู้รับอาวัลมาอ้างเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบได้ไม่ ข้อต่อลู่ของผู้รับอาวัลที่จะยกขึ้นอ้างได้มีอยู่เพียงข้อเดียวคือในกรณีที่ตัวสัญญาใช้เงินทำผิดแบบระเบียบ เช่น ตัวสัญญาใช้เงินไม่มีคำบอกชื่อว่าเป็นตัวสัญญาใช้เงิน เป็นต้น (ดูมาตรา 940 วรรค 1 และวรรค 2)

ถ้าหากผู้รับอาวัลได้ใช้เงินไปตามตัวสัญญาใช้เงินแล้ว ย่อมได้สิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่บุคคลซึ่งตนได้ค้าประกันไว้ และบุคคลทั้งหลายซึ่งรับผิดชอบต่อตัวผู้รับด้วย (มาตรา 940 วรรค 3)

ตัวอย่าง

ตัวสัญญาใช้เงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาดังนี้ .-

ผู้ออกตัว ผู้ลี้ภัยส่ง 1 ผู้ลี้ภัยส่ง 2 ผู้ทรง

ตัว แดง เขียว เหลือง

ม่วงรับอาวัลเขียว

เมื่อม่วงใช้เงินแก่เหลืองไปแล้วก็ได้สิทธิที่จะไล่เบียดเอาแก่เขียว และผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อเขียวคือ แดง และตัวด้วย

5.4 ผู้ล่อดเข้าไ้เงินแก้หน้า ผู้ล่อดเข้าไ้เงินแก้หน้าป้งฉล่อกพม่แก้ เพราะฉล่อดล่อกล่อกฉล่อกในตั้ว เพียงแต่เป็นบุคคลที่เข้ามำไ้เงินแก้หน้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นคู่สัญญา เท่านั้น การไ้เงินแก้หน้าเพื่อกู่สัญญาฝำยใด ต้องไ้ให้เต็มตามจำนวนอันคู่สัญญาฝำยนั้นจะต้องไ้วันแต่ค่าชก่ล่อกล่อกตามก่บัญญัติไว้ในมาตรา 968 (4) (มาตรา 956 วรรค 1) ถ้าผู้ทรงคนใดบอกปัดไม่ยอมรับเงินตามก่ผู้ล่อดเข้าไ้เงินแก้หน้าไ้ให้ ผู้ทรงคนนั้นยอมเสียบสิทธิที่จะไล่เป็ยเอาแก่บุคคลก้หลายซึ่งพอจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการไ้เงินนั้น (มาตรา 956 วรรค 2)

ตัวอย่าง ตั้วสัญญาไ้เงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาตั้งฉล่

ผู้ออกตั้ว ผู้ล่อกหง 1 ผู้ล่อกหง 2 ผู้ล่อกหง 3 ผู้ทรง
 ตำ แต่ง ขาว เขียว เหลือง
 ม่วงล่อดเข้าไ้เงินแก้หน้าขาว

ถ้าเหลืองไม่ยอมรับเงินตามก่ม่วงไ้ให้ เหลืองยอมเสียบสิทธิที่จะไล่เป็ยเอากับขาวและเขียว ซึ่งจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเพราะการไ้เงินของม่วง

การไ้เงินเพื่อกแก้หน้าผู้ทรงต้องทำให้เป็นหลักฐานตัวยบรับเขียนลงในตั้วสัญญาไ้เงินระบุดความว่าได้ไ้เงินแก้หน้าบุคคลใด ถ้าฉล่อดระบุดตัวไว้กฎหมายให้ถือว่า การไ้เงินได้กระทำไปเพื่อกแก้หน้าผู้ออกตั้ว และเมื่อได้ไ้เงินแก้หน้าแล้ว ผู้ทรงต้องส่งตั้วสัญญาไ้เงินพร้อมด้วยคำศัดค้ำน ถ้าหากว่าได้ทำคำศัดค้ำนให้แก่ผู้ไ้เงินเพื่อกแก้หน้า (มาตรา 957) การที่ฉล่อดระบุดว่าไ้เงินแก้หน้าผู้ใดกฎหมายให้ถือว่าแก้หน้าผู้ออกตั้วนั้นก็เพื่อกจะให้มีการปลดหนี้มากรายที่ล่อดส่วนที่ให้ผู้ทรงมอบตั้วสัญญาไ้เงินและคำศัดค้ำน (ถ้าได้ทำไว้) ให้แก่ผู้ไ้เงินแก้หน้านั้นก็เพื่อกจะให้ผู้ทรงมีหลักฐานที่จะไล่เป็ยเอาบุคคลที่ต้องรับผิดชอบที่ตนได้ไ้เงินแก้หน้าไป

เมื่อบุคคลผู้ไ้เงินแก้หน้าได้ไ้เงินแก่ผู้ทรงไปแล้วก็เข้ารับย่วงสิทธิก้ปวงของผู้ทรงอันมีต่อคู่สัญญาฝำยซึ่งตนได้ไ้เงินแก้หน้าไป และต่อคู่สัญญาก้หลายผู้ต้องรับผิดชอบต่อคู่สัญญาฝำยนั้น แต่จะล่อกหงตัวต่อไปไม่ได้

บรรดาผู้ซึ่งล่อกหงภายหลังคู่สัญญาฝำยซึ่งเขาได้ไ้เงินแทนไปนั้น ย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

ในกรณีที่ผู้ล่อดเข้าใช้เงินแก้ม้าหลายคนแย่งขันกันเข้าใช้เงินแก้ม้า ถ้าการใช้เงินของผู้ล่อดเข้าใช้เงินแก้ม้ารายใดให้ผลเป็นการปลดหนี้มากกว่ารายที่ล่อด ให้ผู้ทรงพียงนิยมเอารายนั้น ถ้าหากผู้ทรงมิได้ดำเนินการตามวิธีดังกล่าว ผู้ใช้เงินที่รู้เช่นนั้นย่อมเสียบสิทธิ์ในขันที่จะไล่เปี้ยจะเอาจากบุคคลทั้งหลายซึ่งพอจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ (ม.958)

ตัวอย่าง

ตัวสัญญาใช้เงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาดังต่อไปนี้

ผู้ออกตัว	ผู้ล่อดหลัง 1	ผู้ล่อดหลัง 2	ผู้ล่อดหลัง 3	ผู้ล่อดหลัง 4	ผู้ทรง
คำ	แดง	ขาว	เขียว	เหลือง	ม่วง

ขงญเข้าใช้เงินแก้ม้าแดงต่อม่วงแล้ว ก็ยอมเข้ารับข่งสิทธิ์ของม่วงที่จะไล่เปี้ยเอากับแดง และผู้ต้องรับผิดชอบต่อแดงคือคำ ผู้ที่ล่อดหลังภายหลังคือขาว เขียวและเหลืองก็หลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

สมมติว่า มีบุคคลเข้ามาแย่งขันใช้เงินแก้ม้าอีกคนหนึ่ง คือ น้ำเงินเข้าใช้เงินแก้ม้าเขียว บุคคลที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามการใช้เงินแก้ม้าของน้ำเงินมี 2 คน คือเขียวและเหลือง ส่วนการใช้เงินแก้ม้าของขงญนั้นมีบุคคลที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ 4 คน คือแดง ขาว เขียว และเหลือง เช่นนี้ผู้ทรงต้องเลือกเอากการใช้เงินของขงญที่ำให้บุคคลพ้นจากความรับผิดชอบมากกว่าการใช้เงินของน้ำเงิน แต่ถ้าผู้ทรงไม่เลือกเช่นนั้น ก็สับไปเลือกเอากการใช้เงินของน้ำเงิน และน้ำเงินก็รู้ถึงการใช้เงินของขงญแล้ว น้ำเงินไม่มีสิทธิ์ไล่เปี้ยเอากับขาวและแดงซึ่งพอที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ

5.5 ตัวสัญญาใช้เงินออกแทนเงินอื่นเกี่ยวกับการพนันขันต่อ เนื่องจากกฎหมายไม่สนับสนุนให้บุคคลเล่นการพนันขันต่อ จึงได้มี ป.พ.พ. มาตรา 855 บังคับไว้ว่า "ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 312 และ 9.6 ตัวเงินหรือเอกสารอย่างอื่นทุกฉบับ ซึ่งออกให้เต็มจำนวนหรือแต่โดยส่วน เพื่อแทนเงินใด ๆ อันได้แต่ขณะพนันหรือขันต่อก็ดี ออกให้เพื่อใช้เงินที่ปิมมาใช้ในการพนันหรือขันต่อ เช่นว่านั้นก็ทำนว่าไม่สมบูรณ์

เพื่อประโยชน์แห่งบทบัญญัตินี้ เงินรายใดให้ยืมแก่บุคคลกำลังเล่น การพนันหรือชั่งต่อในเวลาหรือ ณ สถานที่เล่นเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เงินนั้นได้ให้ยืมไป เพื่อเล่นการพนันหรือชั่งต่อ"

ตัวสัญญาใช้เงินเป็นตัวเงินชนิดหนึ่งซึ่งเข้าอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา นี้ด้วย ตัวอย่าง เช่น ค่าเล่นการพนันแพตแดง 5,000 บาท ซึ่งออกตัวสัญญาใช้เงินฉบับหนึ่ง เงิน 5,000 บาท ให้แก่แดงเพื่อแทนเงินที่แพตแดงจะฟ้องค่าตามตัวฉบับนั้นไม่ได้ หรือแดงรู้ว่าค่า กำลังไปเล่นการพนัน จึงให้เงินค่ายืมไปเล่นการพนัน 5,000 บาท และค่าได้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ฉบับหนึ่ง 5,000 บาท เพื่อใช้เงินที่ยืมมาใช้ในการพนันนั้นไม่ได้เช่นเดียวกัน แต่เนื่องจากตัวสัญญา ใช้เงินเป็นเอกสารที่เปลี่ยนมือต่อ ๆ ไปได้หลายทอด กฎหมายย่อมจะคุ้มครองผู้ที่รับตัวไว้โดยสุจริต เช่น ถ้าหากแดงโอนตัวให้แก่ขาวผู้ซึ่งรับตัวไว้โดยสุจริตไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับการออกตัวนั้น ขาวย่อม จะฟ้องเรียกเงินตามตัวจากค่าได้ ค่าจะยกข้อต่อสู้ว่าตัวได้ออกเกี่ยวกับการพนันชั่งต่อไม่ได้ เพราะ ขาวได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 9.6 เว้นไว้เสียแต่แดงโอนตัวให้ขาวโดยคบคิดกันฉ้อฉลค่า กล่าวคือแดงรู้ตัวว่าฟ้องค่าไม่ได้ จึงได้คบคิดโอนตัวให้ขาวเพื่อที่จะให้ขาวฟ้องค่าได้

เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าการให้ยืมอย่างไรเป็นภาระให้ยืม ไปเพื่อเล่นการพนันชั่งต่อ กฎหมายได้ให้สันนิษฐานว่า เงินที่ให้ยืมแก่บุคคลที่กำลังเล่นการพนันหรือ ชั่งต่อในเวลาหรือ ณ สถานที่เล่นเช่นนั้นได้ให้ยืมไปเพื่อเล่นการพนันหรือชั่งต่อ

6. การให้เงิน ตามมาตรา 941 ตัวสัญญาใช้เงินย่อมจะพึงใช้เงินในวันถึง กำหนดแต่ตัวสัญญาใช้เงินซึ่งให้ใช้เงินเมื่อใดเห็น ผู้ทรงจะยื่นตัวต่อผู้ออกตัวเพื่อให้ใช้เงินเมื่อใดก็ได้ โดยต้องทำภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว (ม.928, 944) และตัวสัญญาใช้เงินซึ่งให้ใช้เงิน เมื่อสิ้นระยะเวลาหนึ่งนับแต่วันที่เห็นนั้น มาตรา 986 ให้ผู้ทรงนำยื่นให้ผู้ออกตัวจดรับรู้ภายในกำหนด เวลา 6 เดือนนับแต่วันที่ลงในตัว กำหนดเวลาให้นับตั้งแต่วันที่จดรับรู้ซึ่งลงลายมือชื่อผู้ออกตัว ถ้าผู้ออก ตัวบอกปิดไม่ยอมจดรับรู้และลงวันจดรับรู้ ผู้ทรงจะต้องทำให้เป็นหลักฐานขึ้นด้วยคำคัดค้าน และวันคัด ค้านนั้นให้ถือเป็นวันเริ่มต้นในการนับกำหนดเวลาแต่ได้เห็น เมื่อตัวถึงกำหนดในวันใดผู้ทรงต้องนำตัว ไปยื่นเพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น (ม.941)

6.1 การยื่นตัว ผู้ที่ยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินจะต้องเป็นผู้ทรงตามมาตรา 941 กำหนด แต่ผู้ทรงจะลี้ภัยหลังให้ตัวแทนไปยื่นตัวและรับเงินแทนตามมาตรา 925 ก็ได้ หรือจะใช้วิธีการแต่งตั้งตัวแทนธรรมดาที่เข้าใจว่ากระทำได้เช่นเดียวกัน วันที่จะยื่นตัวหมายถึงเวลาทำงานตามปกติ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 162 ว่า "ในทางความในทางราชการและทางค้าขายนั้น วันหมายความว่า เวลาทำงานตามปกติ" ส่วนสถานที่ที่จะต้องยื่นตัวนั้นต้องยื่น ณ สถานที่ใช้เงินที่ปรากฏอยู่ในตัว ถ้าหากสถานที่ใช้เงินมิได้ตกลงไว้ในตัวก็ให้ถือเอาภูมิลำเนาของผู้ออกตราสำหรับนั้นเป็นสถานที่ใช้เงิน (ม. 984 วรรค 4) สำหรับการยื่นตัวตามปกติที่ยื่นต่อผู้ที่ใช้เงินตามตัวนั้นคือผู้ออกตัว

6.2 ผลของการไม่ยื่นตัว ถ้าหากผู้ทรงไม่ยื่นตัวเมื่อตัวถึงกำหนด ผู้ออกตัวยังคงต้องรับผิดชอบผู้ทรงตลอดไปจนกว่าจะพ้นอายุความตามมาตรา 1001 แต่ถ้าว้อออกตัวจะเปลื้องหนี้ให้พ้นจากความรับผิดชอบก็กระทำได้ โดยวางจำนวนเงินที่ค้างชำระตามตัวนั้นไว้ (ม. 947) การวางเงินนี้จะต้องกระทำ ณ สำนักงานวางทรัพย์ตามมาตรา 333

ในเรื่องตัวแลกเงินผู้ลี้ภัยหลังจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้ต่อเมื่อกำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น หรือตัวแลกเงินชนิดให้ใช้เงินในระยะเวลาอย่างใดอย่างหนึ่งภายหลังได้เห็น หรือกำหนดเวลาสำหรับทำคำคัดค้านการไม่รับรอง หรือการไม่ใช้เงินหรือกำหนดเวลาสำหรับยื่นตัวเพื่อให้ใช้เงินในกรณีที่มีข้อกำหนดว่า "ไม่จำเป็นต้องมีคำคัดค้าน" ได้ล่วงพ้นไปแล้ว (ม. 973) แต่ในเรื่องตัวสัญญาใช้เงินมาตรา 985 มิได้บัญญัติให้เอามาตรา 973 มาใช้ ฉะนั้นแม้ผู้ทรงจะมิได้ยื่นตัวภายในกำหนดดังกล่าวหรือมิได้ยื่นตัวเมื่อตัวถึงกำหนด ผู้ลี้ภัยหลังยังคงต้องรับผิดชอบต่อผู้ทรงจนกว่าจะหมดอายุความตามมาตรา 1002 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ลี้ภัยหลังมีความรับผิดชอบคล้ายกันกับผู้ออกตัว กฎหมายจึงไม่ยอมให้พ้นจากความรับผิดชอบ

6.3 การใช้เงินก่อนตัวถึงกำหนด วันถึงกำหนดใช้เงินในตัวกำหนดไว้เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ (ผู้ทรงตัว) และลูกหนี้ (ผู้ออกตัว) ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ทางฝ่ายเจ้าหนี้จะบังคับให้ฝ่ายลูกหนี้ชำระหนี้ก่อนหนี้ถึงกำหนดหาได้ไม่ ท่านเองเดียวกันลูกหนี้ก็ไม่อาจชำระหนี้ก่อนหนี้ถึงกำหนดได้ เพราะในระหว่างที่หนี้ยังไม่ถึงกำหนดนั้นเจ้าหนี้คือผู้ทรงอาจได้ประโยชน์ในการใช้หนี้ด้วยการลี้ภัยหลังโอนตัวดีกว่าที่จะใช้ด้วยเงินสด ฉะนั้นมาตรา 942 จึงบัญญัติไว้ว่า "อันจะบังคับให้ผู้ทรง ตัวแลกเงินรับเงินใช้ก่อนตัวเงินถึงกำหนดนั้น ท่านว่าหาอาจจะทำได้ไม่" แต่อย่างไร

ก็ให้ผู้จ่ายเอาค่าใช้จ่ายไปแต่ก่อนเวลาตัวเงินถึงกำหนดก็ได้ด้วยการเสียดเคราะห์ของตนเอง (ม. 942 วรรค 2) การเสียดเคราะห์ของตนเองนั้นหมายความว่า ถ้ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น ผู้จ่ายจะอ้างเอา มาตรา 949 ที่บัญญัติให้ผู้ใช้จ่ายเงินโดยสุจริตเมื่อตัวเงินถึงกำหนดหลุดพ้นจากความรับผิดชอบของตน หาได้ไม่ เช่น ในกรณีที่ตัวหลุดจากมือผู้จ่าย ตกไปอยู่ในมือผู้ทรง โดยสุจริต เมื่อตัวถึงกำหนดผู้ทรง คนหลังนำมาขึ้นเงิน ผู้ออกตัวต้องเสียดเคราะห์ของตนเองจ่ายเข้าอีกครึ่งหนึ่ง จะอ้างว่าได้ จ่ายเงินตามตัวฉบับนั้นไปแล้วก่อนที่ตัวนั้นจะถึงกำหนดหาได้ไม่

6.4 การใช้จ่ายเงินบางส่วน การใช้จ่ายเงินตามตัวสัญญาใช้จ่ายเงินจะต้องใช้ เต็มตามจำนวนเงินในตัว ถ้าผู้ออกตัวจะใช้จ่ายเงินให้แก่เพียงบางส่วน ผู้ทรงจะบอกปฏิเสธไม่ยอมรับเอา ก็ได้ (ม. 946 วรรค 1) โดยถือว่าตัวนั้นขาดความเชื่อถือ ไม่มีการใช้จ่ายเงินและใช้สิทธิไล่เบี้ยเอา กับบุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามตัวนั้น

ถ้าผู้ทรงยอมรับการใช้จ่ายเงินบางส่วน ผู้ทรงจะต้องบันทึกข้อความ การรับใช้จ่ายเงินบางส่วนลงไว้ในตัว และส่งมอบใบรับเงินให้แก่ผู้ใช้จ่ายเงิน (ม. 946 วรรค 2) การ ที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อจะให้ชัวยกันได้ ทางผู้ทรงยังมีตัวอยู่ในมือเพื่อเรียกร้องจำนวนที่เหลือ ผู้ออกตัวมีใบรับแสดงว่าได้ใช้จ่ายเงินไปแล้วบางส่วนเท่าใด

6.5 การใช้จ่ายเงินตามมาตรา 903 ในการใช้จ่ายเงินตามตัวเงิน กฎหมาย บำหมิให้ใช้วันผ่อน ฉะนั้นผู้จ่ายเงินตามตัวสัญญาใช้จ่ายเงินจะขอปิดเวลาจ่ายเงินออกไปจากวันที่ตัวถึง กำหนดไม่ได้ ซึ่งแตกต่างไปจากบางประเทศที่ยอมให้มีวันผ่อนได้ เช่น ประเทศอังกฤษยอมให้มีวัน ผ่อนได้ถึง 3 วัน เพราะเป็นประเพณีมาแต่เดิมจนกฎหมายรับรู้

ในการเรียกให้ใช้จ่ายเงินตามตัว ผู้ทรงจะต้องมีตัวไปยื่นและจะเรียก เอาได้ต่อเมื่อได้คืนตัวสัญญาใช้จ่ายเงินให้แก่ผู้ใช้จ่ายเงิน และผู้ใช้จ่ายเงินจะให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินในตัว นั้นก็ได้ (มาตรา 945) การคืนตัวแก่ผู้ใช้จ่ายเงินก็เพื่อป้องกันมิให้ผู้ทรงเอาตัวไปโอนต่ออีก การทำให้ ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินก็เพื่อให้เป็นที่แจ้งชัดว่าผู้ทรงได้รับเงินไปแล้ว และเป็นสิทธิของผู้ใช้จ่ายเงิน จะให้ผู้ทรงลงลายมือชื่อรับเงินหรือไม่ก็ได้ การลงลายมือชื่อรับเงินตามมาตรา 945 นี้จะกดยลายพิมพ์ นิ้วมือลงแกงไต หรือเครื่องหมายอื่น ทั่วนองเดียวกันโดยมีพยานรับรองลงคนตามมาตรา 9 วรรค 3 ได้ เพราะลายมือชื่อรับเงินนี้มิใช่ลายมือชื่อที่จะต้องรับผิดชอบเพื่อความในตัวของตัวที่ตามมาตรา 900 วรรค

2 ห้ามมิให้ลงแกงโคหรือลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานรับรอง

6.6 ผู้ใช้เงินหลุดพ้นจากความรับผิดในการชำระหนี้ตามตัวเงินที่ล้มบรูณ์นั้นมีตัวบทกฎหมายอยู่ 3 มาตราด้วยกันคือ มาตรา 310, 316 และ 949

มาตรา 310 ในมูลหนี้อื่นพึงต้องชำระตามเขาสิ่งนั้น ลูกหนี้มีสิทธิที่จะลอบส่วนถึงตัวผู้ทรงตราสาร ถ้าลอบส่วนความถูกต้องแท้จริงแห่งลายมือชื่อ ถ้าดวงตราของผู้ทรงได้ แต่ก็หามีความผูกพันที่จะต้องทำถึงเพียงนั้นไม่ แต่ถ้าลูกหนี้ทำการโดยทุจริต ถ้าประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไซ้ การชำระหนี้นั้นก็ไม่ใช่อันล้มบรูณ์

มาตรา 316 ถ้าการชำระหนี้นั้นได้ทำให้แก่ผู้ครองตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ ท่านว่าการชำระหนี้นั้นจะล้มบรูณ์ก็แต่เมื่อบุคคลผู้ชำระหนี้ได้กระทำการโดยทุจริต

มาตรา 949 ภายในบังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา 3009 บุคคลผู้ใช้เงินในเวลาถึงกำหนดยอมเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ตนจะได้ทำการฉ้อฉลหรือมีความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง อนึ่ง บุคคลซึ่งกล่าวนี้สำคัญพิสูจน์ให้เห็นจริงว่า ได้มีการสลักหลังติดต่อกันเรียบร้อยไม่ขาดสาย แต่ไม่สำคัญพิสูจน์ลายมือชื่อของเหล่าผู้สลักหลัง

เมื่อได้อ่าน 3 มาตรารวมกันพอสรุปประมวลความได้ว่า ผู้ใช้เงินจะหลุดพ้นจากความรับผิดตามตัวสัญญาใช้เงินก็ต่อเมื่อผู้ใช้เงินนั้นได้ใช้เงินไปเมื่อ

6.6.1 ตัวสัญญาใช้เงินนั้นถึงกำหนด และ

6.6.2 ได้ใช้เงินให้กับผู้ที่ถือตัวสัญญาใช้เงินไว้ในครองครอง และ

6.6.3 ได้ใช้เงินไปโดยทุจริต คือ

ก. แสดงให้เห็นได้ว่าการสลักหลังไม่ขาดสาย แม้รายการสลักหลังรายใดจะเป็นลายมือชื่อปลอมหรือผู้ครอบครองตัวมิใช่เป็นตัวผู้ทรงโดยแท้จริง

ข. ทำไปโดยปราศจากกลฉ้อฉล การใช้เงินไปโดยทำการฉ้อฉลนั้นอาจยกตัวอย่างได้คือ ผู้ใช้เงินรู้อยู่แล้วว่าผู้ถือตัว เป็นผู้ขโมยตัวมาทำการสมาคมกับผู้ถือตัวใช้เงินให้โดยขอส่วนแบ่ง และ

ค. ผู้ใช้เงินมิได้ประมาทอย่างร้ายแรง เช่น ผู้มารับเงินแต่งตัวขาดรุ่งริ่ง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ไม่ว่าใครก็ต้องสอบถาม แต่ผู้ใช้เงินไม่สอบถามเช่นนี้ เป็นต้น

7. อายุความ อายุความของผู้ที่เกี่ยวกับตัวสัญญาใช้เงินมีดังต่อไปนี้ . -

7.1 ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน ในคดีฟ้องผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาล่ามปีนับแต่วันนั้นถึงกำหนด (มาตรา 1001)

วันถึงกำหนดของตัวสัญญาใช้เงินมีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภทคือ

7.1.1 ในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ เช่น สัญญาว่าจะใช้เงิน 1,000 บาทให้แก่นายเชียวในวันที่ 20 มกราคม 2518 อายุความย่อมจะนับตั้งแต่วันที่ 20 มกราคม 2518 เป็นต้นไป

7.1.2 เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่วันที่ลงในตัว เช่น ตัวลงวันที่ 1 เมษายน 2518 สัญญาจะใช้เงิน 30 วันนับแต่วันที่ลงในตัว อายุความเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2518 เป็นต้นไป

7.1.3 เมื่อทางถาม หรือเมื่อได้เห็น ในกรณีผู้ทรงตัวอาจยื่นตัวให้ใช้เงินทันทีตั้งแต่วันออกตัว จึงต้องถือว่า วันออกตัวเป็นวันถึงกำหนด ฉะนั้นอายุความย่อมเริ่มนับตั้งแต่วันออกตัว เป็นต้นไป

7.1.4 เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ นับแต่ได้เห็น ตัวประเภทนี้มาตรา 986 วรรค 2 บังคับให้ฝ่ายยื่นให้ผู้ออกตัวจดทะเบียนในทะเบียนนับแต่วันที่ลงในตัว ถ้าผู้ออกตัวจดทะเบียนและลงลายมือชื่อแล้ว วันถึงกำหนดก็เริ่มนับแต่วันจดทะเบียน เช่น ตัวสัญญาจะใช้เงิน 30 วันนับแต่วันได้เห็นและผู้ออกตัวได้จดทะเบียนในวันที่ 1 เมษายน 2518 วันถึงกำหนดใช้เงินก็คือวันที่ 1 พฤษภาคม 2518 ซึ่งเป็นวันเริ่มนับอายุความ แต่ถ้าผู้ออกตัวบอกปิดไม่ยอมรับและลงวัน ผู้ทรงต้องทำเป็นหลักฐานขึ้นด้วยศาลคดีค้า และวันคดีค้านั้นให้ถือเป็นวันเริ่มต้นในการนับกำหนดเวลาแต่ได้เห็น สันนิษฐานว่าทำคดีค้านวันที่ 1 พฤษภาคม 2518 วันถึงกำหนดก็จะเป็นวันที่ 31 พฤษภาคม 2518 ซึ่งจะ เป็นวันเริ่มนับอายุความ

การฟ้องร้องตามมาตรา 1001 อาจเป็นการฟ้องร้องโดยผู้ทรง หรือผู้ลักหลังหรือคู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่เข้าใช้เงินและถือเอาซึ่งตัวเงินก็ได้

7.2 ผู้ลักหลัง ในคดีที่ผู้ทรง ตัวฟ้องผู้ลักหลังท่านห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ไต่ลงในศาลคดีค้าน ซึ่งได้ทำขึ้นภายในเวลาอันถูกต้องตามกำหนด หรือนับแต่วันตัวเงินถึงกำหนดในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ว่า "ไม่จำเป็นต้องมีศาลคดีค้าน" (มาตรา 1002)

ตัวสัญญาใช้เงินไม่ต้องทำคำคัดค้าน อายุความย่อมเริ่มนับแต่วันตัวสัญญาใช้เงินถึงกำหนด เว้นไว้แต่ตัวสัญญาใช้เงินที่ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่ได้เห็นเมื่อผู้ออกตัวบอกรับไม่ยอมจดรับและผู้ทรงได้ทำคำคัดค้านขึ้น อายุความจึงจะนับแต่วันที่ไต่ลงในคำคัดค้าน

7.3 ผู้ล่สัทหลังฟ้องไล่เป็ยกันเอง ในคดีผู้ล่สัทหลังทั้งหลายฟ้องไล่เป็ยกันเองและไล่เป็ยเอาแก่ผู้ล่สัทจ่ายแห่งตัวเงิน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ผู้ล่สัทหลังเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงินหรือนับแต่วันที่ผู้ล่สัทหลังนั้นเองถูกฟ้อง (มาตรา 1003)

ตัวสัญญาใช้เงินที่มีผู้ล่สัทหลังหลายคน เมื่อไม่มีการใช้เงินตามตัวก่อนที่จะถูกผู้ทรงฟ้องร้อง ผู้ล่สัทหลังคนใดคนหนึ่งอาจนำเงินไปใช้แก่ผู้ทรงและเข้าถือเอาตัวเงิน อายุความฟ้องร้องผู้ล่สัทหลังที่ต้องรับผิดชอบต่อผู้ล่สัทหลังที่เข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงินนั้นเป็นเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ผู้ล่สัทหลังเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงินนั้น ถ้าเป็นกรณีผู้ล่สัทหลังผู้หนึ่งถูกผู้ทรงฟ้อง อายุความต้องนับแต่วันที่ผู้ล่สัทหลังนั้นถูกฟ้อง

7.4 อายุความละดุดหยุดลง อายุความละดุดหยุดลงด้วยประการใดบ้างปรากฏอยู่แล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยอายุความ เมื่ออายุความละดุดหยุดลง เพราะการอันหนึ่งอันใด ซึ่งกระทำแก่คู่สัญญาแห่งตัวสัญญาใช้เงินฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมมีผลละดุดหยุดลงเพียงแต่แก่คู่สัญญาฝ่ายนั้น (มาตรา 1004)

ตัวอย่าง สมมติว่าตัวสัญญาใช้เงินฉบับหนึ่งมีคู่สัญญาดังนี้

ผู้ออกตัว ผู้รับเงินหรือผู้ล่สัทหลัง 1 ผู้ล่สัทหลัง 2 ผู้ล่สัทหลัง 3 ผู้ทรง

ผู้ทรงนำตัวสัญญาใช้เงินไปขอขึ้นเงินจากผู้ออกตัวไม่ได้ จึงได้ยื่นฟ้องผู้รับ

เงินหรือผู้ล่สัทหลัง 1 แปรเต็คนนับแต่วันที่ตัวถึงกำหนด เช่นนี้อายุความสำหรับตัวผู้ถูกฟ้อง คือ ผู้รับเงินหรือผู้ล่สัทหลัง 1 ย่อมละดุดหยุดลงตามมาตรา 175 แต่ไม่ละดุดหยุดลงสำหรับผู้ล่สัทหลัง 2 และผู้ล่สัทหลัง 3 ถ้าหากเป็นความกันไปอีก 6 เดือน ผู้ทรงหวนกลับมาฟ้องผู้ล่สัทหลัง 2 และผู้ล่สัทหลัง 3 คดีก็จะขาดอายุความเพราะเกิน 1 ปีตามมาตรา 1002 ที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพราะผู้ทรงมีโอกาสร้องผู้ล่สัทหลัง 2 และผู้ล่สัทหลัง 3 ได้อยู่แล้วแต่ไม่ฟ้อง กลับไปฟ้องผู้ล่สัทหลัง 1 คนเดียว จะถือเอาประโยชน์จากอายุความละดุดหยุดลงเฉพาะผู้ล่สัทหลัง 1 มาเป็นโทษแก่ผู้ล่สัทหลัง 2 และผู้ล่สัทหลัง 3 ย่อมไม่เป็นประการสมควร

7.5 ผลแห่งอายุความ ถ้าพ้นกำหนดอายุความสั่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น
สิทธิเรียกร้องตามตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นอันระงับไป เจ้าหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงินไม่อาจนำตัวมา เป็นมูล
ฟ้องคดีได้

การชำระหนี้ด้วยการออก ด้วยการโอน หรือด้วยการสละหนี้ตั๋ว
สัญญาใช้เงิน เป็นการชำระหนี้โดยมีเงื่อนไข เมื่อตั๋วสัญญาใช้เงินมีการใช้เงินแล้ว หนี้นั้นก็ เป็นอัน
ระงับสิ้นไป (มาตรา 323 วรรค 3) แต่ถ้าตั๋วสัญญาใช้เงินไม่มีการใช้เงิน สิทธิเรียกร้องตามตั๋ว
สัญญาใช้เงินระงับไปเพราะอายุความก็ดีหรือเพราะละเว้นไม่ดำเนินการให้ต้องตามวิธีใด ๆ อันจะ
พึงต้องทำก็ดี สิทธิเรียกร้องตามหนี้เดิมยังคงบังคับกันได้โดยมูลหนี้เดิมเพียงเท่าที่ลูกหนี้มีได้ต้อง เสียหาย
(มาตรา 1005) ตัวอย่างเช่น เชียว กู้เงินแดงไป 500 บาทโดยทำหนังสือไว้ไว้เป็นหลักฐาน ใน
การชำระหนี้เงินกู้ เชียวได้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้แดง การกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดหนี้ซ้อนกันอยู่
คือ หนี้เดิมและหนี้ใหม่ หนี้เดิมคือหนี้เงินกู้ ส่วนหนี้ใหม่คือหนี้ตามตั๋วสัญญาใช้เงิน หนี้เงินกู้จะ ระงับ
ไปก็ต่อเมื่อตั๋วสัญญาใช้เงินได้มีการใช้เงินแล้ว ถ้าหากแดงเผอเรอปล่อยให้ตั๋วสัญญาใช้เงินขาด
อายุความ และไม่ปรากฏว่าเชียวต้องเสียหายอย่างใดในข้อที่ตั๋วสัญญาใช้เงินขาดอายุความก็ไม่
ทำให้หนี้เดิมคือหนี้เงินกู้ระงับไป แดงยังคงมีสิทธิบังคับให้เชียวใช้เงินตามหนี้เดิม คือ หนี้เงินกู้
ได้แต่สิทธิของแดงจะเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมก็ต้องอยู่ภายใต้อายุความของหนี้เดิมนั้นด้วย¹

ค. เช็ค (Check) ตามมาตรา 987 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้
บัญญัติไว้ว่าอันว่าเช็คนั้นคือ หนังสือตราสารซึ่งบุคคลหนึ่งเรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้ใช้เงิน
จำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่งอันเรียกว่า
ผู้รับเงิน

¹ เฉลิม บงบุญเกิด, ตั๋วสัญญาใช้เงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยเทอดธรรม,
2513) หน้า 92-96

1. รายการต่าง ๆ ที่ต้องมีในเช็ค มาตรา 988 ได้บัญญัติไว้ว่า อันเช็คนั้น ต้องมีรายการดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ .-

- 1.1 คำบอกชื่อว่าเป็นเช็ค
- 1.2 คำสั่งอันปราศจากเงื่อนไขให้ใช้เงินเป็นจำนวนแน่นอน
- 1.3 ชื่อหรือยี่ห้อและสำนักงานของธนาคาร
- 1.4 ชื่อหรือยี่ห้อของผู้รับเงินหรือค่าจดแจ้งให้ใช้เงินแก่ผู้ถือ
- 1.5 สถานที่ใช้เงิน
- 1.6 วันและสถานที่ออกเช็ค
- 1.7 ลายมือชื่อผู้สั่งจ่าย

เช็คที่มีรายการขาดตกบกพร่องตามมาตรา 988 นั้นถือว่าไม่สมบูรณ์
ไม่ผูกบังคับใช้เป็นเช็คเว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ .-

- เช็คที่ไม่ระบุเวลาใช้เงินทำให้ออกให้ใช้เงินเมื่อใดเห็น
- ถ้าสถานที่ใช้เงินมิได้ตกลงไว้ในเช็คทำให้ออกมูลค่าเนาของผู้จ่าย เป็นสถานที่ใช้เงิน
- ถ้าเช็คไม่แสดงให้ปรากฏสถานที่ออกทำให้ออกว่าเช็คนั้นได้ออก ณ มูลค่าเนาของผู้สั่งจ่าย
- ถ้ามิได้ลงวันที่ออกเช็คทำว่าผู้ทรงโดยชอบด้วยกฎหมายคนหนึ่งคนใด ทำการโดยสุจริต จดจดวันตามที่ถูกต้องแท้จริงลงก็ได้

2. ลักษณะของเช็ค กฎหมายมิได้ระบุบังคับไว้ แต่เพื่อป้องกันการปลอมแปลง และเพื่อความเป็นระเบียบ ทุกธนาคารจึงได้พิมพ์เช็คของตนขึ้น มีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายต้องการให้ผู้สั่งจ่ายกรอกข้อความลงไป ลักษณะของเช็คมีแบบตัวอย่างดังต่อไปนี้

วันที่ 20/2/23
Date

1-11-4

จ่าย
Pay
บาท
Baht

นาย สุรชัย สารวานิชสิทธิ์
(หนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

หรือผู้ถือ
or Bearer

บาท -10,000-
Baht

ชำระแล้ว
FBSP Limited

ธนาคารกสิกรไทย
THAI FARMERS BANK

สาขาถนนพหลโยธิน ๑๑๑ ถนนพหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

[Signature]

เช็ค เลขที่ Cheque No	หมายเลขประจำสาขา (Branch No)	เลขที่บัญชี Account No	จำนวนเงิน (ในรูปตัวเลข) Amount (in Digit)
๖๗๙๙๕๔๒	๐๔๐๒๒	๐๒๒๑๐๐๓	๐๒

泰華農民銀行

อย่างไรก็ดีกระดาษหรือตราสารที่ผู้ฝากเงินเขียนขึ้นมีรายการครบถ้วนตาม มาตรา 987 และ 988 บัญญัติไว้แล้ว จะถือว่าเป็นเช็คหรือไม่ เรื่องนี้ศาลฎีกาโดยที่ประชุมใหญ่ได้ วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 1017/2507 ว่า เมื่อบุคคลใดทำหนังสือตราสารซึ่งมีรายการครบถ้วน บริบูรณ์ตามลักษณะดังกล่าวไว้ในมาตรา 987 และ 988 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้วก็ เป็นเช็ค ผู้ทรงนำไปขึ้นเงินไม่ได้ ผู้ออกเช็คย่อมมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิด จากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497¹

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเช็ค ในเรื่องของเช็คมีผู้เกี่ยวข้องด้วยกัน 3 ฝ่ายคือ .-

3.1 ผู้สั่งจ่าย (Drawer) เป็นผู้ออกเช็คหรือเป็นบุคคลที่มีอำนาจใน การออกเช็คสั่งจ่ายสั่งให้ผู้จ่าย จ่ายเงินให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง

3.2 ผู้จ่าย (Drawee) ผู้จ่ายในที่นี้ก็คือธนาคารพาณิชย์ ซึ่งมีหน้าที่ จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย

3.3 ผู้รับเงินตามคำสั่งจ่าย (Payee) เป็นผู้ที่ถูกระบุให้ธนาคารจ่าย เงินตามคำสั่งจ่ายของผู้สั่งจ่าย

4. ชนิดของเช็ค เช็คนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิดคือ .-

4.1 เช็คที่สั่งจ่ายเงินให้แก่บุคคลที่ระบุชื่อไว้หรือผู้ถือ (Bearer Cheque) เป็นเช็คที่ผู้สั่งจ่ายเขียนชื่อผู้รับเงิน เช่น "จ่าย นาย ก. หรือผู้ถือ" เช็คนี้จะนำไปขึ้นเงินกับธนาคาร โดย นาย ก. หรือคนอื่นที่ถือเช็คนี้ก็ได้ เช็คชนิดนี้หากผู้รับเงินที่ถูกระบุชื่อต้องการโอนให้คนอื่นก็ส่งมอบ กันได้โดยไม่จำเป็นต้องสลักหลัง ผู้ที่ถือเช็คสามารถที่จะนำไปขึ้นเงินได้ เพราะมีคำว่า "หรือผู้ถือ" ปรากฏอยู่ บางทีผู้สั่งจ่ายอาจเขียนว่า "จ่าย สด หรือผู้ถือ" ก็ถือเป็น Bearer Cheque เช่นเดียวกัน

4.2 เช็คที่สั่งจ่ายตามคำสั่งของอีกบุคคลหนึ่ง (Order Cheque) เป็น เช็คที่ผู้สั่งจ่ายเขียนไว้ว่า "จ่าย นาย ก. หรือตามคำสั่ง" หรือเขียนไว้ว่า "จ่าย นาย ก. โดยขีด คำว่า "หรือผู้ถือ" ออกไปเสีย เมื่อผู้รับเงินที่ถูกระบุชื่อไว้ในเช็คมีความประสงค์ที่จะโอนเช็คนั้นให้

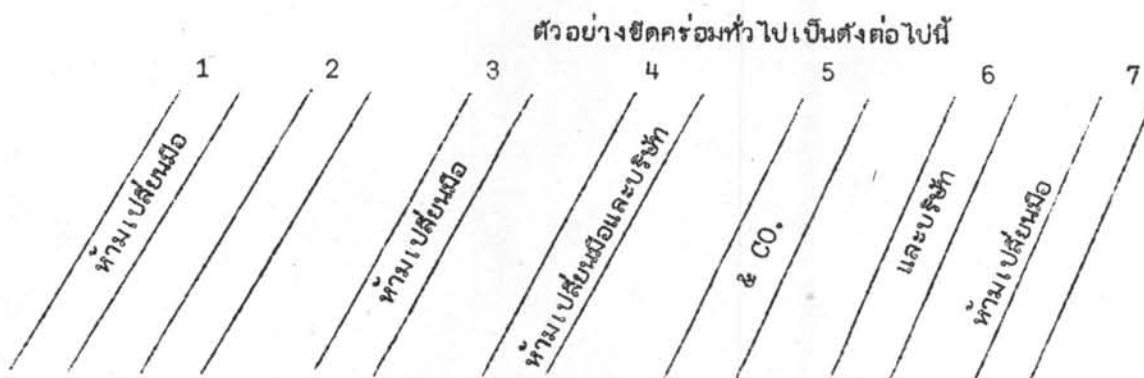
¹ ประยูร ฉินดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี, พิมพ์ครั้งที่ 1 (พระนคร : บริษัทบิรส์จำกัด แผนกการพิมพ์, 2512) หน้า 112

คนอื่นก็กระทำได้โดยวิธีส่ง

5. การขีดคร่อมเช็ค (Crossing) ตามบรรณานุกรมการยอมจ่ายเงินตามเช็คให้แก่ผู้ทรง แต่มีวิธีการที่จะป้องกันมิให้ผู้ใดเช็คไปโดยมิชอบนำไปขึ้นเงินได้สะดวก โดยวิธีการขีดคร่อมเช็คด้วยการเขียนเส้นขนาน 2 เส้นขีดขวางไว้ด้านหน้าของเช็ค ซึ่งทำให้การจ่ายเงินตามเช็คนั้นต้องจ่ายโดยวิธีจ่ายเข้าบัญชีของผู้ทรง ในธนาคารใดธนาคารหนึ่ง หรือในบัญชีในธนาคารที่ระบุไว้ในขีดคร่อมเท่านั้น ซึ่งอาจมีการไล่เบี้ยเอาจากผู้ที่ได้เช็คไปโดยมิชอบได้

5.1 แบบวิธีของเช็คขีดคร่อม ตามมาตรา 994 ได้แบ่งการขีดคร่อมของเช็คออกเป็น 2 ชนิดคือ

5.1.1 ขีดคร่อมทั่วไป (General Crossing) คือ การเขียนเส้นขนานคู่ขวางไว้บนด้านหน้าของเช็คกับมีหรือไม่มีคำว่า "และบริษัท (& Co.)" หรือคำย่ออย่างใด ๆ ในเส้นขนาน เช็คที่มีเส้นขีดคร่อมต่อไปนี้ผู้ทรง: เช็คจะต้องนำเข้าบัญชีเงินฝากที่ธนาคารใดธนาคารหนึ่งก่อนแล้วจึงจะจ่ายถอนออกไปได้ เช็คขีดคร่อมทั่วไปจะใช้เงินตามเช็คนั้นได้เฉพาะให้แก่ธนาคารเท่านั้น (มาตรา 994 วรรค 1)

5.1.2 ขีดคร่อมเฉพาะ (Specific Crossing) คือ การเขียนเส้นขนานคู่ดังกล่าว และในระหว่างเส้นคู่ขนานนั้นจะมีชื่อธนาคารหนึ่งธนาคารใดระบุไว้ด้วย ผู้ทรงเช็คขีดคร่อมเฉพาะนี้จะต้องนำเช็คนี้เข้าบัญชีเงินฝากได้เฉพาะธนาคารที่ระบุชื่อไว้เท่านั้น แล้วจึงเบิกเงินออกไปได้ เช็คขีดคร่อมเฉพาะจะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ เฉพาะให้แก่ธนาคารที่ระบุชื่อไว้เท่านั้น (มาตรา 994 วรรค 2)

ตัวอย่างชัตคร่อมเฉพาะเป็นดังต่อไปนี้

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด	1
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ห้ามเปลี่ยนมือ	2
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ห้ามเปลี่ยนมือ & Co.	3
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด & Co.	4
ห้ามเปลี่ยนมือ ธนาคารแห่งประเทศไทย	5

5.2 ใครเป็นผู้ชัตคร่อมเช็ค สำหรับตัวบุคคลที่มีอำนาจชัตคร่อมนั้น

กฎหมายได้กำหนดไว้ดังนี้คือ .-

5.2.1 ผู้สั่งจ่าย

5.2.2 ผู้ทรง

5.2.3 ธนาคารหนึ่งชัตคร่อมเพื่อให้อีกธนาคารหนึ่งเรียกเก็บเงิน

5.2.4 ธนาคารเรียกเก็บเงินเป็นผู้ชัตคร่อมให้ตนเอง

5.2.1 ผู้สั่งจ่าย เช็คที่ไม่มีชัตคร่อมเลย ผู้สั่งจ่ายจะชัตคร่อมเสีย

ก็ได้และจะทำได้เป็นชัตคร่อมทั่วไปหรือชัตคร่อมเฉพาะก็ได้ ตามมาตรา 995 (1)

5.2.2 ผู้ทรง เช็คที่ไม่มีชัตคร่อมเลย ผู้ทรงจะชัตคร่อมเสียก็ได้

และจะทำได้เป็นชัตคร่อมทั่วไปหรือชัตคร่อมเฉพาะก็ได้ ตามมาตรา 995 (1)

เช็คชัตคร่อมทั่วไป ผู้ทรงจะทำให้เป็นชัตคร่อมเฉพาะก็ได้

ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 995 (2)

เช็คชัตคร่อมทั่วไปก็ดี ชัตคร่อมเฉพาะก็ดี ผู้ทรงจะเติม

คำว่า "ห้ามเปลี่ยนมือ" (not negotiable) ก็ได้ {ตามมาตรา 995 (2)} การเติมไม่

จำเป็นต้องเติมระหว่างเส้นขนาน จะเติมลงนอกเส้นขนานก็ได้ แต่ต้องให้อยู่ใกล้ชัตกับเส้นขนาน

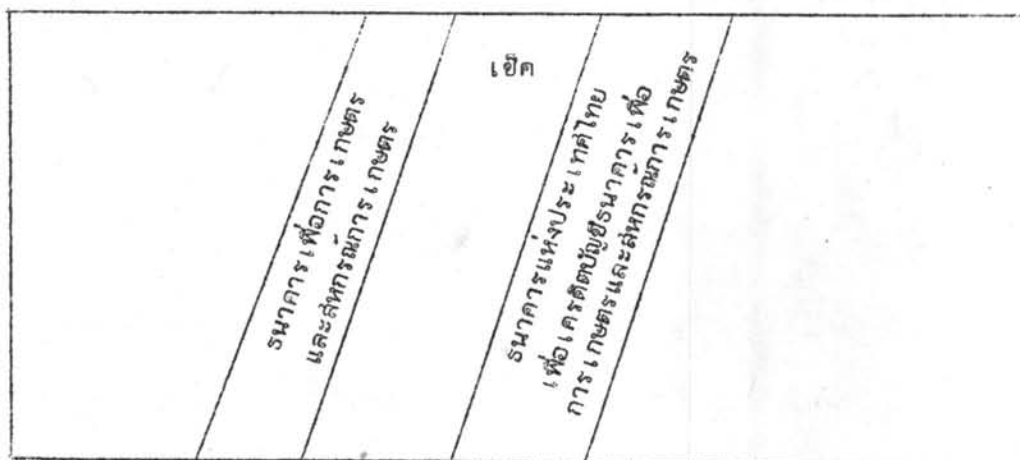
เพราะบางขณะเนื้อที่ระหว่างเส้นขนานเต็มหมดไม่มีที่เขียน

5.2.3 ธนาคารหนึ่งยึดคร่อมเพื่อให้อีกธนาคารหนึ่งเรียกเก็บ

เช็คยึดคร่อมเฉพาะให้แก่ธนาคารใดธนาคารนั้นจะเข้ายึดคร่อมเฉพาะไปให้ธนาคารอื่นเพื่อเรียกเก็บได้ { มาตรา 995 (4) } ซึ่งอาจเป็นเพราะตนเองไม่มีบัญชีติดต่อกับธนาคารผู้จ่ายเงินจึงต้องอาศัยอีกธนาคารหนึ่งซึ่งมีบัญชีติดต่อกับธนาคารผู้จ่ายเงินเป็นผู้เรียกเก็บให้ ในกรณีมีข้อสงสัยเกิดอยู่ว่า

- ก. เช็คนั้นได้มีการยึดคร่อมเฉพาะมาแล้ว
- ข. การยึดคร่อมต่อนั้นต้องยึดคร่อมไปยังธนาคารอีกแห่งหนึ่ง
- ค. ธนาคารอีกแห่งหนึ่งนั้นต้องเป็นธนาคารซึ่งทำหน้าที่เพียงเป็นผู้เรียกเก็บเงินเท่านั้น

ตัวอย่างยึดคร่อมเพื่อให้อีกธนาคารหนึ่งเรียกเก็บ

5.2.4 ธนาคารเรียกเก็บเงินเองเป็นผู้ยึดคร่อมให้ตนเอง

เช็คที่ไม่มียึดคร่อมหรือเช็คที่มีการยึดคร่อมทั่วไป เมื่อส่งไปยังธนาคารใดเพื่อให้เรียกเก็บเงิน ธนาคารนั้นจะลงยึดคร่อมเฉพาะให้แก่ตนเองก็ได้ { มาตรา 995 (5) } ที่กฎหมายให้อำนาจเช่นนี้ก็เพื่อป้องกันการทุจริตของเสมียนพนักงานของธนาคารผู้เรียกเก็บเงินที่จะเอาเช็คไปขึ้นเงินเอง หรือนำไปให้ธนาคารอื่นเรียกเก็บก็ได้

5.3 เช็คที่ยึดคร่อมแล้วจะเพิกถอนการยึดคร่อมได้หรือไม่ เช็คที่มีการ

ยึดคร่อมมาแล้ว การยึดคร่อมนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งของเช็ค ใครจะล้างหรือขีดฆ่าเลิกการยึดคร่อมเสียไม่ได้ ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนทำลงไป กฎหมายถือว่ามิได้มีการลบล้างการยึดคร่อมเลย เช็คนั้นยังคงมีสภาพเป็นเช็คยึดคร่อมอยู่

5.4 การจ่ายเงินตามเช็คชดเชย ตามมาตรา 997 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเกี่ยวกับการที่ธนาคารจะจ่ายเงินตามเช็คชดเชยไว้ดังนี้ "เช็คชดเชยเฉพาะให้แก่ธนาคารกว่าธนาคารหนึ่งขึ้นไป เมื่อนำเบิกเอาแก่ธนาคารใด ท่านให้ธนาคารนั้นบอกปิดเสียอย่าให้เงินให้ เว้นแต่ที่ชดเชยให้แก่ธนาคารในฐานะเป็นตัวแทนเรียกเก็บเงิน

ธนาคารใดซึ่งเขานำเช็คเบิก ชินไว้เงินไปตามเช็คที่ชดเชยอย่างว่ามานั้นก็ดให้เงินตามเช็คนั้น เขาชดเชยทั่วไปเป็นประการอื่นนอกจากให้ให้แก่ธนาคารอันใดอันหนึ่งก็ด ให้เงินตามเช็คนั้น เขาชดเชยเฉพาะเป็นประการอื่น นอกจากให้ให้แก่ธนาคารซึ่งเขาจะจงชดเชยให้โดยเฉพาะ หรือแก่ธนาคารตัวแทนเรียกเก็บเงินของธนาคารนั้นก็ด ท่านว่าธนาคารซึ่งให้เงินไปดังกล่าวนี้จะต้องรับผิดชอบเป็นเจ้าของอันแท้จริงแห่งเช็คนั้น ในการที่เขาต้องเสียหายอย่างใด ๆ เพราะการที่ตนให้เงินไปตามเช็คดังกล่าวนี้

แต่ถ้าหากเช็คใดเขานำยื่นเพื่อให้เงิน และเมื่อยื่นไม่ปรากฏว่าเป็นเช็คชดเชยก็ด หรือไม่ปรากฏว่ามีรอยชดเชยอันใดสล้างหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมเป็นประการอื่น นอกจากที่อนุญาตไว้โดยกฎหมายก็ด เช็คเช่นนั้นถ้าธนาคารใดให้เงินโดยผู้จริตและปราศจากประมาทเลินเล่อ ท่านว่าธนาคารนั้นไม่ต้องรับผิดชอบหรือต้องมีหน้าที่รับให้เงินอย่างใด ๆ

ตามความในมาตรานี้เป็นบทบัญญัติให้ธนาคารผู้จ่ายเงินตามเช็คชดเชยต้องให้ความระมัดระวังในการจ่ายเงิน กล่าวคือ ถ้าเป็นเช็คชดเชยแล้วไม่ว่าจะเป็นการชดเชยเฉพาะหรือชดเชยทั่วไป ธนาคารจะจ่ายเงินลัดให้แก่ผู้ยื่นเงินไม่ได้ ธนาคารจะจ่ายเงินลัดให้ได้เฉพาะธนาคารผู้ทรงเช็คชดเชยเท่านั้น แต่ถ้าเช็คชดเชยเฉพาะมีคำว่า "เพื่อเครดิต" อยู่หน้าชื่อธนาคารยอมเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่าไม่จ่ายเงินลัด การจ่ายเงินจะกระทำโดยการโอนหรือหักบัญชีกันเท่านั้น

หลักการในการจ่ายเงินตามเช็คชดเชยมีดังนี้

ก. ถ้าเป็นเช็คชดเชยทั่วไป จะต้องจ่ายเงินให้กับอีกธนาคารหนึ่งซึ่งโดยปกติก็ได้แก่ ธนาคารที่ผู้ทรงเช็คนั้นมีเงินฝาก

ข. ถ้าเป็นเช็คชดเชยเฉพาะจะต้องจ่ายเงินให้กับธนาคารซึ่งมีชื่ออยู่ในเส้นขนานชดเชยในเช็คนั้นโดยเฉพาะ หรือจ่ายให้แก่ธนาคารตัวแทนเรียกเก็บ โดยธนาคารเดิมจะชดเชยเฉพาะให้แก่ธนาคารอื่นเพื่อเรียกเก็บตามตรา 995 (4) ก็ได้ (ดูตัวอย่างการชดเชยเพื่อให้อีกธนาคารหนึ่งเรียกเก็บจากหน้า 105)

ค. ถ้าเช็คชัตคร่อมเฉพาะให้แก่ธนาคารมากกว่าธนาคารเดียว ขึ้นไปซึ่งเท่ากับเช็คฉบับเดียวให้มีผู้รับเงินตั้งแต่สองรายขึ้นไปโดยที่ฉีกไปเป็นธนาคารตัวแทนเรียกเก็บ ด้วยเช่นนี้ ธนาคารผู้จ่ายก็ต้องบอกปกติไม่ให้เงินให้

ถ้าธนาคารได้จ่ายเงินผิดไปจากที่กฎหมายบังคับไว้ในเรื่องเช็คชัตคร่อม ธนาคารผู้จ่ายก็ต้องรับผิดชอบต่อเจ้าของหรือผู้ทรงเช็คอันแท้จริงนั้น

5.5 การคุ้มครองธนาคารที่จ่ายเงินโดยชอบตามเช็คชัตคร่อม มาตรา 998 ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ธนาคารผู้จ่ายตามเช็คชัตคร่อมไว้ว่า เมื่อธนาคารนั้นได้ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วให้ถือเท่ากับว่า ธนาคารผู้จ่ายได้จ่ายเงินให้กับเจ้าของของเช็คอันแท้จริงไปแล้ว และธนาคารผู้จ่ายกับผู้ส่งจ่ายต่างก็มีสิทธิเข้ามาอยู่ในฐานะอันเดียวกัน กล่าวคือ ธนาคารมีสิทธิหักเงินในบัญชีเงินฝากของลูกค้า ผู้ส่งจ่ายเป็นอันหลุดพ้นในหนี้สินที่ไปเช็คเป็นเครื่องมือชำระหนี้ โดยมาตรา 998 ได้บัญญัติไว้ว่า ธนาคารใดซึ่งเขานำเช็คชัตคร่อมเบิกเงินไปจ่ายเงินไปตามเช็คนั้นโดยสุจริต ปราศจากประมาทเลินเล่อ กล่าวคือว่า ถ้าเป็นเช็คชัตคร่อมทั่วไปก็ให้เงินให้แก่ธนาคารอันใดอันหนึ่ง ถ้าเป็นเช็คชัตคร่อมเฉพาะก็ให้ให้แก่ธนาคารซึ่งเขาจะลงชัตคร่อมให้โดยเฉพาะ หรือใช้ให้แก่ธนาคารตัวแทนเรียกเก็บของธนาคารนั้นไซ้ร้ ทำนองว่าธนาคารซึ่งจ่ายเงินไปตามเช็คนั้นฝ่ายหนึ่งกับถ้าเช็คตกไปถึงมือผู้รับเงินแล้ว ผู้ส่งจ่ายอีกฝ่ายหนึ่งต่างก็มีสิทธิเป็นอย่างเดียวกัน และเข้าอยู่ในฐานะอันเดียวกัน เสมือนดังว่าเช็คนั้นได้จ่ายเงินให้แก่ผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริงแล้ว"

5.6 การคุ้มครองของธนาคารที่รับเงินตามเช็คชัตคร่อม ธนาคารที่รับเงินตามเช็คชัตคร่อมไว้ในบัญชีของผู้ทรงในธนาคารของตนนั้น โดยหลักกฎหมายธรรมดา ถ้าปรากฏว่าผู้ทรงไม่มีสิทธิดีกว่าเจ้าของเช็คอันแท้จริงแล้ว ก็ต้องคืนเงินให้แก่เจ้าของอันแท้จริงไป และถ้าปรากฏว่าผู้ทรงได้ถอนเงินนั้นไปแล้ว ธนาคารที่รับเงินไว้แทนก็อาจต้องรับผิดชอบ อย่างไรก็ตามมาตรา 1000 ก็ได้บัญญัติไว้คุ้มครองธนาคารที่สุจริตว่า "ธนาคารใดได้รับเงินไว้เพื่อผู้เคยค้าของตนโดยสุจริตและปราศจากประมาทเลินเล่อ อันเป็นเงินเขาใช้ให้ตามเช็คชัตคร่อมทั่วไปก็ดี ชัตคร่อมเฉพาะให้แก่ตนก็ดี หากปรากฏว่าผู้เคยค้านั้นไม่มีสิทธิหรือมีสิทธิเพียงอย่างบกพร่องในเช็คนั้นไซ้ร้ ทำนองว่าเพียงแต่เหตุที่ได้รับเงินไว้ หากทำให้ธนาคารนั้นต้องรับผิดชอบต่อผู้เป็นเจ้าของอันแท้จริงแห่งเช็คนั้นแต่อย่างหนึ่งอย่างใดไม่"

อย่างไรก็ดี การคุ้มครองธนาคารที่รับเงินตามเช็คชัตคร่อมไว้ในบัญชีของผู้ทรง ซึ่งเป็นลูกค้าของตนโดยสุจริต จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้ . -

- ก. ธนาคารที่รับเงินต้องได้รับเช็คที่มีขีดคร่อมมาก่อนแล้ว ไม่ใช่ธนาคารมาขีดคร่อมเอาเอง
- ข. ธนาคารที่รับเงินต้องได้รับเงินไว้เพื่อผู้เคี้ยวของตน ซึ่งได้แก่ผู้ที่มีบัญชีเงินฝากอยู่ในธนาคารนั่นเอง ฉะนั้นธนาคารที่เรียกเก็บเงินให้กับบุคคลที่ไม่มีเงินฝากกับธนาคารสงหาได้ชื่อว่าเรียกเก็บเงินเพื่อผู้เคี้ยวของธนาคารไม่
- ค. ธนาคารที่รับเงินต้องได้รับเงินมาเพื่อผู้เคี้ยวของตน ไม่ใช่เพื่อธนาคารเอง เช่น ธนาคารรับซื้อเช็คจากผู้เคี้ยวเสียเองแล้วไปเก็บเงินมา เป็นต้น ถือว่ารับเงินมาเพื่อธนาคารนั่นเอง
- ง. ธนาคารที่รับเงินต้องได้รับเงินมาโดยสุจริตปราศจากความประมาทเลินเล่อ

6. การสลักหลังเช็ค (Endorsement) เพื่อโอนและลงมอบ เนื่องจากเช็คเป็นเครื่องมือเครดิต จึงสามารถโอนให้กันและกันได้เหมือนตั้งเอาธนบัตรใช้หนี้ แต่การโอนเช็คย่อมโอนกันได้ด้วยการสลักหลังและลงมอบ และถ้าเป็นเช็คที่สั่งให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ หรือเช็คที่มีการสลักหลังลอย เพียงแต่ลงมอบเช็คก็เป็นการโอนเช็คฉบับนั้นแล้วการสลักหลังมี 2 ชนิดคือ

6.1 การสลักหลังลอย การสลักหลังชนิดนี้ผู้ทรงเช็คเพียงแต่ลงลายมือชื่อของตนเพียงอย่างเดียวทางด้านหลังเช็คไว้เท่านั้น

6.2 การสลักหลังเฉพาะ ผู้ทรงจะต้องระบุชื่อผู้มีข้อความว่าให้จ่ายเงินให้ผู้รับโอน (คือระบุชื่อผู้รับโอน) แล้วลงลายมือชื่อผู้ทรงไว้

การสลักหลังถ้ามีการโอนเช็คเปลี่ยนมือกันหลายครั้งอาจจะไม่แน่ใจว่าจะสลักหลังต่อไปได้อีกแล้ว กฎหมายอนุญาตให้เอากระดาษแผ่นหนึ่งผนึกต่อเข้ากับเช็ค เรียกว่า "ใบประจำต่อ" ผนึกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเช็ค การสลักหลังในใบประจำต่อครั้งแรกต้องเขียนข้อความลงบนรอยต่อเช็คเดิมกับใบประจำต่อ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการทุจริตโดยเอาใบประจำต่อไปยื่นมาผนึกเข้ากับเช็ค การสลักหลังจะไขกักลายพิมพ์นิ้วมือหรือลงแกงใดไม่ได้จะต้องใช้การลงลายมือชื่อเท่านั้น¹

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 121-123.

7. ความรับผิดชอบของคู่สัญญา หลักใหญ่ของความรับผิดชอบของคู่สัญญานั้นมีอยู่ว่าบุคคลผู้ลงลายมือชื่อของตนในเช็ค ย่อมจะต้องรับผิดชอบเพื่อความในเช็ค (มาตรา 900) แต่การลงลายมือชื่ออย่างเตียวหาทำให้เจ้าของลายมือชื่อต้องรับผิดชอบโดยทันทีไม่ จะต้องมีการส่งมอบเช็คนั้นให้แก่บุคคลที่ส่งเสียก่อนความรับผิดชอบจะเกิดขึ้น เช่น นาย ก. เขียนเช็คฉบับหนึ่งส่งจ่ายเงินให้แก่ นาย ข. ตราบใดที่ นาย ก. ยังมิได้ส่งมอบเช็คให้แก่ นาย ข. นาย ก. ยังหาต้องรับผิดชอบเช็คฉบับนั้นไม่ ผู้รับผิดชอบในเรื่องของเช็คมีดังนี้ .-

7.1 ผู้ส่งจ่ายและผู้ล่ักหลัง บุคคลที่ส่งจ่ายหรือล่ักหลัง เช็คย่อมเป็นอันสัญญาว่าถ้าเช็คนั้นไต่หน้าปัดโดยชอบแล้ว ธนาคารที่ระบุไว้ในเช็คจะจ่ายเงินตามเนื้อความแห่งเช็คให้ แต่ถ้าเช็คนั้นธนาคารไม่ยอมจ่ายเงินผู้ส่งจ่ายหรือผู้ล่ักหลังก็จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ทรง หรือแก่ผู้ล่ักหลังคนหลัง ซึ่งต้องถูกบังคับให้จ่ายเงินตามเช็คนั้น

7.2 ผู้จ่าย ผู้จ่ายในที่นี้คือธนาคาร ผู้ส่งจ่ายมีข้อสัญญาระหว่างธนาคารกับผู้ส่งจ่ายซึ่ง เป็นผู้ฝากให้จ่ายเงินตามคำสั่งของผู้ส่งจ่าย ถ้าธนาคารไม่จ่ายเงินตามเช็คที่ผู้ส่งจ่ายได้เปิดเอาแก่ธนาคารโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือไม่มีข้ออ้างตามกฎหมาย (ตามมาตรา 991, 992, 997 และ 998) แล้ว ผู้ส่งจ่ายก็มีสิทธิที่จะฟ้องร้องธนาคารได้ ส่วนในระหว่างผู้ทรงกับธนาคารมิได้มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยทางสัญญาหรือทางใดทางหนึ่ง ผู้ทรงจะฟ้องธนาคารไม่ได้ เว้นแต่ธนาคารได้เข้ารับรองเช็คซึ่งเรียกว่า Certified Cheque โดยธนาคารเขียนข้อความลงลายมือชื่อนบนเช็ค โดยใช้คำว่า "ใช้ได้ (Good)" หรือ "ใช้เงินได้ (Good For Payment)" หรือคำใด ๆ อันมีความหมายอย่างเดียวกันลงไป ถือว่าธนาคารต้องผูกพันในฐานะเป็นลูกหนี้ขั้นต้นในอันที่จะต้องจ่ายเงินแก่ผู้ทรงตามนั้น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 993 ว่า "ถ้าธนาคารเขียนข้อความลงลายมือชื่อนบนเช็ค เช่นคำว่า "ใช้ได้" หรือ "ใช้เงินได้" หรือคำใด ๆ อันแสดงผลอย่างเดียวกัน ท่านว่าธนาคารต้องผูกพันในฐานะเป็นลูกหนี้ขั้นต้นในอันจะต้องจ่ายเงินแก่ผู้ทรงตามเช็คนั้น"

ถ้าผู้ทรงเช็คเป็นผู้จัดการให้ธนาคารลงข้อความรับรองตั้งว่านั้น ท่านว่าผู้ส่งจ่ายและผู้ล่ักหลังทั้งปวงเป็นอันหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตามเช็คนั้น ถ้าธนาคารลงข้อความรับรองตั้งนั้นโดยคำขอรองของผู้ส่งจ่ายท่านว่าผู้ส่งจ่ายและปวงผู้ล่ักหลังก็หาหลุดพ้นไปไม่"

ผลของการที่ธนาคารได้จัดรับหรือการรับรองเช็คนั้นก็คือ

ก. ธนาคารจะต้องผูกพันเป็นลูกหนี้ขั้นต้น หมายความว่าผู้ทรงเช็กล่ามารถฟ้องธนาคารได้โดยตรง เพราะธนาคารยอมตนเข้าผูกพันแล้ว ความรับผิดนี้จะมีตลอดไปภายในกำหนดอายุความ 10 ปี

ข. ความรับผิดชอบของธนาคารที่จะต้องจ่ายเงินตามเช็คที่จัดรับจะมีอยู่โดยไม่ต้องคำนึงว่ากรณีจะเข้าอยู่ในมาตรา 991 และ 992 ซึ่งบัญญัติให้ธนาคารงดจ่ายเงินตามเช็คหรือไม่ เช่น แม้จะมีคำบอกไม่ให้อำนาจเงิน ธนาคารก็ต้องจ่ายและหักบัญชีผู้ส่งจ่ายได้ (ฎีกาที่ 345/ร.ศ. 128)

ค. ถ้าผู้ทรงเช็คเป็นผู้จัดให้ธนาคารลงข้อความรับผู้ส่งจ่ายและผู้ล่อกหักทั้งปวง เป็นอันหลุดพ้นความรับผิดไป เพราะไม่ใช่ความประสงค์ในการออกเช็คที่จะให้มีการรับรองดังกล่าว ถ้าผู้ทรงยื่นให้มีการรับก็แสดงว่าผู้ทรงต้องการให้ธนาคารรับผิดยิ่งกว่าจะเชื่อถือผู้ส่งจ่ายและผู้ล่อกหักบุคคลเหล่านี้จึงพ้นความรับผิดชอบ และตามปกติถ้าธนาคารจัดรับฐานะธนาคารย่อมจะต้องกันเงินของผู้ส่งจ่ายไว้สำหรับที่จะจ่ายเงินตามจำนวนที่รับไว้เสมอ

แต่ถ้าผู้ส่งจ่ายเป็นผู้จัดการให้ธนาคารรับผู้ส่งจ่ายและผู้ล่อกหักหาหลุดพ้นจากความรับผิดไม่ ทั้งนี้เพราะเป็นการที่ธนาคารทำให้เพื่อประโยชน์ของผู้ส่งจ่ายเองที่ต้องการให้ผู้ทรงเชื่อถือเช็คนั้น¹

8. กำหนดเวลาที่ผู้ทรงเช็คจะต้องยื่นเช็คเพื่อให้อำนาจเงิน มาตรา 990 ใต่บัญญัติไว้ว่า "ผู้ทรงเช็คต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อให้อำนาจเงิน คือว่า ถ้าเป็นเช็คให้อำนาจเงินในเมืองเดียวกันกับที่ออกเช็ค ต้องยื่นภายในเดือนหนึ่งนับแต่วันออกเช็คนั้น ถ้าเป็นเช็คให้อำนาจเงินที่อื่นต้องยื่นภายในสามเดือน ถ้ามิฉะนั้นท่านว่าผู้ทรงสิ้นสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ล่อกหักทั้งปวง ทั้งเสียสิทธิอันมีต่อผู้ส่งจ่ายด้วยเพียงเท่าที่จะเกิดความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่ผู้ส่งจ่าย เพราะการที่ละเลยเสียไม่ยื่นเช็คนั้น อนึ่งผู้ทรงเช็คซึ่งผู้ส่งจ่ายหลุดพ้นจากความรับผิดไปแล้วนั้น ท่านให้รับอย่างสิทธิของผู้ส่งจ่ายคนนั้นอันมีต่อธนาคาร"

¹ เล่มเดียวกัน, หน้า 115

การที่กฎหมายบัญญัติจำกัดเวลาให้ผู้ทรงต้องยื่นเช็คแก่ธนาคารเพื่อใช้เงิน ก็เพื่อจะมีให้ผู้ส่งจ่ายและผู้ล่สั้กหลังเช็คทุก ๆ คนต้องถูกผูกมัดให้รับผิดชอบต่อบุ้ดลลดไปโดยไม่มีกำจกััด เวลา และด้วยเจตนาารมณั้ให้ผู้มีสิทธิตามเช็คล่สนใจ เอาใจใส่ไม่ทอดทิ้งสิทธิของตนด้วย ฉะนั้นถ้าผู้ทรงเช็คคนใดละเลยไม่นำเช็คไปยื่นเงินหรือฝากเข้าบัญชีตามเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็อาจต้องเสียสิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ล่สั้กหลังทั้งหลายและผู้ส่งจ่ายเฉพาะเท่าที่ผู้ส่งจ่ายได้เสียหายเท่านั้น

ความในมาตรา 990 แยกพิจารณาได้ดังนี้ .-

8.1 กำหนดเวลาที่ต้องยื่นเช็คเพื่อใช้เงิน

ก. เช็คที่ออกให้ใช้เงินในจังหวัดเดียวกัน จะต้องยื่นเพื่อขอรับเงินต่อธนาคารภายใน 1 เดือน นับแต่วันออกเช็คซึ่งก็ได้แก่วันที่ลงในเช็คนั่นเอง

ข. เช็คที่ออกให้ใช้เงินคนละจังหวัด จะต้องยื่นเพื่อขอรับเงินต่อธนาคารภายใน 3 เดือนนับแต่วันออกเช็ค

8.2 ผลของการไม่ยื่นเช็คภายในกำหนด ผู้ทรงไม่ยื่นเช็คภายในกำหนด

เวลาตามมาตรา 990 ผู้ทรงยอมเสียสิทธิที่จะไปไล่เบี้ยเอาแก่เหล่าผู้ล่สั้กหลัง กล่าวคือ บรรดาผู้ล่สั้กหลัง เช็คนั้นทั้งหมดก็เป็นอันหลุดพ้นความรับผิดชอบ

ส่วนผู้จ่ายจะหลุดพ้นความรับผิดชอบก็แต่เพียงเท่าที่จะเกิดความเสียหายแก่ตนเนื่องมาจากผู้ทรงละเลยไม่นำเช็คไปยื่นต่อธนาคารเท่านั้น แต่ถ้าผู้ส่งจ่ายไม่ได้เสียหายแต่อย่างใดเลย ผู้ส่งจ่ายยังต้องรับผิดชอบใช้เงินตามเช็คแก่ผู้ทรงจนเต็มตามจำนวนในเช็คนั้น ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 1865/2492 วินิจฉัยไว้ว่า ความเสียหายของผู้ส่งจ่ายตามมาตรา 990 ต้องปรากฏว่าผู้ส่งจ่ายมีเงินอยู่ในธนาคาร ถ้าผู้ส่งจ่ายไม่มีเงินฝากในธนาคารก็ย่อมไม่เรียกว่าผู้ส่งจ่ายเสียหาย ในกรณีที่ผู้ทรงเช็คไม่นำเช็คไปเบิกเงินต่อธนาคารภายในกำหนดเวลา ฉะนั้นผู้ทรงเช็คจึงยังคงมีสิทธิฟ้องเรียกเงินตามเช็คต่อผู้ส่งจ่ายได้

เมื่อผู้ส่งจ่ายพ้นจากความรับผิดชอบแล้ว กฎหมายยังให้ผู้ทรงรับช่วงสิทธิของผู้ส่งจ่ายอันมีต่อธนาคารอีกด้วย โดยถ้าผู้ส่งจ่ายหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเท่าใด ผู้ทรงเช็คก็รับช่วงสิทธิของผู้ส่งจ่ายไป เรียกเอาจากกองทรัพย์สินของธนาคารได้เท่านั้น

9. การจ่ายเงิน ธนาคารเป็นสถาบันที่รับฝากเงินจากพ่อค้า ประชาชนโดยมีพันธะที่จะต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้ฝากเมื่อเขาสั่ง นอกจากนี้จะมีข้อบังคับของธนาคารหรือเหตุตามกฎหมายหรือ กฎหมายใต้อนุญาตให้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินได้ การจ่ายเงินในที่นี้ได้หมายความถึงการจ่ายเงินสดหน้าเคาน์เตอร์แต่อย่างเดียว การจ่ายโดยโอนบัญชีกันหรือการจ่ายโดยหักกลบลบหนี้ที่สำนักหักบัญชีก็ถือว่าเป็นการจ่ายเงินด้วยเหมือนกัน

ขออนุญาตตามกฎหมาย ขออนุญาตตามกฎหมายให้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินได้นั้นปรากฏอยู่ในมาตรา 991 และ 992

9.1 มาตรา 991 บัญญัติว่า "ธนาคารจะต้องใช้เงินตามเช็ค ซึ่งผู้เคยค้ากับธนาคารได้ออกเบิกเงินแก่ตน เว้นแต่ในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้คือ, -

- ก. ไม่มีเงินในบัญชีของผู้เคยค้านั้นเป็นเจ้าหนี้พอจะจ่ายตามเช็คนั้นหรือ
- ข. เช็คยื่นให้ใช้เงินเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันออกเช็ค
- ค. ได้มีคำบอกกล่าวว่าเช็คนั้นหายหรือถูกลักไป

ก. ไม่มีเงินในบัญชีของผู้เคยค้านั้นเป็นเจ้าหนี้พอจะจ่ายตามเช็ค

ธนาคารจะต้องใช้ความระมัดระวังในเรื่องนี้เป็นพิเศษก่อนคืนเช็คในเมื่อเงินในบัญชีมีไม่พอจ่าย ควรจะตรวจดูให้ถี่ถ้วนว่า ผู้เคยค้ายังมีเงินนำมาส่งบัญชีนั้นหรือไม่ เพราะเรื่องนี้เกี่ยวกับชื่อเสียงและเครดิตของผู้เคยค้า ธนาคารที่ทำการประมาทเลินเล่อคืนเช็คไปโดยผู้เคยค้ามีเงินในบัญชีพอจ่ายอาจจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เคยค้าได้ บางกรณีผู้เคยค้ามีบัญชีฝากอยู่หลายบัญชีด้วยกัน เมื่อรวมเงินทุกบัญชีพอจ่ายก็ควรจะติดต่อสอบถามผู้เคยค้าว่าจะให้ทำอย่างไร ไม่ควรปฏิเสธการจ่ายเงินเสียทีเดียว

ข. เช็คยื่นให้ใช้เงินเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันออกเช็ค เช็ค

ฉบับใดก็ตามถ้ายื่นให้ใช้เงินเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันออกเช็ค ธนาคารผู้จ่ายปฏิเสธการจ่ายเงินได้เช่นเดียวกับข้อที่กล่าวมาแล้ว ธนาคารจะจ่ายเงินไปตามเช็คที่ยื่นให้ใช้เงินเมื่อพ้นเวลาหกเดือนนับแต่วันออกเช็คก็ได้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เมื่อธนาคารจ่ายไปแล้วมีสิทธิหักบัญชีผู้เคยค้าเต็มจำนวนที่จ่ายไป แต่ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นธนาคารผู้จ่ายอาจต้องรับผิดชอบแทนที่การประมาทเลินเล่อได้

เกี่ยวกับมาตรา 991 อนุมาตรา 2 หรือข้อ ข. นี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 640/2496 สรุปได้ว่าศาลออกเช็คชำระหนี้เงินเบิกเกินบัญชีแก่ธนาคาร แต่ศาลไม่มีเงินในธนาคารตามเช็คนั้น ถึงแม้ว่าธนาคารจะเอาเช็คเข้าบัญชีเกินหกเดือนนับแต่วันที่ลงในเช็ค ก็ไม่ทำให้ผู้ส่งจ่ายหลุดพ้นจากหน้าที่ต่อธนาคาร

ค. ได้มีคำบอกกล่าวว่า เอียนั้นหายหรือถูกลักไป คำบอกกล่าวมี
 อาจเป็นคำบอกกล่าวของผู้ทรง หรือผู้ส่งจ่ายก็ได้ เพราะกฎหมายกล่าวไว้กว้าง ๆ ถ้าได้รับแจ้งจาก
 บุคคลอื่น นอกจากผู้ส่งจ่ายธนาคารควรจะสืบสวนถึงสิทธิของผู้มาแจ้งแล้วให้ผู้มาแจ้งไปติดต่อกับผู้ส่งจ่าย
 เพื่อให้ผู้ส่งจ่ายจะได้มีหนังสือห้ามการจ่ายเงินมายังธนาคาร และถ้าในระหว่างนั้นมีผู้มา ยึดฉบับที่แจ้ง
หายหรือถูกลักไปมาขึ้นเงินธนาคารควรจะคืน ยึดฉบับนั้นไปให้ผู้ส่งจ่ายยืนยันการจ่ายเงิน ในข้อนี้ก็เช่น
 เดียวกัน ธนาคารอาจจ่ายเงินไปได้ แต่ทางที่ดีเมื่อมีการแจ้งแล้วก็ไม่ควรจ่าย มิฉะนั้นอาจถูกข้อหา
 ที่ว่าจ่ายเงินไปโดยไม่สุจริตได้

9.2 มาตรา 992 บัญญัติว่า "หน้าที่และอำนาจของธนาคารซึ่งจะใช้เงิน
 ตามเช็คอันเบิกแก่ตนนั้น ท่านว่าเป็นอันสิ้นสุดลงไปเมื่อกรณีเป็นดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ .-

- ก. มีการบอกห้ามการใช้เงิน
- ข. รู้ว่าผู้ส่งจ่ายตาย
- ค. รู้ว่าศาลได้มีคำสั่งรักษาทรัพย์ชั่วคราวหรือคำสั่งให้ผู้ส่งจ่าย
 เป็นคนล้มละลายหรือได้มีประกาศโฆษณาคำสั่งเช่นนั้น"

ก. มีการบอกห้ามการใช้เงิน ผู้ส่งจ่ายเป็นผู้มีสิทธิที่จะบอกห้ามการ
 ส่งจ่ายได้ การบอกห้ามนี้ควรเป็นลายลักษณ์อักษร แจก เลขที่เช็ค จำนวนเงิน ชื่อผู้รับเงินให้ธนาคารทราบ
 เพื่อธนาคารจะได้จัดการให้ถูกต้อง คำบอกห้ามการใช้เงินจะต้องให้ถึงธนาคารในเวลาที่การและในขณะที่
 ธนาคารยังไม่จ่ายเงินไป บางกรณีธนาคารอาจพิจารณาช่วยเหลือผู้ส่งจ่าย ในเมื่อผู้ส่งจ่ายมาด้วยตนเอง
 หรือส่งหนังสือมาไม่ทันการ แต่ได้โทรศัพท์หรือโทรเลขแจ้งมาให้ธนาคารทราบ เช่นนี้ธนาคารจะประวิง
 จ่ายโดยคืนเช็คไปให้ผู้ส่งจ่ายยืนยันมา

ข. รู้ว่าผู้ส่งจ่ายตาย ยึดฉบับใดก็ตาม ผู้ส่งจ่ายจะออกไปก่อนตาย
 หรือลงวันที่ก่อนวันตายไม่เป็นข้อสำคัญ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าธนาคารรู้ว่าผู้ส่งจ่ายตาย การรู้หรือไม่ว่าผู้ส่ง
 จ่ายตายเป็นปัญหาข้อเท็จจริงที่จะต้องพิสูจน์กัน ทั้งนี้อาศัยเหตุผลที่ว่า เมื่อผู้ส่งจ่ายตายคำสั่งที่ให้ไว้กับ
 ธนาคารก็เป็นอันยกเลิก ทรัพย์สินของผู้ตายผ่านไปยังทายาทหรือผู้รับมรดก ฉะนั้นเมื่อธนาคารรู้ว่าผู้ส่ง
 จ่ายตาย ธนาคารต้องหยุดการจ่ายเงินทันที ธนาคารจะจ่ายเงินได้ก็ต่อเมื่อมีคำสั่งของศาลสั่งตั้งผู้ใด
 ผู้หนึ่ง เป็นผู้จัดการมรดกมาแสดง โดยจ่ายให้แก่บุคคลที่ศาลได้ตั้งขึ้น

คำว่า "ผู้ส่งจ่าย" ในที่มีเข้าใจว่าเป็นบุคคลธรรมดาคงไม่
หมายถึงบุคคลที่ทำการส่งจ่ายแทนนิติบุคคลตาย เพราะถึงแม้ว่าบุคคลนั้น ๆ ตาย นิติบุคคลก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปอย่างใด ความรับผิดชอบยังคงมีอยู่เช่นเดิม

ค. รู้ว่าศาลได้มีคำสั่งให้รักษาทรัพย์ชั่วคราว หรือคำสั่งให้ผู้ส่ง
จ่ายเป็นคนล้มละลาย หรือได้มีประกาศโฆษณาคำสั่งเช่นนั้น ข้อนี้ก็ข้อเท็จจริง ซึ่งจะต้องพิสูจน์ว่า
รู้หรือไม่รู้เช่นเดียวกัน แต่ถ้าได้มีประกาศโฆษณาคำสั่งศาลให้รักษาทรัพย์ชั่วคราวหรือให้ผู้ส่งจ่ายเป็น
คนล้มละลายแล้ว ธนาคารจะรู้หรือไม่รู้ก็จ่ายเงินไม่ได้

ข้อห้ามตามข้อ ก. ข. และ ค. ตามที่กล่าวมาเป็นข้อห้ามเด็ดขาดให้
ธนาคารจ่ายเงินไม่ได้ ถ้าธนาคารฝ่าฝืนจ่ายเงินไป ธนาคารต้องรับผิดชอบในความเสียหายและหักบัญชี
ผู้ค้าไม่ได้¹

นอกจากที่กล่าวมาแล้วในมาตรา 991 และ 992 แล้ว ธนาคาร
มีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการจ่ายเงิน ซึ่งถือเป็นระเบียบวิธีการอันเป็นประเพณีที่ธนาคารปฏิบัติกันมา เข็คที่
มีลักษณะมักจะปฏิเสธการจ่ายเงินและคืนให้แก่ผู้ทรงเข็คเพื่อจัดการใหม่ให้เรียบร้อยมีดังต่อไปนี้²

- ก. ลายมือชื่อผู้ส่งจ่ายไม่ตรงกับตัวอย่าง
- ข. จำนวนเงินตามตัวเลขและอักษรไม่ตรงกัน
- ค. เข็คชำรุด เช่นฉีกขาด เป็นต้น

¹ เฉลิม บงบุญเกิด เข็ค กฎหมายและการปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 8, (พระนคร : โรงพิมพ์
เฟื่องอักษร, 2508) หน้า 126 - 128, 129-134

² ประยูร สนิดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและการบัญชี, พิมพ์ครั้งที่ 1
หน้า 114

10. การรับเงิน การนำเช็คไปยื่นเงินสดต่อธนาคารนั้นจะต้องไปในระหว่างเวลาทำงานของธนาคารและเพื่อมิให้เสียเวลา ผู้ทรงเช็คควรตรวจสอบความถูกต้องของเช็คเสียให้เรียบร้อย เช่น วันที่ออกเช็ค เพราะเช็คบางฉบับผู้สั่งจ่ายอาจลงวันที่ไว้ล่วงหน้า (Post date cheque) ดูจำนวนเงินทั้งตัวเลขและตัวอักษร และชื่อธนาคาร เป็นต้น นอกจากนี้ก่อนที่ยื่นเช็คให้พนักงานจ่ายเงินของธนาคาร จะต้องลงนามไว้บนหลังเช็คก่อน แล้วเรียกเอาบัตรหรือเหรียญทองแดงไว้เป็นการแลกเปลี่ยนกับเช็คที่ยื่นขอรับเงิน เช็คที่ยื่นขอรับเงินแล้วจะต้องเป็นเช็คที่ไม่ขีดคร่อม ล้วนเช็คขีดคร่อมทั่วไปหรือขีดคร่อมเฉพาะจะเบิกเงินสดไม่ได้ จะต้องนำเข้าบัญชีเงินฝากก่อน แล้วเมื่อต้องการจะถอนเงินสดก็ใช้วิธีสั่งจ่ายเช็คตามธรรมดา

เช็คจะต้องยื่นเพื่อให้ใช้เงินภายในเวลา 6 เดือน นับแต่วันออกเช็ค มิฉะนั้นธนาคารอาจจะไม่ยอมจ่ายเงินให้

11. อายุความ

11.1 อายุความฟ้องธนาคารผู้รับฝากเงิน ผู้สั่งจ่ายเป็นผู้ฝากเงินไว้กับธนาคารถ้าธนาคารไม่ยอมจ่ายเงินคืนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้สั่งจ่ายย่อมสามารถที่จะฟ้องเรียกเงินที่ฝากไว้คืนได้ กฎหมายมิได้กำหนดอายุความการฟ้องร้องธนาคารไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องบังคับกันตามบทบัญญัติว่าด้วยอายุความตามมาตรา 164 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า "อันอายุความนั้นถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นทำนองให้มีกำหนดสิบปี" และอายุความจะต้องเริ่มนับแต่ขณะที่จะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ตามมาตรา 169 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ว่า "อันอายุความนั้นทำนองให้เริ่มนับแต่ขณะที่จะอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ถ้าเป็นสิทธิเรียกร้องเพื่อให้งดเว้นการอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำนองให้เริ่มนับอายุความเริ่มแต่เวลาแรกที่ละเมิดสิทธินั้นเป็นต้นไป" ในเรื่องอายุความรับฝากเงินนี้เคยมีคำพิพากษาฎีกาที่ 350/2476 วินิจฉัยเกี่ยวกับการฝากเงินโดยไม่มีกำหนดเวลาว่าอายุความนั้นเริ่มนับตั้งแต่ขณะที่ผู้ทรงสิทธิอาจบังคับสิทธิเรียกร้องได้เป็นต้นไป ในเรื่องฝากเงินโดยไม่มีกำหนดเวลาว่าจะเรียกคืนกันเมื่อใดนั้น ผู้ฝากจะเรียกคืนเมื่อใดก็ได้ อายุความจึงนับจากวันฝากเป็นต้นไป ไม่ใช่เริ่มนับจากวันทวงถาม และอายุความฝากเงินมีกำหนด 10 ปี ถ้าไม่เรียกคืนเสียภายใน 10 ปีนับแต่วันฝากก็ขาดอายุความ

อย่างไรก็ดีโดยปกติการฝากเงินประเภทกระแสรายวันมีการฝากถอนกันเป็นประจำวัน ทั้งในทางปฏิบัติของธนาคารก็มีการล่งยอดเงินคงเหลือในบัญชีเงินฝาก ให้แก่ผู้ฝากเป็นประจำอย่างน้อย 6 เดือนครั้ง ซึ่งเป็นการรับสภาพหนี้ไว้ในตัวแล้ว และตามข้อเท็จจริงแล้วธนาคารย่อมรักษาชื่อเสียงของตน ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีคดีเหล่านี้เกิดขึ้นแม้จะฝากไว้ถึง 20-30 ปี โดยที่ผู้ฝากไม่ได้ติดต่อด้วยเลย ต่อมาภายหลังอาจจะถอนคืนได้ เพราะธนาคารย่อมรักษาชื่อเสียงของตนไว้

ผู้สั่งจ่ายอาจจะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากธนาคาร โดยเหตุที่ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินหรือจ่ายเงินผิดก็ต้องพิจารณาว่า เรื่องอะไร แล้วก็ใช้อำนาจของแต่ละเรื่องที่กฎหมายได้กำหนดไว้

11.2 อายุความฟ้องผู้สั่งจ่ายและผู้สัักหลัง ตามมาตรา 1002 บัญญัติว่า "ในคดีที่ผู้ทรงตัวเงินฟ้องผู้สัักหลังและผู้สั่งจ่าย ท่านห้ามมิให้ฟ้อง เมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่วันที่ไต่ลงในคำคัดค้าน ซึ่งได้ทำขึ้นภายในเวลาอันถูกต้องตามกฎหมาย หรือนับแต่วันตัวเงินถึงกำหนดในกรณีที่มีข้อกำหนดไว้ว่า "ไม่จำต้องมีคำคัดค้าน"

เช็คในประเทศไม่ต้องทำคำคัดค้านเมื่อผู้ทรงไม่สามารรถขึ้นเงินตามเช็คได้ ซึ่งไม่มีเรื่องลงวันที่ที่ลงในคำคัดค้าน ดังนั้นวันถึงกำหนดของเช็คก็คือวันออกเช็คนั่นเอง ฉะนั้นการฟ้องร้องผู้สั่งจ่ายและผู้สัักหลังจะต้องกระทำภายใน 1 ปีนับแต่วันออกเช็ค ฎีกาที่ 1716/2499 วินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่า อายุความในการที่ผู้ทรงเช็คฟ้องผู้สั่งจ่ายเช็คมีเวลาภายใน 1 ปี นับแต่วันที่เช็คถึงกำหนดชำระ

11.3 อายุความผู้สัักหลังฟ้องไล่เบี้ยกันเอง และไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายแห่งตัวเงิน มาตรา 1003 บัญญัติว่า "ในคดีผู้สัักหลังทั้งหลายฟ้องไล่เบี้ยกันเอง และไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายแห่งตัวเงิน ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาหกเดือน นับแต่วันที่ผู้สัักหลังเข้าถือเอาตัวเงินและใช้เงิน หรือนับแต่วันที่ผู้สัักหลังนั้นเองถูกฟ้อง"

ได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับเรื่องนี้คดีหนึ่ง คือ ฎีกาที่ 628/2504 เป็นคดีที่โจทก์ฟ้องในฐานะผู้สัักหลังตัวเงินไล่เบี้ยเอาจากจำเลยซึ่งเป็นผู้สัักหลังด้วยกันนั้น ศาลได้วินิจฉัยให้ถือว่า โจทก์เป็นผู้สัักหลังและหาใช่ผู้ทรงเช็คในขณะนั้นไม่ อายุความฟ้องร้องซึ่งต้องปรับด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1003 คือ ภายในระยะเวลา 6 เดือนหาใช่มาตรา 1002 ซึ่งกำหนดระยะเวลาปีหนึ่งไม่ และจำเลยจะถือเอาข้อความที่โจทก์เริ่มคำฟ้องว่า โจทก์เป็นผู้ทรงเช็ค

ว่าโจทก์ฟ้องคดีในฐานะผู้ทรงเช็ค โดยไม่คำนึงถึงข้อความที่โจทก์กล่าวอธิบายฟ้องต่อไปอีกหาได้ไม่¹

12. ความผิดฐานฉ้อโกงเกี่ยวกับการออกเช็ค และความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 บัญญัติว่า "ผู้ใดโดยทุจริตหลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงตั้งว่านั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำทอนหรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งปรับทั้งจำ"

การออกเช็คโดยไม่มีเงินอยู่ในบัญชีที่ธนาคารผู้จ่ายเงินจะ เป็นความผิดตามมาตรา 341 เฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้ .-

- (1) โดยทุจริตได้ออกเช็คเช่นว่านั้นเพื่อใช้หลอกลวงผู้อื่น และโดยการหลอกลวงนั้นได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม
- (2) โดยทุจริตได้ออกเช็คเช่นว่านั้นหลอกลวงผู้อื่นทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ทอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ

คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงเกี่ยวกับการออกเช็คที่น่าสนใจ มีคำพิพากษาฎีกาที่ 940/2503 จำเลยออกเช็คว่าเป็นของตน แต่ความจริงกลับเป็นเช็คของคนอื่น จึงไม่มีการจ่ายเช่นนี้ จำเลยย่อมมีความผิดฐานฉ้อโกง และคำพิพากษาฎีกาที่ 1014/2505 จำเลยเอาเช็คมาขอยืมเงินโจทก์ โจทก์ก็ได้จ่ายเงินให้จำเลยไปตามเช็คนั้น เช็คลงวันที่ล่วงหน้ามีกำหนด 1 เดือน ในการยืมเงินจำเลยได้บอกแก่โจทก์ว่า จำเลยมีบัญชีเงินฝากที่ธนาคาร แต่ความจริงจำเลยไม่มีเงินฝากในธนาคารใดเลย ทั้งเช็คนั้นก็ เป็นเช็คของคนอื่นที่ปิดบัญชีแล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นการหลอกลวงโจทก์ให้หลงเชื่อเพื่อให้เงินจำเลยกู้ยืมตามจำนวนที่ต้องการ จำเลยจึงต้องมีความผิดตามฟ้อง

¹ ประยูร สินดาประดิษฐ์, การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและบัญชี, พิมพ์ครั้งที่ 1 หน้า 125

เนื่องจากปรากฏว่าผู้ฝากเงินบางคนได้ใช้เช็คเป็นเครื่องมือในการทุจริตมากขึ้น ฉะนั้นเพื่อคุ้มครองและป้องกันความเสียหายอันอาจจะเกิดขึ้นจากการใช้เช็คโดยไม่มีเงินเหล่านี้ รัฐบาลจึง ได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2497 ขึ้น ซึ่งมีบทบัญญัติดังต่อไปนี้ .-

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ผู้ใด

- (1) ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น
- (2) ออกเช็คโดยในขณะที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้
- (3) ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น
- (4) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ หรือ
- (5) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้นมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองเท่าของจำนวนเงินที่ระบุในเช็ค แต่ต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

คำอธิบายมาตรา 3 นี้กำหนดความผิดซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. กระทำการต่าง ๆ ดังที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (1), (2), (3), (4) หรือ (5) และ
2. ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้น

ทั้งนี้แสดงว่าเพียงแต่กระทำการต่าง ๆ ดังที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (1) ถึง (5) ยังไม่มีความผิดจะต้องปรากฏด้วยว่า เวลาเช็คนั้นถึงกำหนดการชำระเงินธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้น ซึ่งเท่ากับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คให้โอกาสแก่ผู้

ออกเช็ค ซึ่งกระทำการตามอนุมาตรา (1) ถึง (5) ที่จะกลับใจและนำเงินมาเข้าบัญชีเสียหรือตกลง
ขอเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคาร หรือตกลงกับธนาคารโดยประการอื่นเพื่อให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็ค
ถ้าผู้ออกเช็คทำได้ดังกล่าวนี้ ผู้ออกเช็คก็ไม่มี ความผิดอาญาเลย หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มาตรา
3 นี้เอาผิดเฉพาะเมื่อเกิดผลขึ้น โดยธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินตามเช็คนั้น ถ้าธนาคารยอมจ่ายเงิน
ตามเช็คไม่ว่าด้วยเหตุใด เช่น ธนาคารจ่ายเงินโดยสำคัญผิดว่าผู้ออกเช็คมีเงินอยู่ในบัญชี ผู้ออกเช็ค
ก็ไม่มี ความผิดเพราะผลไม่เกิดขึ้น

สำหรับความหมายในแต่ละอนุมาตรามีดังนี้ .-

อนุมาตรา (1) ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

อนุมาตรานี้หมายความว่า ผู้กระทำมีเจตนาขณะที่ออกเช็คที่จะไม่ให้มีการ
ใช้เงินตามเช็ค ซึ่งเป็นเรื่องจิตใจ ผู้กระทำว่าในใจจริงประสงค์จะให้ใช้เงินตามเช็คเมื่อเช็คนั้นถึง
กำหนดหรือไม่ โดยที่กฎหมายถือเอาเจตนาที่จะไม่ให้เงินตามเช็คเป็นเกณฑ์แห่งความผิด ฉะนั้น การ
ที่ผู้ออกเช็คจะมีเงินในบัญชีอันจะพึงจ่ายในขณะที่ออกเช็คหรือไม่ ไม่เป็นข้อสำคัญซึ่งการพิสูจน์เจตนา
ต้องเป็นไปตามหลักที่ว่า "กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา" เช่นมีหลักฐานปรากฏว่าได้เปิดบัญชีกับธนาคาร
แต่เพียงเป็นพิธีเพื่อจะใช่การออกเช็คเป็นวิธีหาเงิน หรือแก่งลงลายมือชื่อในเช็คให้ผิดเพี้ยนไปจาก
ตัวอย่างลายมือชื่อที่ไว้ไว้กับธนาคาร เพื่อมิให้ธนาคารจ่ายเงินหรือแก่งเขียนจำนวนเงินในเช็ค ให้
ตัวอักษรหรือตัวเลขเลอะเทอะ เพื่อมิให้ธนาคารจ่ายเงินเหล่านี้เป็นตัวอย่างตามคำพิพากษาฎีกาที่
262/2504 จำเลยออกเช็คโดยไม่ประทับตราตามเงื่อนไขที่ตกลงไว้กับธนาคาร ธนาคารจึงไม่ยอม
จ่ายเงินถือว่าจำเลยมีเจตนาจะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

อนุมาตรา (2) ออกเช็คโดยในขณะที่ออกไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้
ใช้เงินได้

อนุมาตรานี้มีความมุ่งหมายทั้งผู้ออกเช็คส่งจ่ายทั้งกับผู้ออกเช็คล่วงหน้า
เกณฑ์ของความผิดตามอนุมาตรา (2) นี้ก็คือ ในขณะที่ออกเช็คไม่มีเงินอยู่ในบัญชี ฉะนั้นสำหรับการ
ออกเช็คล่วงหน้ามักจะเข้าอยู่ในเกณฑ์ความผิดตามอนุมาตรา (2) นี้ เพราะการที่ผู้กระทำความผิดจ่าย
เช็คล่วงหน้าก็แสดงแล้วว่าในขณะที่ออกเช็คผู้ออกเช็คยังไม่มีเงินในบัญชี (หรือแม้จะมีในขณะนั้นก็
ประสงค์จะใช้จ่ายอย่างอื่น ซึ่งไม่เป็นความผิด) แต่ข้อนี้ไม่น่าวิตกอย่างใดเพราะมาตรา 3 นี้เอาผิด
ต่อเมื่อธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงิน

สำหรับบุคคลที่เคยมีบัญชีไว้กับธนาคารและได้ปิดบัญชีแล้ว แต่ยังมีเช็คเหลือ อยู่ในมือจึงได้ออกเช็คไป เช่นนี้อาจมีความผิดตามอนุมาตรา (2) หรืออนุมาตรา (1) ด้วย เพราะผู้ ออกเช็ครู้ว่าบัญชีของตนปิดแล้วยังออกเช็คให้แก่ผู้อื่นอีก และคงเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น ส่วนผู้ที่เอาเช็คของบุคคลอื่นมาลงลายมือชื่อตนเองส่งจ่ายนั้น อาจมีความผิดตามอนุมาตรา (2) และ อาจมีความผิดตามอนุมาตรา (1) ด้วยเหมือนกัน เพราะการที่เอาเช็คของบุคคลอื่นลงลายมือชื่อตนเอง ส่งจ่ายนั้นเป็นที่รู้กันดีว่าไม่มีธนาคารโดยอมจ่ายเงินให้ ผู้กระทำจะมีความผิดตามอนุมาตรา (2) ต่อเมื่อ ได้กระทำโดยเจตนา คือทราบว่าจะไม่มีเงินอยู่ในบัญชีเลยถ้าผู้กระทำสำคัญผิดว่าตนมีเงิน เช่น ธนาคาร แจ้งยอดเงินมาผิดพลาดจึงออกเช็คไป ผู้กระทำไม่มีความผิดตามอนุมาตรานี้

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1240/2503 จำเลยเป็นกรรมการบริษัทและตามข้อ บังคับของบริษัทการออกเช็คจะต้องมีกรรมการ 2 นายลงชื่อและประทับตราของบริษัทจึงจะใช้ได้ จำเลย ได้ลงลายมือชื่อในเช็คร่วมกับกรรมการผู้จัดการ โดยเชื่อกรรมการผู้จัดการว่าบริษัทมีเงินในบัญชีที่ธนาคาร พอลายเช่นนี้จำเลยยังไม่ความผิด

อนุมาตรา (3) ออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชี อันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะออกเช็คนั้น

อนุมาตรานี้หมายความว่าในขณะที่ออกเช็คนั้นเงินในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงิน ได้มิได้พอใช้ให้ตามจำนวนเงินในเช็ค และมีความหมายถึงการออกเช็คจ่ายเงินทันทีกับการออกเช็คล่วงหน้า เช่นเดียวกัน สำหรับการออกเช็คล่วงหน้า โดยที่มาตรา 3 นี้จะเอาผิดต่อเมื่อธนาคารปฏิเสธ การจ่ายเงินตามเช็ค ฉะนั้น ถ้าผู้ออกเช็คสามารถนำเงินมาเข้าบัญชีเพื่อจ่ายเงินตามเช็คได้ หรือตกลง กับธนาคารขอเบิกเงินเกินบัญชี หรือตกลงอย่างอื่นให้ธนาคารจ่ายเงินได้ก็ไม่เป็นความผิด นอกจากนี้ ผู้กระทำจะต้องมีเจตนา ทำนองเดียวกับกับอนุมาตรา (2) คือ ต้องทราบว่าจำนวนเงินตามเช็คสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้

ตามอนุมาตรา 3 นี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 1675/2505 วินิจฉัยว่า จำเลย ออกเช็คล่วงหน้าล่วงหน้าให้แก่ผู้ทรง ผู้ทรงนำเช็คไปขึ้นเงินหลังวันถึงกำหนด 3 วัน ธนาคารปฏิเสธไม่ จ่ายเงินเพราะเงินในบัญชีไม่พอจ่าย แต่โจทก์กลับไม่ได้ว่าขณะออกเช็คจำเลยมีเงินในบัญชีไม่พอจะใช้ เงินตามเช็คได้ ดังนี้ย่อมลงโทษฐานออกเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะ พึงให้ใช้เงินได้ในขณะออกเช็คนั้นไม่ได้

อนุมาตรา (4) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้
ใช้เงินตามเช็ค จนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้

อนุมาตรานี้หมายถึงกรณีที่จะออกเช็คจ่ายเงินทันที หรือเช็คล่วงหน้า
ผู้ออกเช็คมีจำนวนเงินอยู่ในบัญชีแล้ว แต่ภายหลังได้ถอนเงินนั้นเสียจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอ
ที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้ออกเช็คสามารถตกลงกับธนาคารให้จ่าย เงินตามเช็ค
จนธนาคารไม่ปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้ออกเช็คก็ไม่มี ความผิด

ความผิดตามอนุมาตรานี้ผู้กระทำก็ต้องมีเจตนาเช่นเดียวกัน คือต้องมี
เจตนาถอนเงินเพื่อให้เงินคงเหลือในบัญชีไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้

อนุมาตรา (5) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

อนุมาตรานี้หมายถึงกรณีที่ผู้ออกเช็คมีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงจ่ายได้ แต่โดย
เจตนาทุจริต¹ คือเจตนาที่จะแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองก็ดี หรือเพื่อผู้อื่นก็ดีอันเป็นประโยชน์ที่มี
ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเกิดการเสียหายแก่ผู้อื่น จึงได้ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้น
เจตนาทุจริตจะต้องมีอยู่ในขณะที่ห้ามใช้เงินหรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ การแสวงหาผลประโยชน์
ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายต้องเป็นมูลเหตุจงใจให้ผู้กระทำห้ามมิให้ธนาคารใช้เงิน

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 94/2507 คำเลยออกเช็คให้แก่ผู้รับเงินโดยสัญญา
กันว่าผู้รับเงินจะต้องนำหลักเส้นมามอบส่งให้คำเลยภายในกำหนดเวลาที่ลงวันที่ไว้ในเช็คนั้น ถ้าไม่
นำหลักเส้นมาจะไปเบิกเงินไม่ได้ เมื่อครบกำหนดผู้รับเงินตามเช็คไม่นำหลักเส้นมาส่งให้ตามสัญญา
คำเลยจึงห้ามมิให้จ่ายเงินตามเช็ค คำฎีกาเห็นว่าพฤติการณ์ที่คำเลยห้ามมิให้ธนาคารใช้เงินตามเช็ค
มิใช่เป็นการกระทำไปโดยมีเจตนาทุจริต คำเลยจึงไม่มีความผิด นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาฎีกาที่
396/2507 คำเลยออกเช็คให้นายวงแสร้เพียงเพื่อเป็นหลักฐานที่นายวงจะเรียกเก็บเงินไปให้แก่
ผู้ที่เปียร์แสร้ได้ มิใช่เพื่อให้ใช้เงินทันที ต่อมาคำเลยห้ามธนาคารมิให้จ่ายเงินตามเช็คนั้น เพราะนาย
วงไม่ชำระเงินให้แก่คำเลยครบตามจำนวนที่คำเลยเปียร์แสร้ได้ กรณีดังกล่าวหาใช่เป็นการห้ามธนาคาร
มิให้ใช้เงินตามเช็คโดยทุจริตไม่เพราะคำเลยมีสิทธิที่จะหักหนี้กับนายวงแสร้ได้

¹ เวลานี้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 (1) ได้นิยามคำว่า "โดยทุจริต" ไว้แต่คำว่า
"เจตนาทุจริต" นี้ ต้องเข้าใจตามกฎหมายลักษณะอาญาเดิม ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะใช้ พ.ร.บ. ฉบับนี้

สำหรับบุคคลธรรมดาซึ่งได้กระทำการต่าง ๆ ดังที่ได้ระบุไว้ในอนุมาตรา (1), (2), (3), (4) และ (5) แทนนิติบุคคลจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือไม่ เมื่อได้ดุด้อยค่าและเจตนาหมิ่นตามกฎหมายแล้ว กฎหมายมุ่งแต่เฉพาะบุคคลที่กระทำการ นอกจากนั้นเมื่อได้เทียบดูคำพิพากษาฎีกาที่ 223/86 และที่ 482/97¹ ยิ่งทำให้เข้าใจว่าบุคคลที่ได้กระทำการต้องรับผิดชอบแม้จะทำในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลก็ไม่ใช่ข้อแก้ตัวให้พ้นผิดไปได้

ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 59/2507 จำเลยที่ 1 เป็นบริษัทจำกัดจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล จำเลยที่ 2 เป็นกรรมการผู้จัดการมีอำนาจสั่งจ่ายเงินในเช็คร่วมกับจำเลยที่ 3 กรรมการอีกคนหนึ่งแทนบริษัทเมื่อจำเลยที่ 2 กับที่ 3 ได้เซ็นชื่อสั่งจ่ายเงินในเช็คให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าเงินในบัญชีโดยเจตนาไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้นแล้ว จำเลยทั้งสามมีความผิดในฐานะเป็นตัวการ

ตามอนุมาตรา (2), (3), (4) ของพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำผิดไว้ ซึ่งตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไป บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนาดังจะเห็นได้จากมาตรา 43 ของกฎหมายลักษณะอาญาและมาตรา 59 ของประมวลกฎหมายอาญาและมาตรา 11 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา และมาตรา 17 แห่งประมวลกฎหมายอาญาให้อาหลักเจตนาเข้ามาใช้กับกรณีแห่งความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย เว้นแต่กฎหมายนั้น ๆ จะได้บัญญัติไว้ว่าไม่ต้องมีเจตนา เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองฯ ฉะนั้นหลักเจตนาย่อมจะต้องใช้ในกรณีตามอนุมาตรา (2), (3), (4) กล่าวคือ ถ้าผู้ออกเช็คไม่มีเจตนาตามที่ได้อธิบายไว้แล้ว ศาลก็ลงโทษผู้ออกเช็คไม่ได้

¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 223/86 จำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเป็นจำเลยที่ 4 จำเลยที่ 1 ได้ลงแจ้งความโฆษณาชักชวนคนให้มาซื้อบัตรออมสิน โดยจำเลยพร้อมที่จะขายบัตรออมสินแก่ผู้ซื้อตั้งนี้ถือว่าเป็นการเริ่มประกอบการออมสินได้ส่วนหนึ่ง มีความผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมกิจการค้าอันจะกระทบถึงความปลอดภัยหรือมูลค่าของสาธารณชน มาตรา 8 ถึงแม้ว่าจำเลยที่ 1 จะอ้างว่าทำในฐานะตัวแทนของจำเลยที่ 4 ก็ไม่พ้นผิด

คำพิพากษาฎีกาที่ 482/97 ผู้จัดการบริษัทจำกัดเป็นผู้สั่งให้บริษัทต่างประเทศส่งนมผงเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเป็นการกระทำผิดตาม พ.ร.บ. ควบคุมคุณภาพอาหาร แม้จะได้อ้างว่าทำผิดในฐานะผู้แทนของนิติบุคคลก็ไม่ใช่ข้อแก้ตัวให้พ้นผิดไปได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 223/86

มาตรา 4 ความผิดตามมาตรา 3 ให้ถือว่าเป็นความผิดส่วนตัว คำอธิบายความผิดต่อส่วนตัวนั้นกฎหมายลักษณะอาญามาตรา 6 อนุมาตรา 7 ได้ให้คำวิเคราะห้ไว้ว่า "คำว่าความผิดต่อส่วนตัวนั้น ท่านหมายความว่า บรรดาความผิดที่จะฟ้องขอให้ศาลพิจารณาทงอาญาได้ต่อเมื่อผู้ต้องประทุษร้าย หรือเสียหายนั้นได้มาร้องทุกข์ขอให้ว่ากล่าว" พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนี้ได้ประกาศใช้เมื่อกฎหมายลักษณะอาญายังใช้บังคับอยู่ ฉะนั้นความผิดต่อส่วนตัวนี้จึงต้องเข้าใจตามกฎหมายลักษณะอาญาว่าเป็นความผิดที่ฟ้องขอให้ศาลพิจารณาทงอาญาได้ต่อ เมื่อผู้ต้องประทุษร้ายหรือเสียหายนั้นได้มาร้องทุกข์ขอให้ว่ากล่าว นอกจากนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 121 วรรค 2 บัญญัติว่า "แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวห้ามมิให้ทำการล่อลวง เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ" ซึ่งถ้าอ่านควบกับมาตรา 120 ที่บัญญัติว่า "ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการล่อลวงในความผิดนั้นก่อน" ย่อมรับกับความในบทวิเคราะห้ดังกล่าว

มาตรา 5 ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา 3 ได้นำเงินตามจำนวนในเช็คไปชำระแก่ผู้ทรงเช็คหรือแก่นายการเพื่อจ่ายเงินตามเช็คภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ธนาคารที่มีชื่อในเช็คบอกกล่าวให้ผู้ออกเช็คได้รับทราบว่ารธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินให้ คดีเป็นอันเลิกกันตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คำอธิบายมาตรานี้บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ผู้ออกเช็ค กล่าวคือ แม้มาตรา 4 จะบัญญัติให้ความผิดตามมาตรา 3 เป็นความผิดต่อส่วนตัว แต่ผู้ทรงเช็คก็อาจไม่ยอมความและคงยืนยันให้ฟ้องฟ้องผู้ออกเช็คได้ นอกจากนี้ยังอาจถือโอกาสเอาความผิดตามมาตรา 3 มาเป็นเครื่องมือขู่เชิญผู้ออกเช็คให้จ่ายเงินเกินกว่าจำนวนเงินในเช็คก็ได้ ฉะนั้นมาตรา 5 นี้จึงบัญญัติเพิ่มเติมว่า ถ้าผู้ออกเช็คนำเงินมาชำระแก่ผู้ทรงเช็ค หรือแก่นายการเพื่อจ่ายเงินตามเช็คภายในเจ็ดวัน นับแต่วันที่ธนาคารที่มีชื่อในเช็คบอกกล่าวการปฏิเสธไม่จ่ายเงินให้คดีเป็นอันเลิกกัน คือ พนักงานล่อลวงต้องระงับการล่อลวง พนักงานอัยการต้องระงับการฟ้อง และศาลต้องยุติการพิจารณาพิพากษาคดีในทางปฏิบัติที่ฝากเงินไว้แก่นายการควรจะทำความตกลงกับธนาคารขอให้แจ้งการปฏิเสธไม่จ่ายเงินให้ตนทราบเพื่อตนจะได้้นำเงินมาชำระเสียภายในเจ็ดวัน

ตามทางปฏิบัติของธนาคาร เมื่อเช็คฉบับใดธนาคารไม่จ่ายเงิน ธนาคาร จะทำใบแจ้งเหตุผลในการไม่จ่ายเงินกส่งติดกับเช็ค แล้วมอบให้แก่ผู้ทรงหรือธนาคารเรียกเก็บเงิน แล้วธนาคารเรียกเก็บเงินส่งต่อให้ผู้ทรงอีกทอดหนึ่ง ธนาคารไม่ได้บอกกล่าวให้ผู้ออกเช็คทราบ ว่า ธนาคารปฏิเสธไม่จ่ายเงินซึ่งเป็นช่องโหว่ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ อันผู้ออกเช็คอาจลวยโอกาสยกเอา ข้อเท็จจริงดังกล่าวขึ้นต่อสู้คดีได้ ความจริงความคิดได้เกิดขึ้นลุ่มบวมแล้วตามมาตรา 3 แต่มาตรา 5 นี้เป็นบทบัญญัติยกเว้นความคิดที่ได้เกิดขึ้นแล้วไม่ใช้บทบัญญัติต่อสู้ว่าไม่มีความผิด อย่างดีผู้ออกเช็คอาจจะได้รับประโยชน์จากระยะเวลา 7 วันโดยชำระเงินแก่ผู้ทรงเช็คภายหลังเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดีเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ไม่ใช่เงินจะชำระกันมากกว่ามีเงินชำระ ในการฟ้องคดีโจทก์ย่อมฟ้องเป็นคดีอาญาไปโดยไม่มี คำฟ้องถึงมาตรา 5 นี้เลย ถ้าศาลประสงฆ์จะไต่รับยกเว้นโทษ ศาลจะต้องต่อสู้ที่ศาลว่าตนได้นำเงิน ไปชำระให้แก่ผู้ทรงเช็คแล้ว

เกี่ยวกับเรื่องนี้มีคำพิพากษาฎีกาที่ 1368/2505 วินิจฉัยคดีซึ่งศาลฎีกา ขึ้นมาว่า ธนาคารยังไม่ได้แจ้งให้ศาลยกเรื่องไม่จ่ายเงินตามเช็คตามมาตราที่ 5 ศาลจึงยัง ไม่มีความผิดตามที่ถูกฟ้อง ตามมาตรา 5 นั้นการกระทำผิดทางอาญาได้เกิดขึ้นแล้ว แต่ให้ถือว่าเป็น อันเลิกกันเมื่อผู้กระทำผิดนำเงินไปใช้ภายในกำหนด เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้อง ติดต่อบอกถามธนาคารว่าได้ปฏิเสธไม่จ่ายเงินเมื่อไร ไม่ใช่ธนาคารต้องแจ้งให้ศาลทราบเสียก่อน ความผิดจึงจะเกิดขึ้นดังความเข้าใจของศาล¹

จากตราสารทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมานั้น จะพบว่ากฎหมายสำหรับตัวแลกเงินนั้นมีความ มุ่งยากในการปฏิบัติอย่างมาก เช่น เมื่อผู้ส่งจ่ายตัวเงินออกไปแล้วก็ต้องมีการยื่นให้ผู้จ่ายรับรองก่อน หาก เกิดกรณีที่ผู้จ่ายไม่รับรองตัวหรือไม่จ่ายเงินตามตัวก็ต้องมีการทำการคัดค้าน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่อง ที่มุ่งยากผ่านขบวนการหลายขั้นตอนทำให้เสียเวลา แต่อย่างไรก็ตามตัวแลกเงินที่ใช้กันอยู่จะพยายาม จำกัดข้อมุ่งยากต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น เช่น ออกตัวแลกเงินชนิดไม่ต้องมีการรับรองตัว หรือในกรณี ที่ตัวแลกเงินถึงกำหนดชำระ หากผู้ทรงไม่สามารรถเรียกเก็บเงินจากผู้รับรองตัวได้ก็ไม่ต้องทำการคัดค้าน

¹ เฉลิม ยงบุญเกิด, เช็ค กฎหมายและการปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 8 หน้า 186-199, 210-212.

เป็นต้น ข้อจำกัดดังกล่าวจะทำให้ตัวแลกเงินมีลักษณะเหมือนเช็ค ต่างกันก็คือผู้จ่ายหรือผู้รับรองตัวแทนที่จะเป็นธนาคารพาณิชย์เพียงสถาบันเดียวกลับเป็นบริษัทหรือธนาคารพาณิชย์ สถาบันใดสถาบันหนึ่งเป็นผู้จ่ายเงินก็ได้ แล้วแต่จะถูกระบุไว้ในตัวแลกเงิน เมื่อตัวแลกเงินมีลักษณะคล้ายเช็คจึงมีผู้นิยมใช้เช็คมากกว่าตัวแลกเงิน เพราะกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงเช็คมากกว่า ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับตัวสัญญาใช้เงินนั้น ความยุ่งยากไม่ค่อยมีเหมือนกับตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงินนั้นไม่ต้องมีการรับรอง เพราะผู้ที่ต้องจ่ายเงินตามตัวเงินเป็นผู้ออกตัวเอง ดังนั้นความยุ่งยากต่าง ๆ ที่ผู้ทรงตัวจะได้รับนั้นไม่ค่อยจะมี แต่เหตุที่ตัวสัญญาใช้เงินยังไม่เป็นที่นิยมเพราะว่ามีปัญหาด้านความเชื่อถือของผู้ถือตราสารที่มีต่อผู้ออกตราสาร และปัญหาเรื่องการปลอมแปลงตราสารที่อาจเกิดขึ้นจากการโอนเปลี่ยนมือ ดังนั้นผู้ออกตัวสัญญาใช้เงินจึงมีคำบอกกล่าวไม่ให้มีการเปลี่ยนมือ เมื่อตราสารไม่สามารถเปลี่ยนมือได้ การที่จะใช้ตัวสัญญาใช้เงินที่รับมาในการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้อื่นจึงกระทำไม่ได้ทำให้คนขาดความนิยม นอกจากนี้กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงตัวก็มีไม่มากเท่ากับของเช็ค

ดังนั้นในปัจจุบันเช็คจึงเป็นตราสารที่นิยมแพร่หลายด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ .-

ก. เช็ค เป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปในการใช้เป็นเครื่องมือชำระหนี้เมื่อคนนิยมกันมากการโอนเช็คจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งย่อมทำได้ง่าย เพราะทั้ง 2 ฝ่ายต่างยอมรับในเครื่องมือชนิดนี้ นอกจากนี้การปลอมแปลงเช็คนั้นก็ไม่ค่อยจะมี เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีระบบการรับฝากเงินที่ดี สามารถสืบได้ว่าเช็คที่นำมาเข้าบัญชีเงินฝากใบนั้นเป็นของผู้ใดนำมาฝาก หากมีการปลอมแปลงเช็คขึ้นก็ย่อมสามารถหาผู้ปลอมแปลงได้ง่าย ด้านการปลอมแปลงเช็คจึงไม่ค่อยปรากฏให้เห็นมากนัก

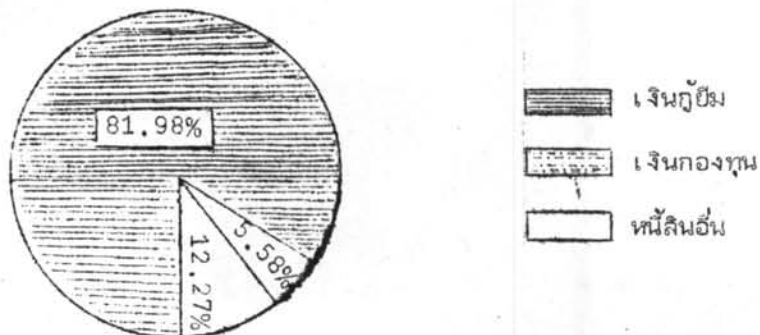
ข. ระบบที่เรียกเก็บเงินตามเช็คของลูกค้าผ่านธนาคารพาณิชย์เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าเป็นอย่างดี อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาอีกด้วย เพราะระบบธนาคารมีระบบหักบัญชีระหว่างธนาคาร (Clearing) ที่ให้ความสะดวกในการหักชำระหนี้

ค. กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ทรงเช็คนั้นมีมากกว่า กล่าวคือผู้ทรงเช็คจะได้รับ ความคุ้มครองทั้งทางกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา

เมื่อพิจารณาถึงอนาคตแล้ว เอ็คก็ยังจะเป็นตราสารที่มีบทบาทสำคัญในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามความจำเป็นในการพัฒนาตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินให้มีบทบาทสำคัญในการใช้เงินเป็นเครื่องมือชำระหนี้ได้ดีเหมือน เอ็ค ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำเพื่อให้ตราสารในตลาดเงินมีมากประเภทขึ้น การจะพัฒนาตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน จำต้องให้ความคุ้มครองทางกฎหมายอย่างทั่วถึงเพิ่มขึ้นอีก ทางนี้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้คนนิยมกันก่อนจึงจะออกกฎหมายให้ความคุ้มครองทางอาญาดังเช่นที่เคยทำมาแล้วกับ เอ็ค ที่ทำเช่นนี้เพราะต้องการให้ผู้ทรงตัวมีความมั่นใจในการถือตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน เช่นเดียวกับมีความมั่นใจในการถือ เอ็ค เมื่อกฎหมายให้ความคุ้มครองมากขึ้นก็จะมีส่วนช่วยทำให้คนนิยมมากขึ้น บทบาทของตัวทั้ง 2 ประเภทก็จะเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ความสำคัญของ เอ็ค มีน้อยลง ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาตราสารอื่นในตลาดเงินต่อไป

4. ผู้ร่วมตลาดในตัวเงิน สำหรับผู้ร่วมตลาดในตัวเงินนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายฝ่าย ดังจะกล่าวต่อไปนี้ .-

4.1 บุคคลธรรมดา (Individual) บุคคลทั่วไปเข้าร่วมตลาดในฐานะผู้ลงทุนสุทธิตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าบุคคลธรรมดาโดยส่วนรวมแล้วจะมีการออมมากกว่าการกู้ยืม ดังนั้นบุคคลธรรมดาจึงเป็น Net Savers เงินออมที่บุคคลธรรมดามีอยู่จะถูกนำไปลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ กัน วิธีการลงทุนวิธีหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับตลาดตราสารการพาณิชย์หรือตัวเงินก็คือ การซื้อตัวสัญญาใช้เงินของบริษัทเงินทุน โครงสร้าง แหล่งที่มาของเงินทุนที่สำคัญ ๆ ของบริษัทเงินทุนนั้น สามารถแบ่งตามสัดส่วนได้ดังนี้ .-

หมายเหตุ อัตราร้อยละที่แสดงสัดส่วนของแหล่งที่มาของเงินทุนเป็นอัตราเฉลี่ยจากปี 2512-2521

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากรูปจะเห็นได้ว่า เงินกู้ยืมซึ่งอยู่ในรูปของการขายตั๋วสัญญาใช้เงินจะมีสัดส่วนมากที่สุด กล่าวคือมีถึงร้อยละ 81.98 ของทั้งหมด และเงินที่กู้ยืมมาดังกล่าวจะมีสัดส่วนการกู้ยืมจากบุคคลธรรมดามากที่สุด โดยดูได้จากตาราง 11 ในหน้า 128 ตั้งแต่ปี 2519-2522 เมื่อเปรียบเทียบปริมาณเงินที่บริษัทเงินกู้ยืมมาจากบุคคลธรรมดาเทียบกับปริมาณเงินกู้ยืมทั้งหมด จะพบว่าในปี 2519 ถึงปี 2522 เงินกู้ยืมจากบุคคลธรรมดาคิดเป็นอัตราร้อยละ 40.76, 43.15, 47.92, 49.25 ของปริมาณกู้ยืมทั้งหมดตามลำดับ

ในเรื่องของตัวแลกเปลี่ยนเงินนั้น บุคคลธรรมดาที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น มีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้โอนเงินจากท้องถิ่นหนึ่งสู่อีกท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งกระทำโดยการซื้อตราฟ (Draft)¹ ของธนาคาร นอกจากนี้บุคคลธรรมดาที่เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องของเช็ค ยิ่งถ้าบุคคลธรรมดามีการค้าขายก็ยิ่งมีความเกี่ยวข้องกับเช็คมากยิ่งขึ้น เพราะในปัจจุบันการชำระหนี้นิยมกระทำกันด้วยเช็ค เพราะเช็คให้ความสะดวก ปลอดภัย และมีกฎหมายทั้งแพ่งและอาญาคคุ้มครองแก่ผู้ทรงเช็ค

4.2 บริษัท (Companies) บริษัทเข้ามาร่วมในตลาดในฐานะ เป็นทั้งผู้กู้และผู้ให้กู้ แต่เมื่อพิจารณาถึงยอดรวมของการกู้และการให้กู้ทั้งหมดแล้ว บริษัทจะมีการกู้มากกว่าการให้กู้ (Net Borrowers) วิธีการกู้ยืมของบริษัทใช้กันมากคือการขายลดเช็ค กับการขายลดตั๋วสัญญาใช้เงินให้กับสถาบันการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรืออาจจะนำเอาตัวที่เกิดจากการค้าไปขายลดกับสถาบันการเงินก็ได้เช่นกัน ในกรณีที่บริษัทต้องการเงินทุนหมุนเวียน และในทางตรงข้ามหากบริษัทใดมีเงินเหลือใช้จากการดำเนินงานกิจการในเวลาปกติ หรือที่เป็น Idle Cash บริษัทก็สามารถหาผลประโยชน์จากเงินจำนวนนี้ได้ และวิธีการลงทุนวิธีหนึ่งก็คือซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินประเภทเมื่อเรียกของ บริษัทเงินทุน หากบริษัทที่ถือตั๋วสัญญาใช้เงินมีความจำเป็นต้องการใช้เงินก็สามารถเปลี่ยนตั๋วสัญญาใช้เงินที่ถืออยู่เป็นเงินสดได้ทันที จากตาราง 11 จะเห็นได้ว่าบริษัทที่เข้ามาลงทุนซื้อตั๋วสัญญาใช้เงินของ บริษัทเงินทุนอยู่ในอัตราร้อยละ 17.82 - 19.18 ของทั้งหมด (ตั้งแต่ปี 2519-2522) สำหรับในปี 2521-2522 บริษัทที่มีสัดส่วนการถือตั๋วสัญญาใช้เงินมากเป็นอันดับสองรองจากบุคคลธรรมดา จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่าบริษัทเข้าร่วมในตลาดตัวเงินในฐานะผู้ออกตราสาร และผู้ถือตราสาร

¹ คำว่าตราฟนั้น ธนาคารใช้กันทั่วไปในความหมายอย่างเดียวกับตัวแลกเปลี่ยน ดังนั้นตราฟและตัวแลกเปลี่ยนจึงมีความหมายอย่างเดียวกัน

ตารางที่ 11 (เงินฝาก) เงินกู้ยืมแยกตามประเภทเจ้าหนี้ของบริษัทเงินทุนทั้งระบบ

(หน่วย : ล้านบาท)

	2519	2520	2521	2522
	รค.	รค.	รค.	รค.
บุคคลธรรมดา	9,865.4(40.76)	14,039.9(43.15)	22,332.0(47.92)	23,031.9(49.25)
บริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วน				
นิติบุคคล	4,642.4(19.18)	6,287.2(19.32)	8,305.9(17.82)	8,807.4(18.83)
ธนาคารพาณิชย์	5,200.8(21.49)	6,585.9(20.23)	7,461.5(16.02)	7,412.2(15.85)
บริษัทเงินทุน	2,700.6(11.16)	3,355.1(10.30)	6,096.2(13.08)	4,080.7(8.73)
สถาบันการเงินอื่น	964.3(3.99)	982.1(3.02)	921.9(1.98)	1,510.3(3.23)
นิติบุคคลอื่น	828.4(3.42)	1,294.7(3.98)	1,481.2(3.18)	1,920.8(4.11)
รวม	24,201.9(100)	32,535.5(100)	46,598.7 (100)	46,763.3 (100)

- หมายเหตุ 1. ข้อมูลในเดือนธันวาคม 2522 จากบริษัทเงินทุนจำนวน 112 บริษัท
2. ก่อนหน้านั้นจากบริษัทเงินทุนจำนวน 113 บริษัท
3. ตัวเลขในวงเล็บเป็นตัว เลขที่แสดงเป็นอัตราร้อยละของเงินกู้ยืมทั้งหมด

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.3 ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน ทั้งธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนต่างเป็น

สื่อกลางทางการเงินที่ทำหน้าที่ระดมเงินออมและแบ่งสรรเงินทุน ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนเข้าร่วมตลาดในฐานะผู้รับซื้อลดตั๋วเงิน ไม่ว่าจะตั๋วเงินนั้นจะเกิดจากการค้า (Trade Bills) หรือตั๋วที่ออกมาในลักษณะกู้เงินก็ตาม จากธุรกรรมของทั้ง 2 สถาบันที่ดำเนินการอยู่เป็นการเสริมสร้างตลาดแรก (Primary Market) ให้กับตั๋วเงินโดยเฉพาะตั๋วเงินที่ออกมาในรูปของการขอกู้ ผู้ออกตั๋วมีแหล่งที่ขายลด ระยะเวลาในการติดต่อหาผู้ลงทุนหรือหาผู้ซื้อตั๋วเงิน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ เพราะว่าปริมาณเงินที่ผู้ขอกู้ (ผู้ออกตั๋ว) บางครั้งมีปริมาณที่มาก ผู้ลงทุนอาจมีเงินไม่มากพอที่จะซื้อตั๋วเงินได้ เมื่อมีธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนเป็นแหล่งรับซื้อลดตั๋วเงิน จึงตัดปัญหาที่ไม่สะดวกสำหรับผู้ออกตั๋วออกไป การรับซื้อลดตั๋วเงินของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบนั้นดูได้จากตาราง 12 ในหน้า 130

สำหรับการซื้อลดตั๋วเงินของบริษัทเงินทุนนั้นในปี 2521-2522 การซื้อลดตั๋วเงินเป็นรายการให้การกู้ยืมที่สูงสุดของปริมาณเงินให้กู้ยืมเฉลี่ยประมาณร้อยละ 56.4 ของปริมาณเงินกู้ยืมทั้งหมด¹ นอกจากการให้บริการแก่ประชาชนในการรับซื้อลดตั๋วเงินดังกล่าวมาแล้ว สถาบันทั้ง 2 ยังมีการกู้ยืมระหว่างกัน กล่าวคือระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนกับบริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนกับธนาคารพาณิชย์ และบริษัทเงินทุนกับสถาบันการเงินอื่น การกู้ยืมก็ใช้วิธีออกตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยเหตุที่การกู้ยืมระหว่างสถาบันหรือสถาบันเดียวกันเป็นการกู้ยืมเพื่อปรับสภาพคล่องมากกว่า ดังนั้นการกู้ยืมจึงมีระยะเวลาสั้น และตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกจะเป็นประเภทเผื่อเรียก (At Call or on Demand)

ในเรื่องของการเป็นตัวกลางในการจ่ายเงินตามคำสั่งจ่ายของผู้สั่งจ่าย ในเรื่องของเช็คนั้น ธนาคารพาณิชย์เท่านั้นที่เป็นสถาบันการเงินที่มีสิทธิตามกฎหมายเพียงผู้เดียวที่จะให้บริการในด้านนี้ ดังนั้นการเป็นตัวกลางในการจ่ายเงินตามเช็คก็ตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย จึงเป็นหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์เพียงสถาบันเดียว

จากที่กล่าวมาทั้งหมดพอสรุปได้ว่า ธนาคารพาณิชย์และบริษัทเงินทุนเข้ามาร่วมในตลาดในฐานะผู้ออกตราสาร ผู้ถือตราสาร ผู้ซื้อลดตั๋วเงิน และหน้าที่พิเศษของธนาคารพาณิชย์ที่แตกต่างออกไปคือเป็นผู้ให้บริการฝากเงินถอนเงินด้วยเช็ค นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์ยังทำหน้าที่เป็นตัวกลางจ่ายชำระหนี้และเรียกเก็บหนี้ ตามตั๋วเงินทั้งภายในและนอกประเทศ

¹ นางสาวสุนทรนิภา แอคะระฉน์, ปัญหาในการบริหารการเงินของบริษัทเงินทุนในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิตแผนกการธนาคารและการเงิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522 หน้า 87

ตารางที่ 12 การซื้อลดตัวเงินของระบบธนาคารพาณิชย์

(หน่วย : ล้านบาท)

ปี เดือน	(1)	(2)	(3)
	ในประเทศไทย	กิจกรรมสินค้าเข้า	กิจกรรมส่งออก
2520 มีนาคม	17,268.7	3,003.4	4,776.5
มิถุนายน	17,830.4	2,377.1	4,133.8
กันยายน	17,589.9	2,472.4	3,817.7
ธันวาคม	20,256.1	2,373.8	4,896.1
2521 มีนาคม	20,046.8	2,564.8	5,199.3
มิถุนายน	21,499.6	2,628.3	4,976.6
กันยายน	22,589.6	2,794.3	5,151.4
ธันวาคม	25,069.8	2,756.7	7,040.4
2522 มีนาคม	26,424.8	3,712.2	6,859.3
มิถุนายน	27,245.8	3,793.6	6,967.3
กันยายน	26,985.6	4,397.7	7,413.5
ธันวาคม	30,350.1	4,384.9	8,645.4

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.4 ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าร่วมตลาดในฐานะเป็นผู้
 สัมปสันนทางการเงินโดยทางอ้อม แก่อุตสาหกรรมที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้การสัมปสันน โดย
 กำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์พึงจะเรียกจากการซื้อลดตั๋วเงินของอุตสาหกรรมดังกล่าวสูงสุด
 ไม่เกินร้อยละ 7 ขณะเดียวกันธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์นำตั๋วเงินของ
 อุตสาหกรรมดังกล่าวมาขายลดกับธนาคารแห่งประเทศไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะคิดอัตรา
 ดอกเบี้ยร้อยละ 5

5. ตลาดรอง ในปัจจุบันนี้ตลาดเงินในประเทศไทยยังไม่มีตลาดรองของตราสารใด ๆ
 เกิดขึ้น ผู้ถือตั๋วเงินโดยมากจะต้องถือตั๋วเงินไว้จนครบกำหนดอายุของตั๋ว หากเกิดกรณีผู้ถือตั๋วเงิน
 มีความต้องการใช้เงินก่อนที่ตั๋วเงินจะครบกำหนดอายุให้ก่อน ผู้ถือตั๋วเงินจะนำตั๋วเงินไปขายต่อให้
 คนอื่นไม่ได้ ทั้งนี้เพราะประเทศไทยยังไม่มีสถาบันซื้อลดตั๋วเงิน (Discount House) แต่ในทาง
 ปฏิบัติตั๋วเงินประเภทที่ออกโดยบริษัทเงินทุน คือ ตั๋วสัญญาใช้เงิน บริษัทเงินทุนอนุญาตให้ผู้ถือตั๋ว
 สัญญาใช้เงินของบริษัทขายตัวนั้นคืนแก่บริษัทได้ก่อนตัวนั้นจะถึงกำหนดอายุให้ก่อน ถ้าหากพิจารณา
 ตามกฎหมายแล้วการขายคืนตั๋วสัญญาใช้เงินก่อนครบกำหนดย่อมกระทำไม่ได้ แต่บริษัทเงินทุนก็ยอม
 ให้ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ถือตั๋วมีสภาพคล่องในการถือตั๋วสูง เป็นการจูงใจผู้ลงทุนทั้งหลายซื้อตั๋วสัญญาใช้เงิน
 ของบริษัทเงินทุน เพราะตั๋วสัญญาใช้เงินสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ทันทีตามที่ผู้ลงทุนต้องการ ส่วน
 ในเรื่องของตั๋วแลกเงินนั้น ผู้ถือโดยมากจะถือไว้จนครบกำหนด ถ้าหากมีความต้องการเงินก็นำตัว
 แลกเงินนั้นไปขายลดแก่ธนาคารพาณิชย์ได้ และธนาคารพาณิชย์ต้องถือตั๋วแลกเงินเหล่านั้นไว้จนกว่า
 จะครบกำหนดอายุของตั๋ว หากธนาคารพาณิชย์ใดต้องการใช้เงินก็ไม่สามารถนำตั๋วไปขายต่อให้สถาบัน
 อื่นได้ ทั้งนี้ยกเว้นตั๋วเงินที่เกิดจากอุตสาหกรรมที่รัฐส่งเสริมที่ธนาคารพาณิชย์รับซื้อลดไว้ สามารถนำ
 ไปขายลดต่อกับธนาคารแห่งประเทศไทยได้ ส่วนเรื่องของเช็คนั้นก็ไม่มีตลาดรองเช่นกัน ผู้ถือเช็คโดย
 มากต้องถือไปจนกว่าเช็คจะถึงกำหนดชำระ ถ้าเป็นกรณีที่ออกเช็คเพื่อหาเงินทุนหมุนเวียน ผู้ออกเช็ค
 ก็สามารถขายลดแก่สถาบันการเงินได้ และสถาบันการเงินก็ต้องถือเช็คเหล่านั้นไปจนกว่าจะครบกำหนด
 ชิงการขายลดกับสถาบันการเงินไม่ใช่เป็นการขายให้ตลาดรอง (Secondary Market) เป็นการขาย
 ในตลาดแรก (Primary Market) เพราะเช็คที่ผู้ออกนำไปขายลดเป็นเช็คของเขาเอง ไม่ใช่เช็ค
 ที่เขาซื้อมาแล้วนำไปขายต่อ

ตลาดขายหลักทรัพย์โดยมีข้อตกลงซื้อคืน (Repurchase or Reverse or RP Market) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า ตลาดซื้อคืน

ตลาดซื้อคืนคือตลาดเงินระยะสั้นของสถาบันใหญ่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินซึ่งใช้สัญญาซื้อขายหลักทรัพย์รัฐบาลแบบมีสัญญาซื้อขายคืน (Repurchase Agreement) เป็นสื่อกลางในการถ่ายเทเงินระหว่างกันจากสถาบันที่มีเงินเหลือและต้องการลงทุนไปหาสถาบันที่ขาดแคลนเงินและต้องการเงิน ประเทศไทยเราเริ่มมีตลาดซื้อคืนในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2522 ซึ่งนับว่ายังเป็นตลาดที่ใหม่สำหรับเมืองไทย

องค์ประกอบของตลาดซื้อคืน ตลาดซื้อคืนประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้ .-

1. ตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ สำหรับตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ที่ตั้งแน่นอน และสถานที่ตั้งของตลาดอยู่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยอยู่ในฝ่ายการธนาคารในส่วนสินเชื่อ และซื้อขายหลักทรัพย์ สภาพของห้องค้าหลักทรัพย์ไม่ใหญ่โตเป็นเพียงห้องเล็ก ๆ เท่านั้น ภายในห้องจะมีอุปกรณ์ดังนี้คือ กระดานสีขาวติดตารางไว้เป็นช่อง ๆ เพื่อใช้จดรายการที่มีผู้เสนอซื้อหรือขายเข้ามาในช่วงเวลาทำการของตลาดซึ่งมีด้วยกัน 2 รอบคือ รอบเช้าเริ่มตั้งแต่ 9.00 น. ถึง 10.30 น. และรอบบ่ายระหว่างเวลา 14.00 น. - 15.30 น. กระดานที่จดรายการซื้อขายหลักทรัพย์ดูแล้วก็ไม่ต่างไปจากกระดานซื้อขายในห้องซื้อขายหลักทรัพย์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนัก ผิดกันตรงที่มีขนาดเล็กกว่า นอกจากนี้ก็ยังมีโทรศัพท์สายตรงอีก 3 เครื่อง สำหรับผู้เสนอซื้อและเสนอขายหลักทรัพย์โทรเข้ามาติดต่อซื้อขายหลักทรัพย์ มีเทปบันทึกเสียงการเสนอซื้อหรือเสนอขายในวงเงินและอัตราดอกเบี้ยตามที่ตกลงกัน และยังมีเจ้าหน้าที่ขายหญิงอีก 6-7 คน ที่ปฏิบัติงานในห้องซื้อขายหลักทรัพย์

2. หลักทรัพย์ หลักทรัพย์เปรียบเสมือนเป็นสินค้าที่ซื้อขายกัน เนื่องจากตลาดซื้อคืนของประเทศไทยเรายังเป็นตลาดที่ใหม่ สินค้าหรือหลักทรัพย์ที่ทำการซื้อขายก็มีเพียงชนิดเดียวเท่านั้น คือ พันธบัตรรัฐบาล ประเภทของการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลสามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภทคือ .-

ประเภทที่ 1	มีระยะเวลาซื้อหรือขายคืน	7 วัน
ประเภทที่ 2	มีระยะเวลาซื้อหรือขายคืน	15 วัน
ประเภทที่ 3	มีระยะเวลาซื้อหรือขายคืน	30 วัน

ประเภทที่ 4	มีระยะเวลาซื้อหรือขายคืน	60 วัน
ประเภทที่ 5	มีระยะเวลาซื้อหรือขายคืน	90 วัน
ประเภทที่ 6	มีระยะเวลาซื้อหรือขายคืน	120 วัน

ประเภทที่ 1 นั้นจะมีระยะเวลาซื้อหรือขายคืนสั้นที่สุด คล่องตัวที่สุด และมีการซื้อขายมากที่สุด ประเภทนี้เป็นการทำ RP แบบชนิด Over Night RP และเป็นระบบ Open RP ด้วย เพราะการซื้อหรือขายคืนพันธบัตรสามารถทำกันได้ในวันแบบ 1 วัน หรือผู้ซื้อและผู้ขายมีความประสงค์จะขอซื้อหรือขายคืนพันธบัตรเมื่อไรก็ได้ในระยะเวลา 7 วัน

ประเภทที่ 2, 3 มีระยะเวลาของการซื้อหรือขายคืนยาวกว่า ถ้าหากจะจัดก็คงจัดเข้าประเภท Term RP เพราะมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนลงไป ว่าให้ซื้อหรือขายคืนในวันที่ระบุไว้แต่ในทางปฏิบัติเท่าที่ทำกันมา ธนาคารแห่งประเทศไทยจะให้มีการซื้อหรือขายคืนพันธบัตรก่อนกำหนดได้ในกรณีที่มีความจำเป็น แต่ต้องแจ้งล่วงหน้าก่อน 1 วันทำการ

ประเภทที่ 4 ถึง 6 นั้นในปัจจุบันยังไม่มีมีการซื้อขายในตลาด ทั้งนี้เพราะผู้ลงทุนไม่นิยมและธนาคารแห่งประเทศไทยก็ตั้งเผื่อไว้สำหรับอนาคต ตลาดนี้จะมีการขยายตัวออกไป และผู้ลงทุนอาจมีความสนใจจะทำ RP ในระยะเวลาที่ยาวขึ้น

3. ผู้ค้าหลักทรัพย์ (Dealer) ธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่เป็นผู้ค้าหลักทรัพย์ โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางติดต่อระหว่างผู้ที่ต้องการขาย (ผู้กู้) และผู้ที่ต้องการซื้อ (ผู้ให้กู้) หลักทรัพย์นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยยังทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนของพันธบัตรรัฐบาล ผู้ต้องการขายพันธบัตรรัฐบาลต้องฝากพันธบัตรไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อสะดวกในการดำเนินธุรกิจในแต่ละวัน ให้ผู้ซื้อสามารถได้รับพันธบัตรทันที และผู้ขายก็ได้รับเงินและโอนกรรมสิทธิ์พันธบัตรให้แก่ผู้ซื้อได้ทันทีในวันที่มีการซื้อขายเกิดขึ้น ในการทำหน้าที่ผู้ค้าหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะคิดค่าบริการจากผู้ซื้อหรือผู้ขายในอัตรา 0.001 ของราคาที่เสนอซื้อหรือเสนอขาย

4. ผู้ร่วมตลาด ก่อนที่สถาบันต่าง ๆ จะเข้ามาร่วมซื้อขายพันธบัตรในตลาดซื้อคืนได้นั้น จะต้องได้รับความยินยอมจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน โดยปฏิบัติตามระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืนจึงจะได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมในตลาดนี้ได้ ผู้ร่วมตลาดที่สำคัญในตลาดนี้ตั้งนี้คือ .-

4.1 ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์เป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้เข้ามาในตลาด การเข้ามาร่วมในตลาดมีธนาคารพาณิชย์ที่เข้าร่วมจำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืน ประกาศ ณ วันที่ 17 มีนาคม 2522 ซึ่งเป็นประกาศฉบับแรกของธนาคารแห่งประเทศไทย ต่อมา มีประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับที่ 2 และที่ 3 ประกาศ ณ วันที่ 8 พฤษภาคม 2522 และ 11 มิถุนายน 2522 ตามออกมา ซึ่งระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยทั้ง 3 ฉบับได้มาจากภาคผนวกตอนท้ายของวิทยานิพนธ์

4.1.1 วิธีการเข้าร่วมในตลาด เมื่อธนาคารพาณิชย์ใดมีความสนใจเข้าร่วมในตลาด ธนาคารพาณิชย์นั้นต้องศึกษาระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนทั้ง 3 ฉบับ เมื่อศึกษาเรียบร้อยแล้ว ธนาคารพาณิชย์นั้นต้องทำหนังสือตกลง หนังสือมอบอำนาจ และหนังสือฝากพันธบัตรกับธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน ดังแบบตัวอย่างข้างล่างนี้ในหน้า 135, 136 และ 137

หนังสือแสดงความตกลงทำเพื่อแสดงความตกลงผูกพันและยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบ

หนังสือมอบอำนาจทำเพื่อมอบอำนาจให้กับบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ทำหน้าที่ติดต่อกับธนาคารแห่งประเทศไทยทางโทรศัพท์ในนามของธนาคาร เพื่อการเสนอซื้อหรือเสนอขาย เพื่อรับแจ้งจากธนาคารแห่งประเทศไทยรวมทั้ง เป็นผู้ลงลายมือชื่อยืนยันการซื้อหรือขายพันธบัตรในนามของธนาคารพาณิชย์ด้วย

หนังสือขอฝากพันธบัตรทำเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจในแต่ละวันของธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวคือ ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถให้ผู้ซื้อพันธบัตรได้ทันที และขณะเดียวกันก็สามารถให้เงินแก่ผู้ขายพร้อมทั้ง โอนกรรมสิทธิ์ของพันธบัตรให้แก่ผู้ซื้อทันทีในวันที่มีการซื้อขาย

4.1.2 การซื้อขายพันธบัตรของธนาคารแห่งประเทศไทย ในการซื้อขายพันธบัตร ธนาคารพาณิชย์เมื่อได้เสนอซื้อหรือเสนอขายพันธบัตรไปแล้วก็ต้องระบุเวลาที่จะซื้อคืนหรือขายคืนไปพร้อมกับข้อเสนอซื้อหรือขายด้วย เพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรับทราบ (ตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับที่ 3 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2522 ข้อ 7) นอกจากนี้ยังต้องระบุราคา

หนังสือแสดงความตกลง

ธนาคาร.....

วันที่.....

เราธนาคาร.....ได้อ่านระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทย
ว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืน ลงวันที่ 27 มีนาคม 2522
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญา
ว่าจะซื้อคืนหรือขายคืน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2522 และเข้าใจเนื้อความ
โดยตลอดแล้ว มีความประสงค์ขอรับประโยชน์จากระเบียบดังกล่าว จึงขอแสดงความตกลงผูกพัน
และยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบดังกล่าวทุกประการ

เพื่อธนาคาร.....
.....
.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

หนังสือมอบอำนาจ

ธนาคาร.....

วันที่.....

ตามหนังสือแสดงความตกลงของเราธนาคาร.....
ลงวันที่.....ได้ตอบตกลงผูกพันและยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดย
มีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืน ลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 นั้น

ในการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลตามระเบียบฉบับดังกล่าวข้างต้นนั้น ธนาคารเราขอมอบ
อำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามรายชื่อและตัวอย่างลายมือชื่อท้ายหนังสือมอบอำนาจฉบับนี้เป็นผู้
ทำหน้าที่ติดต่อกับธนาคารแห่งประเทศไทยทาง โทรศัพท์โน้มนามของธนาคารเราเพื่อการเสนอซื้อ
หรือเสนอขาย และเพื่อรับแจ้งจากธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้งเป็นผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือ
ยืนยันการซื้อขายพันธบัตรตามระเบียบฉบับดังกล่าวในนามของธนาคารเราต่อไปจนกว่าจะได้แจ้ง
เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นล่วงหน้า

เพื่อธนาคาร.....

.....

.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

รายชื่อผู้รับมอบอำนาจ

ตัวอย่างลายมือชื่อ

- 1.
- 2.
- 3.

หนังสือขอฝากพันธบัตร

ธนาคาร.....

วันที่.....

เรียน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ตามหนังสือแสดงความตกลงของเราธนาคาร.....
ลงวันที่.....ได้ตอบตกลงยินยอมผูกพันและปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดย
มีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืนลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 นั้น

ธนาคารเราขอฝากพันธบัตรตามรายการข้างล่างนี้ วัตถุประสงค์ของเราแห่งประเทศไทยเพื่อ
การซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลตามระเบียบฉบับดังกล่าว

ประเภทพันธบัตร

เลขที่

ราคาต่อตราไว้ (บาท)

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อธนาคาร.....

.....

.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

ที่ซื้อคืนหรือขายคืนพร้อมไปกับข้อเสนอด้วยเช่นกัน (ตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 1 ย่อ 4) การซื้อขายพันธบัตรธนาคารพาณิชย์สามารถกระทำได้ทางโทรศัพท์ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ค้าหลักทรัพย์ทำการเสนอซื้อหรือเสนอขายพันธบัตรในนามของธนาคารพาณิชย์ได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะโทรศัพท์แจ้งมายังธนาคารพาณิชย์ วิธีการต่อไปที่ธนาคารพาณิชย์ต้องทำคือ ทำหนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรไปให้ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 10.30 น. ของวันรุ่งขึ้นที่ตลาดเปิดทำการ ตัวอย่างหนังสือยืนยันการซื้อหรือขายพันธบัตรรัฐบาลได้แสดงไว้ในหน้า 139 และ 140

เมื่อทำการส่งหนังสือยืนยันการซื้อหรือขายพันธบัตรรัฐบาลแล้ว ข้อตกลงซื้อขายพันธบัตรก็สมบูรณ์เมื่อธนาคารพาณิชย์ผู้ซื้อหรือผู้ขายพันธบัตรมีความต้องการจะขายคืนหรือซื้อคืนพันธบัตรก่อนกำหนดต้องแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 1 วันทำการ การแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบล่วงหน้าต้องทำหนังสือขายคืน หรือซื้อคืนพันธบัตรตามตัวอย่างที่แสดงไว้ในหน้าที่ 141 และหน้า 142

4.1.3 การชำระเงิน การชำระเงินที่ซื้อหรือขายพันธบัตรจะกระทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยวิธีหักบัญชี ระหว่างธนาคารพาณิชย์ที่ฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทย ปริมาณการซื้อขายของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ตลาดนี้เริ่มดำเนินการมา ธนาคารพาณิชย์จะใช้ตลาดนี้ปรับสภาพคล่องของธนาคาร ซึ่งรายละเอียดต่าง ๆ ก็กล่าวไว้แล้วในตลาดตัวเงินคลัง

4.2 บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้เข้าร่วมตลาดในวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ตามประกาศและระเบียบฉบับนี้ได้ให้คำจำกัดความคำว่า "บริษัทเงินทุน" ให้หมายรวมถึงบริษัทหลักทรัพย์ที่ประกอบกิจการค้าหลักทรัพย์ด้วย บริษัทเงินทุนเข้าร่วมตลาดครั้งแรกในวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 นั้น ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้เสนอขายพันธบัตรโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนเพียงอย่างเดียว และในวันที่ 15 พฤษภาคม 2522 จึงได้รับอนุญาตให้เข้าซื้อพันธบัตรโดยมีสัญญาขายคืนได้ ถึงแม้บริษัทเงินทุนจะได้รับอนุญาตให้เข้าซื้อพันธบัตรโดยมีสัญญาขายคืนได้ แต่เท่าที่ผ่านมาตั้งแต่ตลาดเริ่มดำเนินการ บริษัทเงินทุนเป็นผู้ซื้อพันธบัตรของรัฐบาลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยดูได้จากตาราง 13 ในหน้า 160 บริษัทจะไม่มียอดขายพันธบัตรเลยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

หนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

(กรณีเสนอซื้อโดยมีข้อสัญญาว่าจะขายคืน)

ธนาคาร.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ _____ /25 _____ เรื่อง การยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

ตามที่เรารธนาคาร.....โดย.....

ได้รับโทรศัพท์เมื่อวันที่.....ในรอบเช้า/บ่าย เสนอซื้อพันธบัตรรัฐบาลตาม
ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือ
ขายคืน ลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นราคาที่ตราไว้.....บาท
(.....) และเสนอขายคืนพันธบัตรดังกล่าวในราคาที่เท่ากับ
ผลรวมของราคาที่เสนอซื้อกับจำนวนที่เท่ากับร้อยละ.....ต่อปี ของราคาที่เสนอซื้อ โดย
จะขอขายคืนตามกำหนดในข้อ 7 ประเภท.....วัน และธนาคารเราได้รับแจ้งจาก
ธนาคารแห่งประเทศไทยตามข้อ 1, จรรคล่อง แห่งระเบียบฉบับดังกล่าวแล้วนั้น

ธนาคารเราขอยืนยันการซื้อขายดังกล่าวข้างต้น และขอรับรองว่าธนาคารเราจะปฏิบัติตาม
ระเบียบฉบับดังกล่าวทุกประการ

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อธนาคาร.....

.....

.....

ผู้ได้รับมอบอำนาจลงนาม

หนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

(กรณีเล่นอขายโดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืน)

ธนาคาร.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ _____ / _____ เรื่อง การยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

ตามที่เรารธนาคาร.....โดย.....

ได้โทรศัพท์เมื่อวันที่.....ในรอบเข้า/บาย เล่นอขายพันธบัตรรัฐบาลตาม
ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือ
ขายคืนลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นราคาที่ตราไว้.....บาท
(.....) และเล่นอซื้อคืนพันธบัตรดังกล่าวในราคาที่เท่ากับ
ผลรวมของราคาที่เล่นอขายกับจำนวนที่เท่ากับร้อยละ.....ต่อปี ของราคาที่เล่นอขายโดย
จะขอซื้อคืนตามกำหนดในข้อ 7 ประเภท.....วัน และธนาคารเราได้รับแจ้งจากธนาคารแห่ง
ประเทศไทยตามข้อ 1. วรรคสอง แห่งระเบียบฉบับดังกล่าวแล้วนั้น

ธนาคารเราขอยืนยันการซื้อขายดังกล่าวข้างต้น และขอรับรองว่าธนาคารเราจะปฏิบัติ
ตามระเบียบฉบับดังกล่าวทุกประการ

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อธนาคาร.....

ผู้ได้รับมอบอำนาจลงนาม

หนังสือขอซื้อที่ดินพันธบัตรรัฐบาล

ธนาคาร.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ _____ /25 _____ เรื่อง ขอซื้อที่ดินพันธบัตรรัฐบาล

ตามที่เรารธนาคาร..... ได้ทำสัญญาซื้อขายพันธบัตร

เลขที่..... โดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืนกับธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... นั้น

บัดนี้ธนาคารเรามีความประสงค์จะซื้อคืนพันธบัตรตามสัญญาดังกล่าว ในวันที่.....

เดือน..... พ.ศ.....

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อธนาคาร.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

หนังสือขอย้ายถิ่นพันธุราษฎร์บาล

รนาคาร.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยกาการฝ่ายการรนาคาร

ที่ /25 เรื่อง ขอย้ายถิ่นพันธุราษฎร์บาล

ตามที่เรารนาคาร.....ได้ทำสัญญาข้อย้ายถิ่นพันธุ.....

เลขที่.....โดยมีข้อยสัญญาว่าจะย้ายถิ่นกับรนาคารแห่งประทศไทย

เมือวันที่.....เดือน.....พ.ศ. นั้น

บัดนี้รนาคาร เราม่ความประสงค์จะย้ายถิ่นพันธุตามสัญญาดังกล่าว ในวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....

ขอแสดงความม่ก้อ

เพื่อรนาคาร.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

4.2.1 วิธีเข้าร่วมตลาด การเข้าร่วมตลาดของบริษัทเงินทุนมีลักษณะคล้ายกับวิธีการเข้าร่วมตลาดของธนาคารพาณิชย์ คือ ต้องศึกษาถึงรายละเอียดก่อนแล้วทำหนังสือแสดงความตกลง หนังสือมอบอำนาจกับธนาคารแห่งประเทศไทย ตามตัวอย่างที่แสดงไว้ในหน้า 144 และ 145

วัตถุประสงค์ที่ทำหนังสือทั้ง 2 ฉบับก็มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับของธนาคารพาณิชย์ คือ ยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของระเบียบการกับตั้งผู้มีอำนาจติดต่อกับธนาคารแห่งประเทศไทย

บริษัทเงินทุนไม่สามารถทำหนังสือขอฝากพันธบัตรกับธนาคารแห่งประเทศไทย การเสนอขายพันธบัตรต้องส่งเจ้าหน้าที่ที่ได้มอบอำนาจไปขายพันธบัตรในตลาดเอง

4.2.2 การซื้อขายพันธบัตรของบริษัทเงินทุน การเสนอซื้อหรือขายพันธบัตรก็เช่นเดียวกับการเสนอซื้อ และเสนอขายพันธบัตรของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือการเสนอซื้อหรือเสนอขายต้องระบุราคาที่เสนอซื้อหรือเสนอขาย วันซื้อคืนหรือขายคืน และระบุราคาที่ซื้อและขายคืน การซื้อพันธบัตรสามารถซื้อได้ทางโทรศัพท์เช่นเดียวกับธนาคารพาณิชย์ และเมื่อซื้อพันธบัตรได้แล้วบริษัทเงินทุนต้องส่งหนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยในวันรุ่งขึ้นของวันทำการของตลาดก่อนเวลา 10.30 น. หนังสือยืนยันการซื้อพันธบัตรมีแบบตัวอย่างแสดงไว้ในหน้า 146

ส่วนกรณีเสนอขายพันธบัตรเนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยไม่รับฝากพันธบัตรรัฐบาลของบริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุน (บริษัทเงินทุนที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้เข้าร่วมตลาดได้) ใดต้องการเสนอขายพันธบัตรบริษัทเงินทุนนั้นต้องส่งผู้ที่ได้มอบอำนาจและต้องเป็นผู้ที่ถูกระบุชื่อไว้ในหนังสือมอบอำนาจเท่านั้นไปที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ทำหนังสือเสนอขายพันธบัตรและทำสัญญาซื้อพันธบัตรคืนพร้อมกันไปด้วย หนังสือทั้ง 2 ฉบับได้แสดงไว้ตามแบบตัวอย่างดังแสดงไว้ในหน้า 147 และ 149

หากบริษัทเงินทุนผู้ซื้อหรือผู้ขายพันธบัตรมีความจำเป็นต้องขายหรือซื้อพันธบัตรคืนก่อนวันครบกำหนดของสัญญาจะต้องทำหนังสือดังตัวอย่างที่แสดงไว้ในหน้า 151 และ 152 ไปให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบล่วงหน้า 1 วันทำการ

หนังสือแสดงความตกลง

บริษัท.....

วันที่.....

เราบริษัท.....ได้อ่านระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตร โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืนลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2522 เข้าใจเนื้อความโดยตลอดแล้วมีความประสงค์ขอรับประโยชน์จากระเบียบและหนังสือฉบับดังกล่าว จึงขอแสดงความตกลงผูกพันและยินยอมปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบและหนังสือฉบับดังกล่าวทุกประการ

เพื่อบริษัท.....

.....

.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

หนังสือมอบอำนาจ

บริษัท.....

วันที่.....

ตามหนังสือแสดงความตกลงของบริษัท.....

ลงวันที่..... ซึ่งบริษัทเรา ได้ตอบตกลงผูกพันและยินยอมรับปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืนลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทย ว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนหรือขายคืน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2522 นั้น ในการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลตามระเบียบและหนังสือดังกล่าวข้างต้นนั้น บริษัทเรา.....

ขอมอบอำนาจให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งตามรายชื่อ และลายมือชื่อท้ายหนังสือมอบอำนาจฉบับนี้ เป็นผู้ทำหน้าที่ติดต่อกับธนาคารแห่งประเทศไทยทางโทรศัพท์ในนามของบริษัทเรา.....

..... เพื่อการเสนอซื้อ โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนและเพื่อรับแจ้งจากธนาคารแห่งประเทศไทย รวมทั้ง เป็นผู้ลงลายมือชื่อในหนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรตามระเบียบและหนังสือดังกล่าว ในนามของบริษัทเราต่อไปจนกว่าจะได้แจ้งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นล่วงหน้า

เพื่อบริษัท.....

.....
.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

รายชื่อผู้รับมอบอำนาจ

ลายมือชื่อ

- 1.
- 2.
- 3.

หนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

(กรณีเล่น่อซื้อโดยมีสัญญาว่าจะขายคืน)

บริษัท.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ /25 เรื่อง การยืนยันการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล

ตามที่เรารับบริษัท.....โดย.....

ได้โทรศัพท์เมื่อวันที่.....ในรอบเข้า/บ่าย เล่น่อซื้อพันธบัตรรัฐบาล

ตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืน

หรือขายคืน ลงวันที่ 27 มีนาคม 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมเป็นราคาที่เราไว้.....

.....บาท (.....) และเล่น่อขาย

คืนพันธบัตรรัฐบาลดังกล่าว ในราคาที่ทำกับผลรวมของราคาการเล่น่อซื้อกับจำนวนที่ทำกับร้อยละ

.....ต่อปีของราคาการเล่น่อซื้อ โดยจะขอขายคืนตามกำหนดในข้อ 7 ประเภท.....วัน

และบริษัทเราได้รับแจ้งจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามข้อ 1. วรรคสอง แห่งระเบียบดังกล่าวแล้วนั้น

บริษัทเราขอยืนยันการซื้อขายดังกล่าวข้างต้น และขอรับรองว่าบริษัท เราจะปฏิบัติตาม
ระเบียบและหนังสือดังกล่าวทุกประการอนึ่ง ในการขายคืนพันธบัตรรัฐบาลดังกล่าว บริษัทเราประสงค์ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย
ชำระราคาในวันี่ธนาคารแห่งประเทศไทยซื้อคืนด้วยวิธี ออกเช็คขีดคร่อมทั่วไปจ่ายเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น นำเข้าบัญชีเงินฝากของธนาคาร.....ที่ธนาคาร

แห่งประเทศไทย เพื่อบริการ.....นำเข้าบัญชีของบริษัทเรา เลขที่.....

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อบริษัท.....

.....

.....

ผู้ได้รับมอบอำนาจลงนาม

หนังสือเสนอขายพันธบัตรรัฐบาล

บริษัท.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ _____ /25 _____ เรื่อง ขอเสนอขายพันธบัตรรัฐบาล

เราบริษัท.....มีความประสงค์จะขายพันธบัตรรัฐบาลตามระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืน พ.ศ. 2522 ลงวันที่ 8 พฤษภาคม 2522 โดยขอเสนอขายพันธบัตรตามรายละเอียดที่แนบเป็นสำนวนตามราคาที่ตราไว้รวมทั้งสิ้น.....บาท (.....) และขอให้ธนาคารแห่งประเทศไทยชำระราคาซื้อพันธบัตรโดย

- ออกเช็คยึดคร่อมทั่วไปจ่ายเข้าบัญชีผู้รับเงินเท่านั้น
- นำเงินเข้าบัญชีเงินฝากของธนาคาร.....ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อบริการ.....นำเข้าบัญชีของบริษัทเรา เลขที่.....

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อบริษัท.....

(ผู้รับมอบอำนาจลงนาม)

สำหรับเจ้าหน้าที่	ได้ตรวจสอบถูกต้องแล้วและออก	ได้รับเช็คธนาคารแห่งประเทศไทย
	เช็คธนาคารแห่งประเทศไทยเลขที่...	ไทยเลขที่.....
	จำนวนเงิน.....บาท
ธนาคารแห่งประเทศไทย	จำนวนเงิน.....บาท	ไว้แล้ว
	ลงชื่อผู้รับ

รายละเอียดพันธบัตรรัฐบาล

ประเภท	เลขที่	ราคาที่ได้รับ (บาท)
บาท		

สัญญาซื้อขายพันธบัตร โดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สัญญาซื้อขายนี้ทำขึ้นระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทย โดย.....
 ตำแหน่ง.....ผู้รับมอบอำนาจซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ธนาคารแห่ง
 ประเทศไทย" ฝ่ายหนึ่งกับบริษัท.....โดย.....
 ตำแหน่ง.....ผู้รับมอบอำนาจลงนามตามใบมอบอำนาจลงวันที่.....
ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "บริษัท" อีกฝ่ายหนึ่ง

ธนาคารแห่งประเทศไทยและบริษัทได้ตกลงกันทำสัญญาดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ธนาคารแห่งประเทศไทยตกลงซื้อและบริษัทตกลงขายพันธบัตรตามรายละเอียด
 แนบท้ายสัญญานี้ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งแห่งสัญญานี้ ในราคาที่ตราไว้ รวมทั้งสิ้น.....บาท
 (.....)

ข้อ 2. บริษัทจะโอนกรรมสิทธิ์พันธบัตรตามข้อ 1. ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย และ
 ธนาคารแห่งประเทศไทยจะชำระราคาพันธบัตรตามข้อ 1. ในวันที่ทำสัญญานี้ โดย

จ่ายเช็คธนาคารแห่งประเทศไทย

นำเงินเข้าบัญชีธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งบริษัทได้แจ้ง
 ความประสงค์ไว้ในหนังสือเสนอขายเพื่อธนาคารพาณิชย์ให้นำเข้าบัญชีของ
 บริษัท

ข้อ 3. บริษัทตกลงจะซื้อคืนและธนาคารแห่งประเทศไทยตกลงจะขายคืนพันธบัตรตาม
 ข้อ 1. ในราคาที่เท่ากับผลรวมของราคาที่ซื้อขายตามข้อ 1. กับจำนวนเงินที่คิดเป็นร้อยละ.....
 ต่อปี ของราคาที่ซื้อขายตามข้อ 1.

หากบริษัทมิได้ขอซื้อคืนก่อนครบกำหนด 60 วันนับแต่วันที่ซื้อขายกันตามข้อ 1.

ให้ถือว่าวันที่ครบกำหนด 60 วันดังกล่าวเป็นวันซื้อคืน

ธนาคารแห่งประเทศไทยจะโอนกรรมสิทธิ์พันธบัตรตามข้อ 1. ให้บริษัท และบริษัทจะชำระราคาซื้อคืนพันธบัตรในวันที่ซื้อคืน

ในกรณีที่บริษัทชำระราคาซื้อคืนด้วยเช็ค บริษัทต้องนำส่งเช็คให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 9.30 น. ของวันที่ครบกำหนดตามวรรคสอง

ข้อ 4. ในกรณีที่บริษัทขอซื้อคืนก่อนวันที่ครบกำหนดในข้อ 3. วรรคสอง บริษัทต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 วันทำการของธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่แนบท้ายระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการซื้อขายพันธบัตรรัฐบาล โดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืน พ.ศ. 2522 และต้องชำระราคาซื้อคืนพันธบัตรในวันที่ขอซื้อคืน หากบริษัทชำระราคาซื้อคืนด้วยเช็ค บริษัทต้องนำส่งเช็คให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 9.30 น. ของวันที่ขอซื้อคืน

หนังสือขอย้ายคืนพันธบัตรรัฐบาล

บริษัท.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ /25 เรื่อง ขอย้ายคืนพันธบัตรรัฐบาล

ตามที่เราบริษัท.....ได้ทำสัญญาซื้อขายพันธบัตร

.....
เลขที่.....โดยมีข้อสัญญาว่าจะขายคืนกับธนาคาร

แห่งประเทศไทยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....นั้น

บัดนี้บริษัทเรามีความประสงค์จะขายคืนพันธบัตรตามสัญญาดังกล่าวในวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อบริษัท.....

.....

.....

(ผู้มีอำนาจลงนาม)

หนังสือขอซื้อคืนพันธบัตรรัฐบาล

บริษัท.....

วันที่.....

เรียน ผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร

ที่ _____ /25 _____ เรื่อง ขอซื้อคืนพันธบัตรรัฐบาล

ตามที่เราบริษัท..... ได้ทำสัญญาซื้อขายพันธบัตร

..... เลขที่.....

โดยมีข้อสัญญาว่าจะซื้อคืนกับธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่..... นั้น

บัดนี้บริษัทเรามีความประสงค์ที่จะซื้อคืนพันธบัตรตามสัญญาดังกล่าว ในวันที่.....

.....

ขอแสดงความนับถือ

เพื่อบริษัท.....

.....

.....

(ผู้รับมอบอำนาจลงนาม)

4.2.3 การชำระเงิน เนื่องจากบริษัทเงินทุนไม่มีบัญชีเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ฉะนั้นการชำระเงินจึงได้กำหนดขึ้นโดยให้บริษัทเงินทุนระบุทางเลือกการชำระเงินดังต่อไปนี้ .-

ในกรณีซื้อพันธบัตร บริษัทเงินทุนจะชำระค่าพันธบัตรโดย .-

ก. บริษัทเงินทุนขอให้ธนาคารพาณิชย์ที่บริษัทเงินทุนฝากเงินอยู่ โทรศัทพ์แจ้งไปยังธนาคารแห่งประเทศไทย ภายในเวลา 16.00 น. ของวันที่ตกลงซื้อขาย เพื่อให้ธนาคารแห่งประเทศไทยหักเงินในบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในหนังสือธนาคารแห่งประเทศไทยที่ รพท. นล. (ว) 43/2522 เรื่อง การถอนเงินในบัญชีเงินฝากระหว่างธนาคารทางโทรศัทพ์ ตามราคาพันธบัตรที่บริษัทตกลงซื้อขาย

ข. บริษัทเงินทุนขอให้ธนาคารพาณิชย์ที่ตนมีเงินฝากอยู่ส่งหนังสือยินยอมมาให้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 16.00 น. ของวันที่ตกลงซื้อขาย เพื่ออนุญาตให้ธนาคารแห่งประเทศไทยหักบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยตามราคาพันธบัตรที่บริษัทเงินทุนตกลงซื้อขาย

ค. บริษัทเงินทุนส่งมอบเช็คธนาคารแห่งประเทศไทยตามราคาพันธบัตรที่บริษัทตกลงซื้อให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ภายในเวลา 16.00 น. ของวันที่ตกลงซื้อ

เมื่อเลือกทางเลือกได้แล้ว เวลาบริษัทเงินทุนทำหนังสือยืนยันยอดการซื้อขายบริษัทเงินทุนต้องระบุว่าในช่วงที่จะมีการขายคืนจะให้ธนาคารแห่งประเทศไทยชำระเงินให้โดยวิธีใด ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 วิธีคือ

ก) ชำระเงินเป็นเช็คของธนาคารแห่งประเทศไทย จ่ายเข้าบัญชีของบริษัทเงินทุน

ข) ชำระโดยนำเงินจำนวนดังกล่าวเข้าบัญชีเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยตามที่บริษัทเงินทุนต้องการ เพื่อธนาคารพาณิชย์นั้นจะได้ Credit เข้าบัญชีของบริษัทเงินทุน

ในกรณีขายพันธบัตร ธนาคารแห่งประเทศไทยจะชำระค่าพันธบัตรโดย -

ก. ส่งจ่ายเช็คของธนาคารแห่งประเทศไทยให้กับบริษัท เงินทุน หรือ

ข. นำเงินเข้าบัญชีธนาคารพาณิชย์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ตาม

ที่บริษัท เงินทุนได้แจ้งความประสงค์ไว้ในหนังสือเสนอขายเพื่อให้ธนาคารพาณิชย์นั้นนำเข้าบัญชีหรือ Credit บัญชีของบริษัท เงินทุนในวันทำการสัญญาซื้อขาย

เมื่อข้อตกลงซื้อขายครบกำหนด บริษัท เงินทุนต้องนำส่งเช็คให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 9.30 น. ของวันที่ครบกำหนดนั้น

ถ้าเป็นกรณีการซื้อคืนก่อนครบกำหนด บริษัท เงินทุนต้องนำส่งเช็คให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 9.30 น. ของวันที่ซื้อขาย

4.3 ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในผู้ร่วมตลาดนี้ การเข้าร่วมตลาดของธนาคารแห่งประเทศไทยมีบทบาทในฐานะผู้ค้าหลักทรัพย์สิน และพยายามให้มีการตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างเต็มที่ ในราคาที่ยืนอยู่กับว่าจะตกลงกันได้เพียงใด ซึ่งราคานี้จะขึ้นอยู่กับปริมาณเงินในตลาดวันนั้นว่ามีมากน้อยเพียงใด และอีกบทบาทหนึ่งที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีก็คือ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะใช้ตลาดนี้เป็นเครื่องมือดำเนินนโยบายทางการเงินโดยวิธี Open Market Operation โดยมีจุดมุ่งหมายในการรักษาระดับของอัตราดอกเบี้ยในตลาดไว้ ณ จุดใดจุดหนึ่ง โดยการรับหรือขายพันธบัตรปริมาณไม่จำกัด ในอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องการ การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซงตลาดก็เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยเคลื่อนไหวไปในทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ เท่าที่ผ่านมาตั้งแต่เริ่มเปิดตลาดจนถึงปัจจุบัน ธนาคารแห่งประเทศไทยจะพยายามไม่แทรกแซงในตลาดนี้ จะปล่อยให้ตลาดนี้กำหนดราคา (อัตราดอกเบี้ย) โดยอุปสงค์และอุปทานของเงินทุน แต่ในบางครั้งธนาคารแห่งประเทศไทยก็จำเป็นต้องเข้าแทรกแซงตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ตลาดไม่มีความสมดุลในการซื้อขาย กล่าวคือ ปริมาณขายมีมากกว่าปริมาณซื้อ หรือปริมาณซื้อ มีมากกว่าปริมาณขาย

กรณีปริมาณขายมีมากกว่าปริมาณซื้อ ดูได้จากปี 2522 ในเดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคม ธนาคารพาณิชย์มีการขายพันธบัตรมาก (ดูได้จากรูปที่ 3) สาเหตุเพราะธนาคารพาณิชย์กู้เงินจากต่างประเทศลดน้อยลงในเดือนสิงหาคม กันยายน ซึ่งมีสาเหตุมาจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่าง

ประเทศได้สูงขึ้นจากร้อยละ 10.37 ในเดือนกรกฎาคมมาเป็นร้อยละ 12.25 และ 12.87 ในเดือนสิงหาคม และกันยายนตามลำดับ และในเดือนตุลาคมอัตราดอกเบี้ยได้สูงถึงร้อยละ 15.93 ซึ่งสูงกว่าเพดานดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศ ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงต้องชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศเป็นจำนวน 2,289.9 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.41 (ดูได้จากตารางที่ 5) ธนาคารพาณิชย์ได้หันมาไต่ตลาดซื้อคืนเป็นตัวปรับสภาพคล่องของธนาคาร โดยขายพันธบัตรเป็นมูลค่า 10,883 ล้านบาท และในปี 2523 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (ดูจากตารางที่ 6) ธนาคารพาณิชย์ได้เริ่มทยอยชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ โดยในเดือนกุมภาพันธ์มีการชำระคืนเงินกู้ต่างประเทศเป็นจำนวน 2,099.7 ล้านบาท (อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศในเดือนกุมภาพันธ์สูงถึงร้อยละ 16.94 เทียบกับ 14.43 ในเดือนมกราคม) ในเดือนมีนาคมและต้นเดือนเมษายน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศสูงถึงร้อยละ 20 สูงกว่าเพดานดอกเบี้ยเงินกู้ในประเทศ (18%) ธนาคารพาณิชย์ได้เร่งชำระคืนเงินกู้โดยในเดือนมีนาคมชำระคืนเงินกู้เป็นจำนวน 5,529.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 16.96 และเดือนเมษายนเป็นจำนวน 1,662.9 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 6.15 (ดูได้จากรูปที่ 2 และตารางที่ 5) และเช่นเดียวกันธนาคารพาณิชย์ก็หันมาไต่ตลาดซื้อคืนเป็นตัวปรับสภาพคล่องโดยในเดือนเมษายน ปริมาณยอดขายพันธบัตรของธนาคารพาณิชย์มียอดสูงสุดเท่าที่ธนาคารพาณิชย์เคยขายมา กล่าวคือมียอดสูงถึง 11,608 ล้านบาท ปริมาณเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซงตลาดโดยวิธีซื้อพันธบัตร ดูได้จากตารางที่ 14 ซึ่งจะพบว่าในช่วงเดือนสิงหาคม กันยายน และตุลาคมของปี 2522 มีปริมาณยอดซื้อสุทธิเป็นจำนวน 3,871 ล้านบาท 3,365 ล้านบาท และ 4,190 ล้านบาทตามลำดับ และในเดือนเมษายน 2523 มียอดซื้อสุทธิ 3,155 ล้านบาทในช่วงเดือนดังกล่าวมาเป็นช่วงที่ธนาคารพาณิชย์มีปัญหาทางด้านเงินกู้จากต่างประเทศ และหันมาไต่ตลาดซื้อคืนเป็นตัวปรับสภาพคล่อง จึงทำให้ธนาคารพาณิชย์ขายพันธบัตรเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันผู้ซื้อพันธบัตรก็ไม่สามารถที่จะรับซื้อพันธบัตรที่ธนาคารพาณิชย์นำออกขายได้หมด จึงทำให้ตลาดขาดความสมดุล ทำให้ตลาดมีอุปสงค์ของเงินทุนมากกว่าอุปทานของเงินทุน ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจำต้องเข้าแทรกแซงตลาด

กรณีปริมาณซื้อมีมากกว่าปริมาณขายนั้น ดูได้จากในเดือนพฤษภาคม 2523 ธนาคารพาณิชย์ได้กู้เงินจากต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ต่างประเทศลดต่ำลงมาอยู่ในอัตราร้อยละ 9.87 ธนาคารพาณิชย์กู้เงินเข้ามามากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนเมษายนที่เข้ามาเพิ่มขึ้น 4,688.9 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนร้อยละ 18.47 ปริมาณเงินที่กู้มานี้ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีสภาพคล่องดีขึ้น ธนาคารพาณิชย์ได้ชำระคืนเงินกู้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย และเงินที่เหลือที่ยังไม่ได้ใช้ส่วนหนึ่งได้นำมาลงทุนในตลาดซื้อคืน โดยลงทุนซื้อพันธบัตรมีมูลค่าถึง 6,981 ล้านบาท ซึ่งเป็นยอดซื้อที่สูงสุดตั้งแต่ธนาคารเคยซื้อมา ขณะเดียวกันยอดปริมาณการขายพันธบัตรของธนาคารมีปริมาณลดลง (ดูได้จากรูปที่ 3) * ประกอบกับองค์การของรัฐก็ไม่เคยปรากฏยอดปริมาณการขายพันธบัตรมาก่อน (ดูได้จากตาราง 13) * จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ตลาดขาดความสมดุล ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงตลาด โดยเป็นผู้ขายพันธบัตรรายใหญ่ และในเดือนมีนาคมแห่งประเทศขายพันธบัตรเป็นจำนวนถึง 4,307 ล้านบาท ซึ่งเป็นยอดขายพันธบัตรสูงสุดตั้งแต่ตลาดเริ่มดำเนินการมา (ดูได้จากตารางที่ 14) *

4.4 องค์การของรัฐ องค์การต่าง ๆ ของรัฐที่จะเข้าร่วมตลาดนี้ต้องทำหนังสือขออนุมัติทำการซื้อขายพันธบัตรจากธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยอนุมัติแล้วก็สิทธิซื้อหรือขายพันธบัตรได้ ในปัจจุบันมีองค์การของรัฐที่เข้าร่วมในตลาดนี้คือ ธนาคารออมสิน อาคารสงเคราะห์ ธนาคารการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การเคหะ และทั้งหมดที่กล่าวมา เข้าร่วมตลาดในฐานะผู้ให้กู้ โดยดูได้จากตารางที่ 13 องค์การของรัฐจะมียอดซื้อพันธบัตรเพียงยอดเดียวเท่านั้นส่วนยอดขายนั้นไม่มี

5. วิธีการซื้อและการขายในตลาดซื้อคืน

เมื่อตลาดเปิดทำการ ผู้รับรองอำนาจจากธนาคารจากบริษัท เงินทุนและองค์การของรัฐบางแห่งจะทำการซื้อหรือขายทางโทรศัพท์ (ยกเว้นการขายโดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนของบริษัท เงินทุนต้องสั่งผู้ได้รับมอบอำนาจไปขายที่ตลาดเอง) โดยผู้มอบอำนาจจะสอบถามผลการซื้อขายเมื่อวานว่ามีอัตราเท่าใด ทางเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะแจ้งให้ทราบถึงอัตราเปิดและปิดให้เพื่อใช้ในการตัดสินใจของผู้ซื้อหรือผู้ขาย เมื่อผู้ซื้อหรือผู้ขายตัดสินใจแล้วก็จะบอกว่าเราจะเสนอการซื้อหรือการขายวันนี้ (ในช่วงนี้ทางเจ้าหน้าที่ผู้รับโทรศัพท์ของธนาคารแห่งประเทศไทยจะกดปุ่มให้เครื่องบันทึกเสียงทำงาน บันทึกเป็นหลักฐานในการเสนอซื้อหรือเสนอขายพันธบัตร) โดยเสนอซื้อ

* ตารางที่ 13, 14, อยู่ในหน้า 160, 161, รูปที่ 3 อยู่ในหน้า 162

หรือขายประเภทใด ปริมาณเท่าไร ให้อัตราดอกเบี้ยเท่าใด เจ้าหน้าที่รับสายจะทวนค่าเสนอซื้อหรือ
เสนอขายอีกครั้งหนึ่งก่อนจะวางสาย ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าทั้งฝ่ายผู้ซื้อ และผู้ฟังเข้าใจถูกต้องตรงกัน

เพื่อให้เข้าใจง่ายจะขอยกตัวอย่างการซื้อการขายหลักทรัพย์รัฐบาลโดยมีสัญญาว่าจะ
ซื้อคืนประกอบกับการอธิบาย สัมมติให้มีการซื้อขายชนิดระบุเวลา 7 วันในเวลาเริ่มทำการคือ 9.00 น.
ธนาคารกรุงเทพเสนอซื้อจำนวน 70 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย 13.75% ธนาคารกรุงศรีอยุธยาเสนอ
ขาย 60 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย 13.0% ธนาคารกสิกรไทยฯ เสนอซื้อเป็นเงิน 20 ล้าน อัตรา
ดอกเบี้ย 13.5% ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเสนอซื้อเป็นจำนวน 80 ล้านบาท
อัตราดอกเบี้ย 13.0% การเสนอซื้อและเสนอขายจะมีเข้ามาในห้องซื้อขายหลักทรัพย์เรื่อย ๆ และ
บางครั้งก็มีการยกเลิก และสัมมติให้ธนาคารกรุงเทพฯ และธนาคารกสิกรไทยยกเลิกคำสั่งเสนอซื้อ
70 ล้านบาท และ 20 ล้านบาทตามลำดับ รายการซื้อขาย หรือยกเลิกสามารถสรุปออกมาได้ตาม
ตารางดังต่อไปนี้

ผู้ซื้อ (ผู้ให้กู้)				ผู้ขาย (ผู้กู้)			
ลำดับ	ธนาคาร/บริษัท/องค์การของรัฐ	อัตรา ร้อยละ	ล้าน บาท	ลำดับ	ธนาคาร/บริษัท/องค์การของรัฐ	อัตรา ร้อยละ	ล้าน บาท
1	ธนาคารกรุงเทพฯ	13.75 (ยกเลิก)	70	1	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	13.0	69
2	ธนาคารกสิกรไทยฯ	13.50 (ยกเลิก)	20	2	ธนาคารไทยพาณิชย์	13.0	20
3	ร.ก.ส.	13.00	80	3	ธนาคารแห่งประเทศไทย	13.0	65
4	ธนาคารกรุงไทยฯ	13.00	28	4	ธนาคารแห่งประเทศไทย	12.75	20
5	ธนาคารเอเซียฯ	13.00	50				
6	บริษัทเงินทุนร่วมเสริมกิจฯ	12.75	20				

สัมมติการซื้อขายสิ้นสุดลงเพียงเท่านี้ ตารางที่จะแสดงต่อไปนี้จะเป็นตารางสรุปผลการซื้อขาย

พันรภัทร

ตารางสรุปผลของการซื้อขายพันธบัตร

ลำดับ	ผู้ซื้อ (ผู้ให้กู้)	ผู้ขาย (ผู้กู้)	ระยะเวลา	อัตราร้อยละ	ล้านบาท
1	ร.ก.ส.	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา	7	13.00	65
2	ร.ก.ส.	ธนาคารไทยพาณิชย์	7	13.00	15
3	ธนาคารกรุงไทยฯ	ธนาคารไทยพาณิชย์	7	13.00	5
4	ธนาคารกรุงไทยฯ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	7	13.00	15
5	ธนาคาร เอเชียฯ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	7	13.00	50
6	บริษัทเงินทุนร่วมเสริมกิจ	ธนาคารแห่งประเทศไทย	7	12.75	20

หมายเหตุ รายชื่อธนาคารพาณิชย์ หน่วยงานของรัฐ และบริษัทเงินทุนดังกล่าวเป็นการลงมติขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ประกอบอธิบายตัวอย่างเพื่อให้ง่ายแก่การเข้าใจเท่านั้น

เมื่อตลาดปิดทำการ เจ้าหน้าที่ของธนาคารแห่งประเทศไทยจะทำการแจ้งผลของปริมาณพันธบัตรที่แต่ละธนาคาร แต่ละบริษัท หรือแต่ละองค์การของรัฐ ที่ซื้อหรือขายได้โดยทางโทรศัพท์ให้ผู้รับมอบอำนาจทั้งหลายที่เกี่ยวข้องทราบ ผู้ที่รับมอบอำนาจเหล่านั้นจะส่งหนังสือยืนยันการซื้อขายพันธบัตรให้ธนาคารแห่งประเทศไทยภายในเวลา 10.30 น. ของวันรุ่งขึ้น

6. การปรับในกรณีที่เกิดสัญญา

ก. กรณีที่ธนาคารพาณิชย์ซื้อพันธบัตร และธนาคารพาณิชย์ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์ แต่บัญชีเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่พอหัก สัญญาการซื้อขายถือว่าสิ้นสุดมีธนาคารพาณิชย์ต้องชำระเบี้ยปรับแก่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยคิดจากอัตราร้อยละที่เสนอซื้อเป็นเวลา 1 วันบวกกับร้อยละ 0.001 ของราคาที่เสนอซื้อหรือเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้ .-

(ราคาของพันธบัตร x อัตราดอกเบี้ยที่เสนอซื้อ x จำนวน 1 วัน) + (ราคาพันธบัตร x 0.001)

ข. ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์มีเงินพอแต่ไม่ได้ล่วงหน้าซื้อพันธบัตรตามข้อ 2(3) ให้ถือว่าสัญญาการซื้อขายสิ้นสุดลง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะโอนสิทธิของพันธบัตรกลับจากธนาคารพาณิชย์ หรือโอนสิทธิของพันธบัตรคืนและธนาคารต้องชำระเงินตามราคาพันธบัตรที่ได้รับคืนให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยคิดตั้งแต่วันที่เล่น่อซื้อหรือเล่น่อขายจนถึงวันยืนยันยอด ซึ่งคิดเป็นเวลา 2 วันบวกกับร้อยละ 0.001 ของราคาการเล่น่อซื้อหรือเล่น่อขาย

ค. ในกรณีเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่พอหักชำระตามราคาที่ต้องซื้อคืนทั้งหมดในวันที่ต้องซื้อคืนตามข้อตกลง ให้ถือว่าไม่มีการซื้อขาย การปรับจะคิดเป็นอัตราร้อยละต่อปีของราคาการเล่น่อขาย ตั้งแต่วันที่ขายจนถึงวันซื้อคืนและติดต่อไปอีก 2 วันบวกค่าบริการอีก 0.001 ของราคาการเล่น่อขาย หรือสามารถเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้ .-

$$\{ (\text{ราคาพันธบัตร}) \times (\text{อัตราการเล่น่อขาย}) \times (\text{ระยะเวลาที่ตกลงซื้อขาย} + 2 \text{ วัน}) \} + \{ \text{ราคาพันธบัตร} \times 0.001 \}$$

สำหรับกรณีของบริษัทเงินทุนนั้นอัตราดอกเบี้ยให้คิดจากอัตราธนาคารกลาง ซึ่งเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้ .-

$$\{ (\text{ราคาพันธบัตร}) \times (\text{อัตราธนาคารกลาง}) \times (\text{ระยะเวลาที่ตกลงซื้อขาย} + 2 \text{ วัน}) \} + \{ \text{ราคาพันธบัตร} \times 0.001 \}$$

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตลาดซื้อคืนยังเป็นตลาดที่ใหม่สำหรับตลาดเงิน สินค้าหรือเครื่องมือในการซื้อขายก็มีเพียงชนิดเดียวเท่านั้นคือ พันธบัตรของรัฐ ซึ่งนับว่ายังไม่เป็นที่เพียงพอของตลาด อนาคตของตลาดนี้ควรจะมีตราสารที่ทำการซื้อขายมากกว่านี้ เพื่อให้ขนาดของตลาดใหญ่ขึ้น ตราสารที่น่าจะนำมาซื้อขายในตลาดนี้คือ CDs. และ BAs. ตราสารทั้ง 2 ชนิดนี้มีความปลอดภัยสูง เพราะมีธนาคารพาณิชย์เข้ามาเกี่ยวข้องกับตราสาร นอกจากนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ควรทำหน้าที่เป็นตลาดหรือเป็นตัวกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายตราสารอีกต่อไป ธนาคารแห่งประเทศไทยควรจะมอบภาระหน้าที่ให้กับสถาบันส่วนลด (Discount House) ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะ เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันส่วนลดในอนาคตอันใกล้

ตารางที่ 13 การซื้อขายพันธบัตรในตลาดซื้อคืนแบ่งตามสถาบัน

(หน่วย : ล้านบาท)

	มูลค่าซื้อขายทั้งหมด		ร.ป.ท.		ธนาคารพาณิชย์		บริษัทเงินทุน		ธนาคารออมสิน		ธนาคารส่งเสริมการค้า		ร.ก.ส.		การเคหะฯ	
	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย	ซื้อ	ขาย
2522 เมษายน	2,620	2,620	1,560	155	650	2,465			405	-						
พฤษภาคม	4,459	4,459	1,390	1,619	2,149	2,840			770	-			152	-		
มิถุนายน	9,098	9,098	4,389	2,851	3,128	6,243			1,081	-			500	-		
กรกฎาคม	10,240	10,240	4,104	1,853	3,253	8,387			1,790	-			1,093	-		
สิงหาคม	11,621	11,621	5,841	1,970	3,453	9,651	90	-	1,430	-			807	-		
กันยายน	13,878	13,878	6,778	3,413	4,458	10,465	102	-	1,510	-			1,030	-		
ตุลาคม	13,330	13,330	6,637	2,447	3,240	10,883	152	-	1,720	-			1,581	-		
พฤศจิกายน	11,716	11,716	3,803	3,200	4,208	8,516	177	-	2,402	-			1,126	-		
ธันวาคม	11,239	11,239	2,964	1,851	3,492	9,388	138	-	2,503	-			1,452	-	690	
2523 มกราคม	10,705	10,705	2,150	1,139	3,430	9,566	23	-	3,250	-	83	-	1,497	-	270	-
กุมภาพันธ์	10,697	10,697	1,899	630	3,321	10,067	11	-	4,667	-	-	-	259	-	540	-
มีนาคม	9,014	9,014	1,689	2,062	2,856	6,952	85	-	3,426	-	-	-	115	-	843	-
เมษายน	14,697	14,697	6,244	3,089	2,782	11,608	100	-	4,155	-	-	-	650	-	766	-
พฤษภาคม	12,294	12,294	1,817	6,124	6,981	6,170	124	-	1,817	-	370	-	274	-	911	-
มิถุนายน	11,219	11,219	5,057	3,397	4,111	7,822	15	-	663	-	470	-	-	-	903	-
กรกฎาคม	13,044	13,044	4,929	4,962	6,050	8,082	22	-	400	-	1,102	-	-	-	535	-
สิงหาคม	12,602	12,602	3,501	2,541	3,931	10,061	35	-	1,516	-	2,298	-	-	-	321	-

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 14 ปริมาณซื้อ ปริมาณขาย และยอดสุทธิซื้อและขายของธนาคารแห่งประเทศไทยในตลาด
ซื้อคืน

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี / เดือน	ปริมาณซื้อ	ปริมาณขาย	ยอดสุทธิซื้อ/ขาย
2522 เมษายน	1,565	155	1,410
พฤษภาคม	1,390	1,619	-229
มิถุนายน	4,389	2,851	1,538
กรกฎาคม	4,104	1,853	2,251
สิงหาคม	5,841	1,970	3,871
กันยายน	6,778	3,413	3,365
ตุลาคม	6,637	2,447	4,190
พฤศจิกายน	3,803	3,200	603
ธันวาคม	2,964	1,851	1,113
2523 มกราคม	2,152	1,139	1,013
กุมภาพันธ์	1,879	630	1,269
มีนาคม	1,689	2,062	-373
เมษายน	6,244	3,089	3,155
พฤษภาคม	1,817	6,124	-4,307
มิถุนายน	5,057	3,397	1,660
กรกฎาคม	4,929	4,962	-33
สิงหาคม	3,501	2,541	960

หมายเหตุ (+) หมายถึงมียอดสุทธิเป็นยอดซื้อ

(-) หมายถึงมียอดสุทธิเป็นยอดขาย

ที่มา : คำนวณจากตารางที่ 13 ของธนาคารแห่งประเทศไทย

รูปที่ 3 ปริมาณการซื้อขายพันธบัตรของธนาคารพาณิชย์ในตลาดซื้อคืน

